

پښتانه

صفت	غلط	صفت	صفت
قوم	قوم	۷	(۱۴)
طرح	طرح	۹	(۱۴)
منزلون	منزون	۸	۶
سبب	سبب	۷	۱۰
اولاد	اولاد	۲۴	۲۸
دکن	کان	۱	۳۰
کندو	کندا	۱	۵۸
کروښ	کښ	۱۹	۶۲
موجب	حب	۲۱	۶۳
پاه	ه	۲۱	۸۴
داهن	اغن	۹	۸۷
کري	کي	۲	۱۰۵
سک	سک	۲	۱۱۸
ماڼهو	ماهو	۹	۱۲۲
جي	ي	۷	۱۲۶
مان	من	۲	۱۳۹
اهو	هو	۲	۱۴۰
وچن	وچن	۱۸	۱۴۰
وڼډ	وڼډ	۱۷	۱۴۸
پاهر	پاهو	۱۹	۱۴۸
دکو	پاهو	۲۱	۱۴۹
دکو	دکو	۲۴	۱۵۳

سگيندو؟ هو چوڻ ٿا تہ ڪيان جي ڪتابن جو پڙهڻ ۽ الهن جو ويچارڻ ۽ مڃڻ، اهوئي ڪرم ۽ اڀاسنا آهي. ڇا! وياس، وشست ۽ ٻيا اڳيان ڪيائي، جي ڀرڪ ساڌائون ڪري ڪيان جي ڀنڊ کي ڀيٽا هئا، سي سڀ ٿاڏان هئا، جو هنن لائق ٻنهنجو وقت وڃايو ۽ محنتون ڪيون؟ اهڙو ڪيان، جو اح ڪلهه هلي رهيو آهي سو تہ نڀايت سرور آهي ۽ ٿوري ئي وقت ۾ ڪنهن کي به حاصل ٿي سگهي ٿو. ڇاڪاڻ تہ به چار ڪتاب پڙهڻ ۽ سمجهڻ، اهوئي اح ڪالهه جي ڪيائين جو ساڌن ۽ ساڌت آهي ۽ هر سمجهڻ ٿا تہ من کي سرمل ۽ لٽچل (هڪ هنڌ ويچارڻ) ڪرڻ جي ڪابه ضرورت ناهي. پوءِ ڪيائي ۽ اڳيائيءَ جي وچ ۾ ڪهڙو تباوت ٿيو؟ تباوت اهو ٿو جو ڪيائي رڳو وات سان ٻالهون ڪري ٿو باقي هلس به ڪيائي ۽ اڳيائي ٻئي هڪ ڇيڙا آهن.

ٻيڪري رڳو ٻالھن ڪرڻ سان جهڙو جو اڌار ٿو ٿي سگهي ڇاڪاڻ تہ ڇڙ ۽ ڄيٽن هي ٻڌي، ڇا هميشه ٻوڱهه اڀاس سان ڪندي آهي سا ڏاڍي ٻالھن سان هرگز نه ڪندي. جيڪڏهن ٻنهنجي من ۾ چڱيءَ طرح ويچار ڪري ٿو وڃي تہ صاف معلوم ٿيندو تہ اهڙي ڪيان مت سان ڪڏهن به جيو جو ڪلياڻ نه ٿي سگهندو ۽ نه الھيءَ مان من ۽ اندرون وس ٿي سگهندون جيئن تہ اڳين جڳن جا ڪرم هيٺ ٿا ٿي سگهن ۽ اشتاڪ ڀرڪ به ٿو ٿي سگهي تہ پوءِ ڪيان جيڪو الهن ڪرم مان لڪرڻ وارو قل ڌرو، سو ڪيئن برابرت ٿي سگهندو؟ الھيءَ مان صاف طاهر آهي تہ جيڪي ڪجهه اح ڪلهه جا ڪيائي چئي رهيا آهن ۽ مڃي رهيا آهن اهو واپڪو ڪيان يا ڪتابي ڪيان آهي. اهو اهڙو آهي جيئن ڪو به ڪايل

نيرت، ورت، جب، تب، حور، بگه آچار، ذات ورت جا
 گرم ۽ گرم يا يوگ يعني هٽ يوگ ۽ اشتانگ يوگ
 اهي سڀ اکين جيڪن جا ذم آهن. هن جيڪب بر اهي نڪو
 ڪنهن کان پوريءَ وڌيڪ سان ٿي سگهندا ۽ نڪو انهن مان
 اهو قل، جنهن سان جيو جي مڪتي ٿئي، ملي سگهي ٿو.
 تنهن ڪري اهي سڀ نامنظور آهن. جيڪي جيو پنهنجي
 من جي هٽ سان انهن گرمين کي ڪن ٿا اهڙن جي حالت
 ذرا غور ڪري ڏسبي ته پٿرين نه هنن کان اهي گرم
 جهڙي طرح ٿيڻ ڪونه ٿيڙيءَ طرح ٿي سگهن ۽ جيڪي
 گورو ڪهڙو ٻاهران مٽاڇرو ڪندا، انهيءَ مان اترو اهنڪار پيدا
 ٿئي ٿو ۽ اندر جي صفائي ٿيڻ بدران پاڻ انهيءَ ڪرڻيءَ مان
 ملهتا ۽ پاپ وڌن ٿا. انهيءَ ڪري ماڻهن کي واجب آهي
 ته الهيءَ دويءَ ۾ نه ڦاسن ۽ انهن گرمين ۾ پنهنجو ٺٽو، من ۽
 ڌن اڃا به وڃائين.

جيڪي ماڻهو انهن گرمين جو ابدش ڪن ٿا، تن کي
 جاچي ڏسبو ته پتو ٻوڏو ته اهي ماڻهو يا ته روزگار تي
 رکيل آهن يا پنهنجي مان وڌائي لاءِ اکين ڪن ٿا يا پنهنجي
 آجروڪا واسطي ماڻهن کي ابدش ڪن ٿا. ماڻهن جي سڄي
 ڪلياڻ جو انهن کي بلڪل اوترو ڪونهي. تنهنڪري
 انهن جو ڇهه مڃڻ نه گهرجي. انهيءَ جي ثابتيءَ لاءِ ستن جي
 چئن ۾ ڪيترائي حوالا آهن جن مان صاف ظاهر آهي ته
 ڪاڇيڪ ۾ انهن گرمين ڪرڻ جو بلڪل حڪم ناهي.
 جيڪي ماڻهو اهو حڪم ٽٽا مڃن اهي يا ته سنساري، يا
 روزگار تي رکيل يا اهنڪاري آهن. سو هيءَ ابدش اهڙن
 نه لاهي. سمجهو ۽ ٻرمارڻي ماڻهن کي ٿوري ويچار ڪرڻ
 معلوم ٿيندو ته حقيقت ۾ ستن ۽ مهاڻائن جا اهي وچن،
 اکين جيڪن جي گرمين ۽ پوڄائن جو ڪنڊن ڪن ٿا سي

لئون ٻاليمون اٿان. تنهن کالسواء هو هر ڪنهن جا پيد
۽ ڪٽيمون ٻاليمون ڄاڻڻ چاهي ٿو ۽ هتان هتان ٻاليمون
ڇولندي، پيهجي ٻڏي ۽ چالاڪي وڌائي ٿو ۽ اها
چالاڪي بهن کي ڏيکاري پيهجي ساراه ڪرائڻ چاهي
ٿو. هو پيهجي وڌائي ۽ ساراه به ڏاڍو محوش ٿئي ٿو.

(۱۵) گورمڪ جيڪو به پرمار ٿي ڪم ڪري ٿو اهو ذبح
سان ڪري ٿو ۽ سدائين ستگور جي دها ۽ مهر جو
اُروسو ۽ هنن جي چرلن ۾ پڪو لشچر رکي ٿو.
مدمڪ هر ڪنهن ٻاليم ۾ ٽڪڙ ڪري ٿو ۽ هر ڪو ڪم
جلدي پورو ڪرڻ چاهي ٿو. ۽ انهيءَ اڀرائيءَ ۾ ستگور
جي مهر جو اُروسو ۽ هن جي وچن جو لشچر بلڪل
وساري ڇڏي ٿو.

اهي سڀ ٻاليمون جيڪي گورمڪ جي ڄال ۾
ورلن ڪيون ويون آهي، اهي ستگور جي مهر سان ئي
پراپت ٿين ٿيون. جنهن ئي هنن جي ڪرڻا ٿيندي انهيءَ
کي هو بخشش ڪندا. جيڪي هنن جي چرلن ۾ پراپت ڪن
ٿا ۽ هنن ۾ وشراس رکن ٿا، انهن کي هڪ ڏينهن ضرور
هيءَ بخشش ملندي. ستگور جي چرلن جو برابر سيني ڪن
جو پٺاڙ آهي. جنهن کي برابر جي بخشش ٿئي انهن ۾ اهي
سڀ ڪڻا پاڻي ۾ اچي ويندا ۽ سڀ مڻڪي لڳڻ ڪن ۾ ويندا
رهندا.

۳۳. هن ڪلجڪ ۾ جيڙ جي ڪلياڻ لاءِ ستگور ۽ شيد
جي پکييءَ کان سواءِ ٻيو ڪوبه رستو ستن ورلن لاءِ ڪيو
آهي. وڌن ۽ پراڻن ۾ به ڪلجڪ واسطي اعرلي جتن مٿر
ٿيل آهي يعني ٺڪورو ۽ نام جي اڀاسا سان جيڙ جو ڪاڻ
و. انهيءَ واسطي ڪهڙي ٿاڻيون آهن. مڙئي سوڄا،

(۱۲) گور مکہ غریبيء ۽ پٽسي نه هجڻ جي حالت ۾ گهٻرائي
 نٿو ۽ جيڪا تڪليف مقائنس پوي ٿي تنهن کي ڌار ۾
 ۽ صبر سان سهي ٿو. هو ستگور جي ديا مهر تي ڀروسو
 رکي ٿو ۽ هن جا شڪرالا مڃي ٿو.
 منمڪ باڪل جلدي تڪليف کان گهٻرائجي مدد لاءِ
 پڪار ڪري ٿو ۽ پٽسي نه هجڻ جي حالت ۾ ڏکي ٿي،
 هن هن سان شڪايت ڪري ٿو.

(۱۳) گور مکہ پنهنجا سڀ ڪم ستگور جي مڙج تي ڇڏي
 ٿو. ڀلو ٿئي يا ڀرو، پر پاڻ انهيءَ ۾ نٿو آئي. هو
 پنهنجي ڳالهه مٿي نٿو ڪري ۽ ٻين جي ڳالهه کي هيٺ
 نٿو ڪري ۽ جهڳڙي ۽ ڪٽ پٽ جي ڪمن ۾ نٿو پوي.
 هو سدائين ستگور جي مڙج ڏانهن لهاري ٿو ۽ ستگور
 جا ڪٺا ڳائيندي پنهنجي حياتي گذاريندو رهي ٿو.
 منمڪ پنهنجي سڀ ڪمن ۾ پنهنجو آبرو هلائي
 ٿو ۽ پنهنجي مڙي ۽ فائدي لاءِ جهڳڙي ۽ ڪٽ پٽ جا
 ڪم ڪندو رهي ٿو. هو پنهنجي ڳالهه مٿي ڪرڻ لاءِ
 ڪروڙ ۾ اچي وڙهڻ لاءِ تيار ٿي وڃي ٿو.

(۱۴) گور مکہ ٻين ٻين شين ۽ ڳالهين ۾ نٿو ڦاسي ۽ اڪاڻ نه
 هو ڄاڻي ٿو ته انهن جي جڙ سنسار آهي. هو پنهنجا ڪٺا
 سنسار کان اڪائيندو رهي ٿو ۽ پنهنجي ساراه ڪرائڻ
 نٿو چاهي. هو جيڪا ڳالهه ڏسي يا ٻڌي ٿو، انهيءَ مان
 پنهنجي مطلب جو لفظ جنهن مان ستگور جي پرڻيت ۽
 پرڻيت وڌي سڙ چولدي ڪڍي ٿو ۽ ستگور جو
 سڀئي ڪٺن جو پندار آهي، تنهن جي هميشه عيما ٿايندو
 رهي ٿو.

منمڪ چاهي ٿو ته ٽن ٽن ليون شيون ڏسان ۽ نهون

منمڪ سناري ماڻهن ۽ سامان سان ڀرپڪ ڪري ٿو ۽
 ٻڙڪ ۽ سراد ماڻڻ چاهي ٿو ۽ ستر تماشي ۾ خوش
 رهي ٿو.

(۱۰) گورمڪ جيڪو ڪم ڪري ٿو سو پنهنجي ستور جي
 خوش ڪرڻ لاءِ ڪري ٿو ۽ ستور جي دٻا ۽ مٿر
 چاهيندو رهي ٿو. هو نٿو پنهنجي ستور جي ساراهه ۽
 استع ڪري ٿو ۽ هن جي ئي وڏائي چاهي ٿو ۽
 سناري خواهشون ٿو رکي.

منمڪ جيڪو به ڪم ڪري ٿو تنهن ۾ ڪجهه نه
 ڪجهه پنهنجي مطلب يا سک جو خيال رکي ٿو،
 ڇاڪاڻ ته مطلب کان سواءِ هن کان ڪوبه ڪم نه ٿي
 سگهندو آهي. هو سدائين پنهنجي عزت ۽ وڏائي چاهي
 ٿو. هن ۾ سناري خواهشون زبردست هونديون آهن.
 (۱۱) گورمڪ ڪنهن سان نه ويڙو وڌو ٿو رکي بلڪه هو

وروڏي سان نه پيار ڪري ٿو ۽ پنهنجي من ۾، ڪل
 ڪٽنب، ذات پات يا وڏن ماڻهن جي دوستي، جو
 ايمان ٿو آڻي. هو ڀرجين ۽ سچن ڀرمارين سان وڌاڪو
 ڀرپڪ ڪري ٿو. هو سدائين پنهنجي ستور جي چرلن
 جو ڀرپڪ پنهنجي دل ۾ جاڳائي رکي ٿو ۽ دن به دن
 هن جي وڌاڪو وڌاڪو دٻا ۽ مٿر حاصل ڪرڻ
 چاهي ٿو.

منمڪ وڏو ڪٽنب ۽ گهڻا دوست چاهي ٿو ۽
 شاهوڪار ۽ هلنديءَ وارن سان گهڻو ڀرپڪ ڪري ٿو
 ۽ انهن جي دوستيءَ ۽ پنهنجي ذات پات جو ايمان
 ڪري ٿو ۽ ديکا دهڪيءَ جا گهڻا ڪم ڪرڻ چاهي ٿو
 پر ستور جي راضي جو خيال گهٽ رکي ٿو.

ڪري ٿو. هن کي رڪو سڪو کاڌو ۽ سادا پدارت نٿا وٺن. (۷)
 گورمڪ سنساري پدارتن ۽ دنيا جي چار ۾ نٿو اٽڪي
 ۽ انهن جي نشعي يا نقصان ۾ کيس خوشي يا رنج نٿو
 ٿئي ۽ جي ڪير کيس گهٽ وڌ ٻڌائين ٿو نه انهيءَ تي
 ڪاوڙ نٿو ڪري. پر سدائين پنهنجي آتما جي مڪتي
 ۽ ستگور جو راضو ڌيان ۾ رکي ٿو.

منمڪ سنسار ۽ انهيءَ جي پدارتن جو گهڻو خيال رکي
 ٿو ۽ انهن جي هاڻي ۽ لاپ ۾ جلد ئي ڏکي يا خوش
 ٿئي ٿو. جي ڪير هن کي ڪوڙا وڃن چوي ٿو نه
 هڪدم غصي ۾ پئجي وڃي. هو ستگور جي مهر ۽
 طاعت جو پروسو ۽ خيال نٿو رکي.

گورمڪ هر ٻالھ ۾ صاف دل ۽ سچا رجسٽر ۽ سدائين
 ادارچت يعني وڏيءَ دل وارو هوندو آهي. هو هميشه
 ٻين سان سٺو سلوڪ ڪري ٿو ۽ ٻين جو ڀلو چاهي ٿو
 پر پاڻ ٿوري ۾ راضي رهي ٿو ۽ ٻين کان ڪجهه به
 وٺڻ جي خواهش نٿو رکي.

منمڪ لالچي ٿئي ٿو ۽ ٻين کان وٺڻ لاءِ هميشه تيار
 رهي ٿو پر ٻين کي ڏيڻ نٿو چاهي. هو هر ڪنهن ٻالھ ۾
 پنهنجي فائدي جو خيال رکي ٿو ۽ ٻئي جو خيال نٿو
 رکي. هو پنهنجون ترشنائون وڌائيندو رهي ٿو ۽ وهندڙ
 ۾ سڃاڻي سان نٿو هلي.

گورمڪ سنساري ماڻهن سان گهڻو پيار نٿو ڪري ۽
 پوکڻ جي چاهه ۽ آس نٿو رکي. هن کي ستر ۽ لماشي
 جو شوق نه ٿيندو آهي. هنن کي رڳو ستگور جي چرلن
 جي پراپتيءَ جي چاهه رهي ٿي ۽ انهيءَ جي آلد ۾ ئي
 مڪن رهي ٿو.

منمڪ من ۽ اندرون کي دٻائڻ پسند ٿو ڪري ۽
ڪنهنجو به دٻاءُ يا حڪم مڃڻ ٿو چاهي. هو اتي ڪنهن
جي ساراهه يا وڌائي ٿو سهي سگهي.

(۳) گورمڪ ڪنهن تي به زبردستي ٿو ڪري ۽ سڀني
هي ڪاٺري ۽ شيوا ڪرڻ لاءِ تيار رهي ٿو ۽ ٻين جو
اٻڪار ڪرڻ چاهي ٿو. هو پنهنجي پوڄا ۽ عزت جي
چاهتا ٿو رکي. هو متڪبر جي يادگيريءَ ۽ هن جي
چرلن ۾ لهولن رهي ٿو.

منمڪ ٻين تي حڪم هلائي ٿو ۽ ٻين کان پنهنجي شيوا
ڪرائي ٿو ۽ پنهنجو مان چاهي ٿو. هو پنهنجي مطلب
کان سواءِ ٻين سان پرڻت ٿو ڪري ۽ عوشيءَ سان
پنهنجي پوڄا ۽ عزت ڪرائي ٿو. هو پنهنجي متڪبر
جي چرلن ۾ لهولن ٿو رهي.

(۴) گورمڪ لمر ٿا ۽ لهنائي ٿو ٻڌي ۽ ڪڏهن به ڪو
سندس ننڍا ڪري ٿو يا سندس لرادر ۽ ٻي عزتي ڪري
ٿو نه هو ڏکي ٿو ٿئي بلڪه هو ان ۾ پنهنجي هلائي
سجڻي ٿو.

منمڪ ننڍا ۽ ٻي عزتيءَ کان ڊڄي ٿو ۽ پنهنجو لرادر
عوشيءَ سان ٿو سڄي ۽ پنهنجي وڌائي چاهي ٿو.
(۵) گورمڪ شيوا ڪرڻ ۾ آلس ٿو ڪري ۽ ڪڏهن به
ست ٿي وهڻ ٿو چاهي.

منمڪ شريتر جو آرام چاهي ٿو ۽ شيوا ڪرڻ ۾ سستي
ڪري ٿو.

(۶) گورمڪ لمر ٿا ۽ سادگيءَ سان هلي ٿو. جيڪو ڏکيو ڏکيو
ڪاڌو يا سادو سڏو ڪوڙو کيس ملي ٿو تنهن ۾ راضي
رهي ٿو.

منمڪ سڌا سڌا سٺا طعام چاهي ٿو ۽ انهن جو ويچار

ڪري ٿو. هن کي رڪو سڪو کاڌو ۽ سادا پدارت نٿا وٺن. (۷)
 گورمڪ سنساري پدارتن ۽ دنيا جي چار ۾ نٿو اٽڪي
 ۽ انهن جي نفعي يا نقصان ۾ کيس خوشي يا رنج نٿو
 ٿئي ۽ جي ڪير کيس گهٽ وڌ ڳالهائي ٿو نه اٿئي ۽ سي
 ڪاوڙ نٿو ڪري. پر سدائين پنهنجي آتما جي ڪتي
 ۽ ستگور جو راضو ڌيان ۾ رکي ٿو.

منمڪ سنسار ۽ الهيءَ جي پدارتن جو گهڻو خيال رکي
 ٿو ۽ انهن جي هاڃي ۽ لاڀ ۾ جلد ئي ڊکي يا خوش
 ٿئي ٿو. جي ڪير هن کي ڪوڙا وڃن چري ٿو نه
 هڪدم غصي ۾ پئرجيو وڃي. هو ستگور جي مهر ۽
 طاقت جو ڀروسو ۽ خيال نٿو رکي.

گورمڪ هر ڳالهه ۾ صاف دل ۽ سچار رهيو ۽ سدائين
 ادارچت يعني وڏيءَ دل وارو هوندو آهي. هر هميشه
 ٻين سان سٺو سلوڪ ڪري ٿو ۽ ٻين جو ڀلو چاهي ٿو
 پر پاڻ ٿوري ۾ راضي رهي ٿو ۽ ٻين کان ڪجهه به
 وٺڻ جي خواهش نٿو رکي.

منمڪ لالچي ٿئي ٿو ۽ ٻين کان وٺڻ لاءِ هميشه تيار
 رهي ٿو پر ٻين کي ڏيڻ نٿو چاهي. عور ڪنهن ڳالهه ۾
 پنهنجي فائدي جو خيال رکي ٿو ۽ ٻئي جو خيال نٿو
 رکي. هو پنهنجون پرڻائون وڌائيندو رهي ٿو ۽ عهدوار
 ۾ سڃاڻي سان نٿو هلي.

گورمڪ سنساري ماڻهن سان گهڻو پيار نٿو ڪري ۽
 ڀوڳن جي چاهه ۽ آس نٿو رکي. هن کي ستر ۽ نمشي
 جو شوق نه ٿيندو آهي. هن کي رڳو ستگور جي چرلن
 جي پراپتيءَ جي چاهه رهي ٿي ۽ الهيءَ جي آند ۾ ئي
 مڪن رهي ٿو.

منمڪ من ۽ الدولن کي دٻائڻ پسند نٿو ڪري ۽
ڪنهنجو به دٻاءُ يا حڪم مڃڻ نٿو چاهي. هو اٽي ڪنهن
جي ساراھ يا وڏائي نٿو سڃي سگهي.

(۳) گورمڪ ڪنهن ئي نه زبردستي نٿو ڪري ۽ سڀني
جي خاطري ۽ شيرا ڪرڻ لاءِ تيار رهي ٿو ۽ ٻين جو
اٻڪار ڪرڻ چاهي ٿو. هو پنهنجي پوڄا ۽ عزت جي
چاهتا نٿو وڃي. هو ستگرو جي يادگيريءَ ۽ هن جي
چرلن ۾ لڳل رهي ٿو.

منمڪ ٻين تي حڪم هلائي ٿو ۽ ٻين کان پنهنجي شيرا
ڪرائي ٿو ۽ پنهنجو مان چاهي ٿو. هو پنهنجي مطلب
کان سواءِ ٻين سان پرست نٿو ڪري ۽ خوشيءَ سان
پنهنجي پوڄا ۽ عزت ڪرائي ٿو. هو پنهنجي ستگرو
جي چرلن ۾ لڳل رهي ٿو.

(۴) گورمڪ لمر ٿا ۽ ٺهڻائي نٿو ڇڏي ۽ جڏهن به ڪم
سندس لندا ڪري ٿو يا سندس لراد ۽ ٻي عزتي ڪري
ٿو نه هو ڏکي نٿو ٿئي بلڪه هو ان ۾ پنهنجي ٻلائي
سمجهي ٿو.

منمڪ لندا ۽ ٻي عزتيءَ کان ٻڃي ٿو ۽ پنهنجو لراد
خوشيءَ سان نٿو سڃي ۽ پنهنجي وڏائي چاهي ٿو.

(۵) گورمڪ شيرا ڪرڻ ۾ آس نٿو ڪري ۽ ڪڏهن به
سٺ ٿي وهڻ نٿو چاهي.

منمڪ شير جو آرام چاهي ٿو ۽ شيرا ڪرڻ ۾ سستي
ڪري ٿو.

(۶) گورمڪ لمر ٿا ۽ سادگيءَ سان هلي ٿو. جيڪو رڪو رڪو
کاڌو يا سادو سڙو ڪپڙو کيس ملي ٿو تنهن ۾ راضي
رهي ٿو.

منمڪ سڌا سڌا سٺا سٺا طعام چاهي ٿو ۽ انهن جو واپار

۴ رمز شش نٿو سمجھي سگھي پر ستگور چڱي ۽ طرح ڄاڻي ٿو
۽ جي هو چاهي ۴ شش کي اهو محسوس ڪرائي ٿو. هو
شبڊ روپ، سرت روپ، پريم روپ، آند روپ ۽ حرڪ
روپ آهي ۽ پوءِ به اُروپ آهي.

۲۶۲. ستگور پنهنجي ديسا سان سدائين جيو ۽ سنڀال
ڪندا رهن ٿا ۽ چاهين ٿا ته سڀئي شش سندن چرلن ۾
پڪي پريٽ ۽ وشواس رکن، پر هيءُ من نٿو چاهي ته جيئو
الهيءَ اوستا کي پرايٽ ڪري تنهن ڪري هُو جيو ۽ پورن
ڏانهن کينجي ٿو ۽ جيو کي پنهنجي حڪم ۾ هلائڻ چاهي ٿو.
تنهن ڪري جيون کي گهرجي ته من جي دعا ۽ دولاڻ کان
بچي ستگور جي چرلن جي ياد ۾ رهن ۽ من جي چار ۾
نه ڦاسن.

سڃاڻپ ۽ سنڀال واسطي، گورمڪ ۽ منمڪ جي لڇڻ
جو، ٿورو حال هيٺ ڏجي ٿو، جنهن سان پنهنجي حالت جي
پيٽ ڪندو رهجي.

(۱) گورمڪ هر ڪنهن سان سچو ورڻاءُ ڪري ٿو ۽ پراڻيءَ
جي ڳالهين کان پري رهي ٿو. هو ڪنهن کي به دوکو
نٿو ڏئي ۽ هو جيڪو ڪم ڪري ٿو سو ستگور لاءِ ڪري
ٿو ۽ هن جي ديا ئي ڀروسو رکي ٿو.

منمڪ چالاڪي ۽ ڪپٽ سان هلي ٿو ۽ پنهنجي مطلب
واسطي ۾ن کي دوکو ڏئي ٿو. هُو پنهنجي ٻڌيءَ ۽
چالاڪيءَ تي ڀروسو رکي ٿو ۽ پاڻ کي مشهور ڪرڻ
چاهي ٿو.

(۲) گورمڪ، من ۽ اندرين کي روڪي ٿو ۽ اندر ۾ لٽو
رهندو آهي ۽ طبعي يا ٽوڪبازي جي وچن کي سهندو
آهي ۽ نصيحت کي پيار سان ٻڌي ٿو. هو پنهنجي وڏائي
نٿو چاهي.

ڪرڻي اجائي وڃي ٿي ڇاڪاڻ ته نام سگورو جي وس آهي. جيڪو سگورو کي پڪڙيندو تنهن کي نام ۽ وار پٺي ملندا پر جيڪو سگورو کان نام وٺي ۽ سگورو سان برابر نه ڪندو تنهن کي به (الدوبون) نام حاصل نه ٿيندو.

۲۶۰. ستن چور نام اڱورو آهي ۽ ويدن چور نام گورو آهي. جيڪو نام گورو آهي اهو سب نام يعني سچو نام نٿو ٿي سگهي. ڇڏهن نام است يعني سچو نه هوندو نه ان چور استان (region) ۽ روپ (form) به سچو نه هوندو. ستن چور نام به سچو آهي ۽ انهيءَ چور استان ۽ روپ به سچو آهي ڇاڪاڻ ته جيڪو روڻ آتمڪ نام ⑤ آهي تنهن جي ذريعي صالائي ٿي سگهي ٿي پر سب مٿي ٿي چڙهي سگهي ۽ ڏن آتمڪ نام {} ذريعي سب لڪ نه پوڃي سگهي ٿي. اهو ڏن آتمڪ نام ستن کان سواءِ ٻئي ڪنهن وٽان به حاصل نٿو ٿي سگهي. جيئن جا وڏا يا ٻيا آهن تنهن کي اهو نام راپس ٿئي ٿو.

۲۶۱. ڇڏهن ڪنهن به طرح جي ٽڪليف ٿي ته ان مهل حضور سگورو کي ياد ڪجي. سگورو سدائين شهن وقت لڪ روپ ۾ موجود آهي. ڪال ۽ ڪرم انهيءَ روپ ۾ ٻئي ويجهو ٿا اچي سگهن. هو پري پري کان اچي نه بچائون ٿا، ۽ پاڻ به ڏجن ٿا. سگورو جي گود ۾ ڪنهن به قسم جو ڊپ ناهي. سگورو هر وقت رکشا ڪرڻ لاءِ موجود آهي ۽ هر وقت پنهنجي شش جي سنڀال ڪندو رهي ٿو. سگورو جي روح

• اندر ٻن جي پوڄ کان پري

⑤ چور لڪ پڙهڻ ۽ ڳالهائڻ ۾ اچي سگهي.

{ چور لڪ پڙهڻ ۽ ڳالهائڻ نه اچي سگهي.

ستگور جي کوچ ڪري هن جي شرن وٺو. جن انهن جا وڃڻ
مڃيا ۽ پوري ستگور جي کوچ ڪري هن جي شرن ورتي
آهي، انهن کي گهرجي ته هيٺو ستگور کي ئي ٻنهنجي مالڪ
۽ پتي سمجهين.

۲۵۷. جيو کي گهرجي ته هميشه ستگور جي ڪرپا ۽ هنجي
ديا خيال ۾ رکي ۽ اهر وڃاري نه ڪيئن ته ستگور ۽ وٺي
چوراسيءَ کان بچايو آهي ۽ منهنجا ڪرم ۽ ڪارڻا اٽس
يعني ٿيڻ ۽ ورتڻ کان بچايو ۽ پٽڪڻ کان ڇڏايو ۽ سڄي
شبد مارڻ ۾ ڀڪو ڪيو آهي. تڏهن هن جي پربت ستگور
سان اڳندي ۽ سندس من ۾ اٿندڙ ٽنهنجي هميشه
ستگور جي ديا ۽ مهر کي ياد ڪرڻ ضروري آهي.

۲۵۸. ودياوان گورو مان جيو جا شڪ ۽ سنس دور ڪا
ٿي سگهن، البت بحت مباحثو خوب ٿئي ٿو. جڏهن هڪ
سلوڪ جا چار يا زياده اُرت ڪيا ويا ته ماڻهن کي پاڻ
وڌيڪ سنسي ۽ مولجيتاري ۾ وڌو ويو. هو ڪٿڙي اُرت
ڪي مڃين؟ جنهن ڳالهه جي، جيو جي ڪلياڻ واسطي ضرورت
هئي، تنهن کي ڇڏڻ ڇڏڻ ڪري ڇڏي طرح نه ٻڌايو ويو ته
سوءِ جيو مڪتيءَ جو رستو ڪيئن پاليندا ۽ ڪٿڙو پٽ
ڪندا؟ تنهن ڪري اهو گورو ڳولھڻ گهرجي جنهن کي سرود
۽ هنجي ڳالهه جي خاطري هجي. جيستائين اهو نه ملندو
ستائين ڪارج سڌ نه ٿيندو. هيءَ سون ڇٽڙي جا اردڙي
آهي تنهن کي اٿي ۽ لوڻ وانگر، پنڊن، بيڪ ٽارين
۽ ڇڪيائين جي سنگ ۾ ٻي قدريءَ سان نه وڃائجي ۽
ري ستگور جي ڳولا ڪري هن جي شيرا ۽ ستنگ
ٿي.

۲۵۹. جيڪي ماڻهو ”ست لام“، ”رام“ ۽ ”هرلام“ جو
ڪن ٿا ۽ ستگور سان پربت ڪن، انهن جي اها

چوڻا ئي ٻاهر له اڪر لاس. ۱۰ ٿڏهن اهو هٿ به ڪم ٿي ويو. پوءِ پاڻ ڪورو صاحب اتي پرڳهت ٿيو ۽ هن شش کي پنهنجي ڪلي سان لڳايو ۽ هڪدم کيس پنهنجي گهر وٺي آيو. هاڻ خيال به رکڻ گهرجي ته پوءِ به صاحب، خود انهن ۽ ڪورو ۽ جي ڪورو ۽ چوڻا ڪورو آواز آيو هئا، اهو شش جي امتحان ۽ پرڳهت جي واسطي هو. جڏهن هو ڪورو مڪتا به سڄو ۽ پورو ٿاين ٿيو، ٿڏهن ڪورو صاحب پاڻ پرڳهت ٿيو ۽ هن شش کي اچائي ورتو. تنهن ڪري چوڻا کي گهرجي ته چتر ۽ قدر ٿي سگهي سگهو سان اهڙي مضبوط ۽ سڄي پرڳهت ۽ پرڳهت ڪن.

۲۵۵. پتور ٿا استري پنهنجي پتيءَ کانسواءِ ٻئي ڪنهن کي مرد نٿي سمجهي يعني سڀني کي ٻه لاسنگ سمجهي ٿي، بلڪ پنهنجي ماءُ ۽ پيءُ جي پرڳهت به واري ڇڏي ٿي. اهڙي طرح، جيڪي ستورو جا شش آهن انهن کي به گهرجي ته پنهنجي ستورو کانسواءِ ٻئي ڪنهن کي به پنهنجو مالڪ ۽ مڪتي نانا نه سمجهن. جيڪي گذري ويل سٺ آهن انهن کي اوستائين مڃين جيستائين ڪنهن پنهنجي وقت به پورو ستورو نه مليو آهي. جڏهن اهڙو ستورو ملي وڃي ٿڏهن پتور ٿا استريءَ والڳ پنهنجو سڀ ڪجهه، الهيءَ کي ٿي سمجهن ۽ ٻئي ڪنهن به نه لڳندو به رکن.

۲۵۶. جيڪي وڃ وارا ٿيندا آهن سي مڱڻو ۽ شادي ڪرائي، گهرت ڪنوار جو مطالب ڪندا آهن ۽ ڪنوار کي سمجهائيندا آهن ته ٿس! تون پنهنجي پتيءَ کانسواءِ ٻئي ڪنهن سان به پرڳهت نه ڪج ۽ اسانجو ايترو ئي خيال رکج جيئن تون به ڪندي آهين. اهڙيءَ طرح ڪورو مالڪ صاحب ۽ جيڪي ٻيا سٺ ٿي ويا آهن انهن وڃ وارن جو ڪم ڪيو آهي پنهنجن ڪرڻن ۽ ٻائيءَ به لکي ويا آهن ته پوري

لهڙوئي آهي ۽ درشن ڪرڻ لائق آهي. وڃ! تون هينئر ئي
 مولويءَ سان گڏ اتي وڃ. اهو شش ٻورو ڪورمڪ هو، سو
 هت چوڙي اٿي پينو ۽ چوڻ لڳو ته جيڪو سگورو چو-
 حڪم. ائين چئي انهيءَ وقت مولويءَ سان گڏ جهاز ۾ چڙهي
 مڪي ڏانهن روانو ٿيو. جهاز ڪجهه اڳتي وڌو ته زبردست
 طوفان اچي لڳو ۽ جهاز اڇي پيو ۽ ڇڪي به مسافر جهاز تي
 هئا سي ٻڏي ويا پر هن شش کي هڪ نشتو هت لڳي ويو
 جنهن تي چڙهي ويٺو. ٿوريءَ دير ۾ هي به ٻڏڻ تي هو-
 نه ايتري ۾ هڪ هت سمند مان ٻاهر لڪو ۽ آواز آيو ته
 ”پنهجو هت مولڪي ڏي ته مان توکي بچايان“ لڏهن شش
 پڇيو ته ”تون ڪير آهين؟“ آواز آيو ته ”مان پيغمبر آهيان.“
 لڏهن شش چيو ته ”مولڪي خبر ناهي ته پيغمبر صاع
 ڪير آهي، مان پنهنجي سگورو کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي به
 نه سڃاڻان“ لڏهن اهو هت غائب ٿي ويو. ٿوريءَ دير
 کان پوءِ جيئن شش نشتي تي لڙهندو ۽ غوطا کائيندو پئي
 ويو ته پيو هت ٻاهر لڪو ۽ آواز آيو ته ”منهنجو هت پڪڙ
 ته توکي بچايان“ شش پڇيو ته ”تون ڪير آهين؟“ آواز
 آيو ته ”مان خدا يعني ايسور آهيان.“ هن اهوئي جواب
 ڏنو ته ”منهنجو خدا منهنجو گورو آهي، ٻئي خدا کي مان
 ڪونه سڃاڻان“ لڏهن اهو هت اڻ ڪم ٿي ويو. ڪجهه
 وقت کان پوءِ وري تيون هت ٻاهر لڪو، اهو هت هن
 جي ڏاڏي گوروءَ جو هو. انهيءَ چيو ته ”مان پنهنجي
 گوروءَ جو گورو آهيان، مون کي پنهنجو هت ڏي ته مان
 توکي ٻاهر ڪڍان.“ لڏهن انهيءَ شش جواب ڏنو ته ”ڇاهي
 ٻڏي وڃان ڇاهي اچي وڃان پر پنهنجي سگورو کانسواءِ پنهنجو
 هت ڪنهن کي به نه ڏيئي سگهان، پوءِ ڇاهي اهو ڪير به
 هجي. مان پنهنجي سگورو کان سواءِ ٻئي ڪنهن جي به

شون ۾ نه ايندو. اهڙيءَ حالت ۾ چاهي ڪي گهرجي ته هن سان ڪوبه واسطو نه رکي ۽ پاڻ پوري سگرور جني شون ۾ اچي.

۲۵۳. جڏهن توهن سگرور کي مالڪ چئي چڪا آهيو ته پوءِ ٻيو مالڪ ڪٿان آيو؟ جنهن کي توهن مڙو ۽ وڏو سمجهو ٿا، توهان جو نه ڪو سگرور ئي مالڪ آهي. هن ڪهه ڪو ديهه ڌاري سروب ڏيکارايو آهي، تنهن مان ئي پهرين توهان جو ڪاڙج ٿيندو. هن جو ٻيو سروب سڄي مالڪ يعني سم ڀرڻ وارا سواميءَ جو آهي ۽ هونئو توهان جو سڄو بادشاهه آهي.

۲۵۴. ڳالهه ٿا ڪن ته دکن ۾ هڪ هنڌ هڪ نثار صاحب جو هڪ ڪامل گرور هو، رهندو هو ۽ هن جو هڪ شش لپاٽ ئي گورمڪ هو. هڪ ڏينهن جڏهن هن نثار صاحب جو سنگ پتي هليو ته هڪ مسلمان مولوي جو مڪي وڃڻ واسطي تيار هو سو اتي آيو. هن نثار صاحب کي چيو ته ”هڪو ۽ ڪعبه، تمام سربشت ۽ اتر اسٿان آهن. توهان سڄي شيو ڪن ڪي نه اتي ديشن واسطي وڃڻ گهرجي.“ ۽ اتي نه هر طرح سان مڪي ۽ ڪعبي جي تعريف ڪرڻ لڳو. انهيءَ وقت نثار صاحب جو اعوشش اتي ويٺو هو، اهو ڏاڍو مٿي ٿيو ۽ انهيءَ مولويءَ کي ڪنڌ کان جهلي، هن جو سر نثار صاحب جي چرلن ۾ کڻي وڌو ۽ چيو ته ”ڏس ته ڪروڙين ۾ ڪا ۽ ڪعبا هنن چرلن ۾ موجود آهن.“ جڏهن نثار صاحب ڪنهن حاجت لاءِ اتان اتي گرور ٻاهر وڌو تڏهن انهيءَ شش ۽ مولويءَ جي وچ ۾ صوب بصف مباحثو ٿيو. جڏهن نثار صاحب موٽي آيو تڏهن مولويءَ هن شش لاءِ شڪايت ڪئي. انهيءَ وقت گرور صاحب پنهنجي شش کي سمجهاريو ته ڪعبه تمام سٺو آهي ۽ جهڻن مولوي چوي ته

هاڻي سڀني کي گهرجي ته هن ڳالهه کي نشي سڀني سان مڃڻ
 نه جيڪي سنت ستگور جي پڳتي ڪن ٿا اهي ڪل مالڪ
 جي پڳتي ڪندا. ڇاڏاڻا نه وقت جي پوري ستگور ۽
 ڪل مالڪ ۾ ڪوبه تفاوت ناهي. اتي هڪ روپ آهن.

۲۵۰. جنهن کي پورو ستگور مليو آهي ۽ هو الاهيءَ جي
 شيوا، ستسنگ، پربت ڪري ٿو ۽ سندس لشڪر رکي ٿو پر
 جيڪڏهن هن جو اندرولي وادارو اڃا نه ٿيو آهي ۽ ٻين
 عرصي ۾ سندس ستگور ڇڏو ۽ ڏي وڃي ته هن کي پنهنجي
 ستگور ۾ اهوئي ساڳيو پُري ۽ وشواس رکڻ گهرجي ۽ هنجي
 سروب جو ڌيان ۽ هنن جي ٻڌايل جڳتيءَ موجب اڀياس ڪندو
 رهي. آخر ۾ اهوئي ستگور الاهيءَ تي روپ ۾، شش جي
 محنت موجب سندس ڪارج راس ڪندو.

۲۵۱. جنهن ماڻهوءَ کي شروع ۾ ئي اهڙو گورو مليو آهي
 جنهن کي شبد جو پيد معلوم نه آهي ۽ پوءِ وري کيس شبد
 جو پيد گورو ملي وڃي ٿو ته هن کي گهرجي ته پهرين
 گوروءَ کي ڇڏي. (شبد پيدي) ستگور جي شرن وٺي.
 ”جهولي گور کي ٿيڪ ڪو نجت نه ڪيجي بار،
 دوار نه پاوي شبد ڪا پڙڪي بار مبار.“

بلڪ الاهيءَ گورو کي به مناسب آهي ته پنهنجن چيلن
 سان گڏ ستگور جي شرن ۾ اچي ۽ الاهيءَ کان پنهنجي مڪتي
 ڪرائي.

۲۵۲. جنهن کي شبد پيدي گورو ملي ٿو پر اهو اڃا پورو
 ناهي ۽ پوءِ هن کي شبد مارکي پورو ستگور ملي ٿو ته هن کي
 گهرجي ته پهرين گوروءَ کي پوري ستگور ۾ سمايل سمجهي،
 ستگور جي شرن وٺي ۽ سندس گوروءَ لاءِ به ضروري آهي
 ته هو به چيلي جو ساٿ ڏئي ۽ پاڻ به ستگور جي شرن وٺي
 پر جيڪڏهن هو اڀرڪا وارو ۽ اهڪاري آهي ته ستگور جي

حساب سان ايشور ڪٿي رهيو؟ جڏهن ايشور ٿي نه رهيو ته
 نه اڀاسا ڪنهن جي ڪڇي؟ ڇاڪاڻ ته ٿام، روپ، ليلا ۽
 ڌام کانسواءِ اڀاسا ٿي ٿي سگهي. انهيءَ سبب ڪري اهڙا
 ماڻهو غلطيءَ ۾ پيا آهن ۽ انهيءَ سبب ڪري هنن جو ڳيان،
 واڇڪ ڳيان آهي. هنن ڪرم ۽ اڀاسا ڪرڻ کانسواءِ، ڪتاب
 پڙهي ۽ ٻڌيءَ سان ويڇاري اهو ڳيان حاصل ڪيو آهي.
 جي ڪنهن کي (ويڌن موجب) اڀاسا ڪري سڃڻ ڳيان نه
 نه آهي نه به هو ستن جي ڪرم جي حد اندر آهي. ستن
 جو لوح ديش انهيءَ کان گهڻو اڳي ۽ اوچو آهي. جهڪي
 ڪرم ويڌم لکيل آهن انهي ڳيان جا آهن. لڪو انهي
 ڪرم اح ڪالهه جي ماڻهن کان وڌيڪ ڀورو ڪي ٿي سگهندا
 ۽ لڪو انهن مان اهو اڳيون ٿي ملندو. هن زماني ۾ جي ڪهر
 ڪرم ڪرڻ چاهي نه اهو نه ستن جي رهڻيءَ هيٺ ۽ جي
 اڀاسا ڪرڻ چاهي نه اها نه ستن جي دٻا وٺي ڪندو نه
 ٻيو هن جو ڪارج راس ٿيندو. يعني هو ويڌ جي سڌا ۽
 انهيءَ کان پري پهچندو. ٻئي ڪنهن نه طريقي سان هن وقت
 ڪجهه حاصل ڪري نه سگهيو.

۲۴۹. مالڪ جي درٻار ۾، ڀڳتن کان سواءِ ٻيو ڪير نه ٿو
 وڃي سگهي. جهڪي، وڻي، مٺي، حوٽي، جتي، ڳالهي،
 سياسي ۽ ٻين هنس ٿيا آهن ۽ پنهنجي من ۾ ٻورا نه هئا
 مگر هو مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿي نه سگهيا، ڇاڪاڻ ته
 اهمڪاري هئا ۽ ڳورو ڌارڻ نه ڪيو هئائون. هنن کي سمجهه
 سڳورو نه مليو هو ۽ هن زماني ۾ جهڪي ماڻهو هنن جا گرنت
 پڙهي پاڻ کي ڀورو سمجهن ٿا ۽ جهڪا ڪرڻي يا ڪمائي
 هنن (گرنتن جي وچينڙن) ڪٿي هئي تنهن جو چوڻ
 حصو نه لٽا ڪن ۽ سمجهه سڳورو جي لٽا ڪن ٿا نه ٻيو هو
 ڪنهن مالڪ جي درٻار ۾ داخل ٿيندا؟

سنت چون ٿا نه انهيءَ چوڻ جو مطلب اهو ئي آهي ته
 سنگور جي شرن وٺو، ڇاڪاڻ ته هريءَ ۽ گورو هڪ
 آهن. انهيءَ ڪري وقت جي سنگور جي شرن وٺڻ گهرجي
 تڏهن اهو نام جنهن کي پت اڏارڻ يعني پائين جو اڏار
 ڪندڙ چون ٿا، اهو ملندو ۽ انهيءَ نام جي ڪمائي ساڌسنگ
 مان ٿيندي يعني ٻيا سڀ سنگ ڇڏي پهرين ساڌ جو سنگ
 ڪڍي تڏهن ڪمائي ٿيندي ۽ اها ڳالهه معلوم هئڻ گهرجي
 ته ماڻا، پتا، پت، استري ۽ ٻين سنساري ماڻهن جو سنگ،
 ڪسنگ آهي ڇاڪاڻ ته انهن جي سنگت، نه سنگور جي شرن
 وٺي وڃي ٿي ۽ نه انهيءَ مان کيس نام ملندو ۽ نه
 ساڌسنگ حاصل ٿيندو. پر جي پورو سنگور پنهنجي مهر ۽
 نالي ڪري نه سڀ ڪم ٻڌائي ڇڏي.

۲۴۸. اصل ۾ سنتن جي مت جي ريت ۽ ويدن جي مت
 جي ريت ۾ وروڌ نه آهي. پر سنتن جو سڌالت، ويدن
 جي سڌالت کان تمام اوچو آهي. ويدن ۾ ڇيل آهي، ڪرم
 اپاسنا ڪرڻ گهرجي، سو سنت ٻڌا اهو ئي ٿا چون ته
 پهرين سنگور جي شيوا ٿن، من ۽ ڌن سان ڪريو ۽ هن جو
 سنگ ڪريو. اهو سڀ ڪرم آهي ۽ جيڪو سنگور اندر
 نام يعني شبد جو پيد ٻڌائي انهيءَ ۾ سرت جو لڳائڻ اها
 اپاسنا آهي. ويدن ۾ جيءَ ايشور جا ٽي سروب اڪيل
 ن يعني وشو، تيجس ۽ براگم. اهي ٽي روب جهڙو جا
 ن. وئرات، هن گرب ۽ اڌيا ڪرت، اهي ٽي روب
 شور جا آهن. اڇڪلهه جا گيالي ايشور کي ٿا مڃين. هنن
 چوڻ آهي ته ٿورن ماڻهن جو منڙ هڪ ٿولي آهي، هڪ
 ر ماڻهن جي فوج هڪ پلٽو آهي. اهڙو ئي، هر ايشور
 سمجهن ٿا. جڏهن ٿوليءَ يا پلٽو جا ماڻهو جدا جدا ٿي
 ا. پوءِ اهو نالو يعني ٿولي يا پلٽو به نه رهيو. انهيءَ

چڙهندا آيا آهن. ڪال ۾ سڀ اوڪ ۾ موٽي وڃي لٿو
سگهي، پر جڏهن جهڙو ڪي ستگور ملي وڃي ٿو ته اتيءَ جي
دٻا ۽ شيوا جي پرتاب سان هن جا پردا ٻي سگهن ٿا ۽ هڙ
وري موٽي سڀ لوڪ ۾ وڃي سگهي ٿو. انهن پردن جي
لٽڻ کان سواءِ، غي ۽ ٻين جي گهر لٿو ۽ ٻي سگهي ۽ اهي پردا
شيد ۽ ستگور جي شيوا ۽ هنجي ڀرپس ڪاٺسواءِ نه لٿندا.

۲۴۶. جيستائين آيا اٽڪ جي گهيڙي کان پري نه
پهچندي جيستائين هن ڪي مڪتي پراپت نه ٿيندي. اٽڪ
ٿاڻو من پا ڪال جو آهي. ڇاڪاڻ ته ڪال جهڙو ڪي ڪالهندو
ٻيو وڃي ۽ ٻي سڙ ۾ اٿو آهي. جيڪڏهن اسان ڪي (مالڪ
جي) سڄي ٽوٽ آهي ته ٻيا سڀ ڇڏي هڪ ڀرڻ
ستگور جي شرڻ ۾ ٻڙي نه ٻڙو هن جو ڪم راس ٿيندو،
ڇاڪاڻ ته ستن اٽڪ اٽڪ يعني ڪال ڪي ڄاڻو آهي ۽
اهي هن جهڙو ڪي اٽڪ جي گهيڙي کان ٻاهر ٻڙچائي سگهن
ٿا. ٽيئي لوڪ ۽ جيڪي نه اوتار يا دوتائون ٿي ويا آهن
اهي سڀ اٽڪ جي گهيڙي کان ٻاهر نه ويا آهن پر سڀ
اٽڪ کان پري پھتل آهن، تنهن ڪري جيڪو هنن جي
شرڻ وٺندو سو به ڪال جي حد کان ٻاهر آي ويندو ۽
جيڪو گدوي وٺي ٿو ته به رهندو ۽ موجوده وقت جي
ستگور ۾ پيار ۽ مش وشراس نه ڪندو، اهو ستن جي سڄي
پيدگي نه حاصل ڪندو ۽ ڪال جي چار مان ٻاهر نه ويندو.

۲۴۷. انهن چيل آهي ته هريءَ جي چرلن جي شرڻ وٺڻ
سان جهڙو جو اڏار ٿيندو. هاڻ وڃاڙ ڪڙو ته اتيءَ هريءَ
ڪي مش ڪئي ٿي؟ هن ڪي نه چولدا آهن، نه روپ
آهي نه ڏيڻ. جڏهن هريءَ جي چرلن جي شرڻ جي ڳالهه
ڪن ٿا ته سندس چرڻ ضرور هوندا ۽ ڇي هن جا چرڻ
هوندا ته سندس ڏيڻ به هوندي، ته اهڙو هري ڪير آهي؟

سنت چون ٿا ته انهيءَ چوڻ جو مطلب اهو ئي آهي ته
 سنگور جي شرن وٺو، ڇاڪاڻ ته هريءَ ۽ گورو هڪ
 آهن. انهيءَ ڪري وقت جي سنگور جي شرن وٺڻ گهرجي
 ٿڌهن اهو لاءِ جنهن کي پتت اڏارڻ يعني پايڻ جو اُڏار
 ڪندڙ چون ٿا، اهو ملندو ۽ انهيءَ لاءِ جي ڪمائي ساڌسنگ
 مان ٿيندي يعني ٻيا سڀ سنگ ڇڏي پهرين ساڌ جو سنگ
 ڪڍي ٿڌهن ڪمائي ٿيندي ۽ اها ڳالهه معلوم هئڻ گهرجي
 ته ماڻا، پتا، پت، استري ۽ ٻين سنساري ماڻهن جو سنگ،
 ڪسنگ آهي ڇاڪاڻ ته ائين جي سنگت، نه سنگور جي شرن
 ۾ وٺي وڃي ٿي ۽ نه انهيءَ مان کيس لاءِ ملندو ۽ نه
 ساڌ سنگ حاصل ٿيندو. پر جي پورو سنگور پنهنجي مهر ۽
 ديلا ڪري نه سڀ ڪم بڻائي ڇڏي.

۲۴۸. اصل ۾ سنتن جي مت جي ريت ۽ ويدن جي مت
 جي ريت ۾ وروڌ نه آهي. پر سنتن جو سڌانت، ويدن
 جي سڌانت کان تمام اوچو آهي. ويدن ۾ ڇيل آهي، ڪرم
 ۽ اپاسنا ڪرڻ گهرجي، سو سنت ٻڌڻ اهو ئي ٿا چون ته
 پهرين سنگور جي شيوا ٿن، من ۽ ڌن سان ڪريو ۽ هن جو
 ستسنگ ڪريو. اهو سڀ ڪرم آهي ۽ جيڪو سنگور اندر
 ۾ نام يعني شبد جو پيد ٻڌائي انهيءَ ۾ سرت جو لڳائڻ اها
 اپاسنا آهي. ويدن ۾ جيءَ ايشور جا ٽي سروب اڪيل
 آهن يعني وشو، تيجس ۽ پراگ. اهي ٽي روپ جهڙا جا
 آهن. وراثت، هنن گرب ۽ اديا ڪرت، اهي ٽي روپ
 ايشور جا آهن. اڇڪلهه جا گيالي ايشور کي ٿا مڃين. هنن
 جو چوڻ آهي ته ٿورن ماڻهن جو منڙ هڪ ٽولي آهي، هڪ
 هزار ماڻهن جي فوج هڪ پلٽو آهي. اهڙو ئي، هو ايشور
 کي سمجهن ٿا. جڏهن ٽوليءَ يا پلٽو جا ماڻهو جدا جدا ٿي
 ويا ته پوءِ اهو لالو يعني ٽولي يا پلٽو به نه رهيو. انهيءَ

چڙهندا آيا آهي. ڪال ۾ سٺ لڳ ۾ موٽي وڃي ٿو
سگهي، پر جنهن جو ڪي ستگور ملي وڃي ٿو ته ائين ڪري
نٿا ۽ شيوا جي پراب سان هن جا پرڏا ٻئي سگهن ٿا ۽ هڻ
وري موٽي سٺ لڳ ۾ وڃي سگهي ٿو. ائين ٻڌڻ جي
لٽڻ کان سواءِ، هي ٻه ٻڌڻي گهر ٿو رهجي سگهي ۽ اهي پرڏا
شيوا ۽ ستگور جي شيوا ۽ هنجي پراب ڪاٺڙا نه ٿيندا.

۲۴۶. جهستانن اِلهن اَلڪ جي گهري کان اڏي له
 پهچندي تهستانن هن کي مڪتي پراپت نه ٿيندي. اَلڪ
 اُلو من يا ڪال جو آهي. ڇاڪاڻ ته ڪال چيو کي ڪالهندو
 پيو وڃي ۽ ڏسڻ ۾ اٿڻ آهي. جيڪڏهن انسان کي (مالڪ
 جي) سڃي ٿو ته اهي نه اها سڀ چئن ڇڏي هڪ ٻارون
 ستگور جي شرن ۾ اڏي نه ڇڏي هن جو ڪم واپس ٿيندو،
 ڇاڪاڻ ته ستن الهن اَلڪ يعني ڪال کي ڄاڻو آهي ۽
 اهيئي هن چيو کي اَلڪ جي گهري کان ٻاهر پهچائي سگهن
 ٿا. ٽيئي لوڪ ۽ جيڪي به اولاد يا دوتائون ٿي ويا آهن
 اهي سڀ اَلڪ جي گهري کان ٻاهر نه ويا آهن ٻار سڀ
 الهن کان اڏي پهتل آهن، تنهن ڪري جيڪو هنن جي
 شرن وٺندو سو به ڪال جي حد کان ٻاهر ئي وٺندو ۽
 جيڪو گڏي وٺي ٿو اهو به رهندو ۽ موجوده وقت جي
 ستگور ۾ ٻار ۽ مٿس وڃي نه ڪندو، اهو ستن جي سڃي
 ٿيندو ته حاصل ڪندو ۽ ڪال جي ڄاڻ مان ٻاهر نه وٺندو.

۲۴۷. اٺن چيل آهي ته هريءَ جي چرلن جي شون وٺڻ سان جيو جو اُڌار ٿيندو. هاڻ ويچار ڪِرو ته اٺيءَ هريءَ کي منهن ڪٿي ڳولي؟ هن کي نه چولدا آهن، نه روپ آهي نه ڏيهه. جڏهن هريءَ جي چرلن جي شون جي ڳالھ ڪن ٿا ته سندس چرون ضرور هوندا ۽ جي هن جا چرون هوندا ته سندس ڏيهه به هوندي، ته اهڙو هري ڪير آهي؟

سنت چون ٿا نه انهيءَ چوڻ جو مطلب اهو ئي آهي
ستگور جي شرن وٺو، ڇاڪاڻ ته هري ۽ گورو
آهن. انهيءَ ڪري وقت جي ستگور جي شرن وٺڻ گهرجي
ٽڏهن اهو نام جنهن کي پٽ اڏارڻ يعني پاپن جو اڏ
ڪندڙ چون ٿا، اهو ملندو ۽ انهيءَ نام جي ڪمائي ساڌ سنگ
مان ٿيندي يعني پيا سڀ سنگ ڇڏي پهرين ساڌ جو سنگ
ڪڍي ٽڏهن ڪمائي ٿيندي ۽ اها ڳالهه معلوم هئڻ گهرجي
نه مالا، پتا، پٽ، استري ۽ ٻين سنساري ماڻهن جو سنگ،
ڪسنگ آهي ڇاڪاڻ ته انهن جي سنگت، نه ستگور جي شرن
۾ وٺي وڃي ٿي ۽ نه انهيءَ مان کيس نام ملندو ۽ نه
ساڌ سنگ حاصل ٿيندو. پر جي پورو ستگور پنهنجي مهر ۽
ديا ڪري نه سڀ ڪم ٻڌائي ڇڏي.

۲۴۸. اصل ۾ سنتن جي مت جي ريت ۽ ويدن جي مت
جي ريت ۾ وروڌ نه آهي. پر سنتن جو سڌالت، ويدن
جي سڌالت کان تمام اوچو آهي. ويدن ۾ چيل آهي، ڪرم
۽ اپاسنا ڪرڻ گهرجي، سو سنت ٻڌ اهو ئي ٿا چون ته
پهرين ستگور جي شيوا ٿي، من ۽ ڌن سان ڪريو ۽ هن جو
ستسنگ ڪريو. اهو سڀ ڪرم آهي ۽ جيڪو ستگور ادر
۾ نام يعني شبد جو پيد ٻڌائي انهيءَ ۾ سرت جو لڳائڻ اها
اپاسنا آهي. ويدن ۾ جيءِ ۽ ايشور جا ٽي سروپ اڪيل
آهن يعني وشو، فيچس ۽ پراگ. اهي ٽي روپ جيءُ جا
آهن. وٽرات، هنن ڳرپ ۽ اڌيا ڪرت، اهي ٽي روپ
ايشور جا آهن. اڇڪله جا گياي ايشور کي ٺٽا مڃين. هنن
و چوڻ آهي ته ٿورن ماڻهن جو ميڙ هڪ ٿولي آهي، هڪ
ار ماڻهن جي فوج هڪ پلٽو آهي. اهڙو ئي، هر ايشور
سمجهن ٿا. جڏهن ٿوليءَ يا پلٽو جا ماڻهو جدا جدا ٿي
نه پوءِ اهو نالو يعني ٿولي يا پلٽو نه رهيو. انهيءَ

چڙهندا آيا آهن. ڪال ۾ سٺ لوڪ ۾ موٽي وڃي ٿو
سگهي، پر جنهن جهڙو ڪي ستگور ملي وڃي ٿو ته اهيءَ جي
دٻا ۽ شيوا جي پرتاب سان هن جا ٻڌا اهي سگهن ٿا ۽ هڙ
وري موٽي سٺ لوڪ ۾ وڃي سگهي ٿو. انهن ٻڌن جي
لٽ کان سواءِ هي پنهنجي گهر ٿو پهچي سگهي ۽ اهي ٻڌا
شيد ۽ ستگور جي شيوا ۽ هنجي پراس ڪا بسواءِ نه ٿيندا.

۲۴۶. جيستائين آيا اٽڪ جي گهمري کان پري نه
پهچندي تيستائين هن کي مڪتي پراس نه ٿيندي. اٽڪ
ٺالو من يا ڪال جو آهي. ڇاڪاڻ ته ڪال جهڙو ڪي ڪاٺندو
ٻيو وڃي ۽ ٽيٽ ۾ اٿو اچي. جيڪڏهن انسان کي (مالڪ
جي) سڃي ٿو ته اهي نه ٻيا سڀ ڇڏي هڪ ٻڌن
ستگور جي شرن ۾ ٻڌي نه ٻڌن هن جو ڪم راس ٿيندو،
ڇاڪاڻ ته ستن اهيءَ اٽڪ يعني ڪال کي چارو آهي ۽
اهيئي هن جهڙو ڪي اٽڪ جي گهمري کان ٻاهر پهچائي سگهن
ٿا. يعني لوڪ ۽ جيڪي نه اوتار يا ڊوٽائون ٿي ويا آهن
اهي سڀ اٽڪ جي گهمري کان ٻاهر نه ويا آهن پر سٺ
انهيءَ کان پري پهتل آهن، تنهن ڪري جيڪو هن جي
شرن وٺندو سو به ڪال جي حد کان ٻاهر ئي وٺندو ۽
جيڪو گذري وٺي ٿو ته ٻيو وٺندو ۽ موجوده وقت جي
ستگور ۾ پيار ۽ مٿس وڻڻ نه ڪندو، اهو ستن جي سڃي
پيد ڪي نه حاصل ڪندو ۽ ڪال جي چار مان ٻاهر نه وٺندو.

۲۴۷. انهن چيل آهي ته هريءَ جي چوٽن جي شرن وٺڻ
سان جهڙو جو اٽار ٿيندو. هاڻ وڃاڙ ڪٿي به اهيءَ هريءَ
کي مٿس ڪٿي ٿولي؟ هن کي نه چوڻا آهن، نه روه
آهي نه ڏيهه. جڏهن هريءَ جي چوٽن جي شرن جي ٻانه
ڪن ٿا ته سندس چوٽن ضرور هوندا ۽ جي هن جا چوٽن
هوندا ته سندس ڏيهه به هوندي، نه اهڙو هري ڪير آهي؟

وڃي نه هئو پنهنجي ڪرپا سان، شيوڪ جون سڀ ڪمپون
پوريون ڪري ڇڏي ٿو.

۲۴۳. جڏهن ٺٽو وارو ڪنهن کي ڪجهه ڏيندو آهي
تڏهن هر پنهنجو هٿ ٻاهر ڊگهڙيندو آهي. اهڙيءَ طرح
مالڪ جڏهن ڏيا ڪري ٿو تڏهن برسات وسائي ٿو پر انهيءَ
مان دنيا کي فائدو رسندو آهي ۽ جڏهن برساتين تي ڏيا
ڪري ٿو تڏهن هنن تي پُرير جي برسات وسائيندو آهي.
ڪنهن ۾ ٻيا سڀ ڪٿا هجن پر پُرير نه هجي نه پوءِ اهو

خالي آهي ۽ جنهن ۾ ڪوبه ڪٿا ناهي پر پُرير آهي، اهوئي
مالڪ جي درٻار ۾ وڃي سگهندو. تنهن ڪري مکيه ڳالهه
پُرير آهي ۽ اهو پُرير، ستگور جي ڳڻتيءَ کان سواءِ نٿو ملي.
۲۴۴. سنت جڏهن انهيءَ پد کي بي انت ڪولئين ٿا،

انهيءَ جو مطلب اهو نه آهي نه ڪو هنن انهيءَ پد جو انت
نه معلوم ڪيو آهي يا نه ڀاڙو آهي. انهيءَ جو مطلب اهو آهي
نه اتي جيڪو آندو آهي، اهو بي انت آهي ۽ سنت انهيءَ
استان ۾، جيئن مڇلي پاڻيءَ ۾ رهندي آهي تيئن رهن ٿا.
هاڻ جيڪڏهن ڪير چوي ته مڇليءَ جي جل جو انت نه ڄاڻو
آهي يا نه ڀاڙو آهي ته اها ڳالهه غلط آهي. جيڪي جل سان
ملي جل روپ ٿي ويا آهن انهن جي ڪجهه به تعريف ناهي.
مهما انهن جي آهي جي مڇلي روپ ٿي، پاڻيءَ ۾ رهي ان
جو آندو ماڻين ٿا.

۲۴۵. ڪال جي ڳر ڪاٺ سان جيڙ کي موڪل نٿو ملي
سگهي ڇاڪاڻ ته سرت چيٽن آهي انهيءَ کي ڪال نٿو ڪاٽي
سگهي. ڪال شرار کي ڪاٽي ٿو، ڪنهن کي پاڻيءَ دواران،
ڪنهن کي اڱيءَ دواران ۽ ڪنهن کي ڌرتيءَ دواران. ڪال
۽ آتما جو پاڻ ۾ ميل نه ٿيندو، ڇاڪاڻ ته جڏهن کان وٺي
بتي ست لوڪ مان هيٺ آيا آهن، انهن تي پُر دن مٿان ٻڌا

۲۴۰. جيستائين تـم مان تـم نه ملندو جيستائين ڪم پورو نه ٿيندو. پنجن اسٽول تـن جو ڪارڻ، صرف آهي ۽ صرف جو ڪارڻ شـد آهي. انهن پنجن جي جهڳڙي ۾ پوڻ مـان ڪجهه نه نالندو نه ٿيندو. صرف تـم کي شـد تـم ۾ ملائـقـم مان ڪم پورو ٿيندو. پر اها ڳالهه نه پوري سـتـور جي دها کان سواءِ حاصل نه ٿيندي. الهـيءَ ڪري پـهـرين سـتـور جي ڪوچ ۽ هن جي پريم ڪرڻ گهرجي.

۲۴۱. جهڙيءَ طرح پنهو مينهن جي بولد لاءِ، هڪ جهنگل مان پتي ۾ ٿري ٿو ۽ پتي ڪنهن نه پالتيءَ جي بولد ٿيو پتي، ڇاڪاڻ ته پتي ڪنهن نه بولد مان هن جي پياس ٿئي ٿي، مالڪ نه اها هن جي سڄي ٿوڻ ڏسي مينهن وسائيندو آهي ۽ هن جي پياس پڇهائيندو آهي. ساڳيءَ طرح جهڪي سـتـور جا سڃا ڳولائو آهن ۽ هن جي ڳولا ۾ لڳا رهن ٿا، انهن کي سـتـور ۽ نام حاصل ٿيندا، ليڪن اهو هر هڪ جو ڪم ناهي جو هن دستي ۾ قدم رکي سگهي.

۲۴۲. شـوڪ چوي ٿو ته مذهبي اها آس آهي ته مان پاڻ کي مينديءَ والگر پيهي، سـتـور جي چرلن ۾ لڳان پـر سـتـور هيٺ ٺهڻ ٿا ڪن. خير! مون ته پنهنجي من کي مينديءَ والگر پيهي ٿار ڪري رکيو آهي، جڏهن به سندن مرج ٿئي ٿو هن چرلن ۾ لڳائين. شوڪ جو فرض اهو ئي آهي ته ايتري محنت ۽ ڪوشش ڪري من کي پيهي ڇڏي ۽ پوءِ نه سـتـور منظور نه ڪري نه به پنهنجي نه پيا ٿي ڇڏي پر سـتـور جي مرج تي راضي رهي. اهڙي حالت نه ٿئي جو ٿوري شيوا ڪري ۽ جي اها منظور نه ٿئي ته سـتـور ۾ اهاڙ اچي وڃي. الهـيءَ جو نالو شوڪ کي ناهي، اهو نه پاڻ سـتـور کي شوڪ بهانظر آهي. جهڪڻ اها حالت آهي ته من ڪيئن پيسر وٺندو؟ پر پاڻ سان چسي نه پاڻ سـتـور ملي.

ڳالهه ستگور جي پوري پراي ڪرڻ سان ئي حاصل ٿيندي. ۲۳۶ جن کي هيٺتر انسان جو جنم مليو آهي، اهي جيڪڏهن ستگور جي ڳولا ٿا ڪن ته هو چوراسيءَ ۾ ويندا ۽ وري کين نروڙي ۾ ملندي. تنهن ڪري هيٺتر وجهه آهي پنهنجي ڪارج بڻائڻ جو يعني مڪتي حاصل ڪرڻ جو. جي اهو وجهه هنن مان ويو ته وري وجهه نه ملندو.

۲۳۷. ٻاهرين شيوا ۽ ٿيل جا ماڻهو اڪثر ڪندا نئين مان سڄي ۽ ڪوڙي جي پرڪ نهي ٻڌجي سگهي. سڄي پرڪ اها آهي ته جنهن کي شيد جو پيد ڏٺو ويو آهي، انهيءَ ۾ جيڪڏهن هنجي سرت لڳي وڃي ته پوءِ هنجي پراي سڄي سمجهڻ گهرجي.

۲۳۸. وقت جي ستگور کي ست لوڪ يا ٻئي ڪنهن استان لاءِ عرض نه ڪرڻ گهرجي. هن کي سدائين اها پزار ٿا ڪبي ته ”مولڪي پنهنجي ڇوڙن ۾ رکو“ انهيءَ کان اوچو ۽ بهتر استان اهو ڪوبه ناهي.

۲۳۹. جيڪي ماڻهو سنساري پدارتن کي ڀڄن ٿا اهي انت ۾ چوراسيءَ ۾ وڃڻ جي لائق ٿين ٿا. ۽ جيڪي ماڻهو انهن ئي پدارتن کي ست ستگور ۽ ساد جي اڳيان پيٽ ڪن ٿا ته اهي ٻيڙ پڌجا اڌ ڪاري ٿين ٿا. ڇاڪاڻ ته سنت جو نه انهن پدارتن ۾ موهه آهي ۽ نه پنهنجي شراب ۾. هن فقط ڇيرون جي اڌار لاءِ ديه سروب ڌارڻ ڪيو آهي، پر پنهنجي گهر (ست ديش) جو سڙهو هر روز ڪندا آهن. ڇو پدارتن ۽ پنهنجي شراب جي موهه ۾ ڦاٿا پيا آهن. جيڪي انهن مان، پنهنجو ٺن، من، ۽ ڏن، ستن جي شيوا ۽ ٿيل ۾ خرچ ڪندا، اهي چوراسيءَ کان ٻڌندا، پر جيڪي پنهنجي کاڌ تي پيتي ۽ عيش آرام ۾ عمر برباد ڪري رهيا آهن، اهي چوراسيءَ ۾ ويندا.

ڪنڊوس جي اها حالت آهي جو هزارا روبا ڪمائي پئسو
لکي مارجي نڪتي، کائي، پوءِ اعزسي شاعر ڪار لپتا من
ڪپڙو والدو؟ بهتر لاهي نه پچاريءَ جو اغو ٽن ڪنهنجي
هٿ چڙهندو؟ الهنيءَ جو چا گندو؟ يعني الف جبل الهنيءَ
جي واسين دل به رحمتي ويئي؟ ته نالگ هي چوڻا واپس اچي
وهندو؟ تنهنجي واسين رهيا، اها ڳالهه ڏکي آهي، ڏسو
نه ڪيتري نه لهج چوڻا پاڻي چوراسيءَ جي چڪر به مڙي لرا
ساڳيءَ طرح اهي به الف به چوراسيءَ جي چڪر به وهندا بچي
لو ڏيئي پاڻي الهنيءَ کي ستن جي پريم ۽ شهوار لئا لڳائون.
۲۴۰ ويد مت وارن جون ئي منزلون، ڪرم، اپانسانا
۽ گمان، ستن جي صرف ڪرم اسٽان. تائين متر ٿيو وڃن.
ڇاڪاڻ ته ستن جو ڪرم، ترڪتيءَ تائين پهچڻا ڪالبراءِ پورو
ٿيو ٿئي. ۽ سب لوڪ تائين ستن جي اپانسانا جي منزل آهي
۽ الاهي بدير گمان حاصل ٿئي، ان پرست ڪڏهن به پاڻ
کي گمائي نه ڇڏندا آهن، هر پاڻ کي پنهنجو چوندا آهن.
جهڙي پاڻ کي گمائي ڪولائين ٿا اهي سج پنج واچڪ گمائي
آهن، ڇاڪاڻ ته الهنيءَ سوال جو جواب ٿا ڏيئي سگهن به
ڪن. هو گمان ڪيئن پراپت ٿيو، يعني بنا ڪرم ۽ اپانسانا جي
گمان پراپت ڪرڻ ناممڪن آهي، جنهن جو ميد هوندو، بلڪل
اتنا جائز ڇاڪاڻ ته هنن (سڄي گمان کي حاصل ڪرڻ جو)
ڪرم ۽ اپانسانا ڪئي لاهي، صرف ڪتاب پڙهي گمان ڇڏ
وڃن سکيا آهن. تنهن ڪري هر چوراسي گمائي آهن. جهڙي
ماڻهو الهن جا وڃن محسن ٿا اهي پنهنجو نقصان ڪندا.

۲۴۵. هر حال ۾ وقت جو ستورو مڪمل ۽ ضروري آهي.
پهرين ستورو جي جولن ۾ سڄي پريم ڪرڻ سان استوت
جي صفائي ٿيندي، تڏهن وڃي چوڻا اندر ۾ نام لڌڻ جي
لائق ٿيندو؟ پوءِ نام جو سوکرو روپ، ستورو جو سوکرو روپ
۽ پنهنجو سوکرو روپ سڀ هڪ ئي روپ نظر ايندا. اهـ

ولڻ جي جڳتي، ستن کي نه هٿ نه آلي ڇاڪاڻ ته اهي
سٺ ٻڌجي پيا. پر اڃا جڳتي جيون جي هٿ نه اچي وئي
آهي.

۲۲۹. جي ڪير چاهي ته مان سٺ ستڙو جي ٻيڻا يا
سڃاڻ ڪريان ۽ جهڪي ڳالهون ڪرڻن ۾ لڪل آهن اهي
ستن مان لڳائي پٽيان، ته ستڙو ڪس هڪڙو نه ملندو ۽
لڪي هن کي سڃاڻي سگهندو. هن کي ڳهرجي ته ڪجهه
ڏينهن ستڙو جو سنگ ڪري، تنهن کانپوءِ ئي ڪس سڃاڻي
سگهندو. پر ڪوڊ اڃا ستڙو کي سڃاڻڻ جو ڪونهي.

۲۳۰. جنهن ماڻهوءَ هن منش ڏيئي ۾ آيا، جا اهيءَ
ڏيئيءَ ۾ اصل يعني سچي وسڻ آهي تنهن کي نه پاتو آهي
۽ سنار جي پوڙن ۾ اهيءَ ڏيئيءَ کي پراڻ ڪيو ته اهو ماڻهو
پسڻ آهي. شڪل انسان جي ئي نه ڇا ٿورو ڪرڻوس نه
جالون جا آهن! اها ڳالهه (آيا کي سڃاڻڻ) نه پوري ستڙو
ڪالو ۽ پراڻ نه ٿي سگهندي. پهرين ته پوري ستڙو جو
مٿو مشڪل آهي ۽ جي مٿي نه کڻي ته وري هن ۾ وشواس
نه اچي. ڇاڪاڻ ته اڄڪلهه جي ٻيڪي ساڌن جو اهو حال
آهي جو پاڻ کي پورن برهم سڏائين ٿا ۽ ماڻهن کي گمان
سيڪاري پرمائين ٿا. جي هنن کان پڇيو وڃي ته توهان برهم
کي ڪٿي ڏيئيءَ جڳتيءَ مان پاتو ته ان جو جواب نه ڏين. انهن
ڪري انهن جو پاڻ کي برهم چوڻ ڪوڙ آهي. هنن جو
مارڪ، جو وڏا ۽ ٻڏيءَ جي واپار جو آهي، سو نه من
جي حد اندر آهي. اهيءَ سان جيتوڻي اڌار نه ٿيندو. اهڙي
وڏاڳي آهي، جنهن کي پورو ستڙو ملي وڃي آهي ۽ جنهن
کي ستڙو پنهنجو پريم ۽ وشواس بخشيو آهي ۽ شيوا ۾ لڳاڻو
آهي. ڇاڪاڻ ته انسان کي طاقت ناهي جو هن ۾ وشواس
آلي سگهي ۽ سندس شيوا ۾ لڳي سگهي. اها ڳالهه نه ستڙو

۲۲۷. جڏهن ڪانولي انسان پيدا ٿيو، تڏهن ڪانولي ڪال
 هن سان گڏ آهي، گوبا هن سرت جي ڪال سان شادي ڪرائي
 وڃي آهي. جڏهن گهٽ ڪنوار کي ولڻ ايندو آهي، تڏهن
 رواجي طرح ڪنوار روئندي آهي. هن جي روئڻ جي اها
 مراد آهي ته کيس گهٽ سان وڃڻ نه ڏين، پر کيس ڪير
 نه روکي نه سگهندو آهي. اهڙيءَ طرح جنهن وقت ڪال
 ايندو تنهن وقت هيءَ سرت کڻي ڪيترو به روئي پر ڪير
 به هن کي مدد نه ڏيئي سگهندو. ڪال هن کي اهڙي رستي
 کان وٺي ويندو جو رستو، وار کان به باريڪ آهي ۽ ڪٽيءَ
 جي به طاقت ناهي جو انهيءَ تي هلي سگهي. سرتيون يا
 روح انهيءَ رستي ويندي ويندي، ٽڪر ٽڪر ٿي هيٺ
 جتي بي انت لڙڪ آهن، اتي ڪريو پرون. اتي جيڪا
 ٽڪليف ٿئي ٿي، تنهن جو بيان نٿو ڪري سگهجي. تنهن
 ڪري سنڌ ستڙو، ماڻهن تي ڏيا ڪري بار بار سمجهائين
 ٿا ته وڃڻ جو رستو وار کان به باريڪ آهي جي انهيءَ جو
 خوف اٿو ته پوءِ پنهنجي اصليت کي سمجهڻ جي ڪوشش
 ڪريو، پر انهيءَ جو اپاءُ پوري ستڙو کائڻ واري ڪنهن
 وقت ناهي. جڏهن ستڙو جي شرن وٺي تڏهن ستڙو
 جيڪا مناسب ڪرڻي هوندي سان هن کان ڪرائيندو. اهڙي
 پيالو رستي کان هن کي بچائي، پنهنجي گود ۾ وهاري،
 نچ استان ۾، جتي سدائين آندل لڳو پيو آهي اتي پوڄائيندو.
 انهيءَ کان سواءِ پيو ڪوبه اپاءُ ڪونهي.

۲۲۸. اهو سچ آهي ته (الدرين) نام جو پراڻت ٿيڻ ڏاڍو
 مشڪل آهي، پر نام جي پراڻتيءَ وارن جي شرن ولڻ نه
 سولي آهي. هميشه کان اها چال هلندي پيئي اچي ته
 هر ڪنهن کي نام پراڻت نٿو ٿئي، پر ماڻهو ستن جي شرن
 وٺندا آيا آهن ۽ شرن ولڻ به وڏو آندل آهي. اها شرن

دليا جي حاڪم سان سڃاڻپ ٿي وڃي ٿي، اهو ٻئي ڪنهن
 کي خيال ۾ نه آيو آهي. ستگور جو سڀ جو مالڪ آهي، تنهن
 سان جنهن جي سڃاڻپ ٿي، تنهن کي ڪنهن جو ڊپ ٿيندو؟
 سو اها ڳالهه (ستگور جي سڃاڻپ) ڪنهن وري کي حاصل
 ٿئي ٿي. ماڻهن جو نه اهو حال آهي جو دليا جي حاڪم کان
 ڊڄي، ستگور کي ڇڏيو ڏين ته ڀاءُ ستگور جي سڃاڻپ
 ڪهڙيءَ طرح ٿيندي؟ سچ پچ نه انسان کي طاقت لاهي جو
 ستگور کي سڃاڻي سگهي. دليا جا حاڪم پنهنجي حڪومت
 سان سڀ کي ڊڄارين ٿا پر سڀ ستگور پاڻ کي طاقتور نه
 ڪندا آهن. هو دليا ۾ عام ماڻهن وانگر هلندا آهن. انهيءَ
 سبب ڪري، جنهن تي هنن جي دٻا ٿئي ٿي، اهو ئي ڪنهن
 سڃاڻي سگهي ٿو، ٻئي ڪنهن جي طاقت لاهي!

۲۲۵. ستگور جا وڃن ۽ سندن لڳا نه سڀ ڪنهن کي
 ٻڌائي لکي ٿي. ٻن ڪنهن وري کي ستگور ٻڌايو
 لڳي ٿو. جن جي پريست وڃن ۽ لڳا ٿي مدار ٿي رکي،
 انهيءَ پريست جو ڀروسو لاهي. ٻڪري پريست الهن جي آهي
 جن کي ستگور پاڻ ٿي پريست آهي. ستگور جي وڃن ۽ لڳا
 کي پريست ڪندڙن مان نه ستگور سان پريست ڪرڻ وارا لڳو
 ٻڌن. اها به ستگور سان پريست ڪرڻ واري ڏاڪڻ آهي.

۲۲۶. هڪڙو ٻئي کي وڏو ٿو چري يعني جڏهن جو،
 جڏهن به سڀا ٿي، انهيءَ جي ساراه ڪري ٿو، پر انهيءَ
 ساراه جو ڪو اعتبار ڪونهي. اهو اڏو آهي ڇهڙي ڳڏه
 جي هيٺ، جا شروع ۾ زوردار هوندي آهي پر آهستي
 آهستي گهٽجدي ويندي آهي. جڏهن جو اهو حال آهي
 تنهن جي پريست ٿي ڀروسو لاهي. پريست انهيءَ جي سڃي
 آهي جا شروع کان وٺي آخر تائين هڪ ڇهڙي هجي.

١١٥
ٽن لوڪن جو نات آهي، ٽنهن سان جهڳڙو ۽ ڪشمڪشا ڪرڻ
۽ ٽين بيماري آهي مورڪتا، ڇو ته انسان کي اها خبر نٿي ٿاهي ته
مان ڪير آهيان، ڪنهن جو اٿس آهيان ۽ اهو مالڪ
ڪٿي آهي؟

اهو پٿرو پيو آهي، نه ڪتابن پڙهڻ سان، نه ڪا بيماري
ڇٽائي سگهجي ٿي ۽ نه ڪو جهڳڙو نيري سگهجي ٿو.
بيماري لاهڻ لاءِ ماڻهوءَ کي ڪنهن زندهه ڪير يا ڊاڪٽر
وقت روڊو وڃي، پنهنجو حال ٻڌائي ڏوا وٺي آهي ۽
جهڳڙي نيري لاءِ هن کي روڊو، ڪنهن حاڪم، ڄڻ يا
مڃسٽريٽ وقت وڃي پنهنجو جهڳڙو بيان ڪري، بيمار
ڪرائڻو ڀوندو.

ستگور وقت جو ڪير ۽ حاڪم آهي ۽ انهن بيمارن کي
لاهي سگهي ٿو. اهڙي طرح مورڪتا يا بي سمجهائيءَ جي
بيماري، گذري ويل مثالن جي ٽيڪ يا آسري ٻڌڻ سان
نه لهي سگهندي. هن وقت جيڪو ستگور موجود آهي انهن
جي شرن وٺڻ سان، اها مورڪتا جي بيماري لهي ويندي
يعني ته جڏهن ستگور جيءَ کي اکيون ڏيندو تڏهن هن کي
پنهنجي ۽ مالڪ جي خبر پوندي. وقت جي ستگور جي
ست سنگ کانسواءِ، ٻيو ڪوبه علاج (انهن ٽنهي بيمارن جو)
ڪونهي.

۲۲۳. شيد سرڪير آهي ۽ جيءَ جو سروب استول ٿي ويو
آهي. ٻوٽو جيءَ شيد ۾ هڪدم ڪيئن لڳندو؟ استول ٿي
هٽائڻ جو اٻاءُ ستگور پگهي آهي. جيستائين ستگور پگهي
پوريءَ طرح نه ٿيندي تيستائين هي جيءَ شيد لڳڻ جو لائق
نه ٿيندو.

۲۲۴. ستگور جي سڃاڻپ مشڪل آهي. جنهن ستگور کي
سڃاتو سو نريءَ يعني ٻي ڀي ٿي ويو، ڇاڪاڻ ته جنهن جي

آهي، تنهنجي ساميون و پراڻ و غمزه چٽڙا ساڻن، بنا
 ساڻن، هڪ ٻڌي اچي پهنندا آهن. ڇاڪاڻ ته اهي هن کي
 ستگور جي دور ۾ مان عالم طور ملن ٿا. ليڪن ستگور ڀڳتي
 اهڙي هٿ ڪهرجي ڇوڙي ۽ طرح چڪور کي ڇنڊ بيارو
 لڳندو آهي ۽ هرڻ کي لاد يا ٻاجو، پتنگ کي دٻڪ، مڇي ۽
 کي پاڻي. جنهن کي اهڙي پرست آهي الهي ۽ جو نالو
 ڪور ڀڳت آهي ۽ الهي ۽ جي ئي اهڙي مهما يا وڏائي آهي.
 ۲۲۰. جيڪو لام ٿوري ۽ اٻو ٿر ٿا سان ويندو رهي، اهو
 سڄو اهر ڪونهي. نام سڀ کان زبردست آهي. ڪهڙي به
 اٻو ٿر ٿا هجي، ته به نام الهي ۽ کي ٻوڙ ڪري سگهي ٿو ۽
 کڻي ڪهڙي به جاء يا هنڌ ئي الهي ۽ نام کي جهڙو ته الهي ۽
 به ڪونه هرج ڪونهي ۽ اها جڳهه کڻي اٻو ٿر به هجي ته به.
 نام جي پرتاب سان ٻوڙ ٿي ويندي. اهڙو نام ستگور وٽ
 آهي ۽ ٻئي ڪنهن وٽ ناهي.

۲۲۱. ڪلجڳ به نام ۽ ستگور ڀڳتي ۽ کان سواءِ ٻئي ڪنهن
 ڪرم ڪرڻ جو حڪم نه آهي. جيڪو به الهي ۽ جي اهڙو
 ڪندو يعني اڳين جڳن جي ڪرم به ڀڄندو، اهو اهڙڪاري
 ٿي ٻوڙدو ۽ لومل ۽ ٻوڙ ٿيڻ جي پدران ملين ٿي ٻوڙدو.
 ويد شاستر به ائين چون ٿا ۽ سند به اهوئي فرمائن ٿا. ويد
 جي نام جي حد ٽن لکين ٿا آهن پر سنتن جو نام چوڏهن
 لک به ٻڌائي ٿو.

۲۲۲. انسان کي، ٽي ظاهري ۽ ٽي گهڻيون بيماريون لڳل
 آهن. ظاهري بيمارين جو ته علاج ڪري ٿو پر گهڻيون بيماريون
 جي کيس خبر نه ڪانهي. انهن جو چٽاءِ سند ستگور ٿين
 ٿا. جي پاڻ سان سنتن جو سنگ ملي وڃي ته پوءِ انهن
 بيمارين جو پتو پوي ٿو ۽ انهن کي دور ڪرڻ جو ارادو به
 ٿئي ٿو. پهرين بيماري آهي جنم مرڻ. ٻي بيماري، من، جو

وچن ٻڌي سنسڪار پون ٿا ۽ آهي ٻڌ آهستي آهستي چوراسيءَ جي چڪر کان ٻڌي وڃن ٿا. ڇاڪاڻ ته سنت کانسواءِ ڪير به چوراسيءَ کان لٿو ٻڄائي سگهي ۽ نه ڇڏوڪي سندس نچ ڏيس ۾ ٻڄائي سگهي ٿو.

۲۱۸. جن جو لام ۾ وشواس ناهي پر پنهنجي ٻاهرين رهڻي چڱيءَ طرح نيڪ رکن ٿا ۽ ڪجهه اندر جي صفائي به ڪن پيا، اهي ڪٿي ڪيتري قدر به چپ، ٽپ، سنجر وغيره ۽ اڻياس ڪن، انهن کي پورو ڦل نه ملندو. پر جن کي پوري ستگور نام جي بخشيش ڪئي آهي ۽ هن ئي هنن جو سچو ۽ ٻڪرو لڌڻو ٿي ويو آهي ته انهن کي چپ، ٽپ ۽ سنجر جو ڦل به ملندو ۽ هو نچ ٻڌ به پائيندا.

دوهرو

لام لڌو جن سب ڪيو جوڳ جگ آچار،

چپ ٽپ سنجر پوسرام سڀي نام ڪي لار.

اهو لام ستگور کان ملندو ۽ انهيءَ سان ماڻهو به جي سڀني وڪارن جي چڙ ڪڍي ويندي ۽ آهستي آهستي من ۽ اندر ٻن به وس اچي وينديون. پر جي ٻئي ڪنهن طرح ڪير اندر ٻن کي روڪڻ جو ارادو ڪندو ته کيس ڏاڍي مشڪلات ٿيندي ۽ هڪ کي روڪيندو ته ٻي اندري زور وٺي ويندي. اهڙي حال پوئين جي لام جيٺ وارن جو به دست ٻڌو ۽ ڪيتري به چپ ڪندي سندن وڪار دور ٿا ٿين، پر گورمڪ کان لام يعني سنتن کان لام وٺي ان جي آراڌا ڪن ته بيشڪ آهستي آهستي سندن وڪار دور ٿي ويندا. انهيءَ نام کان سواءِ، وڪارن کي دور ڪرڻ لاءِ هن ڪلجگ ۾، اهو ڪو جتن يا آباءِ ڪوڙائي.

۲۱۹. سنتن جي مٿ ۾ ويراڳ جي ڪا به مهما ڪانهي،

صرف گور ڀڳتيءَ جي مهما آهي. جنهن جي گور ڀڳتي پوري

اهو سمجهڻ گهرجي ته ماڻا، پتا، پت، استري، پار، دوست،
 برادري ۽ ٻين وغيره انهن سڀني ۾ ڪو به اسانجو سچو دوست
 ناهي بلڪ اهي سڀ دڪ ڏيڻ وارا آهن. پر سنساري ماڻهو
 انهن کي سک روپ سمجهن ٿا، الهيءَ ڪري اهي اهاڻي
 آهن. وڏاڻي اهي آهن جي پوري سگرور ۾ پير ۽ وشواس
 رکڻ ٿا ۽ سندس شهما ۾ پنهنجو ٿي وڃن ۽ ٻين لڳائين ٿا. جنهن
 هن جي وائيءَ جي وعيد ۾ ئي سگرور کي ڏيئي لڏو اهي اهوئي
 عزائم آهي پر جيڪو غافل رهندو الهيءَ کي پڇتائڻو پوندو.
 ۲۱۶. ستن ۽ پندهن جو مطلب نه ڪڏهن ٿو اهي ۽ نه
 ڪڏهن ٿيندو. ڇاڪاڻ ته هو ماڻهن کي باهرين ڪريائڻ ۾
 پڪائين ٿا ۽ سمجهن ٿا انهن کي لڳائڻ ۾ لڳائڻ ٿا.
 پندس، ماڻهن کي پير ۽ پاڻيءَ جي ڀرجڻ ۾ لڳائي، گمراه
 ڪن ٿا ۽ منجهائڻ ڪو ڪو ماڻهن کي ورن آلمڪ لام ڏاڻي ٿو،
 پر ان جو پيد ٿيو ڏيئي سگهڻي. ليڪن سمجه ڏن آلمڪ لام
 ڏين ٿا ۽ الهيءَ جو پند، سروب، لپا ۽ ڌار، پوريءَ وڏيءَ
 الوار سمجهائين ٿا. ڇهه ڪڏهن جيئو ستن جا وچن مڃي نه
 جيڪر سندس ڪارج ٻڌجي، نه نه ڄم ڄم پڪندو رهندو.
 ۲۱۷. هن جيئو ڇو ڌرم يا فرض آيو اهي نه پنهنجي پتا
 جي شوما ڪري. هنجر پتا، ست لام سمجه پيش آهي ۽ هي
 جيئو، ڇو انهيءَ ڇو اٿس آهي انهن کي هي مليئي ٿو پوءِ
 هي سندس شوما ڪيئن ڪري؟ هاڻ سمجهڻ گهرجي ته سمجه،
 ست پيش ڇو اوتار آهن. هنن جي شوما ڪرڻ، ست پيش جي
 شوما آهي. پوءِ ٽن ڇڏڻ ۾ سمجه پر ڪهت نه ٿيا هئا. هاڻ
 ڪلچڪ ۾ فقط جيئون جي ٿارڻ واسطي، اوتار ورتار آڻن. پوءِ
 ڪو به مطلب هنن جو سنسار ۾ اچڻ جو ڪونهي. جيڪي
 سنسڪاري جيئو آهن اهي ستن جو دوشن ڪن ٿا ۽ وچن ٻڌن
 ٿا ۽ سندن چرلن ۾ لڳي وڃن ٿا. ڪيترن ماڻهن کي هنن جا

ٺهڻ ڪري اڀاڻي آهن ۽ لاچار آهن ڇاڪاڻ ته هن وقت
پرمارٽ، آجيوڪا (روزگار) جي آڌين تي پيو آهي ۽ اڄين
وقت ۾ آجيوڪا پرمارٽ جي آڌين هئي. پر هيٺ ڪلچر
۾ جيڪي سنت پرگهت ٿيا آهن، تن اهڙي جڳتي ڪڍي
آهي، جنهن موجب جيڪڏهن ڪير ڪمائي ڪري نه سڃو
براهمن يا سڃو ڪٿري تي پوي. پر اهي ماڻهو پنهنجي اهڪار
جي ڪري، سنتن جي وچن تي وڃواس ٿا ڪن، بلڪه ننڍا
ڪن ٿا. الاهيءَ جو ڪارڻ هي آهي ته هي ماڻهو سنسار مان
نڪرڻ ٿا گهرن ڇو ته گندگيءَ جو ڪينٽون گندگيءَ ۾ ئي
خوش رهندو آهي. تنهنڪري سنساري ماڻهن کي سنتن جا
وچن برا ٿا لڳن پر سنت هنن جي ڀلي جي ئي ڳالهه ڪندا
آهن.

۲۱۴. مالڪ انسان جي اندر آهي پر هيءَ مورڪ، کيس
ٻاهر ڳوليندو وٺي. ڪاشيءَ ۽ ڀرياڱ جا رهواسي، ابوڌيا ۽
بندران ۾، هر دوار، بدري ٺاٺ، ابوڌيا، ۽ بندران جا
رهواسي ڀرياڱ ۾ پڪندا وٺن ٿا. الاهيءَ ڀرمن مان، پوري
ستگور کان سواءِ ٻيو ڪير به نٿو ڇڏائي سگهي. تنهن ڪري
ستگور جي کوچ ڪرڻ گهرجي. پندت ۽ بيڪي خود پاڻ به
ڀرمن ۾ پيا آهن ۽ ٻين کي به پيا ڀرمائين.

۲۱۵. هيءَ انساني سر ٻر ڪڍ پگر يعني ٿوري وقت لاءِ
آهي. الاهيءَ جي جوڀن تي ڪپڙو هٿ ڪيو جهڙيءَ طرح
پس چٽڻ جي موهر ۾، وٺن جا پن چٽي هيٺ اچي ڪرندا
آهن، اهڙي طرح هيءَ جواني به ٿوري عرصي ۾ هلي وڃڻ
واري آهي. تنهن ڪري مناسب آهي ته الاهيءَ کي مشت ۾
برباد نه ڪجي ۽ پنهنجي پياري مالڪ جو پتو ڪري، پنهنجي
حياتي هن جي شيرا ۽ ٺيل ۾ لڳائجي.

جتي گوهان کي ستن جي پريست لاهي ۽ کال جي چار ۾ ڦاٿا
رهندا. پر جيڪڏهن هي منس جوڙا سٺل ڪرڻ چاهيو ٿا
۽ وڌايا ۽ ٻڌي ۽ هو اندڪار ڇڏي، سند ستڪرون جي
اڳيان دٻتا ڪريو. هو سمرت آهن، گوهان کي ماڻا ۽ کال
ٻڌي. کان ٻڌائي، گوهان کي بچي گهر يا نچ استان ۾ ٻڌائي
ڇڏيندا. باقي گوهان جي اختيار آهي ڇاهي هنن وچن کي مڃو
يا نه مڃو. هي سڀ گوهان جي ٻلي واسطي چيو ويو آهي.

۲۱۲. ڪلچڪ ۾ سند بادشاه آهن. جيڪي جيڪڏهن هي
حڪم ۾ هلندا يعني جيڪو ڪرم ۽ اپاسا، ستن هن ڪلچڪ
۾ ڪرڻ فرمايو آهي اهو ڪندا نه سگهي رهندا ۽ هنن جو اڏار
ٿيندو. جيڪي هنن جي حڪم جي فرمايل هلي هلندا
يعني اڳين جيڪن جا ڪرم، اپاسا ۽ شاسترون ۽ پرائن ۾ جيڪو
ڪيان لکيل آهي اهو ڪندا نه آهي ڪرم کائڻ وڌي ۽ ٻوڏو
نه ٿي سگهندا، اٽل سندن اندڪار وڌندو ڇاڪاڻ ته اهي
جيڪي اڳين زمانن جا قاعدا ۽ قانون آهن اهي هيٺ ڏنل ۽
خارج آهن. هيٺ جيڪڏهن ڪم انهن قانونن جي ٺيڪ يا
آسرو وٺندو ۽ انهن موجب هلندو ته اهي ۽ جو ڪارج هرگز
واس نه ٿيندو ۽ هڙ چوراسي کان نه ٻڌندو. اهي ڪري
سڀني ماڻهن کي گهرجي ته ستن جو حڪم مڃڻ، ستن هلي
ڪرم ۽ اپاسا مٿس ڪيا آهن. ستڪور جو سسنگ ۽ شيوا
۽ درشن ۽ سندن پاڻي ۽ چوپاٽ ڪرڻ ۽ ٻڌڻ ۽ سندن پٺايل
نام جو سمرڻ، اهو ڪرم آهي ۽ ستڪور جي سروب سان
پريست ۽ اهي ۽ جو ڏيان ڪرڻ ۽ اٽل ۾ سمرت کي شيد سان
لڳائڻ يعني شيد ٻڌڻ، اها اپاسا آهي.

۲۱۳. گرهمن ۽ ڪترين پنهنجو ڪرم ۽ ڌرم ڇڏي ڏسڻ
آهي پر اڃا اندڪار نه ڇڏيو اٿن. اڳين جيڪن جا ڪرم هيٺ
ماڻهو پوري ۽ وڌيڪ سان نه ٿا ڪري سگهن. اڃا انهن جيڪي
ڪلچڪ واسطي ڪرم فرمايا آهن اهي هي ٿا ڪري سگهن

ٻڌهجي ڏيا سان هن جو اڌار ڪن ٿا پر جنهن کي ستگر
سان پرايت آهي تنهن جي شبد ۾ به پرايت ضرور ڇوڏي
پهريون ستگر جي ديهه سڙو ٿي پرايت ۽ پڳتي
هٿ ڳهرجي، انهيءَ بنا ڪم نه بچندو.

۲۱۰. ٺارڊني جنهن کي رام جو پرايت ڏرڻ ٿيو هو
پر ايتري طاقت رام جي نه ٿي جو هن کي چوراسيءَ جي
چڪر کان بچائي ڇڏي؛ هن کي نه پنهنجي ڳروءَ ٿي بچايو.
اڄ ڪلهه جيڪي ماڻهو رام جو نالو چيئن ٿا، جنهن رام کي هن
ڪڏهن به پنهنجي اکين سان نه ڏٺو آهي ۽ نه ڪڏهن هو پوري
ڳروءَ سان مليا آهن نه پوءِ اڏڙا ماڻهو چوراسيءَ کان ڪيئن
بچندا؟ تنهنڪري اهو ضروري آهي ته هو موجوده وقت
جي ستگر کي ڳولين ۽ هن جي شرن وٺن.

۲۱۱. نه ملا گيانين کان پڇڻ ڳهرجي ته توهين جيڪڏهن
ڳرو لائڪ جي ڳهر جا آهيو ته ڳروءَ جيڪو گراٽ
ٺاهيو آهي تنهن تي عمل ڇو نه ٿا ڪريو ۽ ويدن ۽ شاسترن
جا غلام ڇو ٿيا آهيو؟ يعني ته ڳورو صاحبن جيڪا پڳتي
بتائي آهي انهيءَ جي ڪمائي ۾ جيڪا ڏيندا هن ورتن ڪئي
آهي، تنهن جي پيروي ڇو نه ٿا ڪريو؟ جيڪڏهن توهين
ٻاڻڪي گيان سڃڻو ٿا ته اها وڏي غلطي آهي. پڳتيءَ بنا
گيان کي گيان ڪيئن پرايت ٿيو؟ اهو گيان نه ٻولين جو
گيان آهي. جنهن وقت مايا جو چڪر هلندو تنهن مهل توهانجو
اهو گيان اڏائي ويندو. تنهن ڪري ڇڏن پوري ستگر
جي پڳتي ڪندا تڏهن سچو گيان پرايت ٿيندو.

وياس ۽ وسشت، جي پنهنجي مت ۾ پورٽ هئا، انهن تي
به مايا پنهنجو حملو ڪيو، پوءِ توهين ڪيئن مايا کان بچي
سگهندا؟ مايا کان نهٺ سنڌ ٿي بچيل آهن يا اهي جيڪي
سنڌن جي شرن ۾ آيل آهن، پوءِ ڪير به مايا کان هٽ نه بچندو؟

لغو سڃاڻي. هن جي ڏسندي ۾ جيڙ ڀاپ ڪن ٿا ۽ ٻه هٿو
 ڪن منع لڳو ڪري، ليڪن چوراسيءَ جو چڪر ڀرڻاڻي ٿو.
 ٻوڙ اهڙي رات مان ڪپڙو مطلب سڏ لهندو؟ جڏهن ستڪور
 ملي ۽ الهيءَ جو ڏس ڏئي ۽ فلاڻي سروب ۾ رات ترو هائجي
 اندر ۾ ويٺو آهي تڏهن وڃي ٿي هن ڇير کي سروب ۾ ۽
 هو ٻن ڪرمن ۽ چوراسيءَ کان بچي وڃي ٿو. الهيءَ ڪري
 ستڪور جي کوج ٿام ضروري آهي. ڇاڪاڻ ته هر پرڳهت
 رات آهي ۽ ڇڪو ڪهڻ رات آهي الهيءَ جي کوج ستڪور کان
 سواءِ ٿئي ٿي سگهي. هڪ ئي اٿن ٿا ڪن ٿا ڪن ٿا رات ملندو
 ۽ نه چوراسيءَ کان اچندا ۽ سندن هيءَ ڊولپ السالي ڏانهن
 مشغول ۾ نر ٻڌ ٿي ويندي. جڳو سڃيءَ دل سان اڀرڻ جي
 کوج ڪندو تنهن کي ستڪور ضرور ملندو ڇاڪاڻ ته ستڪور
 لس اوتار آهي يعني سڏائين هن دنيا ۾ موجود رهي ٿو.

۲۰۹. اندر ۾ ڇڪو ٿو وڃي ٻيو تنهن جي ٻڌڻ کي
 شيد ٻڌي ڇڏي ٿو ۽ جنهن جي اندر ۾ اهو شيد پرڳهت
 آهي، الهيءَ سان پرڳهت ڪرڻ ۽ الهيءَ جي شهر ۾ ڪرڻ، اها
 ستڪور ٻڌي ۽ شهر آهي ۽ اهو ئي ستڪور آهي ۽ هن جو نام
 سروب شيد آهي. هن جي وچن کي مڃڻ ۽ انهن جي پيروي
 ڪرڻ، اها ستڪور جي ٻاهرين ٻڌي آهي ۽ پنهنجو اندر ۾
 شيد کي ٻڌڻ، هتي اندرون ٻڌي آهي. پر ڏاڪڻ جو پيرادن
 ڏاڪڻو اهو آهي ته جنهن سروب سان ستڪور اڀرڻ ڪري
 الهيءَ سان ضرور پرڳهت هئڻ گهرجي. تنهن کان پوءِ ئي ستڪور
 جي شيد سروب سان پرڳهت ٿيندي. جنهن کي ڏيڻ سروب
 ستڪور سان پرڳهت ٿاهي تنهن جي شيد سروب ستڪور سان نه
 پرڳهت نه ٿيندي. ڇاڪي هو ڪيتري به محنت ڪري پر
 سندس شيد نه ڪندو. پر جنهن جي ستڪور جي ڏيڻ سروب
 سان پرڳهت آهي پر شيد ۾ اهڙي پرڳهت ٿاهي ته ستڪور

وچيندڙ خرد برهما کي به معلوم نه ٿي سگهيا آهن. پر پوري
ستگور کانسواءِ انهيءَ راز يا ڳجهه کي ڪير به کولي نٿو سگهي.
تنهن ڪري سڀني کي گهرجي ته ستگور کي سڀ کان مکيه
سمجهين. هو گرنٽ جو راز به ٻڌائي سگهين ٿا ۽ بنا گرنٽ جي
آڌار (هڪٿي) ڪري سگهين ٿا. جيڪي ماڻهو وقت
جي ستگور جي کوچ ٺٽا ڪن اهي چوراسيءَ ۾ پئڪندا رهندا.
۲۰۶. وڇڪل ڳالهين کي هڪٿي نه ملڻي آهي، اهي صرف
ڳالهيون ڪري ڄاڻن پر جيڪو سچو ڳالهائي آهي انهيءَ بابت
استول ڪرم ڪڏهن ٿا پر سوکير ڪرم ٺٽا ڪڏهن. اهي
ستن جي بد ۾ پوڄڻ کان سواءِ ٺٽا ڪڏهن سگهين. اهو سمجهڻ
گهرجي ته هن جڳهه ۾ ستن جي دواران ٿي هڪٿي ٿي سگهي
ٿي، ڇاڪاڻ ته استول ۽ سوکير ڪرم جي ڪڇڻ کانسواءِ
هڪٿي ڪيئن ٿيندي؟ ڪرم ڪاڻ جي جڳهه ڳالهين وٽ
نه آهي.

۲۰۷. گورمڪ انهيءَ جو ٺٽو آهي جو ستگور کي
ڪل مالڪ سمجهي ۽ هنجي ڪنهن به ڪم تي من ۾ سوال نه اٿارڻ
۽ منجهس آڀاؤ نه آڻي. ڪنهن جي گهر ۾ ڪو موت ٿي پوي
يا ڪو دڪ اچي پوي يا ڪو نقصان ٿي پوي يا گرمي
زياده ٿي پوي يا سردي زياده ٿي پوي يا بيماري يا وبا
پوي يا ٿوري پوي يا بالڪل نه پوي يا بيماري يا وبا
پليگ يا ٻي ڪا مصيبت اچي پوي ته ان وقت ائين نه پوي
ته ائين نه ٿيڻ گهربو هو يا اهو ٻي مناسب ۽ پرو ٿيو آهي.
بلڪه هو ائين سمجهي ته جيڪي ڪجهه ٿيو آهي سو مالڪ
جي هٿ سان ٿيو آهي ۽ ائين ئي مناسب هوندو ۽ انهيءَ ۾
ڪا ڇڏائي هوندي اها ڳالهه ڪو وراڻو گورمڪ ڪري
سگهندو ٻئي ڪنهن جي جاءِ لاءِ.

۲۰۸. رام سڀني جي اندر ۾ واپس آهي پر ڪير به کيس

کي جهي رهيا آهن ائين مان ڪيئن ٿي ۽ اڌ ٿئي ها. اهي
مان طاهر آهي ۽ نام بر شڪتي ڪالهي. شڪتي سڳور
آهي. وڏاڻي آهي جهڙو آهن جي سڳور جي شيرا ڪري
رهيا آهن. ڪيڪار ۽ جيڪڏهن سڳور جي نمڪ ٻڪڙن ٿا
۽ ڪن معافي ملندي پر جيڪي ٿي ڪناه آهن، پر جي سڳور
جي نمڪ ۽ ورتي آهي ۽ وڏن ڪيڪارن ۾ ٿيا ويندا.

۲۰۵. ڪيترا اڪڪاري ۽ عزم ڇا ڪندڙ ما، پر، جي
مستڪ بر اچن ٿا ٿي مستڪ مان رس ٿو اچي ڇاڪاڻ
۽ آهي دوش درشتي ۽ يا عيب ڇو ٿي ۽ جي اڌ سان اچن
ٿا ۽ جيڪي ڪجهه سمجهايو وڃي ٿو سر ٿا سمجهن. باغران ۽
گرت جي وڏي عزم ڪن ٿا پر ان جڏهن ڪن ۽ وڃن ٿا
مجهن پر جيڪي ماڻهو اچي وڃن مجهن ٿا ۽ پنهنجي ماف
الوسار ڪمالي ۽ ڪن ٿا ۽ سڳور کي سڀ کان مٿي سمجهن
ٿا، ائين کي هو گهٽ ٿا سمجهن. اعڙن اڪڪارين کي ستن
مان ڪڏهن ۽ ڪجهه نه ٿا ٿاڻو ۽ ٿيندو. اهي گرت جا ٿيڪي
آهن ۽ گرت بر جيڪر ڪم آهي ۽ سڳور کي ٿاڻو ۽
سندن شهر ڪرايو ۽ اوهان کي ڪجهه حاصل ٿئي، اهي
ڪم کي ٿا مجهن پر گرت کي ٿورو ڪري ٿا مجهن. اهڙا
ماڻهو ٿورو ٿاڪ صاحب جي وڃن جي بر خلاف هلي رهيا
آهن ڇاڪاڻ ۽ گرت ٿورو ٿو ٿي سگهي. اهو نه ٿو آهي ۽
نه ٿاڻائي ٿو ۽ نه ابدش ٿي سگهي ٿو. اهو ڪم سڳور
ڇو ٿي آهي. جيڪڏهن گرت ابدش ڪري سگهي ٿو ۽
ٿرما ۽ اداسي ڪشي ۽ بر وڃي پئڊن اڳيان ٿيڻ ڪر ٿو ٿاڻن
ها ۽ گرت کي وڌ شستر کان گهٽ ۽ سمجهن ها ۽ ٿرل ۽
ورلن ۾ نه پر مجهن ها ۽ پنهنجن ڇيٺن کي اهو ابدش نه ڪن
ها نه سندن مرڻ ٿاڻو سندن ڪر ٿا ڪم ٿو ٿو ۽
ڪرائين. گرت ۾ اهي راز سمائل آهن جي وڌن جي

ستسنگ ۾ نه وڃن ۽ جي وڃن به، ته ڪيت سان نه وڃن
 ڇاڪاڻ ته ستن جي حاضريءَ ۾ پاڪند ۽ ڪيت لاءِ جاءِ
 ڪاٺي. اتي سڄيءَ طرح هلڻ سان ئي ڪجهه حاصل ٿيندو.
 نه ته هر پنهنجو نرادر ڪرائيندا. جتي سنت پاڻ موجود
 آهن ۽ سندن درٻار لڳي ٿي، اتي وڃي ڪوڙ ۽ ڪيت جون
 ڳالهيون بڻائڻ پنهنجي پري گت نڪرائڻي آهي ڇاڪاڻ ته
 سنت سمور آهڻ ۽ برداشت ڪري وڃن ٿا پر هنن جي
 ستسنگن کان اهي ڳالهيون نئينون سنيون وڃن ۽ اهي هنن جي
 ڪيت کي ڪر ليو ڇڏين ڇو ته انهيءَ ستسنگ ۾ رات ڏينهن
 سڄي ڇانڻي ٿيندي رهي ٿي، اهڙي هنڌ ڪپڻي ۽
 پاڪنديءَ جو گذارو ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟

۲۰۲. ايشور جي درٻار جا درٻان، برهما، وشو ۽ مٿاڻو
 آهن ۽ سنت سگور جي درٻار جا درٻان سندن شيوڪ آهن.
 انهن جو درجو ايتري قدر مٿي آهي جو برهما، وشو ۽ مٿاڻو ۽
 ايشور، جو هنن جو مالڪ آهي، اهي سڀ ستن جي
 شيوڪن کي روڪي ٿا سگهن ۽ نه هن جو مٿاڻو ڪري ٿا
 سگهن. ڇاڪاڻ ته سنت سيني کان وڏا آهن ۽ انهيءَ ڪري
 هنن جي شيوڪن کي به اهو ئي درجو ملي ٿو، جنهن جي
 برابري ايشور ۽ ڏيو ٿاڻون به ٿا ڪري سگهن.

۲۰۳. ستن جي وچن جو اُرت سنت ئي ٿيڪ طرح ڪري
 سگهن ٿا ۽ ٻئي ڪنهن کي به طاقت ناهي جو ستن جي پاڻيءَ
 جو پورو مطلب سمجهائي سگهي. جي ڪير ڪندو به نه
 پنهنجي ٻڌيءَ انوسار ڪندو پر ٻڌيءَ جي اتي جاءِ ناهي
 ڇاڪاڻ ته ستن جي پاڻي انهيءَ آهي ۽ ان جو اُرت به
 انهيءَ آهي. وڏوان جي طاقت ناهي جو انهيءَ کي سڄيءَ
 ۽ پوريءَ طرح سمجهي سگهي.

۲۰۴. جي لاه ۾ شڪتي هجي ها ته هزارين پيڪي انهيءَ

سگهن نه ٻوڏ سندس سوکڻي سڙوڻ کي ڪهڙن سڃاڻي سگهندا؟
 ڪوڙمڪ کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي به الاهيءَ روپ جي سڃاڻپ
 نه اچي سگهندي. جهڙيءَ طرح لوهه جهڙهن ٻارس کي لڳندو
 آهي نه سون ئي ٻولندو آهي پر لوهه کان سواءِ ٻيو ڪوبه ڏاڍو
 ٻارس کي لڳڻ سان سون نٿو ٿئي. ماڻهن جو اهو خال آهي
 جو ڪوڙمڪ نه لڳڻ چاهين ٿا پر ڪوڙ ڀڳتي جهڙي ڪوڙ ڪهي
 اهڙي ٿئي ڪن. الاهيءَ ڪري ڪن ٿيڙجي نه وقت جي ستڪور
 جي ڇڳيءَ طرح ڀڳتي ڪن نه آهستي آهستي ڪوڙمڪ ٻڙجي
 ٻولدا.

ڪي دورڪ ماڻهو انهن ڇولدا آهن نه ٻورو ستڪور اسين
 ٿڌهن مڇون جهڙهن هن ڪنهن ٻئي کي ستڪور بڻايو هجي.
 هاڻ بيمال ڪري ڏسو ته جي هنن ڪنهن کي ستڪور بڻايو
 به هوندو ته ان مان ڪن ڪپڙو ٺاڍو ٿيندو. جي ڪن ستڪور
 ٿيڻ آهي ته پاڻ ستڪور جي ڀڳتي ڪن ٿڌهن ئي هو اها ٻانه
 پاڻ ڏسي سگهندا. اهڙن ماڻهن کان ڀڳتي نه ٿئي ڪون ئي،
 اڃا به لڙا ٻي ٻڙاڻ ڪري رهيا آهن. پر الاهيءَ به نه مالڪ
 هي روح آهي ڇاڪاڻ ته جي سڀ ڪوڙمڪ ئي وڃن ته ٻوڏ
 سسار جي رچنا ڪيئن رهندي!

۲۰. سسار به بيڪڙارن ۽ تراغمن جو آڏو آهي پر انهن
 کي وڏو اهميتي ٿا سمجهن جن کي پرمارت جو چاهه ڪونهي
 ڇاڪاڻ ته اها جڳتي جڏهن سان جهڙو پنهنجي لح استان کي
 حاصل ڪري ٿو ته انهن وقت لاهي. هنن نه پنهنجي سوارت
 لاءِ بيڪ ۽ وڌيا حاصل ڪيا آهن. جوڪو انسان پرمارت جو
 سڪايل آهي پنهنجي من به انهن ٻنهي لاءِ عزت نه رهندي.
 ٻاهران چاهي هو انهن جي خاطري نه ڪري ۽ ڏن نه ٿئي
 پر پنهنجو من هنن کي لٽو ٿئي سگهي. تنهن ڪري پنڊتن
 ۽ بيڪن کي ٿيڙجي نه اهڙن ماڻهن يعني سڄن پرمارن جي

ٻورن ٻر اند سروب آهي ٺهينجو آند وٺڻ چاهي ٿو. انهيءَ سبب ڪري هن کي مرن جو دڪو ٿو سٿائي. پاڪ ساڌو جيئري ئي مرن ٿا ۽ سگورو جي نع سروب جي آند ۾ مڪن رهندا آهن.

۱۹۸. ستن جي درٻار ۾ ڪوبه خاص قاعدو، شيوا، ٻڌن ۽ ستسنگ جو مقرر ناهي ۽ نه سنت ڪنهن سان به زبردستي ڪندا آهن. هُو فقط وڃن ٻڌائي ماڻهن کي سڏاريندا آهن. جيڪي چيو اُهو آهن سي جلدي مڃين ۽ سمجهن ٿا ۽ جيڪي وڃولا آهن اهي ٿوري ٿوري مڃين ٿا ۽ جيڪي ستن جي وڃن کي، لکي سمجهن ٿا، لکي مڃين ٿا اهي ستسنگ ۾ لکي نه سگهندا آهن. پر ستسنگن کي مناسب آهي ته ڪنهن سان به اڀر ڪا نه ڪن ۽ نه اهو ارادو ڪن ته هر ڪو سندن وانگر هلي، بيءَ صورت ۾ هليو وڃي. ڇاڪاڻ ته هلي وڃڻ ۾ انهيءَ جو ئي نقصان آهي ۽ ستسنگيءَ کي ڪوبه فائدو ناهي. پر جي هُو ستسنگ ۾ ايندو رهندو ته سمجهندي سمجهندي هڪ ڏينهن سمجهي ويندو ۽ پوءِ ٻين سمجهي وانگر ٻڌ هليو وڃڻ لڳندو.

۱۹۹. ماڻه جي ڳڻتي ڪندڙ ڌيءَ، منمڪ پٽ کان بهتر آهي ڇاڪاڻ ته اهڙي ڳڻت استري ٻنهي ڪلن جو اڌار ڪري ٿي يعني ٻئي ڪل، پيڪو ۽ ساهرو ٿاري ٿي. منمڪ پٽ ٻنهي ڪلن جو نقصان ڪري ٿو. انهيءَ ڪري وڏ ڀائي اهو ڪل يا ڪٽنب آهي جنهن ۾ پٽ خواهه ڌيءَ ٻئي ڳڻت پيدا ٿين ٿا. جنهن ڪٽنب ۾ هڪ ڳڻت پيدا ٿئي ٿو ٺهينجي ان ڪل يعني پڙهين جو اڌار ٿئي ٿو ۽ منمڪ چاهي ڪيترا، هجن پر اهي لڙڪ ۾ گهاري ويندا.

۲۰۰. جڏهن سگورو جي استول سروب، جو هنن جيون جي اڌار لاءِ ڌار ٿي ڪيو آهي تنهن کي به ماڻهو سڃاڻي ٿا

هي وٺي وٺي وٺي، سندھ جيڪي ڪجهه ڏسڻ تان سونهي
 پٺائين ٿا. پر هي ڏٺا، ٻڌي ۽ پڙهي، ٻڪڻ ٿا ۽ پنهنجي
 عمل جي زور تي پنهنجون ڏيندڙ ڪرڻ چاهين ٿا. جيڪڏهن
 تڏهن انهن جي چڱي پٺاڻي وڃي ٿي ته سندھ من، جو پنهنجو
 ۽ اهنڪاري آهي ۽ پوئو جي جاءِ سان پري پري آهي، سو
 ان ۾ نٿو لڳي. هو ڪرامتن ڏسڻ جي خواهش رکي ٿا پر
 ڪرامتون ڏيکارڻ لاءِ ستن جي مٿي ۾ ڇاڪاڻ ته ڪرامتون
 ڏسي جيڪو پري پري ٿو سو ئي ٿا آهي. ڪرامت ۽ پنهنجي
 لاءِ آتن جي ڪي ٻه ڀاڱا جي سڀي سڀي آهي ۽ جن پنهنجي
 آتما جي ڪلياڻ واسطي ستن ۾ پور ۽ پورو رکيو آهي.
 اهڙا هميشه ڪرامتون ڏسندا آهن. جن ماڻهن کي اصلي جاءِ
 سٺو جي وڌائي ۽ پوئو جي پراڻي جي آهي، انهن جي
 اندر ۾ ٻه ڀاڱا جي سڀي چاهندا آهن. اهڙا ماڻهو ڪرامتون
 ڏيکارڻ ۽ سڱ ۾ لڳائي ڪا ڳالھ ڪوٺين. تنهن ڪري
 جيڪي پري پري ماڻهو آهن تن کي پري پري نه اهڙن ماڻهن جي
 سڱ کان سڱدار وٺن.

۱۶. سندھ جيڪڏهن پهرين ٿوب يا ڪروڙ ۽ ڏيکارين
 ته انهيءَ ۾ ٻيو جو اٺڪو يا ٻيو آهي ۽ سارو ٻيو ڪروڙ
 ۽ ٿوب جو واسو ۽ ڏيڻ وڃي وارو آهي. پر هن ٻئي جي
 ٻوڙڪي يا اندولن ڪري ڪو به نٿا سمجهن. اها ٻئي
 نه سمجهي ٿي سمجهن ٿا پر ڪو به نٿا ڪن ٿا. پر سندھ
 ڏيڻ آهي، هو پنهنجي ڏيڻ سان انهن جو به اڏار ڪن ٿا.

۱۷. ساري ماڻهو ڪو به ڪن ڏيڻا آهن ڇاڪاڻ ته هو،
 سارو ڏيڻ جي پٺاڻن کي چاهيندا آهن. جيڪو سڱ آهي
 اهو سڱ کان تڙ ڏيڻ ۽ ڪڍڻ لاءِ هو سارو ۽ انهيءَ جي
 پٺاڻن کي ڏک وٺي ٿو، سڱ کي پنهنجو پري ڪري
 تڙ سمجهي ۽ ان ۾ سڱ وٺي وٺي ٿو ۽ جو سڱ وٺي

پوڄيندا و ليڙو ٿي هو پوڄيندا، ڇاڪاڻ ته ٻئي پوڄن جو وقت ساڳي طرح پوڄن کي ڇڏي پنهنجو پاڻ (آلما) کي پلجي وڃن ٿا. ڏسڻ ۾ ايندو ته جڏهن اهڙن صاحبن جو ڪير نرالو ڪري ٿو ته کين شوڪ ٿئي ٿو، هنن ڪو الزام لڳائي ٿو يا جڏهن هو ٻئي ڪنهن جو مان ۽ وڏائي ٿيندي ڏسڻ ٿا تڏهن کين ڪروڙ ۽ ابرڪا اچيو ستائي. جڏهن هنن ٻئي ڪنهن پوڄي جي آشا پوري نٿي ٿئي تڏهن هو ڏکي ٿين ٿا ۽ انهيءَ پوڄي جي آشا پوري ڪرڻ لاءِ انڪ ڪوششون ڪندا ۽ هر ڪنهن کان مدد چاهين ٿا ۽ انکي عرض ڪن ٿا.

هاڻ ويچار ڪرڻ گهرجي ته اها ڪيتري قدر نه ڪرايل حالت آهي! جن پوڄن کي هنن ڪار جي وشتا سڃاتو آهي، انهن کي پوڄڻ لاءِ ڏاڪڻا ٻئي سڀ کان هيٺين ڏاڪي ٿي اچي پئچن ٿا، جتان چوراسيءَ جو رستو کليو پيو آهي. انهن ڪري سنت ڏيا ڪري جي وڃن فرمائين ٿا ته جنهن کي پنهنجي آلما جي مڪتي ڪرڻي آهي انهن کي گهرجي ته وڌيڪ گيانن جي سنگ کان ٻئي ڪيتري قدر ٿي سگهي اولو ستگر جي کوچ ڪري ۽ هن جي چرلن جو آسرو وٺي ته هنجو ڪم بڻبو. ٻئي ڪنهن به اشد ذريعي يا بندت يا بيڪڌاريءَ جي سنگ ۾ چوراسيءَ کان نه ٻئي سگهيو. بيڪڌارين ۽ بندن کي ڪارائتو پيارڻ ۽ جيڪي ٻئي سو ڏيڻ مناسب آهي پر پنهنجو تن ۽ من ستگر جي چرلن ۾ راريت ڪرڻ ضروري آهي. اها ڳالهه الهيءَ واسطي آهي ۽ انهيءَ کان ئي مڃي ويندي، جنهن کي مالڪ سان ملڻ جو چاهه آهي ۽ پنهنجي آلما جي مڪتي ڪرڻي آهي. بيڪي ۽ بندن ۽ سناري ماڻهن کي هي وڃن پيارا نه لڳندا.

۱۹۵. وڌيڪاوان ۽ ڇاڻاڪ ماڻهو ستگر جي سنگ جي لائق ناهن ڇاڪاڻ ته اهي اهڙا ڪاري ٿيندا آهن ۽ کين سنت ستگر

۽ ڪروڙ ۾ اچندو. انهيءَ سان ثابت ٿيندو ته مان وڏائي،
ستر لکائي، ۽ مشهور ۽ جي ڪيتري نه زبردست عواض
اڃا اندر ۾ پري پئي آهي. هي ڪير انهن ٻالنهن يعني طاعري
لياڻ، ويراڻ ۽ ويچار وغيره ۾ لڳي رهڻ کي ۽ ڪيان جي
ڪتابن پڙهڻ کي پرمارنه سمجهي ٿو ته اڃا به سندس ٻل
آهي. ڇاڪاڻ ته انهن ٻالنهن سان من ٿو مري. من کي مارڻ
جي جڳهي يا طرڻو هي آهي ته پوري ستورو يا پوري ساد
جي شيرا ۽ هن جو ست سنگ ۽ رڪو سڪو ٽڪر ٽڪري،
ستورو جي جڳهيءَ يعني مرمت شد مارڻ جي اڀاس ۾ من
لڳائي. اهو آهي من کي مارڻ جو طرڻو. جڏهن انهن ٻالنهن
جو ذڪر نه ڪوليئي ته پوءِ من ڪهڙن وس ۾ ايندو ۽ پرمارنه
ڪهڙن بڻجندو؟ اهڙن ماڻهن جو حال اهو آهي جو رات سان
نه چون ٿا ته هن لوڪ ۽ پرلوڪ جا پرڳ اسانکي ڪالو جي
وشتا سمان آهن پر سندن من، پرڳن جي چاهه ۽ تلاش سان پريو
پيو آهي ته پوءِ ڪيئن ڪهڙو ٿاڻو ٿيندو؟ اسوس اهو آهي
جو هو اهڙا غافل آهن جو خبر نٿي پوئين ته اسين چئون ٿا
۽ ڪريون ٿا ته! پر دنيا جا ماڻهو انهن کان به وڌيڪ غافل
آهن جو اهڙن کي پرمارڻي سمجهن ٿا ۽ ٻڌندا آهن جي ٻليان
لڳي پاڻ به ٻڌندا وڃن ٿا.

۱۹۴. ڪي وڏوان انهن چوندا آهن ته پرڳن جي چاهه ۽
ڪام ڪروڙ وغيره من ۽ اندرين جو سڀاءُ آهن.

آلما جو سروب انهن کان ليارو آهي ۽ جي انهيءَ ٻالهي
کي چڱيءَ طرح ويچاري ڏسو ته اهي آلما جو ڪجهه نه لڳا
ٻڪاري سگهن. هاڻ اهو سمجهڻ کپي ته هي وڏو ڊوڪر آهي.
جڏهن پرڳ ۽ ولاس جي چاهه ۽ من ۽ اندرين جا وڪار
انهن جو سڀاءُ آهن ته پوءِ سنساري ڇيو ۽ ڪياليءَ ۾ ڪهڙو
ٿيڻو آهي؟ ڇهڙو سنساري انهن جو ٿل چوراسيءَ ۾ اچي

انهن ۾ ٽيڪ ٻڌي رهيا آهن ۽ کين پنهنجو اشت ڪري
 ليکين ٿا، انهن کي سمجهڻ گهرجي ته اهڙيءَ ٽيڪ مان چيو
 جو ڪارج (مڪتي) هرگز نه ٿيندو ڇاڪاڻ ته وياپڪ روپ
 رام يا برهم ڊيپڪ يا ڏيئي وانگر آهي، جو سڀ کي روشني
 ڏئي ٿو. انهيءَ روشنيءَ ۾ چور چوري ڪري ٿو، شرابي
 شراب پئي ٿو، وشئي وشءِ پوڳي ٿو ۽ ڀرمارئي ڀرمارت
 ڪمائي ٿو، هو ڪنهن کي ڪجهه به نٿو چوي. تنهن ڪري
 اهڙي جي نالي جهڙو يا اشت ڪرڻ سان چوراسي نه ڇڏيندي
 ۽ من پنهنجو ناچ نچائيندو رهندو. پر جن کي مالڪ روپ
 ستگور جي ٽيڪ آهي ۽ هنن جو ستسنگ براهڻ آهي ته
 وشئي وشءِ ڇڏي ڏين ٿا، چور چوريءَ کان هٽي وڃن ٿا
 ۽ ٻين ٻرن ڪمن کان دن بدن پري هٽندا ۽ نرمل ٿيندا وڃن
 ٿا ۽ هڪ ڏينهن هو پنهنجي نچ پڌ ۽ نچ، روپ کي حاصل
 ڪندا. رام يا برهم يا پئي ڪنهن به نام يا اشت کي ڇڏيندي
 ڇڏيندي سڄي عمر گذري ويندي پر نه وڪار دور ٿيندا،
 ۽ نه پوڳن جي آشا ۽ ترشنا جي جڙ ڪڍندي. پوءِ اڌار يا
 مڪتي ڪيئن ٿي سگهندي؟

۱۹۳۰ جي ڪير ائين خيال ڪري ٿو ته مون سڀ ٿياڻ
 ڪري ڇڏيو آهي يا پوڻيون پڙهي ويچار ڪري مون سڀ
 ڇڏي ڏنو آهي ته اها سندس وڏي ڀل آهي ۽ پاڻ کي ڊوڪو
 ٿو ڏئي. ڇاڪاڻ ته کيس اڃا پڙهڻي من ۽ اندرون جي پرک
 نه ٿي آهي. جڏهن نانا پرڪارن جا ڀڙڪ اڳيان اچن يا ڪير
 مان ۽ آدر ڪري يا ڪو شاهوڪار يا آفيسر ڪا ڳالهه پڇي
 تڏهن ڏسڻ گهرجي ته ڪيئن نه من ٽولجي ٿو، هنجي طرف
 ڌيان ڏئي ٿو ۽ جڏهن ارادو يا بي عزتي ٿئي يا پڙهڻي
 مطلب جي ڳالهه حاصل نه ٿئي ته ڪئن نه من ڊڪي ٿئي ٿو

فاندي ۽ سڀ ڪار جتي به سندس سڱور ڀرڻيٽ ليا هجن
آئي وڃي ڇيٽري قدر ٿي سگهي هن جو درشن ۽ شيوا
ڪي بهينجو ڀاڳ بلند ڪن.

۱۹۰. لرد ٻيئي اٿي ۽ جي سڻي آهي حئين ڪي وقت جي
موجوده سڱور جي شيوا ڀرايٽ آهي. شيوا جي ڦل هر پيد
هي آهي نه درشن لاءِ بند ڪرڻ سان پير ڀرڻ لهن ٿا ۽ درشن
ڪرڻ سان اکيون ڀرڻ لهن ٿيون ۽ هڪ سان شيوا ڪرڻ،
جهڙوڪ پنڪو يا وڇڙ جلائڻ ۽ پيرن کي زور ڏيڻ سان هڪ
ڀرڻ لهن ٿا ۽ پاڻي ڀرڻ جي شيوا ڪرڻ سان سڱور سر ڀر ڀرڻ
ٿئي ٿو. ڏهان ڏيئي وڃن ٻڌڻ ۽ واپارڻ سان ڇيٽري قدر
ٿي سگهي، انهن موجب هلڻ سان، انتڳڪرڻ ڀرڻ ٿئي ٿو.
اڇڙي ۽ ريت جڏهن هيءُ شيوا ڀر لڳي ٿو نه پوءِ سڱور جي
ڏها ۽ هن جي مستڪ جو ڦل پائڪان ٻاڻيئي ڏسندو رهندو
۽ جيڪو آئند ۽ درجو ڪس ڀرايٽ ٿيندو اٿي ۽ جي موما
ڀان ڪرڻ کان ٻاهر آهي.

۱۹۱. اڇڪليه گرھستي ۽ بيڪاري جڏهن ٻنهي جي گهران
ٻاٺا لاءِ لڪرن ٿا نه هنن جي دل ڀر لهرڻ ڏسڻ جي خواهش
هرلدي آهي پر مستڪ، جو سڀ جو سار آهي، نئون جي
ڳولا ڪير ٿو ڪري ۽ نه اٿي ۽ لاءِ کين پيار آهي. اڇڙا ماڻهو،
جنهن ڳالهه کي مستڪ سمجهن ٿا، اهو اصل ۾ مستڪ ئي
ڪولبي. سڱور جي سنگ کي سڀ سنگ چئجي ٿو. جتي
قضا، آکاڻيون، ٿڙائي، چڱوڳون ۽ وڌيا چرون ڳالهيون هجن،
اٿي ۽ جو ٺالو مستڪ ٺاهي. سڱور جو روپ، خود سڀ پيش
جو روپ آهي نهن ڪري هن جي سنگ جو ٺالو سڀ سنگ
آهي، باقي سڀ اڃاڻون ڳالهيون آهن جن مان ڪڏهن به
جيءُ جو اڏار نه ٿيندو.

۱۹۲. جيڪي ماڻهو رار ۽ ٻاهر کي سرواڻڪ سمجهي

وشواس نه ايندو.

۱۸۹. ساذ، برهمځ ۽ کتري اچ کله احښکاري ٿي بيه آهن. نه ساذ به ساذلا، نه برهمځ به برهمځا ۽ نه کتري ۽ به راج ۽ بل رهيا آهن، فقط احښکار پيا ڪن. پر وٺڻ ۽ شودر اچا ڪجهه پٺينجي چال ٿي پورا آهن. سنت فرمائن ٿا ته ساذ جو سنگ ڪريو پر جڏهن ساذ جو ملو ٿي مشڪل آهي ته سندس سنگ ڪٿان ملي؟ ۽ بنا سنت ۽ ساذ جي اُڌار به نٿو ٿئي. نئين ڪري هيٺر سمجهڻ گهرجي ته بنا سنسڪار، سنت يا ساذ نٿا ملن جنهن جو پاڳ پلو آهي نئين کي ضرور ستگور يا ساذ ملي ٿو.

جيڪڏهن ڪير چوي ته سنسڪاريءَ کي ساذ جي سنگ جي ڪٽڙي ضرورت آهي ته اها ڳالهه غلط آهي. ماڻهو چاهي سنسڪاري هجي يا اسنسڪاري، ٻنهي کي ساذ جي سنگ جي ضرورت آهي. پر ايترو تفاوت ضرور ٿيندو جو سنسڪاريءَ ٿي وڃن جلدي اثر ڪندا ۽ هُو انهن کي سولائيءَ سان مڃي سگهندو پر اسنسڪاري ستن جا وڃن گهٽ مڃيندو ۽ انهن موجب گهٽ هلي سگهندو، پر منجهس اڃ پوندو ۽ اڳتي هلي هن کان ڪمائي بچندي. سنسڪاري الهيءَ کي چئجي ٿو جيڪو اڳين جنمن کان وٺي سنت ستگور يا ساذ سان ملندو ۽ ان به پُرير ۽ نشچو رکندو پئي آيو آهي ۽ چنڊجو پاڳ هن جي ديا سان آهستي آهستي بلند ٿيندو پيو وڃي. سنت ستگور جي ديا سان اسنسڪاري به سنسڪاري ٿي سگهي ٿو ۽ سنت ستگور جي اهڙي مهما آهي جو جيڪو سندن درشن ڪري ٿو نئون جو ڪجهه قدر اُڌار ٿئي ٿو ۽ پوراسيءَ کان بچيو وڃي ۽ ڪيترن ئي دکن ۽ ڪليشن کان سندس بچاءُ ٿئي ٿو ۽ هنن جي ديا سان هن جي اُڌار جو رستو آئينده کلي پوي ٿو نئين ڪري سڀني ماڻهن کي گهرجي ته پٺينجي

۱۸۷. جنهن کي سنگور جي چرلن ۾ پريست آهي الهيءَ کي سنگور جي مڻما کان سواءِ ٻي ڪا به ڳالهه نٿي وڻي ۽ جنهن جو سنگور ۾ لشچر آهي اهو سنگور ۾ ڪوبه اوکڻ نٿو ڏسي. پر جي ڪنهن ۾ اوکڻ درشتي آئي ته سنگور ۾ سندس پاڙ يا پريم نه رهندو. تنهن ڪري سنگور بنسبت ڪڏهن به اوکڻ درشتي نه اٿڻ گهرجي. جنهن جي اهڙي حالت آهي اهو ئي ڪرومڪ، گيندو ۽ الهيءَ کي هڪ ڏينهن پريم ۾ ملندو.

۱۸۸. ڇوڏا آهن ته ايشور سڀ هنڌ، آڪاش توڙي پاڻال ۾ ويڙهڪ آهي پر ڪنهن کي به ملي ڪونه ٿو. ڇوڪڙهن هنجي روپ جو روشن ڪنهن کي به نٿو ٿئي ته پوءِ هن جي سرويڙهڪ هنجڻ مان جيءَ کي ڪهڙو فائدو؟ جڏهن مالڪ، سنگور جو روپ ڌارن ڪري اچي ٿو تڏهن الهيءَ روپ سان ماڻهن کي روشن به ڏئي ٿو ۽ هنن کي پيد سمجهائي، پنهنجي دٻا مهر سان کائڻ جهڙيءَ جي ڪمائي ڪرائي، ڪن لاج گهر پڇتائي ٿو ۽ پنهنجي لاج روپ جو روشن ڏانهن هارڻ غور ڪرڻ گهرجي ته سنگور روپ وڌو آهي يا ويڙهڪ روپ؟ ويڙهڪ روپ سان ڪنهن جو به ڪم نٿو بچي. سنگور روپ جو سڀ سنگ ۽ هنجي شوا ڪري، جنهن وقت انسان کي هن ۾ لشچر ٻڌجي وار نه پوءِ سولائيءَ سان ڪم بچي ٿو. وقت جي سنگور جي ملڻ کان سواءِ ڪنهن کي به مالڪ جو ٻرو و لشچر نٿو ٿي سگهي ۽ جيستائين ٻرو و لشچر نه آهي تيستائين پوري پريست ۽ پريست به نه ايندي ۽ جي پريست ۽ پريست ناهن ته اڌار ڪنهن گيندو. پوءِ جيڪي به پرمارلي ڪم ڪبا آهن جي قل ٻوڙ لاءِ چوراسيءَ جي چڪر ۾ وڃڻو پوندو، پر سڄي مالڪ جي ڀڳتي ڪڏهن به نه ايندي جيستائين ڪ وقت جو سنگور نه ملندو ۽ هن جي وچن تي

جنهن کي پوري سگور جو روشن ۽ شيوا ۽ مستنگ ۽ شبد
جو اڀياس پراپت آهي، اهوئي جيرو وڌياڻي آهي.

ست دارا اور لڪشي سب ڪاهو کي هروي،
سگور سيوا ساڌ سنگ گل ۾ دلپ دووي.

۱۸۵. راءِ، جو ٽن لوڪن جو ڪرنا آهي ۽ ائين کي پالي
پوشي ٿو ۽ ناس ڪري ٿو، سو آلهي تي دعويٰ رکندڙ آهي.
ڇاڪاڻ ته هن دنيا کي اصلي روپ کان جدا ڪري ڪُرب ۾
ڏو ۽ پوءِ انيڪ پرڪارن جا اندريان ۽ ٻاهريان دشمن هن
کي ساڻ لڳائي ڇڏيا يعني اندر ۾ ڪام، ڪروڌ، لوب، عود
۽ اهوڪار ۽ ٻاهر، مال، پتا، پتر، استري، دوست، ڌن، عزت
۽ پوڄن ۾ ڦاسائي ڇڏيو. پوءِ اهڙن دکن ڏهندڙ کي ڪيئن
مڃجي؟ نئون ڪري سگور کي ئي مڃڻ گهرجي، جنهن جي
پرتاب سان اهڙي دعويٰ دار جي چار مان لڪري سڌا سڌا
جو اسٽان پراپت ٿئي. سگور کان سواءِ هن سنسار ۾ ٻيو ڪير
به ڪال جي چار مان بچائڻ وارو ڪريئي.

۱۸۶. سنت سگور جنهن نام جو نرنيه ڪيو آهي، اهو نام
ويدن ۽ شاسترن ۾ ڪوئي به سنت سگور اهوئي آهي جنهن
وت اهو پورو نام آهي. ائين نه ڳڻيئي بيڪ ڌاري پاڻ کي
ساڌ ۽ سنت ڪوٺائين ٿا پر هو ساڌ ۽ سنت نٿا ٿي سگهن.
سچن ۽ پورن سنتن جي پرتاب ڪري ڪين روئي اعيب
ٿئي ٿي. پر سنتن جو بد اهوئي پائيندو جو هنن جي چرلن ۾ پريم ۽
هوندو ۽ پيارو اهوئي ٿيندو جو هنن جي چرلن ۾ پريم ۽
وشواس رکندو. پريم ۽ وشواس، هنن جي پير ۽ شيوا ۽
ست سنگ مان پراپت ٿيندا. ٿرلوڪيءَ جي لات جو نام ۽
پد به سنتن جي ديا ۽ هنن جي بتابل اڀياس ڪرڻ سان
ملندا ۽ اهي به، هن ڪلجڳ ۾ پيءُ ڪنهن به طرح سان
نه ملندا.

اڃا دعوت ڪري ته بنا ستگرو جي ٻرم بند ٻاليندس ته اهو سراسر غلط آهي. ڇاڪاڻ ته وقت جي ستگرو جي ملڻي بنا، ٻرم بند ٻالڻ ناممڪن آهي. چاهي ٻرهي عجي يا نه هجي، ٻنهي کي ستگرو جي ضرورت آهي. پر ٻرم ڪجهه قدر سڄي به هجي ۽ ان وقت ٻورو ستگرو نه ملي، پر اڌورو گورو ملي وڃي ته اڃا ٻرم به ويندي رهندي. پوءِ جي ٻورو ستگرو ملي به وڃي ته اڃا چاهه نٿي رهي. جي ڪنهن کي ٻرم ۽ ٻوٽو ناهي پر هو ٻوري ستگرو جي شرن ۾ اچي وارو آهي ته مڃڻان ستگرو، ٻنهي ٻا مان هن جي ٻرم ۽ ٻوٽو کي وڌائي، هن جو ڪاڄ واس ڪري ڇڏيندو. پر جيڪو اڌوري (Imperfect) گورو مان گذرڻو سو ٻنهي طرح اهڪار ۾ رهندو ۽ سندس ڪم به ٻورو نه ٿيندو. هر طرح سان مکيه ٻالڻ، ٻورو ستگرو آهي. انهيءَ مان سمجهڻ گهرجي ته ٻوري گوروءَ جي ملڻ کان سواءِ ڪنهن جو نه ڪاڄ ٻورو ٿي نه سگهندو.

۱۸۴. ستگرو جي شرن وٺڻ جو درجو تمام اتم ۽ ڪلن آهي. ائين نه هڪڙو ٿو چري نه مون شرن ورتي آهي. ٻوري شرن وٺڻ واري جي اڃا حالت هوندي آهي جو هن کي ستگرو کان وڌيڪ ٻو ڪير به ٻارو نه لڳندو آهي. جنهن جي اهڙي حالت آهي تنهن لاءِ ائين چوڻ درست آهي ته هن شرن ورتي آهي. انهن وقت ۾ جيڪي سٺ ٿي ويا آهن، تن جيون هو ناستائن اڏار نه ڪيو جهيٽائين ڪا هنن ٻنهي ٿن، من ۽ ڏن اڏين نه ڪيو هو پر هيٺسڙا راڌا سوامي ديال، ماڻهن کي دڪي ۽ ٽرپل ڏسي، هنن جي ٿورڙيءَ ڀريت ۽ ديٽا تي راضي ٿي پنهنجيءَ ديا سان سندن اڏار ڪن ٿا. انهيءَ ڪري

پرکٽ يا سڃاڻڻ چاهي سو ائين پرک هرگز نه ڪري سگهندو. سڀ انسان نادان ۽ انڌا آهن، انهن کي ڪٿڙي طاقت آهي جو سنت ستگور، جيڪو سجاڪو (Wakeful) آهي، نهنن کي پرکين ۽ پڪڙين؟ انڌو ڪڏهن به سجاڪي يا سچي کي نٿو پڪڙي سگهي پر سجاڪو جنهن کان چاهي نهنن کان پاڻ پڪڙائي سگهي ٿو. نهنن ڪري، دلڻا جي ڇيرون کي طاقت ناهي جو ستگور کي پرکي سگهن. پر ستگور پنهنجيءَ مٿس سان، جي چاهين ته هن اڳيان پاڻ کي ظاهر ڪري سگهن ٿا. پر پٿرين ايتري جار يا سڃاڻڻ ڪافي آهي ته جيڪو اندر جو پيد ٻڌائي ۽ شيد مارڻ جو اپدش ڪري، نهنن کي ستگور سمجهجي. ايترو ضرور ڏسجي ته هو پاڻ شيد پر رڻو پيو آهي يا نه؟ اهو معلوم هئڻ گهرجي ته اندر جو پيد، سنت ستگور کانسواءِ ٻئي ڪنهن وقت نه هوندو آهي يا ائين وقت هوندو آهي جنهن کي پاڻ سنتن اهو بخشي هوندو. سنت ستگور ڪنهن به ٻاڻيءَ يا وچن يا ڪنهن به گرنٽ تي آڌار نٿا رکن. هو پاڻ مالڪ جو روپ آهن. جيستائين ماڻهو ستگور جي دٻا مهر سان، اندريون اڀياس نه ڪندو، تيسين هن کي اڄ به پراپت نه ٿيندو. سنت ستگور، پنهنجيءَ مٿس سان جنهنن کي چاهين نهنن کي پار ڪري سگهن ٿا پر انهيءَ لاءِ برابر ۽ وشواس مڪيه ۽ ضروري آهن. پوءِ هو چاهي پهرين ستسڪ ڪرائين يا شيد جو اڀياس ڪرائين، چاهي پهرين شيوا به لڳائين. هو سڀ طرح سمور آهن ۽ جي راضي ٿي وڃن ته هڪ کن به جيڪي وڻن سو بخشي ڇڏين. پر سندن راضي ٿيڻ ضروري آهي.

۱۸۳ جيڪڏهن ڪنهن کي، ڪنهن وقت مالڪ جي ملڪ جي برهه يا شوق پيدا ٿيو پر انهيءَ حالت ۾ جي کيس پرورد ستگور نه مليو ته سندس برهه لٽل ويندي. جيڪڏهن برهه

گيالي چوراسيءَ ۾ ڀٽڪندا رهندا.

۱۸. پنجن شاسترن جون گهٽتايون ويدانت ڪڍيون ۽
 ويدانت جون گهٽتايون وري هيئنر سنت ستگور ظاهر ڪري
 رهيا آهن. ست جڳ، ٿرپتا ۽ دواڀر ۾ انهن شاسترن جي نلهاڻ
 ۽ سڪڙائي ظاهر نه ٿي هئي ڇاڪاڻ ته ٽڙهن سنت پرگهت نه
 ٿيا هئا. هاڻي ڪاڇڳ ۾، جيون جي اڌار ڪرڻ واسطي سنت
 باڻ لهي آيا آهن ۽ سڀني متن جي اوڻاين ۽ غاڻين کي ڪولي
 ٻڌائين ٿا ۽ اڌار جو سچو ۽ سڌو رستو، ڏيکارين ٿا. پر ماڻهو
 ايتري ٿوريءَ مت وارا آهن، جو نه سنتن جي وچن کي
 مڃن ٿا ۽ نه انهن ئي وشواس ڪن ٿا. چڱيءَ طرح ويچار ڪرڻ
 سان معلوم ٿيندو ته ماڻهن ويدمت جو لشچو به پڙهي يا ٻڌي
 ڪيو آهي ۽ الهيءَ جي ڪمائي ڪانه ڪئي آهي ۽ اڪو
 ڪري سگهندا، ڇاڪاڻ ته جو اڀياس ويدن ۾ لکيل آهي تنهن
 جي ڪمائي هن ڪاڇڳ ۾ ٿي لٽي سگهي ۽ ڪمائيءَ واري
 ئي ماڻهن جو وشواس به ٽٽو ڄمي، نه ته جيڪر هن کان ستن
 جي ريت موجب، ڪمائيءَ جي جڳتي سڳي، اڀياس ۾ لڳي
 سگهن ٿا ۽ جيڪي صرف ٻوئين جي آسري تي رهيا ۽ انهن
 کي پڙهندا ئي رهيا ته ڪمائيءَ جي جڳتي انهن ٻوئين مان
 مان ڪين ڪڏهن به حاصل نه ٿيندي، الهيءَ پڙهڻ مان نه پاڻ
 ڪين وڌيا جو اهدڪار ٿيندو جو سندن انتهڪرڻ يعني اندر
 کي وڌيڪ ملين ڪندو ۽ پوءِ ڪمائي ڪرڻ جي لائق به نه
 رهندا. اڄ ڪالھ اهڙي حال ڏسڻ ۾ اچي ٿو، جو ٻالهيون
 وڏيون وڏيون ٿا ڪن پر ڪمائي ڪجهه به ناهي. تنهن ڪري
 ٻرمارئي جيون کي مناسب آهي ته ستگور پڳتي ۽ ستگور جي
 ڪوچ کانسواءِ ٻيو ڪوبه ڪم نه ڪن. ڇاڪاڻ ته ٻئي ڪمهن به
 ڪم ڪرڻ سان، انتهڪرڻ جي شدي، هن ڪاڇڳ ۾ ممڪن
 ناهي ۽ جيستائين انتهڪرڻ يا اندر صاف نه ٿيو آهي ته مڪتي

الهيءَ جو رول، سنه هن وقت ڪن لاءِ گورمڪ اعر آهي جنهن کي سنه ستگور جو ڳالهائڻ منو لکي ٿو ڇاڪاڻ ته الهيءَ کان زياده وس پري شيءِ اڃا ڪا ناهي ۽ ستگور جي وچن کي ٻڌڻ، هن کي ڏاڍو سٺو ٿو لکي ۽ ستگور ۾ وشواس رکڻ اها گورمڪ جي پوشاڪ آهي. سڀ ڳالهه جو سار يا ٿڌو اعر لکي آهي. پر اعر بيان ڪيل حال سچي ۽ لرميل پرمارئيءَ جو ئي آهي. الهيءَ کي اهي ڳالهيون (ستگور جا وچن ۽ ستگور ۾ وشواس وغيره) اهڙيون ٻياريون لکينديون جيئن مٽي چيل آهي، پر دنيا جي ماڻهن کي اهڙين ڳالهين مان شريف ايندي.

۸۰. اح ڪالهه جي گمانن موجب وند پهرين آهن ۽ پوءِ سنه. اها انهن جي وڏي غلطي آهي، جنهن جو سبب هي آهي ته هو سنه الهيءَ کي سمجهن ٿا جيڪو وند پڙهي، انهن موجب هلي ٿو ۽ جن کي ٿوري ڳڻي ساڌ جي اوستا حاصل ٿي آهي. پر اهي سنه، جي وندن جي ڪرڻا جا به ڪرڻا آهن، انهن جي عمن کي پاڪل خبر ئي ڪونهي. جيڪي وند پڙهي پاڻ کي سنه ڪرڻا آهن ٿا اهي هنن ستن جي شيون جي برابري نه ٿا ڪري سگهن. جهڙيءَ طرح هڪڙي ماڻهوءَ وڌيا نه پڙهي هئي پر لوڪري نه ملي هئس ۽ ٻئي وڌيا گهٽ پڙهي هئي پر لوڪري وڏيءَ دريوار ۾ ملي هئس ۽ اها هر شاعريءَ سان ڪري ٿو. تنهن ڪري جنهن کي لفظ وڌيا آهي سندن جي برابري نٿو ڪري سگهي. اعر حال اح ڪالهه جي گمانن جو آهي جو وڌيا نه خوب پڙهي ان، لوڪري نه ڪيائون. يعني ستگور جي ٻيئيءَ جي برابري نه ان. ستن جا شيون ڪڍي اڻ پڙهيل ۽ ٻالا ٻڌا به هجن پر جيئن ته هنن کي پوري ستگور جي ٻيئي ۽ شرن پرايٽ آهي، هو هڪ ڏينهن ضرور پوري ٻڌ کي پائيندا. پر واپس ڇڏي ۽

گور ڀڳتي ٿي سگهي ٿي. سڄي ڀڳتي گرت جي الهيءَ ۾ آهي نه جيڪي وڃن ان ۾ لکيل آهن انهن تي عمل ڪجي، يعني الهيءَ ۾ لکيل آهي نه ستگور جي ڪرڻ ڪري، هنجي شيوا ڪجي ۽ شرڻ وٺجي. اهي وڃن مڃڻ ٿورڃن. پر جيڪڏهن انهن وڃن ڪي نه مڃيو ويو نه گرت جي ٿيڪه نه ڪوڙي آهي. انهن جو به اهڙو ئي حال سمجهڻ گهرجي جهڙو مڙلي پوڄا وارن جو آهي. پر الهيءَ غلطيءَ جو سبب اهو آهي جو ماڻهن کي ڪو سچو سمجهائڻ وارو ٿيڻو ملي. الهيءَ ڪري سڀني ڀرمن ۽ ڀلن ۾ ڀيا آهن ۽ جيڪي گورو کين ملن ٿا اهي پاڻ ڪڏهن ڇيلا نه ٿيا آهن ۽ هو جيون کي ڀرمائين ۽ ڀڙڪائين ٿا. ڇا بندت، ڇا ڀڳت، سڀني جو اهو ئي حال آهي. انهن مان ڪو به ستگور ۽ ستگور ڀڳتيءَ جي مهما ٿيڻ چاڻي. پاڻ نه انهن ڪتابن، پوئين، پراڻين رسمن ۽ رواجن ۾ ٻڌا ڀيا آهن پر ماڻهن کي به انهن سان ٻڌندا ڀيا وڃن. ستگور ڀڳتيءَ جو اڀديش، جنهن مان جيءَ جو ڇوڻڪارو ٿئي ۽ پنهنجو لهج گهر ملي، سو ڪير به ٿيڻو ڪري. اهو اڀديش صرف سنت يعني ست پرش پاڻ ڇڏڻ سنسار ۾ پرگهت ٿئي ٿو تڏهن ڪري ٿو، ڇاڪاڻ ته هي سڀ کان اتر مارڪ آهي ۽ الهيءَ ۾ جهڙو جو جلدي اڌار ٿئي ٿو. پر سنسڪاري جيئو ٿي الهيءَ اڀديش کي مڃيندا ۽ ستگور جي ڪوچ به اڀيئي ڪندا. پر جيڪي ماڻهو ٻاهرئين کيل ۽ چمتوڪار ۾ خوش ٿين ٿا انهن کان ستگور ڀڳتيءَ جي ڪمائي، جنهن ۾ ان، من ۽ ڏن جي چوڪ ٿي لڳي، سا نه بچي سگهندي. اتر سنسڪاري اڀيئي آهن جيڪي ستگور ۽ نام کي مکيه سمجهن ٿا.

۷۹. سنساري جيءَ مان ۽ سارو ٿا پوڄن کائي ۽ سنا ڪرڻا پائي خوشيءَ ۾ مڪن ذهن ٿا. اهو سڀ اڻڀاو آهي. پر ڪورمڪ کي ڪوڙي شيءِ ملي ۽ سواڊي به ڪوڙا ڪوڙا پيارا لڳن ٿا.

آخ ڪافو جا پيڻ ۽ گيالي ۽ سور ۽ واڇڪ گيالي ۽ آهڻ ۽
کين سڄي پند ٿئي ۽ سڄو گمان ۽ پراڻت ٿئي ۽ آهي سڀ
ڇو راسي ۽ جا لائي آهڻ ڇاڪاڻ ۽ وقت جي ستورو کانسواءِ
ٻئي ڪنهن کي ۽ طاقت ٿئي ڇو جهون کي ڇو راسي ۽ کان
ٻڌائي، نه ڪنهن ۾ ٻوڇائي.

۱۷۸. ڪال پيڻجي جا دل ۽ دل ۽ اهڙي مٿو پوري ۽ مان
وڇائي آهي ڇو ڇوڪري ماڻهو پرمات ڪري رهيا آهن ۽
سنتين ٿا ۽ اسين وڏا پرماتي آهيون ۽ ٻيا ماڻهو ۽ سندس
تعلف ڪن ٿا ۽ هو وڏو پرمات ڪمائي رهيا آهن. انهن
جو حال جيڪڏهن غور سان ڏٺو وڃي ۽ منجهن پرمات ڇو
ڏرو ۽ نه ٿيندو. يعني هر ٿيڻ، ٿورڻ ۽ ڇڏ ۽ موري پڙجا
۾ اتي مشغول آهن ۽ چڱي طرح ٿين ۽ آچار ڪري رهيا آهن.
انهن ڳالهين مان اڻڪار کان سواءِ ٻيو ڪجهه ۽ حاصل نٿو ٿئي.
هن وقت اهي ڪم مالڪ کي منظور ٿا ۽ لڪو اهي ڇو راسي
کان ٻڌائي سگهن ٿا. انهن ڪري سڀني ڇو ڇو راسي ۽ ۾
هلندا پيا وڃن. جيئن کي ڇو راسي ۽ کان پڇو آهي انهن کي
ڳهرجي ۽ وقت جي ستورو جي پڳڻي ڪري. انهي ۽ کانسواءِ
ٻيو ڪو به اها، پڇو ڇو ٿئي. پر ڇا چڱي ۽ ماڻهن کي ان
سڌاڻاڻ جي محبت ڪرڻ قبول آهي پر ستورو جي پڳڻي
قبول نٿا ڪن. ڪيترا ۽ گهڻا وغيره جي ٿيڪ ۾ ٻڌا پيا
آهن ۽ ان کي ڏرو ڪري مڃن ٿا. غار ۽ ڏور سان ويچارڻ
ڳهرجي ۽ گهڻا کي ڏرو ڪري مڃن ٿا. ان ڪري وڏو ٿيندو
۽ ڪٿي اهو حڪم لکيل آهي؟ گهڻا ۽ ڇو آهي، انهي ۽ جي
ڪا به شرا ۽ اُهي ٿي سگهي. پوءِ اهڙن جهون کان ڪٿي

۽ ڇو ڪنهن مان پڙهيل ۽ ٻڌل گمان جهون ۽ ٿي ڳالهون
ڪندو هجي.

انهن ۾ ڪا ٿاڻي به ڪونهي. پر ڪال ايندي ڇالاڪي ڪيڏي
 آهي جو پنهنجي مطلب جا وڃن، جيون کان بچائي وٺڻو پر
 سنت ڏيا ڪري جيون کي جيڪا چڱيءَ طرح سمجهاڻي ڏيان
 ٿا سا هو نٿا مڃين ۽ ان جي ٿاڻي گھرون ٿا. انهيءَ مان ظاهر
 آهي ته اهي ڪال جا جيو آهن ڇو ته بنا ٿاڻي جي سنتن
 جا وڃن نٿا مڃن ۽ ڪال جا وڃن بنا ٿاڻي جي مڃن ٿا.
 اهڙن ماڻهن ڏانهن سنت به خيال نه ٿا ڏين.

۱۷۶. پاران يوگ ۽ ٻڌي يوگ، ٻنهي جي حد آڪاش
 تائين آهي. انهيءَ کان اڳتي، سرمهه نقطه شبد جي آڌار تي
 وڃي سگهي ٿي ۽ اتي پهچي عجائب پرش جو درشن پراپت
 ٿي سگهي ٿو، جو ست جگر، تربيت ۽ دواڀر ۾ گهٽ رهيو ۽
 ڪنهن کي به انهيءَ جي پيد جو پتو نه پيو پر هاڻي ڪلجگ
 ۾ سنتن انهيءَ کي ظاهر ڪيو آهي. جن کي سنتن جي وڃڻ
 ٿي و شواس آهي اهي ئي انهيءَ عجائب پرش جو درشن
 پائيندا ۽ مڪتي پد کي پراپت ڪندا.

۱۷۷. اڄڪلهه ايتري نه عورڪتا ۽ اڻڄاڻي آهي جو ڪيترا
 ماڻهو، بدين ۽ سادو ٿيل جي خواهش رکي ڪاشيءَ ٿا وڃن
 ۽ بدين جي سنگ ۾ پنهنجو جنم ٿا وڃائين. انهن کي گھرو
 هو نه ڇڏهن هو سادو ٿيا لڏهن پيرين پوري ستگور جي کوج
 ڪري، هن جي شيرا ۽ ستسنگ ڪري ڪجهه انتر مک اڀاس
 يعني سادو ٿا ڪن ها جنهن ڪري سادو بڻجي پون ها ۽ پنهنجي
 نچ اسٿان کي به پائين ها ۽ وڏا پڙهڻ ۾ پنهنجو جنم نه گذرائين
 ها. بدين جي سنگ مان ڪير به جنم ورتو کان ٿورو ٻيڻي
 سگهي ڇاڪاڻ ته برهما جيڪو ويدن جو ڪرڻا آهي، اهو
 پاڻ ئي چوراسيءَ جي چڪر مان ٿورو لڪري سگهي نه پوءِ
 بدين کي ڪهڙي طاقت آهي جو انهيءَ چوراسيءَ کان بچي؟

۱۷۳. اهو جو ست آهي سو، چپ، لپ، مڙن (ماٺ) وغيره. جي ساڌن مان لٿو ملي. اهڙن ساڌن ڪرڻ وارا سڀ لکجي ٻيا پر انهيءَ ست جو پيد، جو ستن ٻاٿو آهي، سو ڪنهن نه ٻاٿو. اهو پيد، وقت جي ستگور جي شورا ۽ شرن وٺڻ سان ملي سگهي ٿو ڇاڪاڻ ته انهيءَ ست ٻاٿو خود ستگور روپ ڌارن ڪم آهي. تنهن ڪري سڀ جهڙو جنڪي ست پد جي پراڻيءَ جي چاهه آهي، تن کي گهرجي ته پٿرن ڪرم ۽ پٿرن ڇڏي، وقت جي ستگور جي پرستش ۽ کيس راضي ڪرڻ واسطي محنت ڪن ته پوءِ ڪنهن نه ڪنهن انهيءَ ست پد کي پراڻو ڪندا.

۱۷۴. ٻال وڌو ۽ ٻال ساڌ لاءِ عمر يا وقت ڪاٺڻ ڏاڍو مشڪل ٿي پوندو آهي. انهن مان گهڻا ته خراب ٿي پوندا آهن. پر جي انهن کي ڀرو ڪورو ملي وڃي ۽ هنن جو مٿس ڀرون لڏو ٿي وڃي ته پوءِ هر وقت سولائيءَ سان ڪٽجي وڃي. پر جهڙوڪ هنهن کي ڪو وڌيا ڪورو ملي ٿو ته سندن جنم ڪتابن پڙهڻ، ٿر ٿر، ورڻ ۽ مور ٿي ڀرجا ۾ اڃا پوءِ به ٿي ٿر وڃي ۽ هنن جي جنم مرڻ جي ڦاسي نه ٿي ڪٽجي. تنهن ڪري انهن ۽ ٻين سڀني جهڙن کي گهرجي ته جهڙي قدر ٿي سگهن اوڙي قدر ڀروي ستگور جي کوچ جي ڪوشش ڪن ۽ جهڙوڪ هن انهيءَ کوچ يا ڀولا به هنن جو مٿس نه ٿي وڃي ته ان جو سوچ يا ڪم نه ڪن. ڇاڪاڻ ته ڇڏهن سندن چپ به، ستگور جي ماڻھو هي اس ٻڪي ٿي وئي ته اها سڄي مالڪ جي پڪيءَ جي برابر آهي. انهن کي مالڪ ستگور روپ ۾ ضرور ملندو.

۱۷۵. هن وقت جي اهڙا اڳاٽي آهن جو ستن جي وچن تي اعتبار ٿي لٿا ڪن ۽ ويد، شاستر، قرآن ۽ ٻين ۾ جهڙي لڏل آهي تنهن کي خوب جهڙو ويٺا آهن، ايتري قدر جو

۱۷۰. چيو ۽ برهمڻي پائر آهن. فرق صرف ايترو آهي، جو برهمڻي کي ڪاروبار هلائڻ جي اختيار تي مليل آهي ۽ سڀ چيو سندس حڪم ۾ آهن. دينه ۽ جسر کي اهل ۽ باله وغيره برهما، وشنو ۽ ميناديو جو ڪم آهي ۽ جيون کي سنسار ۾ ڦاسائڻ به انهن جو ڪم آهي پر ڪٿي ڏيڻ، ستنن کان سواءِ ٻئي ڪنهن جي هٿ ۾ ناهي. ڇاڪاڻ ته مالڪ، جنهن جا، هيءَ آتما ۽ برهمڻ، انهن آهن، انهن مالڪ جا بنسنت ئي شريڪ يا پائوار آهن يعني خود هو پاڻ مالڪ آهن. انهيءَ مالڪ پاڻ، جيون جي اڌار ڪرڻ لاءِ، ستنن جو سروب ڌاريو آهي ۽ انهيءَ روپ ذريعي ئي جيون کي اهو اسٽان يا پنڌ ڏيڻ ٿا، جو برهما، وشنو، ميناديو کي به پرايٽ ڪرڻي. ليڪن ستنن جي چرلن ۾ سڄي پرايٽ ۽ پڪو وشواس هئڻ گهرجي.

۱۷۱. شروعات ۾ هڪ هو، پوءِ ٻه ٿيا، پوءِ ٽي، پوءِ اٺ ۽ پوءِ هزارن، لکن ۽ آخر ٻيڻاڻن ٺاهڻ لڳو. هاڻي جنهنکي پورو ستڱورو، جو انهيءَ هڪ سان هڪ ٿيل آهي ۽ انهيءَ هڪ جو ئي سروب آهي، سو جڏهن ملي، تڏهن هيءَ چيو انهيءَ جي ديا سان، اٺڪتا يعني ڪثرت جي پير کان بچي ۽ پنهنجي لڳهه اسٽان ۾ پهچي ٿو.

۱۷۲. سنسار جا جيڪي به ڪم آهن انهن جو ڦل يا نتيجو انسان کي پرڪش نظر اچي ٿو، انهيءَ سبب ڪري هو سنسار ۾ جلد ئي ڦاسي پوي ٿو، ليڪن پرمات جو ڦل يا نتيجو گهٽ هوندو آهي يعني ظاهري طرح ٽسڻ ۾ نه ايندو آهي، انهن ڪري انهيءَ ئي نشچر جلدي نظر اچي. نشچر پهرين ڪرڻ ضروري آهي ڇاڪاڻ ته نشچي بنا ڪم نظر نٿو اچي ۽ جيستائين ڪم نه ٿيو آهي تيستائين ڦل ڪيئن ملندو ۽ ترقي ڪيئن ٿيندي؟

وشراس ڄمائي جي مڙج ٺاهي. ڇاڪاڻ ته ڪرامت ڏسڻ کان
پوءِ جيڪو وشراس ٿئي ٿو انهيءَ تي ڀروسو ٿيڻ رکي
سگهجي. سڄو وشراس ۽ ڀروسو انهن ڄڻ آهي جن کي سڳورو
ڄڻ ڏسڻ ۽ وڃڻ پيارا لڳن ٿا ۽ انهن کان سواءِ هنن جي دل
کي ڇڻڻ ٿي اچي. اهڙائي ڇيڙ ڪرامتون به ڏسڻ ٿا. پر
جيڪي رڳو ڪرامتن جا ڪراڪڙ آهن انهن کي ڪرامتن ڏيکارڻ
جي مڙج ٺاهي.

۱۶۸. انسان لاءِ پنهنجي سڄي گهر ۾ پوڄڻ ڄڻ، شيد کان
سواءِ ٻيو ڪو به رستو ڪونهي. ٻيا جيڪي به رستا آهن اهي
ڪال جا رستا آهن. شيد هرڪنهن جي اندر به موجود آهي
۽ هرڪنهن کي اهو ٻڌڻ گهرجي. جهڪي انهيءَ شيد کي
لٽا ٻڌڻ اهي مڙج ويل ڏک سهندا. ٻاهرين کائن ٻڌڻ
سان هيءَ ڳالهه حاصل نه ٿيندي. گهڻي ٽڪليف انهن کي
ٿيندي جيڪي گذري ويل ستنن جا ٻوٽا لڳ ٿي. به شيد
جي کوچ لٽا ڪن.

۱۶۹. ٻن ٻن پنهنجو قدر انهيءَ ڪري وڃاڻو ڄڻ،
ماڻهن کي نير ٿيڻ ۽ مور ٿيڻ پوڄا ۾ لڳاڻو. ستن پنهنجي مٿ
کي ويدن ۽ شاسترن کان ليارو ٺهرايو پر ٻن ٻن ۽ ٺڪ ٻڌڻ
انهيءَ ڄڻ قدر نه ڄاڻو ۽ اٽل ماڻهن کي ٻڌڻ ۽ اهڙيءَ طرح
پنهنجو قدر وڃاڻو. هن وقت سمع ڪليو ڪلاڻو فرمائين ٿا ته
نير ٿيڻ ڪرڻ وارا، شاسترن پڙهڻ وارا ۽ مور ٿيڻ کي پوڄڻ
وارا، سڀ ڇوراسيءَ جي چڪر ۾ وڃي رهيا آهن. سمع
ڏي ڪري سمجهائين ٿا ته ڪرمن ۽ ڀرمڻ کي ڇڏي، وقت
جي ستڙو رهي کوچ ڪري، هن جي شرن وٺو ۽ ٻيو ڪو به
رستو ڇوراسيءَ کان ٻڌڻ جو ٺاهي. جڏهن وڻ ٺاهڻ ڪرايو
پر جڏهن ڪندا ٺاهڻ اهوئي ڄڻ ڪرڻو پو ٿو. مڃو چاهي
نه مڃو پر انهيءَ بنا، ڇوراسيءَ جي چڪر کان ٻڌڻ لڳي سگهي.

هو لدا ئي ڪولهن يعني ڏسڻ ۾ ائين ايندو آهي ته وڃڻ ٻڌي رهيا آهن پر من سان هنڊائڻ واسطي نه ٻڌي رهيا آهن پوءِ اهڙن کي ستسنگ مان ڪهڙو فائدو ٿيندو؟ ٻڌڻ ۽ سمجهڻ انهن ماڻهن جو نڪهه آهي جن جي دل ئي اثر ٿئي ٿو ۽ انهيءَ موجب ٿورو ڳڻڻو هلڻ به ٿا.

۱۶۵. گرڻ ۽ پستڪن ۾ ٿورو ڳڻڻو مونجهارو (Confusion) رهي ٿي ٿو. ساڳيءَ ڳالهه جو ڪٿي ڪندن (Criticism) ٿيل آهي ۽ ڪٿي وري منهن ۾ يعني انهيءَ کي ساراهاڙو ويو آهي. ماڻهو ويچارا ڪنهن کي مڃين؟ ڪنهن کي نه مڃين؟ ٺهڻ ڪري جيستائين پورو ستگور ٿيو ملي نيسٽائين جيءَ کي اها طاقت ناهي ته صحيح ۽ غلط جو فيصلو ڪري سگهي. گرڻ ۽ پستڪن مان ٿاڻي برابر ملي سگهي ٿي پر مارڪ يا رستو ٿيو ملي سگهي. انهيءَ اندرئين مارڪ يا رستي جا پيڊي سنٽ ستگور ٿي آهن ۽ اهو رستو هنن کان ئي ملي سگهي ٿو ۽ اڳتي ڪنهن کان نه ملي سگهندو.

۱۶۶. ساڌ اهو ئي آهي جنهن پيا سڀ آسرا ڇڏي، خط هڪ ئي ستگور جو آسرو ورتو آهي ۽ سڀني سنٽن جو مول مت، جو شبد آهي تنهن کي ٻڪو جهليو آهي ۽ جنهن ڪم مان سندس گور پگتيءَ ۾ گهٽتائي پوي ٿي، اهو ٿيو ڪري. تنهن ڪري اهو ئي گور پگت آهي ۽ اهو ئي ساڌ آهي.

۱۶۷. جن کي پرمارڪ جو شوق ۽ چوراسيءَ جو خوف آهي، اهي ئي ماڻهو ستگور سان پرڻت ڪندا ۽ انهن ئي ماڻهن کي ستگور ۾ وشواس ايندو ۽ جيڪي ڪرامتون ڏسڻ چاهين ٿا ۽ بنا ڪرامتن ڏسڻ جي ويساهه ٿا آئين سي سڃا پررمائي ناهن. انهن کي ستگور ئي وشواس نه ايندو ۽ ڪرامت ڏيکاري

لندا ڪريو الھيءَ جو نقصان ٿيندو ۽ الھيءَ جي لندا لاءِ معافي ناهي.

۱۶۱. نالندو، اندر ۾ ٻڌڻ ۽ مڃڻ سان ٿئي ٿو. جيڪي ٻاهران مٿاڇرو ايندڙ ڪن ٿا، تن جي وچن ۾ اثر نه هوندو آهي. ڪيترائي پنهنجا ۽ بيڪڙاري ٻين کي ٻڌائون پڙهائين ٿا ۽ ٻڌائين ٿا پر الھيءَ جو سندن من تي ڌرو نه اثر ٿي سگهي ٿو.

۱۶۲. جيستائين متڪور جي دٻا نه ٿيندي ٿيستائين جهو کي وشواس ٿي نه ايندو. جنهن کي متڪور جي چرلن ۾ پريم ۽ لڏڻو آهي، الھيءَ کي دٻا جو لائق سمجهڻ گهرجي. ڪيترائي باطنو آهن چاهيندا آهن ته اسانجي متن مائن ۽ ڪتابن کي متڪور جي چرلن ۾ لڏڻو ٿئي. اها سندن خواهش پري ناهي پر ايترو سمجهڻ کپي ته جيستائين متڪور جي دٻا دوشتي ٿئي ٿي ٿيستائين پريم ۽ وشواس اچڻ مشڪل آهي. اها ٻانهن متڪور جي مڙج تي ڇڏي ڏيڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته جڏهن هو چاهيندا ٿڌن هڪ کن ۾ پريم ۽ وشواس بخشي ڇڏيندا ۽ سنسار جي چار مان ٻاهر ڪڍي ڇڏيندا.

۱۶۳. ستن جي مستنڪيءَ يعني شش کي مڙج وقت ٽڪيل نه ٿيندي آهي، بلڪه هو موت جو همع سان مٿاڇو ڪندو آهي ڇاڪاڻ ته هو اڳيئي موت کي ياد رکيو ۽ دل ۾ نالي مائر علي ٿيو. هن جي دل ۾ ٿي ٿاڻن جي جز، اڳيئي ڪٿي پئي آهي. جيتريءَ طرح ڪپيل ۽ ڪيرابل وٽ جي ٽارگي ۽ ساواڻ ٿورن ڏينهن لاءِ وهندي آهي اهڙيءَ طرح ستن جي مستنڪيءَ جو دلوي وهندڙ سمجهڻ گهرجي.

۱۶۴. ستن جي مستنڪ ۾، ماڻهن جو ٽڪڻ مشڪل آهي. ڪن جو هيءَ حال آهي جو مستنڪ ۾ ويٺا هوندا آهن پر اتي

آئي، ستگور جي کوچ ڪندا، اهيئي جيءُ ستگور جي لائڻ آهن
 ۽ انهن ئي کي ستگور ملندو ۽ پنهنجي ديا سان انهن جو
 ڪم راس ڪندو ۽ پوءِ اهيئي جيءُ، جنم مرڻ کان چٽي ويندا.
 ۱۵۷. ۽ شينهن، هن جيءُ جي پٺيان پيل آهن، هڪ ڪال
 پيو هن. جيستائين، اهي ٻئي نه ماريا ويندا تيستائين ٻه مارت
 نه بطحدو ۽ ستگور کان سواءِ پيو ڪير نه انهن کي مارڻ وارو
 ناهي. انهن ڪري جيڪو سنت ستگور جي شرن وٺندو،
 اهوئي انهن (ڪال ۽ من) تي سوڀ پائيندو ۽ اهوئي پارو بندو.
 ۱۵۸. جيڪو ستگور جي در جو منگتو يا نيكاري آهي
 الهيءَ جو مان ۽ مرڻو لڌو گهٽجي ڇاڪاڻ ته سڀ هن جي در
 جا منگتا آهن. سڄيءَ رچنا ۾ ڪير نه اهڙو ناهي جو ستگور
 جو منگتو نه هجي. جيڪو ستگور کان گهرڻ ۾ لڄ ۽ شر ٿو
 ڪري، الهيءَ کي ڪال جي اڳيان پاڻ کي ليڇو ٿاڻو ٻوندو ۽ ان جي
 سزا پوڻي ٻوندي. وڏي ڀائي اهي آهن جي ستگور جي در
 جا منگتا آهن.

۱۵۹. جن کي ويدن ۽ ٻران ۾ لڌجو آهي، اهي چوڻا نه
 هڪ کن جي ستسنگ ڪرڻ سان، انسان جا پاپ دور ٿي وڃن
 ٿا. پوءِ سنتن جي ستسنگ جي ڦل جو ڪيڙو بيان ڪجي ا
 جنهن جي مهما ويد ۽ ٻران به بيان ٿا ڪري سگهن. جيڪي
 سنتن جي ستسنگ ۾ وڃن ٿا، الهيءَ ۾ ڪو شڪ ڪونهي نه
 سندن سڄي ڏينهن جا پاپ ضرور لاس ٿيندا هوندا. اهو
 ڦل نه انهن کي پراپت ٿئي ٿو جيڪي رواجي طرح نت لير
 سان ستسنگ ۾ اچن ٿا ۽ وڃن ٻڌن ٿا پر جن جو سنتن ۾ لڌجو
 آهي ۽ وقت جي ستگور سان پراپت ڪن ٿا، انهن کي جيڪو
 ڦل مليڻو پنهنجو بيان به لڌو ڪري سگهجي.

۱۶۰. سنتن جي جيڪو ساراڻو يا جيڪو ننڍا ٿر ڪري،
 ٻنهي جو اڌار ٿئيڻو ۾ جيڪو سنت جو شيرو ڪ ٿي ۽ پوءِ نه

جڏهن اهڙن وڏن کي ئي سڳورو جي اوجھ ۽ سڃاڻپ نه پئجي
 نه پوءِ رواجي ماڻهو هنن کي ڪيئن سڃاڻي سگهندو؟ انهيءَ
 جو جواب هي آهي ته اهي سڀ پنهنجي پنهنجي اهڪار ۾
 پورا هئا ۽ ڇاڪاڻ ته هنن جو سڳورو نه ڏٺو ۽ اعتقاد نه هو،
 تنهن ڪري سڳورو به پاڻ کي هنن وٽ پرگهت نه ڪيو. اهي
 سڀ نه ليا، جي رچنا جي ڪاروبار جي لائق هئا ۽ هنن کان
 ادولي ڪم وٺڻ منظور ڪيو وادو. جي هنن کي سڳورو نه
 پڙسو ۽ اعتقاد ئي وڃي. ها ته وري کائڻ نه ليا جي رچنا جو
 ڪم نه ئي سکي ها ۽ ستن کي نه ليا کي اڪل ڦٽائڻ يا
 بگاڙڻ به منظور ناهي. اهي سڀ سناري ماڻهن جي سڃاڻ
 واسطي پيدا ڪيا ويا آهن. سڳورو جو اڀرڻ هنن لاءِ ناهي
 ۽ لکي هو انهيءَ کي مڃيندا ۽ نه سندن چم ۾ سڳورو لاءِ
 عزت ۽ پاڻ رهندو. هاڻ سڳورو ڀڪاري چون ٿا ته جڏهن
 اهڙا وڏا وڏا جن به هزارن ماڻهن جو ڏٺو ۽ پڙسو آهي،
 سي به لڙڪ جي باهه کان نه بچيا ته پوءِ رواجي ماڻهو ڪيئن
 پڇيندا؟ پر هنن وچن ئي انهن کي ئي اعتبار ڏيندو جن جي
 پاڻ ۾ پرمارت آهي ۽ جن جو چوراسيءَ جي چڪر کان جلدي
 چونڪارو ليٽ وارو آهي يعني جن کي سڄي مالڪ سان ملڻ
 جي سڄي ۽ لڙمڻ چاهه آهي. جن ۾ سنسار جون ايلڪ واشائون
 اڀيون پيون آهن، اهي سڳورو جي وچن ئي ڪڏهن به پڙسو
 ۽ پرگهت نه ڪري سگهندا. پر اهو هر ڪنهن کي معلوم هئڻ
 گهرجي ته جنهن مڙن کان بچائڻ وارو، سڌا سک جي اسٽان جي
 بيشڻ وارو ۽ اڄ ڏام ۾ بچائڻ وارو صرف سڳورو ئي آهي.
 برهما، وشو، ميد، اڙو، اوتار، ديوتا، اڙو، پير، پير، اولياءَ سڀ
 پاڻ ئي بنا ڳروءَ آهن يعني انهن کي سڀ سڳورو ڪون ملو
 ۽ لکڻ هو پاڻ چوراسيءَ جي چڪر کان بچيا آهن ۽ نه هو ٻين
 کي بچائي سگهن ٿا. ڇوڪي ڇوڪي هنن وچن ئي وشواس

من جو ٽن گھن سان مليو پيو آهي، اهو به هن جيءَ کي اهڙيءَ طرح ڏسي ٿو جيئن ٻلي ڪٽي کي کانڙ جي ارادي سان ڏسندي آهي. جيڪي ڪال جا جيءَ آهن ۽ هن جو حڪم مڃين ٿا يعني من جي چوڻ موجب هلن ٿا، تن کي به ڪال لڪليف ڏئي ٿو. اهڙيءَ طرح سڀئي جيءَ ڏکي آهن، پر جيڪي ستگور جا جيءَ آهن، انهن جي مٿان ستگور جي دٻا رهيتي ۽ ڪال به هنن کان ڊڄي ٿو ۽ هنن جي سڃاڻ ڪري ٿو. تنهن ڪري سڀني کي گهرجي ته وقت جي موجوده ستگور جي شرن ولن جيئن هتي ۽ هتي به سندن بچاءَ ۽ سڀال ٿيندي رهي.

۱۵۵. جڏهن ڪو شخص، هزار ۽ هزار آدمي ڀرتي ڪرڻ چاهيندو آهي ته هزارين اميدوار اچي گڏ ٿيندا آهن. انهن مان پنجاهه يا سؤ لائق هوندا آهن ۽ باقي گهٽ لائڻيءَ وارا هوندا آهن. انهن ۾ ڪي نه بلڪل لڪما هوندا آهن. اهڙيءَ طرح جڏهن سنت ستگور پنهنجو ست سنگ جاري ڪندا آهن ته گهڻيءَ ماڻهو اٽڪ وائڻاڻون ۽ خواهشون من ۾ رکي اتي ايندا آهن. جن کي نج ڀرمارت جي چاهه هوندي آهي انهن کي ستگور چولدي پسند ڪندا آهن ۽ باقي بچيلن کي اميدوار ڪري رکندا آهن. جن جي ڀاڳ ۾ ڀرمارت آهي اهڙيءَ ستن جي سنگ ۾ رهن ٿا، باقي ٻيا پاڻيهي هليا وڃن ٿا. اهي سنگ ۾ (سچ جو) ڌڌڪو ٿا سڀئي سگهن ڇاڪاڻ ته سندن هردي ۾ سچي ۽ نرمل ڀرمارت جي چاهه ڪاٺي. تنهن ڪري سنت به هنن کي زور نه ڪندا آهن پر آئينده لاءِ مٿن دٻا ڪندا آهن.

۱۵۶. هزارين برهما، هزارين گورڪه، هزارين نائڪ ۽ هزارين بيگمبر، ترشنا جي باهه ۾ جلي رهيا آهن ڇاڪاڻ ته هنن کي ستگور نه مليو آهي. جيڪڏهن ڪو ڪٿي اهو سوال پڇي ته

سگهندو ۽ ڊوري ڏسائي چولي ملڻ جو ڀروسو ناهي.

۱۵۲. ڪورمڪ اهوئي آهي جو سگورو جي حڪم ۾ هلي ۽ حڪم کان ٻاهر نه وڃي. جيستائين هن جو اهڙو سڀاءُ نه لڳندو جيستائين هو ڪورمڪ ٻڌي نه پائي سگهندو. اها ٻالھ آهي ٽڪي، ٻيڙ جوڪو اهڙي هوشيار ۽ سڀال سان لفظ اُڀر ڪم ڪري، جنهن ۾ سگورو راضي ٿئي يعني جيڪا به هڻ شيرا ڪري تنهن ۾ ٻيڙن جو سگورو جي رضامنديءَ جو مکيه خيال رکي ۽ اهو خيال رکندو رهي نه مڻهجي شيرا، سگورو کي پسند آهي يا نه، بسا لفظ مڻهجي ناراضگيءَ جي خيال کان سگورو مڻهجي شيرا نه قبول ڪون ڪري رهيا آهن؟ جوڪڏهن اها ٻالھ سمجهه ۾ اچي وڃي ته هن مڻهجي شيرا مان سگورو کي تڪليف ٿي ٿئي پر لفظ مڻهجي ضد يا هڻ ڪري قبول ڪري رهيا آهن ته هڪدم الهيءَ شيرا کي ڇڏي ٽڪي. جنهن ڇڙ اهر سڀاءُ آهي اهوئي ڪورمڪ لڳندو جنهن جي اهڙي حالت نه آهي الهيءَ لاءِ مناسب آهي نه ٿيڻ سان سگورو ۾ اچي ۽ وڃڻ کي چٽ سان ٻڌي ۽ ياد رکي. انهن ڪندي ڪندي هن ڇڙ سڀاءُ آهستي آهستي بدلتندو ويندو.

۱۵۳. اهدڪار جي ميل سڀ ڪٿڻ جي اندر ۾ ٻيڻي آهي ۽ جيستائين اها نه اڪرندي جيستائين ٻيڙ مارڻ نه ٿيندو. اها ميل ٻاهر مڪي ٻيڙا سان نه لڪري سگهندي. اهي واسطي ضروري آهي ته اندر ٻيڙا ڪٿي وڃي. اهي اندر ٻيڙا ٻيڙا ڇڏي، ڊوري سگورو کائڻ لاءِ ڪير نه ٿي سگهي. تنهن ڪري هر هڪ ٻيڙائيءَ لاءِ مناسب آهي ته اول ٻيڻي وقت جو سگورو ٻولي ۽ هن جي شيرا ڪري، تڏهن ئي سندس ڪم راس لڳندو.

۱۵۴. هن ڇيڙ جا سڀ وٿري آهن، مٿ ڪوڙ ڪولي.

آهي نه هي سڀني طرفن کان هتي، هڪ ستڪور کي اهڙو
 ڀڪو جهلي، جيئن استري پنهنجي پتيءَ کي جڙيندي آهي،
 جو وري هن کي ٻئي ڪنهن جي غرض نٿي پوي. پر اڄ
 ڪالهه جي ڪورن جو اهو حال آهي جو ڇيلا نه ڪير ڇڏين پر
 انهن کي اڀريش لهرائن، ورتن ۽ مورتن جي پوڄا جو ڪن نا
 ۽ پنهنجي پوڄا لٽا سڀڪارن. سبب انهيءَ جو هي آهي ته
 اهي ڪورو ٿيڻ چالائق ناهن ۽ نه اهڙن کي پنهنجو ڪورو ڪرڻ
 گهرجي. هو پاڻ خود پرڻيا پيا آهن ۽ ٻين کي ٻڌا پرمائين ۽
 پٽڪائين ٿا. سنت ٿي ڪورو ٻڌويءَ جي لائق آهن ۽ جيئو
 جو اڌار ٿيڻ ستن جي ٿي معرفت ٿيندو. سناري ڪورن
 مان اڌار نه ٿي سگهندو. برهما، وشنو، مٿاڻو ۽ ايشور به،
 جيئو کي چوراسيءَ کان لٽا ڇڏائي سگهن، پر سنت هن کسي
 بچائي سگهن ٿا.

سنتن جي ست سنگ ۾ اهوئي جيئو اڀندو جنهن دليا جا
 دڪ سٺا آهن ۽ انهن جو ڊپ اٿس. ٻيو ڪير به سنتن جي
 سامهون اچي ٽڪي لٿو سگهي. اهڙي طرح جڏهن سنتن جي
 مهمان جو اٿس، جيئو جي چٽ ۾ ڀڪو ويهي وڃي ٿو تڏهن هو
 پندڻ ۽ بيڪن جي ڦندي ۾ نه ڦاسندو. سنت ستڪور ۾ ٿي
 هن جي شرڙا رهندي ۽ هن کي ٿي لڳو رهندو، جيسين ٻورن
 سنت ستڪور نه ملي تيسين هن جي ڳولا ڪندو رهجي. انهيءَ
 ڳولا ڪندي جيڪڏهن انسان مري به وڃي ته به ڪو خرچ
 ڪونهي. ڇاڪاڻ ته انهيءَ انسان کي وري به السالي ڏيئي
 ملندي ۽ ستڪور به ضرور ملندو، پر جيڪڏهن ستڪور مان
 ملڻ جي چاهه زبردست هوندس ته هن ٿي جئڙ ۾ هن کي
 ڪورو ۽ ٻيو ميلاب ٿيندو پر جي پندڻ ۽ بيڪي ساڌڻ جي چار
 ۾ ڦاسي وڃي، پوءِ ڪٿي هن کي سناري ڏن، پٽ، استري
 ۽ مان پراپت نه ٿئي، پر هو چوراسيءَ جي چڪر کان نه بچي

سڪل ڪاه جي ڏاڙ کي جڏهن هڪ چنگ ۾ لڳائجي ٿي
تہ ڪن ۾ سڀ ڀر ٿو وڃي. اهڙيءَ طرح ٿي مستڪ آهي.
انهيءَ ۾ جنر جنر جا ڪرم ڪٽجي ٿا وڃن ۽ انسان جا مسڪار
روڙ ٻوڙ بدلاجدا ٿا وڃن.

۱۴۹. ستن جي وچن کي جهڪي ماڻهو ويدن سان ملائي
پڙهن ٿا اهي ٻيل آھن. خود ويدن جو وڃيندڙ ۽ جڏهن
ستن جي مهيا ٿيو ڄاڻي تہ پوءِ ويد ڇا ڄاڻندا؟ سٺ ڪنهن
جا ۽ ڦيڏي ٿاھن. جنهن ۾ وقت جيڪو ۽ دستو صحيح ۽
مناسب سمجهن ٿا، اهو جاري ڪن ٿا. جيڪي قبول ڪن ٿا
سي ٺاڏي ۾ آهن ۽ جيڪي نہ سمجهندا سي اڳاڻي ۽ بدقسمت
رهجي ويندا. ڇاڪاڻ تہ دنيا ۾ بہ جنهن راجا جو راج هوندو
آهي اهو پنهنجو قانون هلائيندو. آهي ۽ جيڪي اهو قانون
مڃن ٿا تن کي ٺاڏو ٿئي ٿو ۽ جيڪي حڪم جي اڌرائي
ڪن ٿا سي پنهنجو نقصان ڪن ٿا ۽ انهيءَ قانون جي
ڀڃڪڙيءَ جي سزا ڏيڻ ٿا.

۱۵۰. ڏيکارو سٺ هن جو کي وڏي واڪي ڇڏن ٿا تہ
تون سٺ پرش جو پٽ آھين. اعڙا ڪم نہ ڪر جو توکي ڄم
جي سزا ڪاٿي پوي. پر هي جو اها ڳالهه ٿي وڃي ۽ هنکي
ستن جي وچن ٿي وڃي ٿو اچي ۽ اهمي ڪم ڪري ٿو
جنهن مان کيس ڄم جي سزا ڏيڻي پوي. ستن کي ايتري
۽ طاقت آهي جو جيڪو هڙ ڇاڪن تہ ماڻهوءَ کي زبردستيءَ
مچائي سگهن ٿا ۽ ڄم کي بہ هٽائي سگهن ٿا. پر هڙ پنهنجي
ڊالٽا جو سپاءُ ٿي ڇڏين يعني زبردستي ٿي ڪرڻ ڇاڪن.
وچن کانسواءِ هڙ ٻيءَ ڪنهن ۾ طرح، ڇڏو کي ٿي ڇڏي
ٿا ڇڏين. جيڪي وڏاڳي آهن اهي سندن وچن کي مڃن
ٿا ۽ جيڪي اڳاڻي آهن اهي ٿا مڃن.

۱۵۱. ڇڏو کي سمجهائڻ ۽ ڀڄائڻ ۾ ستن جو اهوئي مطلب

آهي ۽ جي ڪنهن ڪارڻ اچي به وڃي ته به سندس ست سنگ،
 به اُڪڻ ڏکيو آهي. ڇاڪاڻ ته جنهن وقت سنت، ويد، پراڻ،
 قرآن وغيره جو ڪنڊن ڪري پنهنجي مت يعني سنت مت
 کي سڀني متن کان اوچو ۽ تيارو ورتل ڪندا اٿئي ۽ وقت
 اهڙي ماڻهوءَ کان اٿي ترسيو نه ٿيندو. ڪر ورتل ڪوچي يا
 (مالڪ جو) سڪايل اٿي رهندو. ويد مت جو نشانچو به ماڻهن
 کي ٻڌڻ سان ٿيو آهي، ڏٺو ڪنهن ڪجهه به ڪونهي. پنڊتن
 ۽ پرائمڻ جي چوڻ تي ماڻهن ويدن ۽ پراڻن ۾ نشانچو ڪيو
 آهي. ساڳئي نموني، سنتن جي وچن تي وشواس رکي،
 جن اندرولي استائن يا مڙن جو سنت ايمان ڪن ٿا تن جي
 هستيءَ ۾ يقين ڪرڻ گهرجي ۽ پر اها ڳالهه ڪوچيءَ
 (True Seeker) کان ٿي سگهندي، ٿيڪيءَ کي ان تي پروسو
 نه ٿيندو.

۱۴۷. ستگور ۽ ستسنگ اٿئي ماڻهوءَ کي پيارا لڳندا
 جيڪو هن دنيا مان ڏکي آهي. پر اهو لير مٿر
 ڪونهي. ڪيترا هن دنيا ۾ ڏاڍا ڏکي آهن پر کين ستسنگ
 لاءِ بالڪل چاهه ڪونهي. پر مارڻين جو نه قسم تي علحدو آهي.
 اهي ئي پرمارڻي آهن جن کي ڪيترا به سنسار جا سک پليءَ
 پرڪار پراپت هجن پر ستگور ۽ ستسنگ کان سواءِ، اهي
 سک کين ڏک روپ نظر اچن ٿا. سنساري ماڻهو اهي آهن
 جي دنيا جي سڪن کي چاهين ٿا ۽ انهن سڪن جي نه ملڻ يا
 ڇڏڻ ۾ ڏکي ٿين ٿا. کين اها خبر ٿي ڪونهي ته سنسار ڇا
 سڀ سک، ڏک روپ آهن ۽ پڇاڙيءَ جو ڏوڪو ڏيندا.

۱۴۸. ماڻهوءَ جي من جي مهل دور ڪرڻ لاءِ، ستسنگ
 کانسواءِ ٻيو ڪوبه اپاءَ ڪونهي. ڇوڙيءَ طرح صابن ۾ اها
 طاقت آهي، ته ڪپڙو ڪيترو به ميرو ۽ جتي پر ڇڏهن ان
 کي صابن لڳائي ڏوڇي ٿو ته هڪدم صاف ٿيو وڃي يا

پرو سو وڌائيندا وڃن ۽ هڪ ڏينهن کيس سڃي رار جي خبر پئجي ويندي.

۱۴۳. مکه ابا ۽ جتن، وقت جي ستورو جي شورا آهي. اتيءَ مان ئي. انهيڪڙي يعني اندر صاف ۽ نرم ٿيندو. جڏهن اندر نرم ۽ ڀرل ٿي ويو تڏهن ئي (الدرين) نام جي شخص ٿيندي، اتيءَ ڪري جيڪي ستورو جي شورا ۾ اڳيا ٻيا آهن تن ئي ماک جي ڪرڻا آهي.

۱۴۴. آلدري ۽ باعري صائلي شهد بنا ٿي سگهندي. انهن ڪري باعري صائلي ٿيڻ ڪالهه ئي آلدري ٿيڻا ايندي. اتيءَ واسطي ٻيون (ستورو جا) باعريان وڃن مڃڻ ڳهرجن ۽ خيانتان باعريان وڃن ۽ مڃا ويندا ٿين ٿا شهد آلدري ۾ پر گهٽ ۽ ٿيندو.

۱۴۵. اڳتي ڇن ٿين جي آهي. ٿن، من، ڏن ۽ وڃن جي. وڃن جي اڳتي هرڪر ڪري وڃي ٿو. پند ۽ پڪڙاري (ستورو وقت) اچن ٿا ۽ ڇن ٿا ۽ ”ٿوهين پورا سب آهيرو ۽ هن وقت ٿوهالجي برابر هر ڪور سب ڪولهي.“ ۲۰ پوءِ هار ۽ پالمن ٿا، پر جڏهن اهي هار کيس هٿ ٿيڻا ڪري موناڻي ٿا وڃن ٿا تڏهن پوئو ڪندڙ ٿيڻا ڇڏن. اتيءَ مان طاهر آهي ۽ چوڪي ۽ وڃن هنن چيا آهي ڪوڙا هئا. پنهجي پراعت ۽ پڪڙاري هٿ جو اهدڪار ٿا ڇڏن ۽ ستورو کي گهٽي ٿا سمجهن. اهڙي وڃن جي اڳتي، پاڪل ڪوڙي آهي. سڃي اڳتي اتيءَ جي آهي جنهن پنهجو ٿن، من ۽ ڏن ستورو کي اڀر ڪر آهي يعني اهن ٿيڻي پوکاڻن جي شورا ڪري وهيو آهي. باقي ٻيا سب ڪهڙي آهن. اهن ۾ پاڙ يعني وشواس ڪڏهن ۽ نه ايندو ۽ رڳو ٻالهيون ٿا ايندا آهن.

۱۹۶. سب ستورو جي سب سنگ ۾ (سان جو اچڻ مڃڻ)

مرشد يا پورو ستگور ملندو ۽ هو جيڪڏهن پنهنجي ستگور
کي خود خدا يعني مالڪ سمجهندو ته پوءِ وڃي هن جو ڪم
ڏس ٿيندو پر ائين ڪنهن به طرح کيس ڪجهه به حاصل نه
ٿيندو. ڪتابن يا مولوين جي بتايل پراڻي راهه تي ڪير پلي
هلي پر ائين ڪرڻ سان ڪنهن جي دل به عشق پيدا نه ٿيندو
۽ جيستائين عشق نه هوندو تيستائين وصل (مالڪ جو ميلاپ)
مشڪل آهي ۽ اهو عشق پوري ستگور جي شيوا ۽ منجهس
لشچي رکڻ سان حاصل ٿيندو. عشق حاصل ڪرڻ جو ٻيو
ڪوبه طريقو ڪونهي.

۱۴۱. پهرين ماڻهوءَ کي سڌو ۽ صحيح رستو ملڻ کپي، تڏهن
هو پنهنجي منزل مقصود تي پهچي سگهندو. پوري ستگور
ڪالسواء سنئون ۽ سڌو رستو نه ملي سگهندو. پر ستگور جي ڳولا
نه ڪير ڪري ٿو، الهه جي بدران سڀ ٿيڻ، مڙڻ،
ورڻ، نمازن، روزن، حج ۽ ڪتابن پڙهڻ به مشغول آهن.
انهن ڪمن مان سواءِ اهدڪار جي ٻيو ڪوبه فائدو نه ٿيندو.
سچي رستي ۽ سچي گهر جو پيد پوري ستگورءَ کان مليو.
۱۴۲. جيڪي ماڻهو شريعت يعني ڪرم ڪالڊ جا پابند
آهن اهي هميشه سنسار ۾ ٻڌا پيا هوندا ۽ ڪڏهن به مالڪ
جي درٻار ۾ پير نه پائيندا ۽ جيڪي ٽن، من ۽ ڌن سان
ستگور جي شيوا ڪندا اهي ئي سچي مالڪ جي درٻار ۾
داخل ٿيندا. ستگور پاڻ خود پرماتما آهي، هن جي شيوا،
مالڪ جي شيوا آهي. جيڪي ستگور کي ڇڏي مالڪ کي
ڳولين ٿا انهن کي مالڪ ڪڏهن به نه ملندو پر جيڪي ستگور
جي شيوا ۾ لڳا پيا آهن انهن کي مالڪ ملي ويو آهي. جڏهن
لڌرين اک، کلندين اڏهن سڃاڻي وٺندا ۽ جيستائين اک نه
ملي تيستائين سنت ستگور جي وچن تي وشواس رکي، شيوا
لڳا رهن ۽ ستنگ ڪندا رهن ۽ ستگور جي چرلن ۾ برهم

هرو ستگور ۽ هن جي منهنجي جي شون ولندي لڏهن هن
سندار جي چار مان لڪو لڏي.

۱۳۹. هن وقت من کي لومل ۽ پوئر ڪرڻ لاءِ ستگور ۽
لام ڀڳتيءَ کانسواءِ ٻيو ڪو به ابا يا مڙهو ڪونهي ۽ جيڪي
مانيو من کي لومل ڪرڻ لاءِ ٿيرون، ورت ۽ ٻيا جتن ڪري
رهيا آهن، انهن مان ڪنهن ڪجهه نه ٿا ڏٺو نه ٿا ٿيندو. اهو سچ
آهي ته پوري ڪروڙ جو ملڪ مشڪل آهي پر ڪوچيءَ ۽
سنگاريءَ کي ستگور سولائيءَ مان ملي ٿو.

۱۴۰. ڪي مسلمان انهن چورن ٿا ته مرشد يعني ستگور کي
ڪنهن کان ٻيري پوائڻ نه گهرجي، ڇاڪاڻ ته مرشد کي نه
سڀ به خدا نظر اچي ٿو، انهيءَ ڪري خدا کان پاڻ کي ٻيري
پوائڻ مناسب ناهي. اها هنن جي ئي غلطي آهي، مرشد جو
خدا داناءُ يعني سڃاڻو آهي ۽ مرشد جو خدا ٺاڏان آهي. اهڙيءَ
حالت ۾ ٺاڏان خدا لاءِ داناءُ خدا کي ٻيري پوڻ يا سجدو ڪرڻ
واجب آهي. مرشد پاڻ کي خدا نه چوندو آهي، هو نه پاڻ کي
مالڪ جو بندو يا غلام سمجهندا آهن. پر مرشد يا شش جو اهو
فرض آهي ته پنهنجي مرشد کي خدا سمجهي ۽ جيستائين ڪنهن
خدا ڪري نه سمجهندو تيستائين سندس ڪا اوج راس نه ٿيندو.
مولوي زور نرماڙو آهي:

چوڪ ڪردي ذات مرشد را قبول،

هر خدا در ذاتش آمد عمر رسول.

يعني مرشد جي ذات ۾ خدا ۽ پيغمبر ٻئي اچي ٿا وڃن.
هي ابتدائي طريقو وارن لاءِ آهي ۽ نه شريعت وارن لاءِ ۽
معلوم هئڻ گهرجي ته جنهن وقت به پيغمبر صاحب ٿيندو هئا
انهن وقت پنهنجن شريڪن کي انهيءَ درجي جو موڪل يا
لڄاڪ ٿي سگهيا ٿي جيئن ٿي هو پاڻ بيتل هئا پر هينئر
هو ڪجهه نه ٿا ڪري سگهن. هينئر جڏهن انسان کي ڪامل

ٻينجي ڪل يا نسل کي ياد ڪري ڇاڪاڻ جو چوڻ بد آهي
ٿي، پر انسان جو ڪل نٿو بدلجي. اهو ڪه ٿي آهي يعني
سڀ انسان ست نام جي ڪل يا نسل مان آهن. پر اها ڳالھ
ستور جي پڙهڻي بنا پئي ڪنهن به جتن سان حاصل نه ٿيندي
۱۳۶. جيڪو آخرين آستان تي وڃي پيو اهو ئي اتي جو
رھواسي آهي، ۽ اهوئي سٺو رھواسي آهي ۽ جيڪو انهيءَ
آستان تي وڃي رھيو، جتي سڀ جي آشر آهي، انهيءَ کي
هميشه بسنت (اند) آهي.

۱۳۷. رڃو ڳوٺ، ٺوڳو ۽ ستو ڳوٺ، انهن ٽنهي کي ڀڏي،
سار ڳوٺ کي وٺجي، جا پڙهڻي آهي. ٺڏهن ئي ڳاڻ حاصل
ٿيندو. ڪتابن مان حاصل ڪيل ڳاڻ ئي پورو نٿو ڪري
سگھجي. ستور پڙهڻي جي ڪمائي ڪرڻ سان جيڪو ڳاڻ
پراپت ٿئي ٿو، اهوئي سڄو ۽ پورو ڳاڻ آهي.

شيوڪ جو ستور کان سوال

۱۳۸. جڏهن سنتن جي مٿ موجب شيد سڀ هنڌ موجود
آهي ۽ هو ست جو بنائيندڙ آهي، بلڪ آتما شيد جي انس
آهي، پوءِ آتما شيد کي ڇو نٿي پڪڙي؟

ستور جو جواب

حقيقت ۾ شيد هو هنڌ موجود آهي پر جڏهن کان صرف
يعني آتما، پند يعني هن شرير ۾ هيڪ لٿي آهي ٺڏهن کان
اهو مڪي ٿي پئي آهي ۽ ٻاهرين آوازن ۾ لڳي ويٺي آهي.
جيڪڏهن ٻاهرين آواز ۾ نه لڳي نه دنيا جو ڪاروبار ڪيئن
ٿي؟ هاڻي جيستائين هن کي پورو ستور نه ملندو ۽ هيءَ
جي شرن نه وٺندي جيستائين اندرئين شيد کي نه پاڻي
مٺندي. جيڙيءَ طرح مالا ۽ پٽا جي شرن وٺڻ سان، آتما
سرف، سنسار ۾ ڦاسجي ويٺي آهي. اهڙيءَ طرح جڏهن

نقطہ مستسکی ۽ ٻيا، جن جون اکڙون ڪلڻل آهن انهن کي ئي
ستڪور جو قدر هوندو.

درشتانت

هڪ شخص آهي جو لڻان هڪدم جي ساراه ڪريو ۽
وقت جي هڪدم يا ڊاڪٽر جي لڏا ڪريو. انهيءَ مان ظاهر
آهي ته انهيءَ شخص کي ڪا بيماري يا درد ڪونهي. جي
ڪا بيماري هجس ها ته وقت جي هڪدم يا ڊاڪٽر جي
ساراه ڪري ها ڇو ته لڻان ڪٿي تمام خوشيار هڪدم هر ٻي
هن وقت جهڙڪڻهن ڪو بيمار چاهي ته لڻان جو نالو وٺي
پنهنجي بيماري لاءِ اڃيان ته هن جي بيماري ڪڏهن نه نه ٿيندي.
جيستائين وقت جي هڪدم يا ڊاڪٽر وقت نه وٺندو جيستائين
سندس بيماري نه ڇڏيندي. اهڙي طرح جيڪو ٻيڙي ۽
سڪايل ۽ ٻولائو آهي سو سار خي سکن کي زهر سان ڏسي
ٿو. هو نقطہ موڪل جي چاه رکي ٿو. هو جيستائين وقت
جي ٻوري ستڪور وقت نه وٺندو جيستائين کيس آرام نه ايندو
۽ اهڙي وقت جي ستڪور جو قدر ڄاڻندو. جيڪي ڪوڙا
آهن، سي ٽرين، ورن ۽ موري ٻوڙا ۽ گذري وٺن جي
ٽيڪ ۾ ڀرمجندا ۽ ستڪور جي مڙها نه ڄاڻندا.

۱۳۴. ڪرڻي ۽ ديا ٻئي ٿڌو ٿڌو هلن ٿيون. ديا ڪالسواءِ
ڪرڻي نه ٿيندي ۽ ڪرڻيءَ ڪالسواءِ ديا نه ٿيندي. جي رڳو
ديا ئي پاڙيندا ته سست ۽ آساني ٿي ٻولندا ۽ بدو ڪرڻي نه
ٿي سگهندي.

۱۳۵. چوراسي لک هونديون ڀڙڳي ڇيو کي ٿانه جي چوڻ
ملي ٿي، ۽ ان کانپوءِ السالي چولو ملي ٿو. انهيءَ السالي چولي
۾ جيڪڏهن جوڳا ڪم ڪندو ته هن کي برار السالي
چولو ملندو رهندو جيستائين سندس ڪم راس ٿئي يعني
مڪتي بد کي حاصل ڪري. سڀي ڪرڻي اها آهي ته انسان

جيئن توهان جي ڀت ۾ وڙوڌ نه اچي سگهي. پر اها ڳالهه جلد حاصل نه ٿي سگهندي. جڏهن هر روز ست سنگ کنڊا ايندا ۽ سدائين اندرولي اڀاس ڪندا رهندا ته ڪنهن وقت اها ڳالهه ضرور حاصل ڪندا.

۱۲۰. شروع کان وٺي آخر تائين، سڄي ڪائنات، ماس مان ٺهيل آهن، پر انهن ۾ نام اٿم آهي. جيڪي سنگور کي سڀ ڳالهه کان مٿي سمجهن ٿا اهي ٻڌي ويندا باقي سڀ چوراسيءَ جي انگيءَ ۾ ائين پڇايا ويندا جيئن جانورن جو ماس ٻاهر ۾ پڇايلو ويندو آهي.

۱۲۱. اندرين جي وس جو پيار، جو بار بار لڙڪڻ ۾ وڃڻ وارو آهي، انهيءَ ڏانهن هي من ڪڍڻجي وڃي ٿو ۽ نام ۽ سنگور جو پيار، جو سدائين سک ڏيڻ وارو آهي، انهيءَ کان هي من پري ڀڄي ٿو.

۱۲۲. سنه ڪرامتون ڪون ڏيکاريندا آهن. هو هميشه پنهنجي مالڪ جي هوج ۾ رهن ٿا ۽ پاڻ کي لڪائيندا رهن ٿا. جڏهن مالڪ کي پنهنجي ڀڳتن کي پرڳيٽ ڪرڻو هوندو آهي ته هو ڪرامت ڏيکاريندا آهن ۽ جي پنهنجي ڀڳتن کي ڳيٽ رکڻ هوندو اٿس ته ڪرامت نه ڏيکاريندا آهن. ڇاڪاڻ ته ڪرامت ڏيکارڻ سان سنتن کي جلدي دنيا ڇڏي ٻولي آهي. ڪرامتن جي ڪري سچن کي ٽڪليف ۽ ڪوڙن جي پيڙ ٿئي ٿي. هن وقت ڪرامت ڏيکارڻ جو حڪم ناهي جيڪي ڪرامتن ڏسڻ جي چاهه رکن ٿا اهي ٻرمار ٿي به ڪولين.

۱۲۳. هندو ۽ مسلمان ٻنهي ۾ جيڪي (روحانيت کان) ٿڌا آهن، انهن لاءِ ٿيڙڻ، مندرن ۽ مسجدن جي ٻوڙا آهن ۽ جن کي (روحانيت جون) اکيون آهن انهن لاءِ ٺٽو وقت جي سنگور جي ٻوڙا آهن. هيءَ ڳالهه هرڪو لاءِ ڪالهي.

ڪيڏو نه وڏو ڀاءُ آهي. سناري ماڻهو نه مڙو بيت ڀري
 ڪاٺين ٿا ۽ لند ڪن ٿا اها مڙ نه اٿن نه ڀرمارت ڇا
 ٿيندو آهي.

۱۲۶. ڪن ماڻهن جي ستورو جي چرلن ۾ اهڙي ڀرپس
 آهي جو جڏهن ستورو کان پري آهن ته پري ئي آهن پر جڏهن
 ستورو جي سنگن ۾ اچن ٿا ته سندن من هڪدم لڻڻ ٿئي ٿو
 وڃي يعني هڪ هنڌ اڪبر وڃي ۽ اهڙو لڳي ٿو وڃي جيئن
 ماڻهيءَ جي مک اڏامندي ٻيئي ٿردي آهي پر جڏهن وقت
 کيس ماڻهيءَ جي لڏهن ماڻهيءَ کي اهڙو چڙهي ٿو لڏي آهي
 جو وري نه چڙهندي آهي. انهن کي اهڙي ۽ ڀرپس جو ٿل
 به ملي ٿو. باقي نه ڪيڏيئي ٻيا اچن ۽ وڃن، ڇهه وڙڪ ٿل
 انهن کي نه ملي ٿو پر گهٽ.

۱۲۷. ست سنگن جي پاڻ ۾ ڀرپس هئڻ ڪهڙي ڀرپس
 انهن ڪا هڙدن ته ست سنگ مان ڪن ڪجهه نه آڻند نه ڀڄندو
 ست سنگ ۽ اچن جو ڀورو آڻند لڏهن ماڻهي سگهندا جڏهن
 سندن هڪ ٻئي سان ڀار هڙندو.

۱۲۸. ستن جو ڪروڙ ڏاڍي (الدرادن ٻار) آهي ۽ سنارين
 جو ڪروڙ گهاٽي آهي پر الهيءَ ٻالهيءَ کي سناري ماڻهو ٿا
 ڄاڻن. هو سمجهن ٿا ته ست ڪروڙي آهن. پر ڪن ٻار
 ڀڄن ٿي ڪاٿي ته ستن جي ڪروڙ ۾ نه ڏاڍ (الدرادن
 ٻار) آهي ۽ مورڪن جي ڏاڍ ۾ نه گهاٽ (ٺڌان) آهي.

۱۲۹. دوست ۽ دشمن ٻئي ۾ مالڪ پاڻ ويٺو آهي تنهن
 ڪري دوست جي دوستيءَ ۽ دشمن جي دشمنيءَ جو بهال
 نه ڪرڻ ڪهڙي ڀرپس ۽ ٻيئي ۾ مالڪ موجود آهي. پر اهڙي درشتي
 سڀ ڪنهن جي لٽي ٿي سگهي ۽ ڇڪي پئجي ٿي الدر ۾
 مالڪ جو درشن ڪن ٿا انهن جي اهڙي درشتي آهي. توهان
 ست سنگ ٻڌندڙن کي به اهڙي عادت پاڻ ۾ وڃڻ ڪهڙي

پير آهي ۽ ڪار، ڪروڙ، لوب، عوه ۽ اهنڪار روپي گپ
۾ گندو ٿيو پيو آهي نئين ڪي صاف ڪري ڇڏيندا ۽ نام
جو رس به بخشيندا پر جي اهو علاج يا اُٻاءُ نه ڪيو ويو ته
جيو ڇوراسي ۽ جي سزا جو لائق ٿيندو.

۱۲۳. ڪروءَ ۽ پتا جي ڪاوڙ پاڻي ۽ وانگر آهي. جڏهن
اها ڪاوڙ ٿئي ٿي تڏهن ٺاڻڻو ٿئي ٿو. پاڻي ڪيترو گرم
هجي پر جيڪڏهن باهه جي مٿان وجهيو ته باهه وسامي ويندي.
پر سنساري ماڻهن جو ڪروڙ باهه وانگر آهي، جتي ڪرندو
اٿي باهه لڳائي ڇڏيندو ۽ ان کي ساڙي ڇڏيندو.

۱۲۴. پنهنجي وقت جي ستگور سان اهڙي پرڀت هئڻ
گهرجي ڇڏي پرڀت ٻار جي ماءُ سان ٿيندي آهي. جڏهن
هو ماءُ جو کير پيئندو آهي نئين وقت جيڪڏهن کير کيس
انهيءَ کان ڇڏائي نه هڙو ڪيترو نه وياڪل ٿئي ٿو ۽ ڪيتري
به شانت ڪرائڻ تي شانت ٿيو ڪري. پر جيڪڏهن کير
گوروءَ کي ڇڏي وڃي ۽ هن جو ڏرو به خيال نه ڪري ۽
پنهنجي پٽ ۽ زال کي هڪ ڏينهن به نه ڇڏي ۽ گوروءَ کي
مهين جا مهينا وساري ڇڏي، اهڙي پرڀر جو ڪيڙو ملهه ٿيو
اهڙي جيو ڪي نام ڪيئن ملندو ۽ هن سنسار مان هن جو
ڇوٽڪارو ڪيئن ٿيندو؟ نئين ڪري جيئڪي پنهنجو ڇوٽڪارو
ڪرڻ منظور آهي تنهنڪي گهرجي ته ستگور سان پوري پرڀت
ڪري نه هن جو سڀ ڪم راس ٿي ويندو.

۱۲۵. ماڻهو ائين سمجهن ٿا ته ست سنگي ۽ ساڙو، جي
ستگور جي چرڻن ۾ ويهي ست سنگ ٻڌن ٿا، اهي اٿي روئي
کاٺا لاءِ ويهي رهيا آهن. پر اهي اهو خيال نٿا ڪن ته هر
چار ڇهه ڪلاڪ روز ست سنگ ٻڌن ٿا ۽ هنن کان جيترو
پڇي سگهي ٿو اوترو پڇن به ڪن ٿا ۽ هڙو پوري نٿو به نٿا
ڪن ۽ چرنامت ۽ پرساديءَ جي آڌار تي هلن ٿا. اهڙن جو

قسلاني ولي ويا ۽ وڃي والد رولد ۾ لڳايل اولس ۽ بعدن والد
 ٻوري ٿي تڏهن اهمڻي جو ڪرا ڪم ٻيٽي ڳوڻ ٻيٽائي ويا.
 اڙيءَ طرح ڪرم ڇي وس ٿي ڇيڙو پلور آهي ۽ ڪرم ٿي
 هن کي سڃاڻ ڪن ٿا.

۱۲۱. هن زمالي ۾ ڪور ٻڌي ۽ سرم شد ڇي ڪماي
 ڪالواء ماڻهوءَ کان ٻيو ڪجهه نه ٿو ٿي سگهي يعني ٻار ٻيٽڻ
 لاءِ ٻيو ڪو نه رستو ڪارگر ناهي، ٻيا ڇڪي نه آيا آهن،
 ٿاڻ ڇي نه مٿان لڪ ٽٽڻ مثل آهن. انهن ڪرڻ سان ٿاڻ
 ڪڏهن نه ماري نه سگهيو. انهيءَ واسطي ٿاڻ کي ٻڪڙڻ
 ضروري آهي، جو سٽو ۽ شبد ڇي اڀاسا سان ٻڪڙي
 سگهيو ۽ ٻئي ڪنهن به آيا سان ان کي ٻڪڙي نه سگهيو.
 ڇڪي هنن وڃن کي نه مڃندا آهي خالي رهجي ويندا ۽
 ڪن ڪجهه نه حاصل نه ٿيندو ۽ ڇي ماڻهو وري اڏڻ جو
 اڀڻس مڃندا آهي نه اڪليف نه ايندا.

۱۲۲. سنت فرمائن ٿا نه ٿاڻ جو رس منو آهي پر ڪو
 چڪي ٿو. منائي ڪنهن کي ڪارڻو نه جلد ٿي کائي ٿو وڃي.
 سبب هي آهي ته ڇيڙيءَ طرح بيمار ماڻهوءَ کي منائي ڪوڙي
 لڳي ٿي پر سڄي منائي ڪوڙي ناهي، پر بيماريءَ جي
 ڪري، ڪوڙي لڳي ٿي. انهيءَ مان ظاهر آهي ته دنيا بيمار
 آهي. هاڻ اهو آيا ڪرڻ گهرجي جو منائي مٽي لڳي. اهو
 آيا ه-ي آهي ته حڪيم جي شرن وٺي. هو هڪ ٽيڻ
 سندس اها بيماري ڇڏائي ڇڏيندو ۽ ٻيو اها منائي جا هن
 کي ٻيڻ ڪوڙي ٿي لڳي سا اها ڪم مٽي لڳندي. ساڳيءَ
 طرح بيمار ۾ ڇڪي ٿاڻ جو رس چاهين ٿا، انهن کي
 گهرجي ته ٻيا سڀ آيا ڇڏي هڪ سٽو ڇي ٿي شرن وٺن.
 سٽو ڇي سرم آهن ۽ ڇوڙ کي ليڪ ۽ ٽرم ڪري ڇڏن
 ٿا يعني انهن ڪرڻ يا اڏڻ، جو اڏڻ جي واسن سان اڏڻ

۱۱۷. ماڻهو دنيا جي شين جو چيڙو محتاج آهي اهڙو ڀرمارت جو محتاج ڪونهي ۽ جيئن دليري ڀدار ٿي اءِ دنيا ڪريٿو يعني پاڻکي نيچو نوائي ٿو، لار واسطي اهڙو دين ۽ نماڻو نعو ٿئي، جيڪڏهن دنيا ڏيکاري به ٿو ته ڪرڙي. ڀر سگور انريامي آهي ۽ اهڙي ماڻهوءَ کي نام ڪيئن ڏيندو؟ سڄي دنيا نه اچڻ جو سبب هن جي بي غرضي ۽ بي ڀروائي آهي. جيئست هيءَ آهي نه جيستائين جيءُ، سڄي دنيا سان، سگور جي سامهون پيش ٿيو ٻوي ئيستائين خود مالڪ به کيس ٺارڻ چاهي، نه نثر ٺاري سگهي.

۱۱۸. جيڪي ماڻهو ٻاهر مڪي آهن اُهي اندر جو حال نٿا ڄاڻن ۽ جيستائين پنهنجي اندر ۾ شيد جي اڀاسا نه ڪبي ئيستائين ڪارج راس نه ٿيندو يعني مڪتي نه ملندي. ٻاهر سگور جي اڀاسا ۽ ست سنگ ۽ اندر ۾ شيد جي اڀاسا، اهي ٻئي ٻالهيون برابر ڪرڻ ضروري آهن.

۱۱۹. جيڪي ويد جي مت کي سمجهن ٿا تن کي ويد جي اسٿان جي ڀرائي به، موجوده سگور کان سواءِ نه ٿيندي. تنهن ڪري وقت جي سگور جي ڳولاءِ ضروري آهي ۽ انهيءَ ڳوروءَ جي ڪيتري به آست يا ساراهه مناسب آهي. جيڪڏهن ڀاڳن سان سچو ڳورو ملي وڃي ته هن جي مڙها جو الت ئي ڪونهي. جيڪڏهن انهيءَ سچي ڳوروءَ کي، برهما کان وٺي جيترا به ٿي ويا آهن، انهن سڀني کان وڏو چئجي ته انهيءَ ۾ ڪو عرج ڪونهي. هر ڪنهن طرح سان وقت جو سگورو وڏو آهي، ڇاڪاڻ ته جيڪي گذري ويا آهن سي جيترو ٿيڪ ٻورن هئا پر انهن مان اسان کي هينئر ڪجهه به حاصل نٿو ٿي سگهي، جيڪي ملندو سو پنهنجي وقت جي سگور کان ملندو.

۱۲۰. ڪرم ئي انسان کي پلائڻ وارو آهي ۽ ڪرم ئي ڄاڻائڻ وارو آهي. چيڙيءَ طرح ڪنهن جو ڪر کي ٻيا جو ڪرا

لو لکي. تهن ڪري موقعو ڏسي ٻانه ڪرڻ ٿوري ۽
جيڪڏهن ڪو نه هجي ته هن سان حد نه ڪرڻ ٿوري ۽
ڪنهن کي هر ڀرو مڃائڻ جو ارادو نه ڪرڻ ٿوري.

۱۱۳. ستورو جي سڃاڻپ الهيءَ کي ٿيندي جيڪو دنيا
جي ٽن ۾ ٽي رهيو هوندو يعني ڏکي هوندو ۽ ڀڃڪڙو الهن
ٽن کي سڃاڻي سڃاڻي هوندو سو ستورو کي هرگز
سڃاڻي نه سگهندو. ستورو جي سڃاڻپ نه اعاليٰ آهي
جا هو پاڻ بخشي، الهيءَ کان وڌيڪ سندس سڃاڻپ ئي
نٿي سگهي.

۱۱۴. ست فرماڻن لا ته اهو ضروري ناهي ته ڄمهن جي
آڏ هوندي تنهنجي آلت ضرور ٿيندي يعني ستن پنهنجي
موج سان اهڙي ريت نه رهي آهي. ڄمهن جي آڏ آهي پر
آلت نه ٿئي آهي.

۱۱۵. لام بن نمن جو آهي. هڪ ورن آتمڪ ۽ ۲۰
ڏن آتمڪ {} ڏن آتمڪ لام جو ٿل وڏو آهي ۽ ورن آتمڪ
جو ٿل ٿورو آهي. ڄمهن کي چوراسيءَ جو ٽپ آهي الهيءَ
کي ٿوري نه ڏن آتمڪ لام جي پراڻيءَ وارو ستورو ٿوري
ٿڌهن هڻ چوراسيءَ جي چڪر کان ٻڌندو. چڪر ورن آتمڪ
لام پر پير هوندو اهو چوراسيءَ جي چڪر کان ٻڌي نه سگهندو.

۱۱۶. سڀ گم ڇڏي، پنهنجي وقت جي ستورو
جو حڪم مڃڻ گهرجي ۽ هن جي اڀرڻ جو حب
عمل ڪرڻ گهرجي. انهيءَ ۾ ئي حيو جو ڪارج
راس ٿيندو ۽ اهو ئي سيني ڳالهين جو نت آهي.

۽ ڇو لکڻ، پڙهڻ ۽ ٻالهاڻا ۾ اچي سگهي.

{ } ڇو لکڻ، پڙهڻ ۽ ٻالهاڻا ۾ نه اچي سگهي.

۽ مالڪ راضي ٿي ويندو. پر ڪٿ بهي اڳتي ڪيتري
ڪري اها قبول ٿي پوي.

۱۰۹. جڏهن انڌڪار (طوفان) ٿئي ٿو تڏهن ڪجهه
 ڏسڻ ۾ نٿو اچي. اهڙيءَ طرح پنڊت ۽ نيڪي، جن کي دنيا
 ۾ مارت ۽ وڏو سمجهي ٿي، انهن جي اندر ۾ لوڻ روپي
 انڌڪار ڇاليو پيو آهي. هنن کي اها خبر نٿي ڪانه آهي ته
 ۾ مارت ڇاڪي ٿو ڇڻجي؟ اهڙن ماڻهن تي مالڪ ڪيئن راضي
 ٿيندو؟ تنهن ڪري اهي پاڻ ۽ سندن شيون ڇڏي راسي ۽ جي
 ڇڪر ۾ ويندا.

۱۱۰. ابدیش کرڻ نه کاهي پر ٺرڪش يعني بيطرنداريءَ سان ابدیش کرڻ گهرجي. ڇاڪاڻ ته پٿر مان اها خبر نه بڻجي سگهندي ته سنتن جي ابدیش جو لائق ڪير آهي پر ابدیش کرڻ سان ئي اهو پتو بڻجي سگهندو. جيڪو لائق هوندو سو سنتن جا وڃن پيئندو ۽ جو لائق نه هوندو سو اڪرار ۽ اجابو بيهڪ ڪندو، انهيءَ مان ئي پتو بڻجي ويندو. اهڙن ماڻهن سان ضد نه کرڻ گهرجي. ابدیش کرڻ جي منع ناهي ڇاڪاڻ ته ابدیش بنا سنتن جو مت ڪيئن ظاهر ٿيندو؟

111. مالڪ کي ڏيندا يعني لٽائي پياري لڳندي آهي. تنهن ڪري مناسب آهي ته پهرين اهي ڪم ڪجن جن مان ڊيندا اچي ۽ اها ڊيندا ستن جي سنگ مان ملي ٿي. پنڊت ۽ بيڪي جيڪي پوڄن ۽ ڌن کان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه ڇاهين، انهن جي سنگ مان نه ڊيندا ملندي ۽ نه مالڪ راڻي ٿيندو. جنهن کي ڊيندا گهرجي تنهن کي جڳائي نه موجوده وقت جي ستگر جي تلاش ڪري، هن جي ڀڳتي ڪري ٿڌن مالڪ راڻي ٿيندو. جيستائين کيس دٻارو سنت نه ملي تيستائين ڪنهن کي به پنهنجو گورو نه ڪري.

۱۱۲. جي ڪنهن کي نصيحت ڏجي ٿي ته هن کي پرو

اورا ڪري سگهي ٿو.

۱۰۶. جڙيءَ طرح ٻيوهر برسات جي ٻوڏ لاءِ ٽڙي ٿو ۽ مالڪ النبيءَ جي ٽڙ ٽسي بادلن کي حڪم ڪري ٿو ته وڃي برسات وسايو ۽ پيئجي جي پياس ٻڌائين ٿا. اهڙيءَ طرح برسات وسائين ٿا ۽ هن جي پياس ٻڌائين ٿا. اهڙيءَ طرح جن جيون کي لام روپي ارمم جي پياس آهي ۽ ان کي حاصل ڪرڻ لاءِ ٽڙن ٿا، سندن ٽڙ کي ٽسي، التريامي مالڪ، ستگور کي حڪم ڏئي ٿو ته ”اوهن وڃي پيئجي ارمم روپي وڃن سان، اهڙن جيون جي ٽڙ ٻڌاءِ.“ سڏهن ستگور جن پرڻهت ٿن ٿا ۽ جيون کي پيئجي ارمم روپي وڃن ٻڌائي سندن ٽڙ ٻڌائين ٿا. مالڪ باڻ النبي جي آڱڻ کي ٿو وسائي سگهي. انهن ڪري ستگور جي مڃا وڏي آهي. اهي جهو وڏاڪي آهن جن کي سج وسم جو ستگور ملي ٿو ۽ هنن جو انهيءَ ستگور ۾ ٻڪر وڃواس ٿئي ٿو. اهڙن جيون جو جهم سڻو آهي.

۱۰۷. شبد جي وسعي هيءُ جهو هن بدبختي ۾ اچي ٿو ٿاڙو آهي ۽ جيستائين هنکي ڪو شبد جو ٻڌي اچي شبد جي چاڻڻ وارو ٿورو نه ملندو تيستائين هي پيئجي سج اسٿان ۾ نه پيئجي سگهندو. ڇاڪاڻ ته شبد وسعي ئي هو اتي پيئجي سگهي ٿو ۽ ٻيو ڪوبه وسو النبيءَ بدبختي مان نڪرڻ جو ڪونهي.

۱۰۸. ڪيترا ماڻهو مستسڪ ۾ اچن ٿا پر دل ۾ ڪهت رکي اچن ٿا. ٻاهران ٻاليجون وڏيون ڪندا آهن پر اندر ۾ ٽڙي نه ٻڌي نه هوندي ان، انهن نه هڪ ٿوهر جي. دنيا ۾ ماڻهو چاهي ڪهتري به ڪهت سان هلندا هجن پر ستگور سان ڪن به ڪهت جي هڪ ٿوهر جي. پر سم پلي ٿوهر ئي هجي پر جي اها سڄي هوندي ته هڪ ٽيڻن وڏي هڪي ٿيندي

۽ مالڪ راضي ٿي ويندو. پر ڪٿ جي ڀڳتي ڪيتري به ڪريو اها قبول نٿي پوي.

۱۰۹. جڏهن انڌڪار (طوفان) ٿئي ٿو تڏهن ڪجهه به ڏسڻ به نٿو اچي. اهڙيءَ طرح پنڊت ۽ بيڪي، جن کي دنيا ڀرماري ۽ وڏو سهڻي ٿي، انهن جي اندر به لوڻ روڻي انڌڪار ڇانيو پيو آهي. هنن کي اها خبر ئي ڪانه آهي ته ڀرمارت ڇاڪي ٿو ڇڻجي؟ اهڙن ماڻهن تي مالڪ ڪيئن راضي ٿيندو؟ تنهن ڪري اهي پاڻ به سندن شيوڪ چوراسيءَ جي چڪر ۾ ويندا.

۱۱۰. اڀدش ڪرڻ لڳو آهي پر لڙڪش يعني بيطرنداريءَ سان اڀدش ڪرڻ گهرجي. ڇاڪاڻ ته ٻيهرين اها خبر نه پئجي سگهندي ته سنتن جي اڀدش جو لائق ڪير آهي پر اڀدش ڪرڻ سان ئي اهو پتو پئجي سگهندو. جيڪو لائق هوندو سو سنتن جا وڃن هڃيندو ۽ جو لائق نه هوندو سو اڪرار ۽ اجاڙو بھت ڪندو، انهيءَ مان ئي پتو پئجي ويندو. اهڙن ماڻهن سان ضد نه ڪرڻ گهرجي. اڀدش ڪرڻ جي منع ناهي ڇاڪاڻ ته اڀدش بنا سنتن جو مت ڪيئن ظاهر ٿيندو؟

۱۱۱. مالڪ کي ديتا يعني ٺهائي پياري لڳندي آهي. تنهن ڪري مناسب آهي ته ٻيهرين اهي ڪم ڪجن جن مان ديتا اچي ۽ اها ديتا سنتن جي سنگ مان ملي ٿي. پنڊت ۽ بيڪي جيڪي پوڄن ۽ ڌن کان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه ٿا ڇاهين، انهن جي سنگ مان نه ديتا ملندي ۽ نه مالڪ راضي ٿيندو. جنهن کي ديتا گهرجي تنهن کي جڳائي نه موجوده وقت جي سنگور جي تلاش ڪري، هن جي ڀڳتي ڪري تڏهن مالڪ راضي ٿيندو. هيستائين کيس ديارو سنت نه ملي ئيستائين ڪنهن کي به پنهنجو گورو نه ڪري.

۱۱۲. جي ڪنهن کي نصيحت ڏجي ٿي ته هن کي پرو

دورا ڪري سگهي ٿو.

۱۰۶. ڇوڙيءَ طرح پيهو بوساٺ جي بولد لاءِ ٽڙي ٿو ۽ مالڪ الهيءَ جي ٽڙ ڏسي بادلن کي حڪم ڪري ٿو ته وڃي بوساٺ وسايو ۽ پيهي جي بياس اڇاڙو ٽڙهن بادل بوساٺ وسائين ٿا ۽ هن جي بياس اڇاڙهن ٿا. اڇوڙيءَ طرح جن جهون کي نامر رويي امرت جي بياس آهي ۽ ان کي حاصل ڪرڻ لاءِ ٽڙن ٿا، سندن ٽڙ کي ڏسي، انهيءَ مالڪ، ستگور کي حڪم ڏئي ٿو ته ”اٿو وڃي پنهنجي امرت رويي وڃن سان، اهڙن جهون جي ٽڙ اڇاڙو.“ سڏهن ستگور جن پرڪهت ٿين ٿا ۽ جهون کي پنهنجا امرت روپي وڃن اڏائي سندن ٽڙ اڇاڙهن ٿا. مالڪ پاڻ الين جي آڱيءَ کي ٿو وسائي سگهي. تنهن ڪري ستگور جي مڃا وڏي آهي. اهي جهون وڏاڳي آهن جن کي سج وسمت جو ستگور ملي ٿو ۽ هنن جو الهيءَ ستگور پر ڪو وڏو اس ٿئي ٿو. اهڙن جهون جو جنم سٺو آهي.

۱۰۷. شبد جي رستي هيءُ جهون هن بندبالي پر اچي ٿو آهي ۽ جيستائين هنکي ڪو شبد جو پيڏي يعني شبد جي جائز وارو گورو نه ملندو تستائين هي پنهنجي سج اسٽان پر نه پڇي سگهندو. ڇاڪاڻ ته شبد رستي ئي هو اتي پڇي سگهي ٿو ۽ پر ڪو رستو الهيءَ بندبالي مان لڪرڻ جو ڪونهي.

۱۰۸. ڪيترا ماڻهو مستڪ پر اچن ٿا پر دل پر ڪهت رکي اچن ٿا. باخراڻ ٽالپرون وڏاڙن ڪندا آهن پر اندر پر ڌري نه پڇي نه هوندي اٿن، انهن نه هڻا ڪهر جي. دنيا پر ماڻهو چاهي ڪيتري به ڪهت سان هلندا ۽ جن پر ستگور سان ڪيچ بنا ڪهت هي هڻا ڪهر جي. پرست پلي اُروي ئي هجي پر جي اٿا سڄي هوندي نه هڪ ڏينهن وڏي ڪي ٿيندي

ڪرم ڪڻجي ٿا وڃن ۽ آئينده ۾ نام جو لائق ٿيو پوي .

۱۰۱. پٿرين اندڪار يعني دؤمي جي ميل کي پاڻ مان ڪڍڻ ضروري آهي . اڄ ڪالھ ڪي ماڻهو پنهنجي سمجهه سان اهي ئي ڪم ڪن ٿا جنهن سان نام پراپت ٿئي ۽ اندڪار جي ميل لهي پر ڇاڪاڻ ته هو اهي ڪم پنهنجي سر پاڻين اندڪار سان ڪن ٿا ۽ ستگور جي آڌار يا آسري کان سواءِ ڪن ٿا، سندن اندڪار اڃا به زياده ٿيو وڃي، يعني نه من جي چئي ٿي هلن ٿا ۽ ستگور کي مکيه ۽ ضروري ٿا سمجهن .

۱۰۲. ستن جي مٿ انوسار آتما کي مالڪ جو انس يعني جزو سمجهيو وڃي ٿو . پر ويدانتي نقط برهم کي ئي مڃن ٿا ۽ آتما کي ليکين به ڪونه ٿا .

۱۰۳. جنهن کي ستگور سان پراپت آهي ۽ ستگور کي ئي چاهي ٿو ، اهو هڪ ڏينهن نج گهر ۾ اٿڻي ويندو ۽ جيڪو ست نام ۽ ست لوهه ڇڏي ڇاهه رکي ٿو پر ستگور سان پراپت نٿو ڪري ، انهيءَ کي نه ستگور ملندو ۽ نه ست نام پراپت ٿيندو ۽ هر ستگور جو سنگ به نه ڪري سگهندو .

۱۰۴. ست نام گيان جو ڪنڊن نه ٿا ڪن پر چون ٿا ته پٿرين انٽيڪرٽ شد ڪرڻ گهرجي يعني اندر صاف ڪرڻ گهرجي تڏهن گيان جو اڌ ڪاري بڻجي . انهيءَ ڪري واپس ڪيائين کان سنڀالجي ۽ ستگورو ۽ سرم شبد مارڻ به ڀڳتي ڪندو رهندي . انهن ڪرڻ سان اندر به صاف ٿيندو ۽ نام به حاصل ٿيندو .

۱۰۵. ستسنگين کي گهرجي ته جڏهن ڪو شيوڪ يعني سندن گور پاڻي ڪا اهڙي همت جي ڳالهه ڪري ته هنجي مدد ڪن ۽ هنجي دل نه لاهين . جيتوڻيڪ اهي وڃن سندس ٻيو کان ٻاهر به هجن ته به سندس همت اترائي ڪرڻ گهرجي ڇاڪاڻ ته ستگور پنهنجي هوج سان اها ڳالهه يا هن جا وڃن

۸. ڪندا ٿي تائين نام ڪڏهن به پرايڊ نه ٿيندو. ٻين ڪري واجب آهي ته جيتري قدر ٿي سگهي اوتري قدر تن، من ۽ ڏن سان، موجوده ڪوروءَ جي شيرا ڪڍي، جيئن سندس ڪرپا سان هڪ ڏينهن سڀني جي پرايڊ هتي وڃي ۽ هڪ سٽڪور جي پرايڊ اچي وڃي. پوءِ اهڙي اوستا اچي ويندي جو ڪيترين لڪيڻن ۽ آفتن هوندي به ڏک نه ٿيندو ۽ ڪيترين دشمن هوندي به خوشي نه ٿيندي. جڏهن اهڙي اوستا اچي وڃي ته جهڙي ٿي مڪتي ملي ويندي. هاڻي هاڻي بنا وڃي رهيا

۹۷. جنهن کي مرڻ جو ڏپ ۽ مڪتيءَ جي پرايڊ هوندي آهي ۽ کي ٿي سٽسڪ ۽ سٽڪور پيارا لڳندا ۽ جنهن کي دلها جي چاهه ۽ مرڻ جو ڏپ لاهي آهي ۽ کان سٽسڪ به اچڻ نه ٿيندو ۽ نه هن کي سٽڪور سان پرايڊ ٿيندي.

۹۸. نام نه سڄو سيار جهڙي رهڻو آهي ۽ ڪوبه آهي ۽ کان هاڻي ڪو بهي پر ٿاڏو ڪنهن کي به ٿو ٿئي. ڇاڪاڻ ته سٽڪور کان اهو نام نه ورتل آهي ۽ پنهنجي من موجب نام جهڙي رهيا آهن.

۹۹. جي انسان ستن جي سٽسڪ به اچي به وارو ۽ کيس نام جو ٻيڊ به مليو آهي، اهو نام آهي جنهن لفظ بيجڪ (Invoice) ماني پر جهيٽائين اهو قبول نه ٿو ٿي ٿي تائين نام جو ڏن نه ملندو. ۱۰۰. جڏهن ڪو جو سٽسڪ به اچي ته سٽسڪ پوکي ويندا آهن ته هن کي ڪال جو ڪيترو فرض ڏيڻو آهي. جي ڏٺائون ته هن جو فرض ٿورو آهي ۽ هن کي جنم به ادا ٿي سگهندو ته پوءِ هن کي سٽسڪ پنهنجن چرلن به وٺڻا يعني نام ڏيڻ ٿا پر جي ڏٺائون ته هو اڃا ڪال جو ڪاڄ آهي يعني سٽسڪ ڪال جو فرض تمام گهڻو آهي ته پوءِ سٽسڪ کيس ٿا قبولين. ليڪن سٽسڪ جي سامهون اچڻ ڪري هن جا پيشمار

ڳالهه نه ٿي سگهندي. پهرين سنگور ڀڳتي ڪرڻي ٻرندي لڏهن ٿي هري ملندو. اهو قاعدو مالڪ پاڻ مقرر ڪيو آهي ته جيڪو گوروءَ جي دواران مولڪي ملندو تنهن کي ئي مان ملندس. لکرو پنهنجي درٻار ۾ لٿو اچي سگهي. پر گورو پورو هٿ ڳهرجي.

۹۳. جيڪڏهن انسان کي پورو گورو ملي وڃي ۽ انهيءَ ۾ هن جو وشواس ڄمي وڃي ۽ سچي ديتا ۽ لماناڻيءَ سان سندس شرع وٺي ته اڄ هن کي اهو پند پراپت ٿي سگهي ٿو جو برهما، وشو مهاديو کان وٺي ڪنهن کي به نه ملير آهي، نه ملي سگهي ٿو.

۹۴. ڪنهن جي به ننڍا يا ساراه ڪرڻ ٻئي پاپ آهن، ڇاڪاڻ ته جهڙو ڪير آهي، هن جو اهڙو پورو بيان ٿي لٿو سگهي. انهيءَ ڪري اهو مناسب آهي ته ساراه ڪجي نه پنهنجي سنگور جي ۽ ننڍا ڪجي نه خود پنهنجي. انهيءَ ۾ پنهنجي ئي پلو آهي. ٻئي ڪنهن جي ننڍا چاهي ساراه ڪرڻ پنهنجو وقت اجاڳرو وڃائڻو آهي. پر اها ڳالهه هڪ هنڌ چومت آهي. جيڪڏهن ڪو پنهنجو دوست يا مٿر ٻئي ڪنهن جي برعلائي ۾ ڦاسي پيو آهي يا ڦاسو وارو آهي ته انهيءَ کي اهو نه ضروري آهي ته هتان ٿوڪي ڪوبه نالندو نه ٿيندو پر ڪو کائيندين. انهيءَ ۾ پاپ ڪونهي، پر هر ڪنهن کي ائين نه ضروري ناهي.

۹۵. جيستائين آتما پنهنجي لڄ اسٽان تي نه پهچندي تائين سڪي نه ٿيندي. انهيءَ لاءِ اهو مناسب آهي ته سڀ ڇڏي، پنهنجي سچي ۽ اصلي گهر جو ڏيک ڪجي. ان ۾ هن انساني چولي ۾ ئي پنهنجي اصلي گهر جو رستو سگهي ٿو. تنهن ڪري هينئر تڙڪڻ بلڪل ليڪ ناهي. جيستائين موجوده گوروءَ جي شيوا، نام جو پڙهڻ

۹۰. ستگور هي شيوا ۽ شهد جي ڪماليءَ سان هڙي وري ميل کي دور ڪرڻ ڳوڙهي. تڏهن مالڪ ڪرامتي ٿيندو. مطلب هي آهي ته پاڻ مان اعتڪار کي ڪڍي، الهيءَ جي ماءُ تي ديتا ۽ لمرتا آڻڻ ڳوڙهي. ڇاڪاڻ ته مالڪ دين ڊال آهي جڏهن انسان دين (لماڻو) ٿئي ٿو تڏهن ئي هُو ڊال آهي ۽ تڏهن ئي ڪارج راس ٿئي ٿو، پر ديتا ۽ لمرتا اڃا تڏا هي مشڪل آهي.

۹۱. جيڪڏهن ڪم ۾ پنهنجي ستگور جي حڪم اڻسار ڪرم ۽ اباڻا نه ڪندو الهيءَ کي نه ڪجهه فائدو ٿيندو پر جيڪو پنهنجن جي مسئلن ۾ ڦاسي، ويدن ۽ پراڻن جون ڪريالون ڪندو الهيءَ کي ڳٺاڻو ٿيندو.

۹۲. ستگور جي پوڄا، مالڪ جي پوڄا آهي ڇاڪاڻ ته مالڪ خود چوانو ته ”جيڪو ستگور جي معرفت مون کي پوڄيندو تنهن جي پوڄا مان قبول ڪندس ۽ جيڪي ڳوڙيءَ کي ڇڏي ٻيون ٻيون پوڄائون ڪن ٿا، مان ٽن کي نه ملندس.“ جيڪڏهن ڪم ۾ توهان کان ٻڌجي ته پوري ڳوڙيءَ جون لڙايون ٻڌاءِ جيئن اسان کي پڻ ٿئي ته اسان به هن جي پوڄا ڪريون. توهان هن کان پڇو ته توهان مالڪ جي پوڄا ڪرڻ ٿا، ٻڌايو ته ڪهڙين نشانين سان توهان هن کي سڃاڻو آهي؟

جو مالڪ کي سڃاڻڻ جو طريقو آهي، اهو ئي ستگور کي سڃاڻڻ جو طريقو آهي. ڇاڪاڻ ته هريءَ ۽ ڳوڙو هڪ آهن، ٻيئي ۾ ڪوبه فرق ناهي. هريءَ جي پوڄا ڪرڻ سان هري نٿو ملي پر ڳوڙيءَ جي پوڄا ۽ شيوا ڪرڻ سان هري ملندو. اها ڳالهه خيال ۾ رکڻ کپي. جي ڪم ۾ اهو چوي ته ”جيڪڏهن ڳوڙو هڪ آهن ته پوءِ ڳوڙو هريءَ جي پوڄا ڪجي، پر پوڄا ڪرڻ جو ڪهڙو ضرور آهي؟“ سو اها

ٺڄ ڌام ۾ پئجي ويندو. جيڪڏهن هنن وٽن ئي وشواس
 نٿو اچي ته ٺاٻيءَ طور ائين ستن جي پاڻي پڙهي ڏسو پر
 جيڪڏهن، هنن وچن تي وشواس نه آيو ۽ نه ائين ستن جي
 پاڻيءَ تي نه پوءِ چوراسيءَ جو رستو کليو پيو آهي، هليا وڃو
 ۸۷. ڪرڻ ۽ پوئين ۾ جيڪو لاءِ لکيل آهي تنهن جي پڙهڻ
 ۽ چپ ڪرڻ سان ڪجهه به حاصل نه ٿيندو. ساڌ جي سنگ
 ڪرڻ سان ئي لاءِ جو رستو ملي ٿو. پر هيءُ چوڻ ائين لاءِ
 آهي جيڪي سڄا ڪوچي آهن، سنساري ماڻهن لاءِ هيءُ ابدش
 نه آهي.

۸۸. سنسار جي ٻڌلن جي ڇڙ، اهدڪار آهي. ڇٽڙيءَ
 طرح مالها ۾ مکيه ڊاٽو سمير ٿيندو آهي ۽ سمير ڊاٽي کي
 جهلڻ سان، مالها جا سڀئي ڊاٽا هٿ ۾ اچي ويندا آهن ۽
 جڏهن سمير ڊاٽي مان ڏاڳو ڪڍي ڇڏو آهي ته سڀ ڊاٽا
 جدا ٿي ويندا آهن. ساڳيءَ طرح، جن جي مٿان ستڙو جي
 ديا مهر آهي، انهن اهدڪار جي ڇٽڙ ڪاٺي ڇڏي آهي ۽
 سنسار جي سڀني ڀوڳن جي واسن کان هٽي، فقط هڪڙي
 موجوده ستڙو سان ٺاڙو جوڙيو آهي. اهڙن جي مدش ديهي
 سڦل آهي پر جن کي اها ڳالهه حاصل نه ٿي آهي، انهن جي
 شڪل انساني آهي نه ڇا ٿيو، پر آهن پٿرن! پر هي وچن
 فقط ست سنگين جي واسطي آهن. سنساري ماڻهو انهن وچن
 کي مڃڻ بدران اٿو جهڳڙي لاءِ تيار ٿي ويندا.

۸۹. دليا جي ماڻهن جي حالت جي ڪٽڙي ڳالهه ڪجي
 ۽ انهن کي ڇا چئجي؟ جڏهن سرامي ۽ شيوڪن ۾ ڪو ورلڊ
 سرامي، لرلوي هوندو ۽ شيوڪن ۾ ڪو ورلڊ شيوڪ لرلوي
 ڪرندو آهي ۽ ڳالهه هر وقت ياد رکڻ جي لائق آهي ڇاڪاڻ
 ته ائين ڪرڻ سان پنهنجي من جي وريءَ جي، وقت به وقت
 پاس ڪري سگهجي.

جيتائين سنگور کي راضي نه ڪندو.

۸۵. ڀڙڀي طرح شمشو باهه ۾ ٿري وڃي ٿو اڙهي ۽ طرح هي منش نه ٿي ۽ سسار جي پورن رويي. باهه ۾ ٿري وڃي آهي. وڏاڀي. اهي جهو آهن جن کي پورو سنگور ملي وار آهي ۽ هن جي سنگ ۾ پهنجو ٿي ۽ ٽن مڙج ڪري رهيا آهن.

۸۶. ساڌ جي سنگ ۾ ڪروڙن جنهن جا باپ، ٻاءُ ڀڙڀي ۽ ۾ ڪنڇي ٿا وڃن پر جي اهو ساڌ پورو هجي. اول نه سڄو ساڌ ملڻ مشڪل آهي، پر جي ڀاڱي سان سڄو ساڌ ملي نه وڃي ٿو ته ان جو سنگ ٿو ڪهه وڃي. جيتائين هن جو سنگ نه ڪم ٿي سگهي ۽ شواس نه ايندو ۽ جيتائين شواس ناهي ٿي سگهي پر ڪم ٿي ايندو؟ جيتائين اهي نه آڻيون يعني شواس ۽ پرام ناهن، ٿي سگهن ٿا، هي ڏها ڪم ٿي سگهي؟ جي ساڌ سنگور جي ڏها نه ٿي آهي نه ڪارج نه اس نه ٿي سگهي. ٿين ڪري ساڌ جو سنگ مڪه ۽ ضروري آهي. ڪڏهن ڀڙڀي جو سڄو جنر سنگور جي ڳولا ڪندي هليو وڃي ته نه ڪجهه نشان ناهي پاڪ ٿي ۽ پر وڏو ٿاڏو آهي ڇاڪاڻ ته اڙو جهو آڻيندو جنر ۾ روي نه منش ٿي ۽ هو صدار ٿي وارو. پر جي ٿيڻ، ورڻ، مورڻ، پوڄا پڙهڻ، سڏي سگهي، لهر آڇار، ڪرم ڪالڻ، پهر ٿيڻ وغيره جي ڀڳڙن ۾ پئجي وار نه پوءِ هي منش ٿي ۽ وڃي رهندو ۽ وري ڇورا سي ۽ جا نه ڪس پوڻا پوندس. جڏهن ارها وڃي پيادار ۽ ٿيڻ ڪروڙ ڏاڏاڏن، جن هن سڄي سسار جو ٻارو ٻڪڙو آهي، اهي نه جنر مرڻ جي ٿيڻ ۾ ٻيا آهن نه هي ۽ لبل ۽ ڪمزور جهو ڪم ٿي سگهندو؟ پر جي پاڻ سان هن کي اردو سنگور ملي وڃي ته اهي مٿي لکيل سڀ ڏاڏاڏن جنر مرڻ ۾ ٿي ٻيا هوندا، پر هي سنگور جي ڏها مڙ سان پيڇي

جيستائين کيس چڱا وڃن ڇڏين جيستائين خوش رهي پر جڏهن کيس ڪا چينپ ملي نه ٿيڙ ٻڌي وڃي لاء تيار ٿي بيٺي، اهڙو ماڻهو ساڌ نه ٿي سگهندو. ساڌ لڏڻ بڻجندو جڏهن ڪا ٻالھ سھن ڪندو.

۸۳. جيستائين ماڻهو پنهنجي همت سنڌن جي حڪم پٽاندڙ نه ٺاهيندو جيستائين سندس من ارمل نه ٿيندو. ۽ جيستائين سنگور ۽ شيد جي شيوا نه ڪندو جيستائين سندس چٽ لشچل (اسٽر) نه ٿيندو. جيستائين ڪمائي ڪري انهن ٻنهي اوستان (من جي ارملنا ۽ لشچلتا) تي نه پهتو آهي جيستائين سڄي گيان جو لائق نه ٿيندو. گيان حاصل ٿيڻ کان پوءِ ئي آلهه جي مٿان جيڪو سھول ٿي آهي سو ٿي وڃي ٿو. اڄ ڪلهه جي گيالن جو هي حال آهي جو کين انهيءَ ٻالھ جي خبر به ڪانهي نه سندن من ارمل ۽ چٽ لشچل ٿيو آهي يا نه! ڪتاب پڙهي گيالي ٿيا آهن ۽ جيڪي ماڻهو وٺن وڃن ٿا انهن کي گيان جو ابدش ڏين ٿا. اها اوجھه ڪونه اٿن ته هن ڪلجڪر به ڪونه گيان جو اڌڪاري ڪونهي. انهيءَ مان ثابت آهي ته هو اڌا آهن. پاڻ به چوراسيءَ به ويندا ۽ جيڪو سندن قبضي به ايندو تنهن کي به گهلي ويندا. جنهن کي چوراسيءَ جي چڪر کان بچڻو آهي سو سنڌن جا وڃن مڃي ۽ پنهنجي هن ار ديهيءَ کي سڱو ڪري. ڇاڪاڻ ته هيءَ منهن ديهي وڏي مشڪلات کان پوءِ ملي آهي، ان کي اجاڙو نه وڃائڻ گهرجي. جيڪو ٿو مڃي تنهن کي جيئن وڻي تيئن ڪري.

۸۴. وقت جي سنگور کانسواءِ ڪجهه به پراڻت نه ٿيندو. جڏهن هي جيو وقت جي زندهه سنگور جي شيوا ڪري هن کي راضي ڪندو تڏهن وڃي کيس ڪجهه پراڻت ٿيندو. جيڪڏهن ڪنهن کي لام حاصل ڪرڻا پئي چاهه آهي، اهو ڪيتري به ڪوشش ڪري پر جيستائين لام حاصل ڪونه ٿيندس

طافڪ ڪرائي جو لڳل ڪڪ ڪي سڄو ڪري سا مل
ڪي جيتاري سڳي. ڇوڪو سڱور سان پريم ڪري ٿو ۽ هن
۾ شڙا وڌي ٿو تنهن جو لڳل ڪڪ به سڄو ڪن ٿا ۽
مردن کي به جيتارن ٿا. مطلب هي آهي ته سڀاري ماڻهو مرد
آهن جن کي وقت جي سڱور سان پريم آهي اهي ٻڌه آهن
۽ انهن جو لڳل ڪڪ سڄو ٿيل آهي.

۸۰. مرید معنی مریدو. یعنی مرید (شش) کی مریدی والوگر
لیٹا کھڑی. جھکی کچھو سنگور چورس سو کھری، پکھو
عقل نہ هلائی. چوستائیں سندس اثا خالص نہ لهندی لیستائیں
پائیکی چورو ۽ سناری مائور - مچھی ۽ پاڻ کی مریدو نہ
سمجھي. پر کوشش ڪندو رهي ۽ سنگور جا وچن مچهندو
رهي يعني سنگور جي شهر، سنگ ۽ اچن ڪندو رهي.
هو ضرور چرنن ۾ اڀر ۽ پرکيڻ وڌائيندو رهي اوه هڪ ڏينهن
هو ضرور مرید بڻجي ويندو.

۸. جيڪڏهن ڪير مستڪي ڪان اهو سوال پڇي ته
 توکي ستن ۾ ڪهڙي طرح لڌڻو آيو ۽ ڪهڙن ڪر وٺڻ جي
 ستڙن کي ٻن ڏورن سڏيو. جواب هي آهي ته اڄهن جنهن
 جي سڙو ٻڌ جو هيءُ نتيجو آهي جنهن ڪري بنا ڪنهن
 ساڌا ڪرڻ جي ستڙو جي وچن ٻڌلڻي ٿي اڙو ڪو
 لڌڻو ٿيو ۽ ٻيڙو ڇڪو ڪي چنڊ جو ۽ پٽڪ کي ڏيک ڇو.

۸۳. حلون مايا سڄي دنيا کي پلههتي و س ۾
۾ رکيو آهي. ٽئين مايا کي سندن ٽي پلههتي وس
۾ رکيو آهي. جنهن کي مانا کان الڳ ڪرڻ جي چانه آهي
نهن کي سندن جو سنگ ڪرڻا ڪنڙجي. چنڀ، لندا، سارا،
ڪلڪ سندن راند ۾ اچن ته انهن کي سندن ڪري، نڙهن
۾ سڙ سڙ ٻڙ ٻڙ ۾ جيڪو سندن ڪو ڪري سگهي يعني

صاحب ۽ ٻيا سنت فرمائين ٿا ته جيڪڏهن ست نام ۽ سڃڪند
جي پراپتي چاهيو ٿا ته سنگور جي ڳولا ڪريو. هنن ڪٿي
به نه چيو آهي ته ڳولڻ ۽ ڳولڻ پڙهڻ سان يا انهن جي ٿيڪ
وٺڻ سان سڃڪند به وڃبو. جيتوڻيڪ هن جنم به لوهين پاڻ کي
سنتن جي گهر جو پوئلڳ ۽ پاڻ کي انهن جو ٿيڪي سڏائڻ ٿا
پر جي هنن جو چوڻ ٿا سچو يعني وقت جي سنگور جي
ڪوچ ٿا ڪريو ته ڇو راسي ۽ جي چڪر به وٺندا. هيءَ سمجھائي
قط انهن لاءِ آهي جيڪي گذري ويل سنتن جا پوئلڳ آهن
پر جيڪي پنڊتن جا غلام آهن سي سنتن جا پوئلڳ ئي نه
سگهن. انهن کي ڪجهه به چوڻو ناهي پوءِ چاهي من چاهي
نه من.

”سنگور کي چوري پياري - جڳت به درلپ رتن بيهي“

۷۸. جيڪي دنيا دار آهن انهن جو ذهن ۽ ڪتب به موه
ٿئي ٿو ۽ انهن مان ئي کين خوشي پراپت ٿئي ٿي. انهيءَ
ڪري کين سنساري چئجي ٿو، پر جن کي پنهنجي سنگور
جي درشن ۽ وچمن مان خوشي حاصل ٿئي ٿي ۽ رس ملي ٿو، انهن
کي گورمڪ چئجي ٿو. سنگور سان پريم ڪرڻ وارا ٿورا
آهن ۽ دنيا دار گهڻا آهن. پر انهن مان جيڪي سنگور جي
سمنڪ آهن ٿا انهن کي هڙ هڪ ڏينهن ضرور گورمڪ
ٻڌائي ڇڏي ٿو.

۷۹. کي ماڻهو سنگور کي چو لدا آهن ته ”جي لوهين
پورا سنگور آيو ته اسين هڪ ڪڪ پڇون ٿا لوهين وري
انهيءَ کي سچو ڪري ڏيکاربو آ“ سنگور نهن ئي جواب ڏان
ٿا ته ”جنهن کي لوهين پرهم سمجهو ته انهيءَ کان اهو پڳل
ڪڪ سچو ڪرايو ۽ جي هن سچو ڪيو ته اسن به سچو
ڪنداسين.“ ڇاڪاڻ ته سنگور ۽ پرهم هڪ آهن پر پرهم کي

۽ ڇوڪرو هن کي ڪال جو مٿي (ٻاهر اٿن ٻوڙ ٻاڙن) سمجھائي
 ٿو، من نه اٿئي ۽ پر سندس مدد ٿو ڪري ڇاڪاڻ ته ان نموني
 هو ڪال جي عد اندر ئي رهي ٿو. جڏهن سندس دٻال جي
 مٿي جو اڀرڻ ڪن لا تڏهن ڪال جو وڪيل من، ماڻهن کي
 ٻڌائي ڇڏي ٿو ۽ ڪنهن مسئلي جي وچين تي وڃڻ لاءِ ڪوڙ
 ٿو ڏئي.

۷۶. عوامن جي جڙ ڪاٺا گهرجي ڇاڪاڻ ته جڏهن انسان
جي ڪا عوامن ڀروي لئي ٿي تڏهن هو ڏاڍو ڏکي ٿئي
ٿو. ڇوڪرو ڪم ڪجي، سو مالڪ جي مڙج تي ٻڌي ۽ نه
ٻاڏ ٿي. پر هنن اکرن جو راز چڱيءَ طرح سمجهڻ گهرجي ته
ته انسان پنهنجي آدم ۾ ڏنل ٻڌڻي وٺندو. مالڪ جي مڙج
تي ٻاڏڪي ٻڌڻا تڏهن حاصل ٿيندو جڏهن مالڪ جو بارڪش
دورن ٿيندو يعني جڏهن ڪم ٿورو ۽ آهون ساهون ٿين.
ٻيا انهيءَ دورن جي اعلا حالت ڪڏهن به نه ايندي. اها
ستن جي اوسا آهي جو هر سڀ ۾ مالڪ کي ماهر ڏسن
ٿا. اهو جهڳٽ جو ماهر ستن کي ئي چڱيءَ طرح ڏسڻ ۾ اچي
ٿو، ٻئي ڪنهن کي ماهر ناهي.

۷۷. جن ماڻهن کي ڪورو لالڪ صاحب جن يا ٻئي ڪنهن
سندس جي ٿيڪ آهي ۽ هنن جي وچن ۾ وشواس آهي ته
کي ڪورو گهر ۾ سمجهي، ستورو فرمالين ٿا ته توکين ڪورو
لالڪ صاحب جن يا ٻئي ڪنهن سندس کي پهچو پتا سمجهو
۽ سندن وچن ۾ پتا ۾ فرض آهي ته پنهجن ٻارن جي
سبب ۽ پرورش ڪري. جيئن پتا پهچي ٿي، کي پالي ٿو
۽ سندس هر طرح سبب ڪري ٿو پر ڪڏهن سندس چاهيا
ٿي ٿي ته هن کي ستن پيدا ٿئي ٿي سندس لاءِ ٻئي
ڪولي ڪس الهيءَ جي حوالي ڪري ٿو، ڇاڪاڻ ته جي گهر
۾ ڪس ستن نه ٿي ٿو. ساڳيءَ طرح سري ڪورو لالڪ

لڳايو آهي جنهنجو ميوو هو کائين ٿا ۽ جيڪو نام جو کوجي ۽
پر يمي وٺن وڃي ٿو تنهن کي به اهو نام جو ميوو ڏين ٿا .

۷۱. جن کي لادي يعني شيد اڀاسي ستگور مليو آهي
اهيئي انحد شيد کي ٻڌن ٿا . ٻئي ڪنهن کي به انهيءَ رستي
جي خبر ناهي . هن وقت به اهوئي پاڳوان آهي جنهن جو هن
مارگ به ڀروسو ٿئي ٿو ۽ ان جي ڪمائيءَ به لڳي وڃي ٿو .
۷۲. جيڪو ستسنگ ڪري ٿو ۽ وڃن ٻڌي ٿو تنهن کي
گهر جي نه هو جيڪي ٻڌي انهيءَ کي من به هڻائي ڇڏين هو
اڀاس جي ڏاڪڻ تي پڙجي . پر جيڪو ستسنگ کي من به
نه هڻائيندو تنهن کي ڪجهه به فائدو نه ٿيندو ۽ جهڙو آهي
ٿيڙو ئي رهندو .

۷۳. جنهن کي ستگور جهڻڪي ، ست سنگين کي انهيءَ
جي ستگورو وٽ سفارش ڪرڻ واجب آهي ۽ جنهن کي
ستگور آدر ڪري، تنهن جي هنن کي خاطري يا عزت ڪرڻ
گهرجي .

۷۴. جڏهن ڪير ، ڪنهن ساڌ کي ڀاو بنا ڪارائي ٿو ته ان
به کيس نه فائدو آهي پر ساڌوءَ جو نقصان ٿئي ٿو .

۷۵. ٻاهرين ٻوڙ يا ڌيان ڪرڻ واسطي ستن جي اڪال
مورٽ آهي ڇاڪاڻ ته سنت به اندر به انهيءَ اڪال ٻرڻ
جي ڌيان به سمايا پيا آهن . پر ڏليا جا ماڻهو جهڙ (ٻاڙ) کي
ڇڏي تارين جي ٻوڙا ڪن ٿا جنهن ڪري ڪين جهڙ به عزت
نه ٿي اچي ۽ تارين به سڪير وڃن . تارين ٻوڙائڻ جو مطلب
اهو هو ته هڪ ڏينهن ٻوڙ وارا جهڙ ٿاين پڙجي ويندا پر هنن
تارين کي اهڙو ٻيٽو ڇڏيو آهي جو ڇڏائيندي به ٿا ڇڏين
يعني پندرن جي ٻيڪائڻ تي اليڪ لهولن جون ٻوڙائون ڪري
رهيا آهن ۽ ڪرڻ لاءِ يار ٿيو وڃن . انهيءَ جو ڪارڻ هي آهي
ته هن جيءَ جي اندر ڪال جو وڪيل يعني من موجود آهي

جو ٻسارو آهي، سڀ لاس ٿي ويندا. ڦٽڻ سڄا سٺ ۽ سندن
شيوڪ وڃي پئندا. تنهن ڪري اهو ضروري آهي ته دليري
ٻياد گهٽائي، سندن سان ٻياد وڌايو. سندن جو ٻار ٻار سڪداڪ
آهي ۽ ڏن، مان، استري ۽ پٽن جو ٻار ٻار ٻار سڪداڪ آهي.

۶۵. پندڻ ۽ ٻيڪن مان هن جوڙ جو ڪڏهن به اڌار نه
ٿيندو. جهيٽائين ڪو دٻالو سٺ نه ملندو ٿينائين ڪنهن به
صورت ۾ جوڙ جو ڪلياڻ نه ٿيندو. سو جهيٽائين ٿي سگهي
ڪنهن دٻالو سٺ جي ڳولا ڪري هن جي شرن ولجي نه
هڪ ئي جنم ۾ اڌار ٿي ويندو.

۶۶. جهڪي سٺ گرهستي آهن اهي ڪيترن ئي جهون
کي ٻار پهچائين ٿا پر جهڪي ٻيڪي آهن انهن مان ڪنهن جو به
اڌار نٿو ٿئي. پر دٻالو سٺ اڪثر گرهستي هوندا آهن.

۶۷. مالڪ اهو فرمايو آهي ته ساڌ ۽ ٻرهي جن، منهنجي
دٻه آهن. جهڪو منهنجي شيرا ڪرڻ چاهي سو منهنجن ساڌن
۽ ٻرهي جي شيرا ڪري. بهرڪوڻ ماڻهو پاڻيءَ ۽ پٿر جي
پوڄا ڪندا. ڪوڙ ڳڻتي، سٺ سنگ ۽ ساڌن جي شيرا، جي
سڀ مکيه آهن، سي ڪر نه نٿو ڪري.

۶۸. هن زماني جي ماڻهن لاءِ اول ڪوڙ ڳڻتي ۽ سٺ سنگ
ضروري آهن، انهن کان سواءِ ڪم نه ٿيندو.

۶۹. رڳو سٺ ۾ اچي وهڻ سان ڪرم ٿا ڪڍجن.
سٺ ۾ جيڪي ٻڌجي ان ئي عمل ڪرڻ سان ئي ڪرم
ڪڍجن ٿا.

۷۰. لام جو سمون نه هڪڙو ڪريو پر انهن ۾ ڪا تبديل
ٿئي نظر اچي. سڀ الهيءَ جو هي آهي ته سڀ ٻڌن ۾
لکيل لام کي جهن ٿا. ڪنهن سٺ جي بتايل لام جو چپ
ڪن نه هوندو لام جي رس جي ٻڌن. ڇاڪاڻ ته سندن
پنهجي هر نه روڻي زمين کي ڪڙي الهيءَ ۾ لام روڻي وٺ.

۵۹. سنتن، هن ڪاڄڳ ۾، دسرون دوار، جيڪو هن شرير ۾ ڳپت ۾ آهي، نئين کي شبد جي رستي ڪرڻ جو اُٻاءُ بڻايو آهي.

۶۰. جي ڪوروءَ جي ڀڳتي ڪرڻي اٿو ته دنيا جي ڀڳتي ڇڏي ٻولندو ۽ جي دنيا جي ڀڳتي ڪرڻي اٿو ته ڪور ڀڳتيءَ ۾ پئتي ٻولدا پر ٻئي ڪم نه ٿي سگهندا. پر اهو نير مقرر ناهي. جن جا سنا سنسڪار آهن ۽ جن تي ستگور جي ڪرپا لڳيئي انهن جا ٻئي ڪم بنا ڪنهن تڪليف جي نڪ طرح سان ٿيندا رهندا پر جن جا سنسڪار لڪشت آهن انهن کان هڪ ئي ڪم ٿيندو.

۶۱. ڄڻن کي شبد مارڻ جي چاهه آهي ۽ جي کيس شبد پيڏي سنڌ ملي وڃي ته هن کي گهرجي ته پنهنجو ٿن، من ۽ ڌن، ڪنهن به هڪ کانسواءِ اٿي ۽ سنڌ کي رابطو ڪري ڇڏي.

۶۲. نام جي برابر اِي ڪابه رسائن ڪوٺي. ڄڻن اها رسائن ٺاهي ڇڏي انهن وقت سڀئي رسائون هٿ ڪوڙي پيڻ ٿيون. جڏهن گهرو هٿ اچي ويو ته ڪنوار ڪيڏانهن ويندي؟

۶۳. مڪتيءَ بنسبت دنيا ۾ جدا جدا ويچار آهن. ڪي ٿيڻن تي وڃڻ ۽ ورتن رکڻ ۾ مڪتي سمجهن ٿا. ڪي جب لب ڪرڻ ۾ مڪتي سمجهن ٿا ۽ ڪي وري لياڻ ڪي مڪتي سمجهن ٿا. اهي سڀئي غلطيءَ ۾ پيا آهن. سنڌ فرماين ٿا ته جيستائين سرت يعني آتما پنهنجي لڄ گور نه ٿي ٻوڏي لڳين سڄي مڪتي ٿئي ملي.

۶۴. ويدن کان وٺي جيڪي به شاستر آهن، ڪت درشن ۽ ڇندواڻن کان وٺي جيڪي به ورث آهن ۽ جيترو هن دنيا

* ڇند کان وٺي سڄو هندو ورث رکيو ويندو آهي.

پنهجي اندر ۾ ڀڄائي. ۽ ڪوشش ڪندو رهي. ٻين کي
سڃاڻڻ جي ڪت پت ۾ نه پوي. سڃاڻڻ وارو پنهنجو ڪر
ٻاڙ ڪري ٿو، هن کي ڳولجي نه پنهنجو ڪر ڪري.

۵۴. هن ڪاڇڪ ۾ ستن، ڇهون نمونن ۽ ورنن جي پٿرن
اهو مٿو ڪو آهي نه ستور جي ڪم ۾ هائو وڏو ورت
آهي ۽ ستور ۽ ساڌو ستور وڏو نمونن آهي. انهن مان ئي
جهڙو ڪلياڻ ٿيندو. باقي نمونن ئي وڃڻ ۽ ورنن رکڻ
مان، اهڪار ڪالساڙ پيو ڪجهه نه پراڻو ٿئي.

۵۵. هيءُ من، ست هائيءَ وانگر ڇڏائين وٺيس اڏائين
پيو ڏوڙي ۽ جهڙو ڪي ٻاڙ سان وٺي پيو ٿري. جيئن جهنگلي
هائيءَ کي سڌي ڪرڻ لاءِ پيلوان جي ضرورت آهي تيئن
هن من روپي هائيءَ کي ستور جي ضرورت آهي. جهنگلي
ستور جو سڙو هن من جي مٿان نه هوندو تيستائين
من جي مٿي نه ٿيندي. هن جهڙو ڪي جهنگلي ٻن ٻن
حاصل ڪرڻ جي ڇاڻا آهي نه هن لاءِ ستور ڪرڻ ضروري آهي
ڇاڪاڻ ته ستور ڪالساڙ ٻن ٻن ٻن حاصل نه ٿيندو. هنن وچن
کي سڌو ڪري سڌو نه نه ڇو راسيءَ جي ڇڪر ۾ ويندا.

۵۶. ست ستور جو من، سڙو ۽ ٺڪڻ ٻنهي کان
ليارو آهي. ست ٺڪڻ ۾ جهنگلي آهي اها به ست
(هميشه ٿاڻر) آهي ۽ الهيءَ جو وڃڻ وارو ست پرش به
ست (هميشه ٿاڻر) آهي.

۵۷. ست ۽ ٺڪڻ مالڪ جو سڙو آهن. جهنگلي
شيرو ڪندو ۽ ساڻن ٻن ٻن ڪندو ۽ ٻن ٻن وڃڻ وڃڻ، سڙو
مالڪ جو سڙو ٿي ويندو.

۵۸. ڪورمڪ ٻن ٻن ٻن آهي پر شيد جو ڪرڻ مشڪل
ٺاهي. اهو به ستور جي موج سان ٿئي ٿو. هن جي ٻن ٻن
ڪجهه نه ٿئي ٿي سگهي.

انت و بل نط ستگور سٺاء ٿئي ٿو. هيءَ منڇن ۽ ٻيئي، لڏهن
سٺلي ٿئي ٿي جڏهن بار بار ستگور جو سنگ ڪڍي. ان
ڪري انت ۾ اڪليف نه ٿيندي، جي ستگور جي ٻاڙين
سنگت نه ٿي سگهي نه هن کي پنهنجي اندر ر سدا سنگ
رکجي.

۵۱. چٽڙيءَ طرح واڇڪ ڪيائي بنا ٻر ٻر جي، مٺالي ٻاڙين
ساڳيءَ طرح اهي ستگور ڀڳت نه، مٺالي آهن جن ۾ ٻر ٻر ڪولهي.
جيستائين ٻر ٻر لاهي نيسائين ڪجهه به ٻراپت نه ٿئي، ٻر
ايترو فرق ضرور آهي ته واڇڪ ڪيائي ٻر ٻر جي جهڙي
ڪهي ڇڏي آهي جنهن ڪري هن کي ڪجهه به حاصل نه
ٿيندو، پر ستگور ڀڳت کي ڏک ڏينهن ضرور ٻر ٻر جي
بخشيش ٿيندي.

۵۲. لام يا شبد وڏي شيءِ آهي پر ڪنهن کي به ان جو
قدر ڪولهي. لام جي موما هيءَ آهي. ڪنهن سميل ماڻهوءَ
کي سندس ٺار وٺي سڏ ڪريو ته هو ڇاڻي ٻوڏو، پر جو
(مالڪ) سڏائين ڇاڻي ٻوڏو، تنهن جو ٺار وٺي کيس سڏ ڪيو
ته ڪيئن نه ٻوڏو؟ پر هو ٺوڻالجي (پروسي جي) ٻڪائي
۽ سڇائي ويٺو ڏسي. جڏهن ٺوڻالجي اکين کي ڏسڻ چڻي
لائق ۽ ٺوڻالجي هرڻ کي پنهنجي وهڻ جي لائق ڪري ٿو،
ڏهن ٿي پاڻ ڀڳت ٿئي ٿو. ايتري ۾ ڇيڪڏهن ڪير
ڪهڙائي (اڀاس) ڇڏي ٿو ڏي ته هو به چپ رهي ٿو پر
جنهن اهو محڪم ارادو ڪيو آهي ته جيئن ڄاڻ ۾ ٻارن آهي
تيسين لام کي نه ڇڏيندس، تنهن کي هو ضرور ملي ٿو.

۵۳. جنهن ماڻهوءَ کي ستگور ملي ۽ پنهنجي ڪرڻ سان هو
کيس لام ۽ ان جو پيد بخشي ته انهيءَ ماڻهوءَ کي ڏيڻي به
لام جي ڪمالي ڪري ۽ ستگور جو ٻر ٻر هن ۾ وسواس
وڌائيندو رهي. ڇيڪڏهن کائڻ ۽ پيئڻ کي سگهي نه هو

ڀڳتيءَ سان ئي صاف ٿيندي ۽ ان کان پوءِ ئي برابر پيدا ٿيندو
۽ جڏهن برابر پيدا ٿيو تڏهن ئي ڪارج واس ٿيندو.

۴۷. شش جو فرض آهي ته ستگور کانسواءِ ٻين سڀني جي
نڪه ڇڏي ڏئي ۽ پنهنجي ستگور کي ئي پنهنجو سڀڪجه
سمجهي. جيڪو شش ائين ٿو ڪري تنهن کي ستگور پاڻ
ڏيا ڪري سڌو ٿو ڪري. پر ان ۾ شش کي ڪجهه ٽڪليف
ٿيندي.

۴۸. چيئن جي شيرا ڪرڻ سان چيئن ملي ٿو ۽ جڙ جي
شيرا ڪرڻ سان جڙ ملي ٿو. منته ستگور کان سواءِ سڀڪجه
جڙ آهي. هڪ منته ستگور ئي سنسار ۾ جهڻن آهي. تنهن
ڪري جيڪي ماڻهو پنهنجو پاڻ ڄاڻن ٿا ۽ چيئن سان ملي
هڪ ئي وچ ۾ ڄاڻن ٿا تن کي ڏور جي نه ستگور جي شيرا
۾ لڳي وڃن.

۴۹. پهرين گورمڪتا (ستگور ڀڳتيءَ ۾ پاڻ اڀارڻ) هڪ
گهرجي تنهن کان پوءِ نام ملندو، جيستائين گورمڪتا نه هوندي
جيستائين ڪڏهن به (اندروني) نام پراپت نه ٿيندو، تنهن
ڪري سڀ ڪنهن کي گهرجي ته گورمڪ ٻڌجڻ جي ڪوشش
ڪري.

۵۰. سنساري ماڻهو، جي پنهنجي سڄي عمر، سنسارني
ڪمن ۾ اڀارڻ ڪن ٿا سي مرڻ مهل اڪيلا رهن ٿا. سائين
ٿا ائين سڀ مت مالت ساڻ هوندا اٿن پر تنهن کان پوءِ ڪير به
سندن سنگي سالي ڪونهي. پر جيڪي سڀ سنگي آهن
انهن سان هميشه ستگور ساٿ آهي. اها ڳالهه پرسڌ آهي ته
ڏليا به، چاهي ايت وڌي، اڪيلي کي هميشه ٽڪليف ٿئي
ٿي. هن ڏليا به نه استري ۽ پتن مان مڪ آرام ملي ٿو پر

لماشې ۾ غلطان ٿي ويو. جهڙي طرح ڪو ٻار ٻيءَ جي آڱر
جهلي ميلو ڏسڻ ويو پر ميلو ڏسڻ ۾ غلطان ٿي، ٻيءَ جي آڱر
جڏي ڏٺائين ۽ ڳوڙ ۾ ڀلجي ويو. نه کيس ميلي جو مزو آيو،
نه ٻيءَ مليو ۽ هڪ هنڌان ٻئي هنڌ پئڪندو رهيو. ساڳيءَ
رست جنهن پنهنجي وقت جي ستگور جي آڱر جهلي آهي،
اهو دنيا ۾ به سڪي آهي ۽ سندس ڀرمارت به بيهو رهي ٿو ۽
جن وقت جي ستگور جي شرن نه ورتي آهي، اهي امت به
دوبدر ٿي پيا پئڪن ۽ اُمت ۾ به چوراسيءَ جي چڪر ۾
ويندا.

۴۳. جنهن کي شيد جي رس وٺڻ جي چاهه هجي تنهن
کي فقط هڪ وقت کاڌو کائڻ گهرجي. جيڪو هر روز به يا
ٽي دفعا روئي کائيندو تنهن کي شيد جو رس هرگز نه
اڀندو.

۴۴. اهائي حياتي سڏي آهي جا ستگور جي شيوا ۽ مالڪ
جي ڀڄڻ ۾ گذري ۽ اهوئي ڏن سڏو آهي جو سنت ستگور
۽ ساڌ جي شيوا ۾ خرچ ٿئي. انسان جو سچو اولاد ۽ سچا
ڪتبي اهڙي آهن جي ڀرمارت ۾ سمه ڏين.

۴۵. جيڪو ستگور سان ڀريت ۽ هن ۾ ڀورو ڀروسو رکندو
تنهن کي ئي شيد ملندو پر جنهن کي ستگور ۾ ڀروسو لاهي سو
شيد کان خالي رهندو.

۴۶. ڪار، ڪروڙ، لوپ، موھ ۽ اهدڪار جي ڇڙ ۽ آشا
لرشنا جي ميل انتهائين ۾ پيئي آهي ۽ اها ميل ستگور

* هيءَ هدايت ائين واسطي آهي جيڪي پنهنجو سچو وقت
شيد اڀياس ۾ لڳائڻ چاهين ٿا ۽ جن کي ٻيا دليوي ڪم نه
آهن. جڏهن شيد جو ڀورو رس اچي ٿو تڏهن بک آج ۽
ٻيون جسماني گهرجون پاڻ کان پالهي کيتجيو وڃن.

آهي، ڪام، ڪروڙ، روپ، موهر ۽ اهڙا ڪاراهن جي ويجهو
به لڌا وڃن.

۳۹. مالڪ سيني سان هر وقت موجود رهيو. چڱو يا بُرو
ڇوڪرو ڪم ڪريون ٿا سو سڀ هو برداشت ڪرائيو. جڏهن
هن جي مرضي ٿيندي تڏهن ڇهه کان اهو ڪم نه ڪرائيندو.
آئي ڪنهن جي ڇوڙ سان ڪم به ٿيو مڃي. پوءِ ڇوڙ بهن جي
دل ڏکڻدي؟ پر جنهن کي توهان سان برابر ۽ توهان به ڀروسو
آهي، تنهن کي سمجهائڻ به ڪو دوش ناهي ۽ اهوئي توهانجي
صلاح ڇڏيندو.

۴۰. ڪم ڪاندي، شرعي ۽ گهائي، جڏهن به ستن جي
وڃڻ کي نه ڇڏيندا آهن. اهي سنڀاري خراهن ۽ ٻڏي
ولاس ۽ کي چاهين ٿا. انهن کي ستن جي دستنگ به اچڻ به
نه چڱائي. لرملا، سنڀاسي، گهائي، ويدالتي، لنگ ۽ موراي
پوڄا ڪندڙ ٿورن ۽ ورڻن وارا ۽ جيڪي ڇوڪري ويدن
شاسترن، قرآن ۽ ٻين جا تحيدي آهن ۽ جن به بيماريت جي چاه
۽ سڪ ڪونهي، اهي پڻ سڀ اهڙائي آهن ۽ ستن کي سمجهائڻ،
سواءِ اڪيليڪ جي، ٻيو ڪجهه ٿيو ملي ڇاڪاڻ ته هو ستڱور
جي تلاش به ناهن پر صرف ٿيڪي آهن.

۴۱. هن ڪلچر به، ٽن ڳالهين سان ڇوڙ ڏار ٿي ٿو.
(۱) پوري ستڱور جي شرڻ، (۲) ستن يا ساڌ جي سنگت،
(۳) نام سمن ۽ تشدد ٻڌڻ. باقي سڀ ڳالهون انسان کي
مزلجھاري به وڃهن ٿيون. هن وقت، سواءِ انهن ٽن ڳالهين جي،
باقي ڪمن به، ڇوڙ ڇوڙ وقت اڃا به تر ٻاڏ ٿي ٿو.

۴۲. هن ڇوڙ (آتما) کي سنڀار به ٿاڻي ڏسڻ واسطي
وڪليو ويو، پر هت اچي هو مالڪ کي ڀلاجي ويو ۽ پاڻ

۳۵. ست سنگ ۽ سنگ مکيه ۽ ضروري ٿاڻيه آهي ۽ جيڪو به

ست سنگ ۾ لڳو رهي ٿو تنهن کي گيٽي ٿاڻا ٿين ٿا. جهڙي طرح پٿر جيڪو پاڻيءَ ۾ پيو هوندو آهي اهو سيل رهندو آهي. جيتوڻيڪ سيل ٿاڻا جي اندر کي اڻ ٿي ڪري تنهن هوندي به اهو پٿر، پٺن پٿرن کان بهتر آهي جيڪي پاڻيءَ کان ٻاهر رهندا. ساڳيءَ ريت ڪي ماڻهو ٻاهرين طرح سسنگ ۾ اچي رهن ٿا پر کين اندر ۾ اڻ لڳو ٿي. انهيءَ ۾ ڪو هرج ڪونهي. سسنگ ۾ نه اچڻ وارن کان اچي وري به بهتر آهن. آهستي آهستي، انهن جي اندر ۾ به اڻ ٿيندو ويندو.

۳۶. جيستائين سواس آهن تيستائين ڪور پگتي ڪندو رهجي. ڪور پگتي مالڪ جي پگتي آهي ۽ اها ڪنهن به ڦل جي لڳا ڪانسواءِ ڪرڻا گهرجي. ستگور سڙو شڪتيدان آهي ۽ ٻڌهن ڪنهن کي لائق ڏسي ٿو تڏهن هن کي جيڪي وڻي ٿو سو بخشڻي ٿو.

۳۷. ستگور کي ڏيندا يعني نمرتا پسند آهي. شش ۾ جيڪڏهن اها نمرتا سڄي آهي، ته نه من جي ڇنڇلڻا جو ڊڪو ڪري، نه رستي لاءِ لوشي جو. هڪ ئي ستگور جي شرن ۾ ڊڪو رهي ۽ هن جو ئي اوت آسرو وٺي، نه سندس پيڙو بار ٿي ويندو.

۳۸. جن ماڻهن جي چڙ ۽ چيٽن جي ٻنڌ اڃا ٻڌل آهي، اهي ڪار، ڪڏ، لوڀ، هوءَ ۽ اهڙا ڪار ۾ پيل آهن. جيڪڏهن ڪنهن مڙيل شيل، ڪميا ۽ سنڌوڪ جو ورتاءُ ڪن به ٿا ته اهو ٻاهر وٺي آهي. اندر ۾ هو انهن جا رس وٺي رهيا آهن. پر اهي، جن چڙ ۽ چيٽن جي ٻنڌ ڪولي ٻڌي

وجن کي جو ٿا مڃن؟ سبب هي آهي ته ماڻهن ۾ مالڪ جو
خوف ۽ مالڪ کي ملڻ جو شوق گولهي. جنهن کي مالڪ جو
خوف آهي الهيءَ کي هن سان ملڻ جو شوق پڻ هوندو پر
مالڪ جو خوف ضروري آهي.

۳۲. اڇڪلڻ جا ڪورو، جٻلا ۽ ڪندا پيا وڃن پر انهن کي
ڪورو پکڙي ۾ لڳائڻ بدران ٽنڻن ۽ مورتن جي پوڄا ۾ لڳائڻ
ڏين. آهي ويچارا ته ڇا ڪن ڇڏي پاڻ ڪورو ۽ سان پرست
ڪئي هجن ته پنهنجن شين کي به پاڻ سان پرست ڪرائين!
اهڙا جهڪي ڪورو آهن، انهن کي ڪورو نٿو ڇڏي سگهجي.

۳۳. جنهن کي پرمارت جي چاهه ۽ چوراسيءَ جو خوف
آهي الهيءَ کي گهرجي ته پهرين پوري ڪورو ۽ وٽ وڃي.
ڇاڪاڻ ته جيئن ستڪور سان پرست نه ٿيندي تيستائين تههڪرڻ
شد نه ٿيندو ۽ جيستائين تههڪرڻ صاف نه ٿيندو تيستائين
لام فائدو نه ڪندو. ڇڙيءَ طرح هاري ٻج پوکڻ کان اڳ هر
کڙي زمين تيار ڪرائڻ ۽ جيئن زمين تيار ڪرڻ کانسواءِ ٻج
پوکڻ مان ڪجهه پيدا نٿو ٿئي، ساڻيءَ طرح هردي روڻي
زمين کي تيار ڪرڻ لاءِ ستڪور جو پرير ضروري آهي.

جيستائين ڪورو ۽ لاءِ پريم نه ٿيندو تيستائين نام
فائدو نه ڪندا. اڄ ڪلهه اهو دستور ٿي ويو آهي ته
ماڻهو گهر ۾ ويهي لام ٿا جيئن ۽ ڪورو ۽ سان ڪوبه مطلب
نٿا رکن. اهڙا ماڻهو بهي کان خالي رهندا يعني ڪن نه ڪورو
مليقو، نه نام. ڇاڪاڻ ته لام ڪورو ۽ جي اختيار آهي سو جي
ڪورو ۽ سان پرست نه ڪيائون ته نام ڪيئن ملندو؟

۳۴. برهما کان وٺي جيڪي به ديوتائون آهن ۽ رام ۽ ڪرشن
کالواي جيڪي به اولار آهن، انهن سڀني جو درجو ستن کان
هڪ آهي ۽ ستن جو درجو سڀني کان مٿي آهي. ديوتائون

ٿورو ڪري، پر سڃاڻيءَ سان ڪري ۽ نه ڪپٽ سان. انهيءَ مان ڪوبه ٿاڻو نه ٿيندو.

٢٩. جڙڙيءَ طرح هيرو، موليءَ کي ڪاٺي ٿو ۽ نه پٿر کي، ساڳيءَ ريت ستن جا وچن اڌڪاريءَ تي اٿر ڪن ٿا ۽ ٻئي ئي ڪوبه اٿر نٿو پوي. پر جيڪڏهن اهو اڌڪاري به لڳاتار ستنگ ڪندو رهندو ته ڪنهن نه ڪنهن ڏينهن هو ستنگ جي لائق ٿي پوندو. پر مشڪل اهو آهي ته اهڙو اڌ لائق، ستنگ پر جٽاءُ ڪري نه سگهندو.

٣٠. شروعات پر جڏهن پرش (مالڪ) سن سمانه پر هو ٿڏهن ڏٺو ڪار هو. ان وقت ٽالين ڪا به رچنا نه هئي. پوءِ جڏهن (مالڪ جي) هوج ٿي ٿڏهن شبد پرگهت ٿيو، جنهن مان سڄي رچنا ٿي. ست پرش جي ڪلا سان پٿرن ست لوڪ، پوءِ ٽي لوڪ ۽ باقي سڀ ڪجهه ٻڌيو.

٣١. ٻار پرهر پر ماڻها سڀني جيون پر هوجوڊ آهي. پر هو ڪنهن کي به سنسار روپي ٻو ساگر مان ٻار نٿو ڪري سگهي ۽ بجاءِ ٻار ڪرڻ جي روز بروز وڌيڪ ڦاسائيندو ٿو وڃي. جڏهن اهو ئي ٻار پرهر پر ماڻها، ستگور جو روپ ڌاري، دليا پر اچي اپڊيش ڪري ٿو ٿڏهن ئي هو جيون کي، سنساري پنڌن مان ڇڏائي سگهي ٿو. پر ماڻهو اهڙا آهن جو انهيءَ اڌار ڪرڻ واري سرورپ کي نه هجي، هن جي گهٽ روپ بهي ڌيان پر لڳا پيا آهن، جو ڌيان مالڪ وٽ قبول نٿو ٿوي ڇاڪاڻ ته مالڪ اهو قاعدو مقرر ڪيو آهي ته جيڪو هوندي ستنگور جي معرفت ملندو، مان انهيءَ کي ئي ملندس، ننگرو منهنجي درٻار پر نٿو اچي سگهي. هاڻ جيڪڏهن ڪير ائين ٻڌي نه ماڻهو ستن بهي

ائين ڪي دُرُ ”ويچار مالا“ ڪتاب پاڙهي ٿيائي پڙهين ٿا.
 اهڙا گورو ۽ چيلا، ٻئي ڀير ۽ غلطيءَ ۾ آهن ۽ سواءِ اهڪار
 جي ڪن ڪجهه به پراڻو نه ڳهندو. هڪڙي گورو ٺاڪو
 صاحب جن جا ٻوٽا گهٽ آهن ائين به حال هي آهي جو گهٽ
 صاحب ڪي رومان به وڙهي ان جي آڙهي ڪن ٿا ۽ ان کي
 مڻو ٿيڪن ٿا. ڪيترا ٽي بهن ائين ڪندي به ڪڏهن گهٽ
 صاحب مان اهو آواز نه اڪتو ته ”ٺٺل ٺٺل ڇٽ اچو ۽ سڳي
 رهو.“ اهو خيال ٿا ڪن ته گهٽ صاحب به ڇوڪرا سٺ
 ستورو جي مهيا ٿيل آهي ان ڳالهه جي نه ڪا کوچ ڪرئون.
 جيڪي وڃن گورو صاحب جن هن وقت لاءِ فرمايا آهن، ائين
 ڪي ٿا هلن. اها ويچارڻ جي ڳالهه آهي ته ڪڏهن گورو
 ٺاڪو صاحب جن پرڳهت ٿي هئا تڏهن گهٽ صاحب ڪي
 دور؟ هنن پنهنجن وڃن سان ئي جرن کي سمجهاريو هو تڏو،
 الهيءَ مان اهو ظاهر آهي ته گهٽ به ڪنهن کي سٺو پالڻ
 جي طاقت ناهي ۽ سٺ گهٽ (ڪنهن به ڌرمي استغ) جي
 آسري ٿا رهن. ستن کي ئي سٺ پالڻ جي طاقت آهي
 ۽ هُو ڪڏهن چاهين تڏهن گهٽ وڃي سگهن ٿا. اهڙا ڳڻپڻي
 ماڻهو آهن جن سڌو سڌو گهٽ صاحب جو پات ڪيو آهي
 پر گهٽ صاحب به ڇا آهي اهو اڃا سمجهه ۾ نه آيو اٿس. اهڙن
 ڀائرن ڪرڻ سان ڪجهه نه ٻڌندو. سٺ ستوروءَ کي ڳولڻ لاءِ
 ضروري آهي ڇاڪاڻ ته هُو سڀ ڀير مثالي ٿو ۽ هن کانسواءِ
 چوراسيءَ جي ڇڪر کان ٻيڙ جو ٻرو ڪوبه ٺاهه ڪونهي.

٢٨. چوڏا آهن ته ڪلهٽرو وٺا هر ڪا وائڻا پوري ڪندو
 آهي پر اڄ تائين اهو وٺا ڪنهن کي نظر نه آيو آهي. پر ستن
 جو سٺو، اهڙو ڪلهٽرو آهي جو سڀ وائڻا ٺاهڻ لاس ڪيو
 ڇڏي. ستن جو سٺو ڪلهٽرو آهي تنهن ڪري هر ڳڻپڻيءَ
 هنن جو سٺو ڪرڻ گهرجي. جي ڳڻپڻي نه ٿي سگهي ته

ٿورو ڪري، پر سڃاڻي سان ڪري ۽ نه ڪپت سان. انهيءَ مان ڪوبه فائدو نه ٿيندو.

٢٩. جهڙيءَ طرح هيرو، مونيءَ کي ڪاٺي ٿو ۽ نه پٿر کي، ساڳيءَ ريت ستن جا وچن اڌڪاريءَ تي اٿر ڪن ٿا ۽ ٻئي تي ڪوبه اثر نٿو پوي. پر جيڪڏهن اهو اڌڪاري به لڳاتار ستسنگ ڪندو رهندو ته ڪنهن نه ڪنهن ڏينهن هو ستسنگ جي لائق ٿي پوندو. پر مشڪل اهو آهي ته اهڙو اڌ لائق، ستسنگ ۾ جاءِ ڪري نه سگهندو.

٣٠. شروعات ۾ جڏهن پرش (مالڪ) سن سماءَ ۾ هو تڏهن ڏندو ڪار هو. ان وقت تائين ڪابه رچنا نه هئي. پوءِ جڏهن (مالڪ جي) موج ٿي تڏهن شيد پرگهت ٿيو، جنهن مان سڄي رچنا ٿي. ست پرش جي ڪلا سان پهرين ست لوڪ، پوءِ ٽي لوڪ ۽ باقي سڀ ڪجهه بڻيو.

٣١. ٻار برهم پرماتما سڀني جيون ۾ موجود آهي. پر هو ڪنهن کي به سنسار روپي ڀرو ساگر مان پار نٿو ڪري سگهي ۽ بجاءِ پار ڪرڻ جي روز بروز وڌيڪ ڦاسائيندو ٿو وڃي. جڏهن اهو ئي ٻار برهم پرماتما، ستگور جو روپ ڌاري، دنيا ۾ اچي اُپديش ڪري ٿو تڏهن ئي هو جيون کي، سنساري پٺڏن مان ڇڏائي سگهي ٿو. پر ماڻهو اهڙا انڌا آهن جو انهيءَ اُڌار ڪرڻ واري سر وپ کي نه مڃي، هن جي ڳپت روپ جي ڌيان ۾ لڳا پيا آهن، جو ڌيان مالڪ وٽ قبول نٿو پوي ڇاڪاڻ ته مالڪ اهو قاعدو مقرر ڪيو آهي ته جيڪو مون کي ستگور جي معرفت ملندو، مان انهيءَ کي ئي ملندس، ننگرو منهنجي درٻار ۾ نٿو اچي سگهي. هاڻ جيڪڏهن ڪير ائين پڇي ته ماڻهو ستن جي

الهن کي هڙ ”ويچار ماها“ ڪتاب پاڙهي ڳيالي ٻڌائين ٿا.
 اهڙا ڳورو ۽ ڇملا، ٻئي ڀير ۽ غلطيءَ ۾ آهن ۽ سواءِ اهڪار
 چڻي کين ڪجهه به پرايٽ نه ٿيندو. ڇوڪري ڳورو نالڪ
 صاحب جن جا پوئلڳ آهن الهن جو حال هي آهي جو گرت
 صاحب کي رومائن ۾ ويڙهي ان جي آڏي ڪن ٿا ۽ ان کي
 مڃو ٿين ٿا. ڪيترا ڏينهن انهن ڪندي به ڪڏهن گرت
 صاحب مان اهو آواز نه اڪتو ته ”شل لام چٽ اچو ۽ سڳي
 رهو.“ اهو خيال ٿي ڪن ته گرت صاحب ۾ ڇوڪا سٺ
 ستورو جي مهيا ٿيل آهي ان ڳالهه جي به ڪا ڪوچ ڪرڻون.
 ڇوڪري وڃن ڳورو صاحب جن هن وقت لاءِ نرمايا آهن، الهن
 ئي ٿي ٿا هلن. اها ويچارڻ جي ڳالهه آهي ته ڇڏهن ڳورو
 نالڪ صاحب جن پرڳهت ڳيا هئا تڏهن گرت صاحب ڪڍي
 هو؟ هنن پنهنجن وڃن سان ئي ڄمون کي سمجهايو هو تڏو.
 انهيءَ مان اهو ظاهر آهي ته گرت ۾ ڪنهن کي سٺ بڻائڻ
 جي طاقت ناهي ۽ سٺ گرت (ڪنهن نه ڌرمي بستڪ) جي
 آسري ٿي رهن. ستن کي ئي سٺ بڻائڻ جي طاقت آهي
 ۽ هڙ ڇڏهن چاهين تڏهن گرت وڃي سگهن ٿا. اهڙا ڳهڙي
 ماڻهو آهن جن سڙ سڙ دنيا گرت صاحب جو پات ڪيو آهي
 پر گرت صاحب به ڇا آهي اهو اڃا سمجهه ۾ نه آيو اٿس. اهڙن
 ٻالن ڪرڻ سان ڪجهه نه ٻڌندو. سٺ ستوروءَ کي ڳولڻ تمام
 ضروري آهي ڇاڪاڻ ته هڙ سڀ ڀير مثالي ٿو ۽ هن کانسواءِ
 ڇوڪريءَ جي ڇڪر کان ٻي ڇوڪري ڪونهي.

۲۸. ڇوڏا آهن ته ڪلهٿرو وٺ هر ڪا واشيا ڀوري ڪندو
 آهي پر اڄ تائين اهو وٺ ڪنهن کي نظر نه آيو آهي. پر ستن
 جو سٺسنگ، اهڙو ڪلهٿرو آهي جو سڀ واشيا ٻارن کيس ڪيو
 ڇڏي. ستن جو سٺ سڄو ڪلهٿرو آهي تنهن ڪري هر ڳهڙيءَ
 هنن جو سٺسنگ ڪرڻ گهرجي. جي ڳهڙو نه ٿي سگهي ته

ڦيرو نه آيو آهي. جيڪي اپديش بدن ٿا، يا نام چين ٿا يا درشن ڪن ٿا سو سڀ مٽاڇرو. جي ڪين پورو و ستگور ملي وڃي ته سندن سڀني دوارن يعني اندرين کي انترمڪ ڪري. بنا ستگور جي ٻئي ڪنهن کي به طاقت ناهي جو اندرين کي انترمڪ ڪري سگهي.

۲۵. جيستائين توهين پنهنجي وقت جي ستگورو جي ٿيڪ نه ٻڌندا يعني هن ۾ پورن و شواس نه رکندا جيستائين ڪڏهن به چوراسيءَ کان بچي نه سگهندا. جيڪڏهن گذريل سنتن جي ٿيڪ ٻڌندا ۽ انهن ۾ اند و شواس رکندا پر پنهنجي وقت جي پوري ڳورو سان پريت نه رکندا ۽ هن جي وچن موجب نه هلندا تڏهن به چوراسيءَ کان نه بچي سگهندا ڇاڪاڻ ته گذريل سنتن جو به اهو ئي حڪم آهي ته وقت جي ستگور جي شرڻ وٺو ته توهان جو ڪم راس ٿئي.

۲۶. هن مست من ڪي اهوئي وس ۾ آڻيندو جنهن کي مالڪ سان ملڻ جي سڃي چاهه هوندي. جهڙيءَ طرح مست هاڻي جهنگل ۾ گهمندو ڦرندو آهي ۽ جهڏانهن مرضي پويس اوڏانهن هليو ويندو آهي، کيس ڪير به نه روڪيندو آهي، پر جڏهن پيلوان جو سوڻو کيس لڳي ٿو ته اهوئي مست هاڻي بادشاهه جي سواريءَ لاءِ ڪم اچي ٿو ۽ هو سک ۾ رهي ٿو، ساڳيءَ طرح گرمڪ ٿي مالڪ جي محل ۾ گهڙي سگهن ٿا پر جن جو پورو ڳورو ڪيل ناهي سي چوراسيءَ ۾ ويندا. تنهن ڪري، جيتري قدر ٿي سگهي، گرمڪ بچڻ جي

ڪوشش ڪرڻ گهرجي، پر ڳورو پورو هئڻ گهرجي. ۲۸. جيڪي ڪجهه اسين (سنت) چئون ۽ سيکاريون ٿا سو ماڻهن جي لاءِ آهي. موجب آهي. هر وقت ڪوبه پورو اڌ ڪاري نظر نٿو اچي. جيڪي پاڻ کي وڏا پرمار ٿي چوائين ٿا ۽ سوين ڇيلا ٿا ڪن، اُهي چاهي گرهستي هجن يا بيڪي،

سمجھي ويٺا آهيون ۽ انهيءَ جا پدارت بي ناسولت يا نالي
 آهن تن کي ٻڌا سمجھي ويٺا آهيون ۽ جيڪي سچ ۽ ٻڌا
 آهي تنهن جي ڪا به خبر نه اٿن! پوءِ ڪيئن هن جيءَ جو
 گذارو ٿيندو ۽ ڪيئن هيءُ مستنگ ۾ لڳندو؟

۲۰. جيءَ کي ستن جي مستنگ ۾ اڌڪار نه آهي.
 ڪجهه وقت مستنگ ڪري ٿڏهن ستن وٽ رهڻ ۾
 اڌڪاري ٿئي. ڪهڙو به سمجهائيندي هُو پنهنجي ٻڌيءَ
 جي ڇترائي ٽيڪارڻ بنا ٿي رهئي. پر هڪ ٻڌي ۽ ڇترائيءَ جو
 ڪم ناهي. هي مارڪ نه پرير جو آهي. پرير بنا مستنگ
 ڪيئن ٿيندو؟ مستنگ ۾ ڪال لڳائي ٿي ٿي، انسان به
 لاچار ۽ پوس آهي.

۲۱. ستن سان اهڙي پرير ڪرڻ گهرجي ڇوڙي پرير
 مڃيءَ جي پاڻيءَ سان آهي. جهڪو ستن سان اهڙي پرير
 ڪري ٿو سو هنن جو پيارو ٿئي ٿو ۽ دنيا کان لپارو ٿئي ٿو.
 ۲۲. من ۽ ڳروءَ کي پنهنجي سامهون رکڻ. انهيءَ وقت،
 جي ستگر جو حڪم مڃيندا ته من مري ويندو پر جي من
 جو حڪم مڃي نه ڳروءَ کان بي مک ٿيندا. سو جنهن کي
 ستگر جي پرير جو درد آهي اهو نه ستگر ڇوڙي حڪم
 مڃيندو ۽ جنهن کي ٻڌ (ستگر جي ناراضگي جو) ناهي سو
 من جي ٿيڻ ۾ لڙهي ويندو.

۲۳. ستن جي پاڻيءَ جو پاڪ ڪرڻ يا اها ڪنڪ ڪرڻ
 مان ڪجهه به نه ورتلو جيسين ڪ ڪمائي (اڀاس) نه هوندو.
 تنهن ڪري جيڪي وڃن ٻڌو، انهيءَ موجب ڪمائي ڪرڻ،
 نه نه ٻڌڻ ۽ سمجهڻ اجايو آهي.

۲۴. اڄڪلهه ماڻهن جي ڇيٽري پرير، ورتن، مورتن ۽
 نرلن سان آهي انهيءَ جو چوڻون حصو به سندن پرير ستگر
 جي چرلن ۾ ناهي. اهوئي سبب آهي جو سندن اندر به ڪوبه

ٿو وڃي.

۱۶. ستسنگين لاءِ اهو مناسب نه آهي ته شيوا جي مهل پاڻ ۾ ڪروڙ ڪن. اها عادت سنساري ماڻهن جي ٿيندي آهي جو جڏهن سندن ڪم ۾ ڪو وڳهن پوندو آهي ته ڪروڙ ۾ پرڃي ويٺا آهن. جيڪڏهن ستسنگيءَ جي به ساڳي حالت رهي ته ستسنگيءَ سنساري، يعني هڪ جهڙا ٿيا ۽ منجهن ڪو به فرق نه رهيو ستسنگيءَ کي ڪميا ڪرڻ واجب آهي. ڪروڙ کال جو هٿيار آهي. ان کي پنهنجي اندر ۾ گهڙڻ نه ڏيو. جڏهن ڪير هوڏ ڪري يا هڪ ئي چڙهي ته توهان کي ڪميا ڪرڻ گهرجي.

۱۷. ٻڌڻ ۽ سمجهڻ سولو آهي. پر جي ٻاهران ٻڌوسين ۽ سمجهوسين پر اندر ۾ نه هنڊايوسين ته اهو ٻڌڻ ۽ سمجهڻ سڀ اڃا به آهي. جيڪي به اسين اندر ۾ هنڊايون ٿا سو ٻاهر اسانجي چال چلڪت ۾ ظاهر ٿئي ٿو. اهو قدرتي قانون آهي ته جو ڪجهه اندر ۾ آهي اهوئي ٻاهر نڪري ٿو. تنهن ڪري ستسنگين کي هروقت ويچار رکڻ ضروري آهي ۽ ستسنگيءَ کي هروقت ويچار رهي ٿو ڇاڪاڻ ته ستگور هروقت هن جي اندر ۾ آهي ۽ بنا ستگور کي پنهنجي هڙدي ۾ رکڻ جي، ويچار هروقت قائم نٿو رهي يعني (ستگور جي) مدد کان سواءِ هي اسان جو ويري من ڪڏهن به، ويچار ڪرڻ نٿو ڏئي. تنهن ڪري توهان سڀني کي گهرجي ته هروقت شيده ستگور کي پنهنجي دل ۾ رکڻ ۽ انهن کي هڪ ٻي نه وساريو.

۱۸. جهڙيءَ طرح سڀ ڪنهن کي جنم جنم ۾ سنساري پدارتن جي چاهه هلندي ٿي اچي، اهڙي جڏهن بهمارت جي چاهه هوندي تڏهن هن جيءَ جو ڪارج راس ٿيندو.

۱۹. هيءُ سنسار، جو هڪ سچ آهي تنهن کي اسين بستي

۱۱. مالڪ اروهان ۾ اهڙيءَ طرح آهي ڇٽڙيءَ طرح ڪل ۾ خوشبوءِ. ڪل ڏسڻ ۾ اچي ٿو خوشبوءِ ڏسڻ ۾ لڳي اچي. جنهن کي سڳيڻا جي اندري يعني لڪ آهي سو ڪل ۾ خوشبوءِ کي سڃاڻي سگهي ٿو. ساڳيءَ طرح جنهن کي ڪوروءَ کان ڪيان مليل آهي سو مالڪ کي اندر ۾ ڄاڻي سگهي ٿو.

۱۲. نوحين - جيڪو ڀڄڻ ڪريو ٿا سو اهڙيءَ طرح آهي ڇٽڙو ڪٺاڻي جو ٻوڙ، جو سڄو ڏيڀهن هلندو رهي ٿو پر آهي گهر جو گهر ۾. کيس اهوئي انگار ۽ خيال رهي ٿو ته مان ٻارهن ڪوهه هليو آهيان. اروهان ۾ به اهڙو من روئي ٻوڙ آهي جو ڀڄڻ ۾ رهي ٿو پر مٿي لٿو چڙهي. انگار ڪري ٿو ته مان به ڪلاڪ ڀڄڻ ۾ وينس پر کيس ڪو به وس نه آيو. جيڪڏهن کيس وس يا آند اچي ها ته انگار جو ٿيس ها؟ جيستائين ٿرڪتيءَ کان پري نه پڄڻو ٿيستائين لومل وس ۽ آند نه ملندو.

۱۳. سڀ اسان ڀڳتيءَ جا حٿدار آهن جيتوڻيڪ سڀني ۾ ڀڳتيءَ جي ڀوري لائڻي ڪونهي. پر ڀڳتي مارڻ تي هلڻ ۾ ڪو هرح ناهي. مالڪ کي فقط ڀڳتي پياري لڳي ٿي ۽ ڀڄڻ ڪجهه نه. ليڪن هن وقت فقط سڪور جي ڀڳتي قبول ٿي ٿي ۽ باقي ڪنهن جي به ڀڳتيءَ مان هڙ راضي ناهي.

۱۴. اوليءَ کي هٿ ۾ فقط هڪ آڻ جي ٻاڪيليءَ جي واڳ هوندي آهي، باقي ٻيا هزارين آڻ هڪ ٻئي پٺيان هلندا ايندا آهن. ساڳيءَ ريت ڪورمڪ فقط هڪ هوندو آهي پر انهيءَ جي پرتاب سان ٻيا ڪيئي ڇٽڙو ٻار ٿي ويندا آهن.

۱۵. سسنگ ٻارس مثل آهي. ڇٽڙيءَ طرح ٻارس جي لڳڻ سان، لوه سون ٿي بوندو آهي ٿڌڙيءَ طرح جيڪو سسنگ ۾ رڳو سڃاڻيءَ سان رهي ٿو سو سولر ٿيڻ ٻري. پر جنهن جي اندر ۾ ڪپٽ آهي اهو لوه ڇو لوه ٿي رهجي

۵. ڪرم (شريعت)، اڀاشنا (طريقت)، گيان (معرفت) ۽ وگيان (حقيقت)، انهن چئني مان هڪ به ستگرور بنا حاصل نٿو ٿي سگهي. جيڪڏهن پورو ڳورو ملي وڃي ته جنهن کي جنهن جو لائق ڏسي ٿو تنهن کي ان ۾ لڳائي ٿو ۽ جي ڪو پاڪبدي ڳورو ملي ويو ته هو اهڙي اڀديش پنهنجي شش کي ڪندو جنهن ۾ اهو شش راضي ٿئي. انهيءَ ۾ ڪوبه فائدو نه، پر نقصان آهي ڇاڪاڻ ته اهو شش پوءِ وري ڪنهن ڪم جو نٿو رهجي.

۶. برهما کي جڏهن ڪبير صاحب سمجهايو تڏهن هن کي ست پرش جي کوچ جو شوق جاڳيو پر ڪال کيس ڀلائي ڇڏيو. پوءِ رواجي ماڻهوءَ جي ڪهڙي مجال آهي جو ستگرور جي مدد کانسواءِ ست پرش جي ڳولا ڪري سگهي.

۷. فرمائن ٿا ته مالڪ کي سڃاڻڻ وارو ڪو سچو پڳت هجي ته هن جي سڃاڻپ ملي سگهي ٿي پر ايتري قدر پڳتي ڪنهن جي به ناهي جو مالڪ جي سڃاڻپ ملي. چور ڪجهه ٺوهين ڪري رهيا آهيو اهو سڀ نقل آهي. پر چنڊا نه ڪريو. هن وقت موج ٿي اهڙي آهي ۽ اهائي موج سڀني کي پار پهچائيندي.

۸. شرڻ ۽ ڪرڻي، ٻنهي لاءِ پريم ضروري آهي ۽ ٻئي پريم کان سواءِ نٿا ٿي سگهن.

۹. جهڙيءَ طرح، کير ۾ گيهه ۽ ڪاڻ ۾ باهه آهي پر بنا گيهه ڪڍڻ جي، کير گيهه جو ڪم نٿو ڏئي ۽ نڪي ڪاڻ، باهه جو ڪم ڏيئي سگهيتو. اهڙيءَ طرح، برهم اسان جي اندر ۾ آهي پر جيڪي پنهنجي اندر ۾ برهم کي پرگهت ڪرڻ کانسواءِ، پاڻ کي برهم کونائيندا ٿين ٿا. اهي ڪوڙا آهن.

۱۰. پهرين ۽ مکيه ڳالهه گور پڳتي آهي. جيستائين اها نه هوندي تيستائين ڪجهه به حاصل نه ڪري سگهيو. جيترو ٿي سگهي اولو پوري ۽ سچي گور پڳتي ڪرڻ ضروري آهي.

سار وچن (پاڻو ٻهرو)

راڌا سوامي د پال ڪي ديا، راڌا سوامي سڀاء

حضور مهاراج، بوم برش ٻرون ڏئي راڌا سوامي صاحب
جن جا مک واک وچن جي هنن ستسنگ وقت فرمايا، جن مان
ڪي سڀ سڳين جي هدايت لاءِ ڏجن ٿا.

۱. گرت صاحب ۾ هر جڳهه ۽ هر سادڪ ۾، اهوئي لکيل
آهي ته ستگور کي ڪوچرو پراسوس آهي ته ماڻهو ستگور کي
لٽا ڳولن ۽ گرتن پڙهڻ ۾ ئي پورا آهن.

۲. پهرين مکيه ٻالھ آهي ستگور سان پريم. جيڪو ستگور
کي پيار ڪري ٿو تنهن کي سڀ ڪجهه ڀراپم ٿئي ٿو پر
جيڪو نام ۽ سڀ لوڪ جي ڳولا ۾ لڳو رهيو ۽ ستگور سان
پريم نٿو ڪري سو خالي رهجي ويندو. ستگور جي پريم
مکيه ۽ ضروري ٻالھ آهي. اها ئي ٻالھ انسان کي دليا جي
سڀي ڏکڻ ۽ ٻڌڻ کان آزاد ڪندي.

۳. پنهنجي حالت کي اندر ۾ ڄاڻيندو رهجي ته پنهنجي
وڪار، ڪار، ڪروڙ، لوب، موه ۽ اهنگار، پنهنجي وس ۾
آهن يا نه؟ جي اهي وس ۾ ناهن ته پنهنجي اڀياس ۾ لڳو
رھڻ گھرجي ۽ ڪنهن سان نه اجايو سمجهندو. مباحثو نه ڪرڻ
جڳاڻي. اها صلاح هميشه ياد رکڻ گھرجي.

۴. ستگور جن فرمائين ٿا، ”منهنجو ۽ شش جو ٿاڻو نشط
پرمارت جو آهي ۽ جيڪو نه من جي وڪارن ۾ لڳو رهندو
مان پنهنجو منگي يا مائي نٿو ٿي سگهان.“

آهي يعني هن کي ويدن جي چوڻ انوسار هلڻو پوندو پر
جڏهن مايا ۽ ٽن گڻن جي حد کان ٻاهر وڃيڻو ٿڌهن هنن جا
چرون ويدن جي سر مٿان آهن يعني هو ويدن جي ڪرڻا جو
به ڪرڻا آهي ۽ سندس حڪم، ويدن جي حڪم کان مٿي
آهي. اهو سلوڪ هي آهي:

ورنا شرما مایاني نه سرت داس یویت نره

ورن آشرم ڀينسچ سرت پا دوده مور ٿئي
ساڳيءَ طرح مسلمانن به به ڪامل فقير شرع جا پابند ناهن
بلڪ شرع جي حڪم تي، هنن جو حڪم آهي.

۶۹. هي وچن انهن سنتن ۽ پورن عاشقن جا آهن جي ست
لوڪ به پهچي، سڄي مالڪ ۽ خدا سان ملي، اتان هيٺ،
بيشمار ترلوڪيون يعني دنياون، انيڪ برهمند ۽ هر هڪ
برهمند به جدا جدا برهم ۽ ايشور ۽ مايا ۽ شڪتي يعني
دنيادارن جو خدا ۽ انهيءَ جي قدرت، بي شمار اوتار، بيشمار
برهما، وشنو، مهيش، ديوتاڻون، پيغمبر، اولياءَ، نبي، قطب،
فرشتا، يوگيشور، گياني، رکيشور، منيشور، ست، جوگي، اندر،
گندرب وغيره ڏسن ٿا. اهڙا سنت، ڪيئن انهن ديوتاڻن،
اوتارن، پيغمبرن وغيره جو حڪم مڃيندا يا ڏانهن نٿا ڀيندا.
هر هڪ ترلوڪيءَ جو هڪ هڪ ڌڻي يا مالڪ آهي جنهن
کي برهم ۽ ايشور يعني مايا سيل چون ٿا. انهن جو استان
ٿرڪتي ۽ سهس دل ڪنول آهي. اهڙا بيشمار برهم ۽ ايشور
انهيءَ برهم ڀڌ يعني ست پرش رادا سواميءَ جا پيدا ڪيل
آهن. فقط سنت انهيءَ ڀڌ به پهتل آهن، ٻئي ڪنهن کي به اتي
پهچڻ جي طاقت ناهي. پر جيڪو به سنتن جي وچن تي نشو و
ڪري هنن سان پُرير ڪري ٿو ۽ هنن تي ڀروسو رکي ٿو ۽
هنن جو ستسنگ ڪري ٿو، انهيءَ کي سنت پنهنجي ڪرپا سان
مايا جي چار مان ڪڍي، ست پرش رادا سواميءَ جي چرڻن به
پهچائين ٿا.

هت هيت آهن ۽ ست فقط ست پرش راڏا سرامي ۽ جي هيت
 هيت آهن. الهی ڪري ستن ۽ ستن فقيرن جي اٿي ۽
 وڃن، ويدن، شاسترن، قران ۽ پراڻن کان اتر آهن. ويد، پراڻ
 ۽ قران، دنيا جي بندوبست واسطي قانون طور آهن. الهن
 جو مکيه مطلب پرورتي يعني دنيا جو بندوبست، پرورش ۽
 سلسلو جاري رکڻ جو آهي. فقط اورو ذڪر الهن ۾ پرورتي
 يعني موڪش جو اچي ٿو. پر ستن جي وڃڻ جو مکيه مطلب
 پرورتي يعني موڪش ۽ مڪتي آهي. ان سبب هنن جا وڃڻ
 ۽ پاڻي، الهن آسماني ڪتابن کان مٿي آهن. اها سڀ وڌيائي
 ستن جي آهي، ڇاڪاڻ ته ويد ۽ ٻيا سڀ آسماني ڪتاب،
 الهی استان کان پرگهت ٿيا آهن جتان ئي ڳڻ ۽ پند ٿي پيدا
 ٿيا ۽ جتان مانا يعني قدرت ظاهر ٿي. ستن جا وڃڻ الهی
 استان کان پرگهت ٿيا آهن جتي مانا جو نالو نسان به ڪونهي.
 الهی ڪري اهي فقط پرورتي يعني موڪش جو بيان ڪن
 ٿا. ويد ۽ شاستر، پرورتي ۽ پرورتي، ٻهي جو بيان ڪن ٿا
 بلڪ پرورتيءَ جو بيان منجهن وڌيڪ آهي. ويدن ۾ اسي هزار
 سلوڪ، ڪرم ڪالڊ يعني پرورتيءَ جا آهن، سوزهان هزار
 سلوڪ، اپاشنا ڪالڊ جا آهن ۽ صرف چار هزار سلوڪ بيان
 ڪالڊ يعني پرورتيءَ جا آهن. اهڙوئي حال اورو گهڻو، قران
 ۽ ٻين آسماني ڪتابن جو آهي. منجهن ٿوراهنجي احوال گهڻو آهي
 ۽ اُپاس جو طريقو ۽ ڪل مالڪ جي سڃاڻپ جو بيان تمام گهٽ
 آهي. سري ڪرشن مهراج خود ارڃن کي ڳيٽا ۾ چيو آهي ته
 ويدن جي حد، جا ٽن ڳڻن سان مليل آهي تنهن کان پري وح يعني
 ويدن جي حد کان مٿي وارو استان حاصل ڪر. اهو سلوڪ هي آهي:

”ترڪن وشيا ويدا، لس ترڪن پرگهت ارچنا“

اهو ٻڌا چيو اٿس ته جيستائين انسان ورن آشرم جي ڪرم
 ۽ ٽورم يعني پرڄا ۾ ڦاٿل آهي تيئن هو ويدن جو داس

۶۵. مڪن دهی ٿو ۽ ٿي ۽ ٿو ڪري ۽ جي ٿو لا ۾ رٿا ۽ پٽڪا
 ڇڏي ٿو ڏي. اهي ڪهڙا برهم سروب گياڻي آهن جي پاڻ
 کي برهم ۽ آتما ٿا ڪولائين ۽ ڪن ايترو ۽ الهي برهم ۽ آتما
 جو آندو ملو آهي جو هو ۶ چار سال هڪ هڏ ويهي، الهي
 جو وس وٺن ۽ ميلن ۽ لماشن، باغ بيمچن، مڪانن ۽ ملڪن جي
 ستر لاءِ نه پٽڪن. هنن جي الهي حالت مان صاف ظاهر ٿئي
 ٿو ته سندن گيان، وڏا گيان يا ڳالهين جو گيان آهي. اهو
 سچو گيان ناهي. آخر آندو يا برهم آندو، جنهنجي هو ايتري
 صفت ۽ وڏائي ڪن ٿا، اهو هنن ڏرو ۽ ڀراپت نه ڪيو آهي.

۶۵. اصلي گيان الهي جو نالو آهي جنهن ۾ برهم جو
 ساکيات روشن ٿئي ۽ الهي ۾ اهڙو رس ۽ آندو ملي ٿو جو
 ستن بادشاهتن جي راج کي ٿو ڪاري ڦٽو ڪجي، گرهست
 آشرم جا مڪ نه ڪنهن لکي ۾ ٿي ڪولين، پر جي اهو رس
 ملي ته سڀ صفت ۾ ابشور جي لڪش سروب کي برهم
 چئجي ٿو ۽ اهو لڪش سروب ٿي مايا (} سبل آهي پر ويدانتي
 برهم جي لڪش سروب کي شڌ ۽ ابشور سروب کي ۵ واج ۽
 مايا سبل چون ٿا. پر سڀ، جي انهن ٻنهي سروب کان پري
 ۽ اڳتي پهتل آهن، فرمائين ٿا ته برهم جا ٻئي سروب واج ۽
 لڪش، مايا سبل آهن يعني هڪ سروب ۾ مايا ظاهر يا پرگهت
 آهي ۽ ٻئي يعني لڪش ۾ باروڪ ۽ گهٽ آهي.

۶۶. هاڻاها سڌ هٿ گهرجي ته سڀ مٿين درجي جا اوتار،
 پرگهشور ۽ گياڻي ۽ سڀ هينئن درجي جا ديوتا، ڏن، پيغمبر ۽
 اوتار، ابشور جي لڪش سروب يعني برهم مان يا واج سروب
 مان پرگهت ٿيا آهن. الهي ڪري جيڪي برهم يا واج
 سروب جي پوڄا ڪن ٿا يا سندس لڪش سروب جا گياڻي

۶۷. جو ڏسڻ ۾ نه اچي. (} جنهن ۾ مايا مليل هجي.
 ۵ ماياوي.

کي سڀني کان تيارو سمجهڻ ته مان نه من آهيان، نه سر بر آهيان، نه اندريون ۽ نه پڌارت. مان مايا کان علحدو آهيان، نه ڄاڻو آهيان ۽ نه اڀوڻو آهيان ۽ هيٺس آهيان ۽ هوڻس آهيان. اهڙن خيالن جي ڪرڻ کي هو اڀياس ٿا سمجهن ۽ اهڙن خيالن ڪندي ڄا ٿوري گهڻي من جي ايڪاگر ٿا ٿئي ٿي تنهن کي هو پاڻي آتم آئند سمجهن ٿا. اهڙو آئند ته شيخ چليءَ کي به حاصل ٿيو هو، جڏهن هو خيال ڪري رهيو هو ته مان فلاڻي ديش جو راجا آهيان، هٿڙو هٿڙو منهنجو محلات آهي ۽ هيڏو منهنجو شان ۽ دٻڊڙ آهي..... پر جڏهن اک کوليائين ته ڪجهه به ڪونه هو.

۶۴. ٽيڙن سان ڏسجي ٿو ته اهڙي حال انهن گيائين جو معلوم ٿئي ٿو جيڪي پاڻ کي برهم سروب ۽ ست چٽ آئند سروب چون ٿا ۽ جي ڪنهن کين ڪوڙو لفظ چيو يا طعنو هنيو ته جهٽ ڪروڙ ۾ ڀرجيو وڃن ۽ جي ڪا سڻي وسترو يا پڌارت ڏٺائون يا ٻڌائون ته الهيءَ کي حاصل ڪرڻ يا ڏسڻ لاءِ تيار ٿيو وڃن ۽ جي ڪنهن سندن ساراهه ڪئي ته ڏاڍو خوش ٿا ٿين ۽ جي ڪنهن سندن ننڍا ڪئي ته بلڪل ناراض ٿي، لڙائي جهڳڙي واسطي تيار ٿيو وڃن. پنهنجي من جي چنچلڻا جي ڪري، ڪڏهن به هڪ هنڌ ۽ هڪ شهر يا ديش ۾ لٽا ٺڪي سگهن. جيڪڏهن کين آتم آئند حاصل هجي ها ته سندن اها دردشا نه هجي ها جو سڄو وقت هڪ هنڌان بڻي هنڌ رلڻ ۾، ستر ۽ ٽماشا ڏسڻ لاءِ هر ڪنهن کان خرچ پئڻ ۾ ۽ لڙڻ ۽ مندڻ ۾ سنساري ماڻهن سان پٽڪڻ ۾ گذارين ها. هڪ شخص جنهن وقت ڪجهه به پيسو نه آهي، تنهن کي جڏهن ڪي هزار رپيا ملي ٿا وڃن ته هو اهي واپار ۾ سڙائي آئند سان، هڪ هنڌ ويهي پنهنجي ڪاروبار هلائي ٿو. جيڪڏهن ڪنهن کي ڪا سڻي نوڪري ملي ٿي ته هو انهيءَ جي آئند

پوڄائون ٿل آھن ۽ الھن بہ ڪجهہ بہ فائدو ٿو ٿئي . پر
 ماڻھو، اها اڀاسا ۽ اڀاس، جنھن بہ سر ۽ من کي دٻائڻو
 پوي، انھن جي ڳولا گھٽ ٿا ڪن ۽ لڪو اها محنت ۽ تڪليف
 ڪير سڀني ٿو سگھي . الھي ۽ ڪري سڀني متن جا وڌوان
 يعني پڙھيل، ڪنهن مت کي پسند ڪن ٿا ۽ الھي بہ اعتبار
 ڪن ٿا. اهڙي طرح، واڌڪ ڪيائي، صوفي ۽ برهم ڪيائي
 وڌندا پيا وڃن. هُو پنهنجي حالت جي پاڻ ڏري بہ پرڪ
 ٿا ڪن ۽ نہ ٻين کان پرڪ ڪرائن ٿا. هُو وڌيا ٻڌي ۽ عئل
 جي دليل سان، ماڻھن کي هڃائڻ لاءِ هميشہ تيار رھن ٿا. اها
 ڳالھ سوچڻ جوڙي آھي تہ جيستائين، ڪار، ڪروڙ، لوڻ،
 موه اندڪار انسان بہ موجود آھن تيستائين پورن برهم ٻڌ
 ڪيئن ٿو پراپت ٿي سگھي؟ جيڪڏھن بہ چار ڪتاب پڙھڻ
 ۽ سمجھڻ جو نالو برهم ڪان آھي تہ اهڙي برهم ڪيائي بطبع
 بہ ڪهڙي تڪليف آھي؟ هرڪو شخص، جنھن کي ٿوري
 گھڻي وڌيا ۽ ٻڌي حاصل آھي، سو ڪيان جا ڪتاب پڙھي
 سگھي ٿو پر من ۽ الدرين کي روڪي، الدري جي لرمٽا ۽
 صٿائي حاصل ڪرڻ تي ڳالھ آھي، اها حالت، بنا يوگ
 اڀاس ڪرڻ جي پراپت ڪرڻ ناممڪن آھي.

۶۳. اهڙن ڪيائين کي جي ڪٿي ڪير ڇڏي نہ اڀاس م
 وهو ۽ الدري بہ پنهنجي سروپ م ڏيان لڳايو تہ سندن چنچل
 من، کين هڪ کن نہ وهڻ ٿو ڏئي. ستن جي سڪا اوسار
 جيڪڏھن سرت شبد يوگ جو اڀاس ڪن ها تہ کين پنهنجي
 پرڪ ٿئي ها ۽ پنهنجي من جي چنچلتا جي سد پري ها.
 هنن کي لڪو سرت شبد يوگ جي خبر آھي ۽ نہ کين يوگ
 اڀاس جي چاھ آھي، بلڪه هُو ان جي ضرورت ئي نٿا سمجھن.
 الھن مان ڪيترن پنهنجي لاءِ اهو اڀاس مٿر ڪيو آھي تہ
 جيڪي ڪجهہ ڪنهن بہ پڙھيو اٿن الھي کي ويچارڻ ۽ پاڻ

جي پوڄا ڪندڙن جي وچ ۾ ڪهڙو تفاوت ٿيو. بلڪ اهي
 نير ٿي ۽ مورتن جي پوڄا ڪرڻ وارا بهتر آهن ڇاڪاڻ ته هو
 انگار آهن ۽ سمجهائڻ سان سمجهي سگهن ٿا پر جيڪي پاڻ
 کي گياني ٿا ڪو نائين سي ڄاڻي ٻجهي به مايا جي طرف
 جهڪندا وڃن ٿا ۽ سمجهائڻ واري کي نادان ۽ حاسد چئي،
 ان جو چيو ٿا هجن. انهيءَ جو سبب هي آهي ته ٻنهي مان
 ڪنهن کي به پورو گورو نه مليو آهي. جيڪڏهن کين پورو
 گورو ملي ها ته کائن پڳتي مارڻ جي طريقي، سرت شبد
 يوگ جو اڀياس ڪرائي ها ته کين اندروني طرح حقيقت جي
 خبر پئجي وڃي ها يعني پهرين کين من جي نرملتا ۽ پريم جي
 پراپتي ٿئي ها ۽ پوءِ اندر ۾ نچ سروب جو درشن ڪري،
 ان جو آئند وٺن ها. ان کان پوءِ هن مريدوارڪ جي ڀاڱن جون
 واسنائون ۽ آشائون، سندن اندر ۾ نه اٿن ها ۽ جن جهڳڙن ۽
 بکيڙن ۾ اڄ ڦاٿل ڏسجن ٿا، تن ۾ نه پون ها.

۱۱. اهوئي حال انهن گرهستين جو ڏسڻ ۾ اچي ٿو جن کي
 اهڙن واڇڪ گيائين جو سنگ مليو آهي. پنهنجي زبان سان
 پاڻ کي ڪوئين برهم ٿا، پر جڏهن سندن ورتاءُ ۽ رهڻي
 ڏسجي ٿي ته سنساري ماڻهن کان ڪنهن به حالت ۾ گهٽ
 ڪونهن. کين پنهنجي سمجهه ۽ عقل جو، اندر ۾ وڏو اهنڪار
 آهي. اهو اهنڪار ئي سڀني ڀاڻن جي جڙ آهي. جنهن کي
 اهنڪار آيو سو هيٺ ڪريو. اهڙا ماڻهو پاڻ ۽ کين سڀڪار بندڙ
 استاد پيڪ ۽ پنڊت، سپ، ڪال، ڪرم ۽ مايا جي چڪر
 ۾ پيل آهن ۽ آئينده ۾ پنهنجي پنهنجي ڪرڻيءَ جو ڦل پوڻو
 پوندن. انهيءَ ريت سندن اڏار يا مڪتي ٿئي ٿي سگهي.

۱۲. اڄ ڪالھ دنيا ۾ وڏا گهڻو ڦهائجي ويئي آهي. عقل
 ۽ علم حاصل ٿيڻ سبب، ٻاهر مڪي پوڄا هر ڪنهن کي فضول
 ۽ اجائي ٿي نظر اچي. انهيءَ ۾ ڪوبه شڪ ناهي ته اهي

کان آزاد ٿي، آراگون يعني چنر مڙ جي ٿوري کان هميشه
 لاءِ بچي وڃن. اهي واپارا گيالي ۾ ڇا ڪن؟ جن پنهنجي
 ڪلياڻ ڪول ڪيو آهي سي هن جو ڪهڙو ڪلياڻ ڪندا؟
 هر ناهي ۾ ڪهڙي دٻڪ يا گهرو جهيڙي يا آس ۽ سستيءَ
 ڪري، هنن گهر ٻار ڇڏيو آهي ۽ مٿس ۾ کاڌو ڪهڙو حاصل
 ڪرڻ لاءِ ۽ پنهنجي مان وڌائي ۽ پاڻ پوڄائڻ جي آس رکي،
 هنن اهو ويس اختيار ڪيو آهي؟ جڏهن ڪنن الهيءَ ۾ ٿوري
 گهڻي نتيجي ملي، تڏهن هو پاڻ کي وڏو ماڻهو، اتر برهن
 يا خود نرو سروب سمجهڻ لڳا ۽ وڌيڪ ناموس حاصل ڪرڻ
 لاءِ، هنن ماڻهن کان ڏن وٺڻ، ڪرڻيون هلائڻ يا رها ڇوڻ
 ڪري واپار ڪمائڻ ۽ واپار ڪرڻ شروع ڪيو. پنجاه - وڏن
 کي پنهنجي چوڌاري ڪڍو ڪري ۽ ڪن کاڌا کارائين ٿا، الهيءَ
 واسطي نه هو سندن شيوا ڪن ۽ جڏهن هو مڻن ۾ هاڻي گهڻو
 پالڪيون ڪڍا ڪري ۽ حنان هتان ڇڏندا ۽ ٿارا وٺي، شاهي
 سرگسون ڪڍن ٿا، تڏهن ماڻن گڏ سندن اردلي ٿي هلن.
 هاڻ اها غرر سان سوچڻ جهڙي ٻالھ آهي ۾ جن جي من ۾
 اهڙا حرص ۽ هوس پرا پيا آهن سي ڪيئن نرو گيالي ٿي
 سگهن ٿا. جڏهن سندن اهي مرامشون پوريون ٿين ٿيون
 تڏهن هو ڏاڍا خوش ٿين ٿا ۽ هن ئي طبعي بازي ۽ اهڻڪار
 ڪن ٿا ۽ پاڻ کي مهاڻا، پنڊت، ودولن ۽ مڻت سڏائين ٿا.
 گرهستين کان مدد وٺي، شان ڏيڍي ۽ ڏيکدار سرگسن سان
 پنهنجن مخالفين تي روب جمان ٿا. اهڙيءَ طرح مان ۽ اهڻڪار
 ۾ پلجي، من ۽ مايا جي چڪر ۾ اهڙا قاسمي ويا آهن جو ان
 مان لڪري نٿا سگهن. جيڪڏهن ڪو سندن اهي گهٽتائون
 ڪن ٻڌائي ٿو ته ناراض ٿي، جهيڙي ڪرڻ لاءِ تيار ٿي وڃن
 ٿا، ۽ ان کي پگتي هين، لاسڪ ۽ پا گهٽ وڌا ڪر ٿا لڙائين ٿا.
 7۰. هاڻي سوچڻ گهرجي ته اهڙن گيالن ۽ ٿورن ۽ مڙن

سگهن ٿا. گرمي سردي به ٿوري گهڻي سهي سگهن ٿا ۽ گيان
 جي ڪتابن جي پڙهڻ ۽ ويچارڻ وقت ڪڏهن ڪڏهن اندرين
 ۽ من کي روڪي سگهن ٿا. گيانين سان گڏجڻ ۽ گيان جا ڪتاب
 پڙهڻ ۽ پڙهائڻ جي شوق کي هو موموڪشتا سمجهي ويٺا آهن.
 جن کي سمجهه ٿي ايتري آهي ته لاء وڌيڪ ڇا چئبو. سندن
 اهڙيءَ مورڪتا تي افسوس ٿو ٿئي جو ميلا ۽ تماشا ڏسڻ، ملڪن
 جا سير ڪرڻ، ناموس لاءِ پندارا ڪرڻ، پنهنجا جهنڊا کڻا
 ڪري چوڌاري ڇيلا ڪڍي ڪرڻ جي ڪمن اهڙي اور لڳل
 آهي جو هو ريل جي پاڙي ۽ پندارن جي خرچ واسطي، ادنيٰ
 گرهستين جي اڳيان ويچارا ٿي ۽ راجائن ۽ شاهوڪارن کان
 رپيا وٺي جمع ڪن ٿا. انهيءَ کان پوءِ به پاڻکي ويراڳي ڪونهن
 ٿا. انهيءَ مان ظاهر آهي ته ڪمن ويراڳ، جي ذري به خبر
 ڪونهي. ڪتابن پڙهڻ ۽ پڙهائڻ جو شوق منجهن نت وڌندو
 رهي ٿو. عجب اهو ٿو لڳي ته اهو ڪهڙو برهم آند ڪمن
 حاصل ٿيو آهي جنهن سان سندن من ذرو به نه بدليو آهي.
 جي کائڻ پيئڻ نه ڇڏن ٿا ته اهو سڀ ڪم هو ٻين جي ڀلي يا
 اڳڪار لاءِ ڪن ٿا. هنن جي ائين چوڻ مان ثابت ٿئي ٿو ته
 ڪمن اها به خبر ڪونهي ته سچو اڳڪار ڇا ڪي ٿو چئجي!
 گيانيءَ کي جيون جي ڪلياڻ ڪرڻ جي طاقت هئڻ گهرجي.
 ماڻهن کي من ۽ اندرين جي قيد کان ڇڏائي، موڪش ڏيڻ
 پهچائڻ، انهيءَ جو نالو آهي اڳڪار. وديا پڙهائي، ماڻهن کي
 اهڻڪاري بنائڻ يا کاڌا ڪرائڻ يا مندر، باغ ۽ ڌرمسالاڻن
 ٺهرائڻ ۽ سداورت هلائڻ، اهو سچو اڳڪار ناهي. اهڙي نموني
 ڇا اڳڪار ڪرڻ، راجائن ۽ شاهوڪارن جو ڪم آهي ۽ نه ڪ
 برهم گيانين جو! برهم گيانين کي گهرجي ته ماڻهن کي من ۽
 اندرين جي بندن کان ڇڏائي، ڪمن سندن نج سرويپ ڏيکاري
 ۽ ان نج سرويپ ۾ پهچائين، جيئن هو دنيا جي دڪن ۽ ڪليشن

چون ٿا ته هنن انهن جنم ۾ ساڌا ڪئي آهي. جيڪڏهن
 اها ٻانهن سڃي هجي ها ته ڪن اهيءَ ساڌا جي ڳڻتيءَ جي
 هيٺ به خبر هجي ها يعني اها جيڪي هيٺ ڪين ضرور باد
 هٿ ٿيڻ جي ڇاڪاڻ ته ٻهر ڪياليءَ ۽ ٻهر ۾ ڪو به فرق نه
 آهي. سڪوت ۾ ڇيل آهي ته ”ٻهر وٽ ارهيو ٻولي“
 يعني ٻهر ڪيالي ٻهر آهي. عربيءَ ۾ پڻ چيل آهي ”ذات
 الله هو الله“ يعني جيڪو الله (وڪ) ڪريو سو الله ٿي
 ٿو. انهن ڪري هتيءَ يا ڪياليءَ کي سڀني حالتن جي ڄاڻ
 هٿ ٿيڻ جي. انهن ٻهر ڪيالي جو اهو حال آهي جو ڪن پنهن
 جي من ۽ اندر ان جي به خبر ناهي ته اهي (من ۽ اندر وارن)
 ڪهڙا ڪهڙا ڪم نائن ڪرائي رهيون آهن. اهڙيءَ حالت ۾
 پاڻ کي ڪيالي چوڻ ۽ ٻهر سمجهڻ، اها هنن جي وڏي ڀل
 آهي. ان جو ڦل ڪن اهڙي ملندو جيڪو ٻن ڪرمن ڪرڻ
 وارن کي ملندو يعني ڪن به چوراسيءَ جو چڪر پوڻو ٻڌو.
 ۵۹. اڙائي زماني ۾ جيڪي ڪيالي ٿي ويا آهن، جهڙوڪ
 لباس، وسعت، رام ۽ ڪرشن، اهي سڀ ڀڳتور ڪيالي هئا
 ۽ سندن اندر ۾ پرڪاش ٿيل هو. انهن جا چارئي ساڌن پورا
 ڪيل هئا. تنهن ڪري هو اهو فاعدو ڪري ويا ته جيسين
 ڪنهن اهي چارئي ساڌن پورا نه ڪيا آهن، تيسين ڪيالي ٿي
 ٿي سگهي، بلڪ ڪيائين هي ڪنهن پڙهڻ جو به ڪيس حق ڪولي.
 اهي چار ساڌن هي آهن: پهرين ويراڳ، ٻيون ويراڳ، ٽيون
 ڪت سمبتي (جهن ۾ وري ڇهه ساڌن آهن ۱. سر ۲. دم ۳.
 اڀرڻي ۴. تنڪسبا ۵. شرڌا ۶. سادانتا) چوگون مومڪشتا. اڄ
 ڪلھ جي ڪيائين ۾ انهن مان هڪ به ساڌن نظر نٿو اچي. گهر
 ڇڏڻ کي، هنن ويراڳ سمجهيو آهي ۽ ڪتاب پڙهڻ ۽ ويراڳ
 کي هو ويراڳ سمجهن ٿا. ڪت سمبتي به هو سمجهن ٿا ته
 سمبتي آهي ڇاڪاڻ ته هو گهڻي دير تائين بک ۽ اڇ سڀي

مٿي لٽي ٿي سگهي. انهن مان جنهن جنهن جي پگڙي ۽ اُپاسنا
ڪبي، تنهن جي لوڪ ۾ وڃو يعني سروج لوڪ، چندر لوڪ،
سورگ لوڪ، شؤ لوڪ، وشو لوڪ، شڪت لوڪ، برهم لوڪ
۽ وئڪنٽ لوڪ وغيره ۾ پهچي، اتي ڪجهه عرصو رهي
وري هٿ مرنو لوڪ ۾ جنم وٺو پويو ۽ وري چوراسيءَ جي
چڪر ۾ اچڻو پويو. جيڪي اڃا به ننڍن ديوتائن جي پگڙي
ڪري رهيا آهن اهي نه ڪنهن ليکي ۾ ناهن. هُو هن ئي
مرنو لوڪ ۾ پنهنجي پگڙيءَ جو ڦل پائي يعني ڪجهه ميا
جو سامان يا سڌي ۽ شڪتي حاصل ڪري، وري چوراسيءَ
جي چڪر ۾ ايندا.

۵۸. اڄ ڪالھ اهڙا گهڻي ماڻهو آهن جي پاڻ کي برهم
گياني ڪوٺائين ٿا ۽ پاڻ کي سڀ کان اوچ سمجهن ٿا. حقيقت
۾ مٿي ذڪر ڪيل سڀني اڀياسن کان برهم گيان گهڻو وڏو
آهي، پر جي سچو برهم گيان هجي ته اڄ ڪتاب پڙهي جيڪو
گيان حاصل ٿيو هجي ان جو لالو وڌيا گيان آهي. ان مان
ڪڏهن به موڪش حاصل نٿو ٿئي ڇاڪاڻ ته گيان جي ڪتابن ۾
ڇڳهه ڇڳهه ئي لکيل آهي ته ”تو گيان منو باشا ناش“ يعني
جيستائين من ۽ واشنا ناس نه ٿيندا تيستائين تو يعني مالڪ
جو گيان حاصل نه ٿيندو. يوگ اڀياس کانسواءِ من ۽ واشنا جو
ناس ٿيڻ ناممڪن آهي. تنهن ڪري جيستائين يوگ جي ساڌنا
نه ڪبي تيستائين اهو واچڪ گيان يا ڪتابي گيان آهي. اهڙي
نموني هرڪو ماڻهو جنهن کي اها وڌيا حاصل آهي اهو گيان
جو بيان ڪري سگهي ٿو يا سمجهي سگهي ٿو. انهيءَ ۾
ڪهڙي وڏائي ٿي؟ من ۽ اندرين جو ڪهڙو دمن ٿيو؟ اڄ
ڪالھ جيڪي پاڻ کي برهم گياني ٿا ڪوٺائين انهن کان جيڪر
پڇيو وڃي ته ٻڌايو ته توهان ڪهڙي ساڌنا ڪري برهم گيان
پاتو آهي؟ نه هُو انهيءَ سوال تي ناراض ٿين ٿا يا ڪي وري

مڙبان ٿي ڇو هن کي لڄ ڌار ۾ وٺي وڃي، جيئن هميشه
 آئند بڙابت ٿئي ۽ آواگون جي دکن سکن کان هميشه واسطي
 ڇڏي ڇڏي. هن جي اندر ۾ انهيءَ کانسواءِ ٻي ڪا به چاهه
 نٿي رهي. ڪهڙي، پاڪندي ۽ سوار ٿي ۽ ڇڙ هي حال آهي نه
 هو جيڪو: ڪن ڪندو سو انهيءَ مطلب سان ڪندو جيئن
 سندس مان، مشهور ۽ پوڄا ٿئي ۽ کيس ستا، ڏن ۽ پوکڻ
 حاصل ٿين ۽ سڀ ماڻهو سندس ساراھ ڪن ۽ کيس وڏو ڪري
 مڃين. کڻي هن لوڪ جي سکن ۽ مان جي چاهه هجي يا سرڳ
 وائڪنٽ ۽ برهم لوڪ جي، فرق انهي ۾ ٿورو آهي ڇاڪاڻ
 ته هن لوڪ جا سڀ ۽ خوشيون چلنداس ٿي وڃن ٿا ۽ سرڳ
 وغيره لوڪن جا سڀ ۽ پوکڻ دٻر سان ٿاس ٿين ٿا. چاهي
 ڪنهن هن مرڻو لوڪ ۾ رهي، چاهي سرڳ وٽڪنٽ ۽ برهم لوڪ
 ۾ پوڄي، انهي هنڌ هو ڪال ۽ مايا جي علائقي ۾ آهي جيئن
 ڪري هن کي سڄو موڪل ٿو ملي سگهي. کيس ٻار ٻار ڄمڻو
 مرڻو ۽ دڪ سڀ ٻڌڻو ٻوڏو. ڪرشن مهراج هڪ دفعي ارڇن
 کي هڪ ماکوڙي ڏانهن اشارو ڪري ڇڏو ته ”اها ماکوڙي
 ڪنهن دنيا اندر ٿي چڪي آهي ۽ ڪنهن ٻي ٻي ٻي ٻي ٻي
 وڏيون وڏيون ڪنڊن ٻائي چڪي آهي هاڻ هن جنم ۾ ماکوڙي
 ٿي آهي.“ هاڻ سمجهو ٿوري ۾ ڇڏهن برهما ۽ اندر ڇڏو
 نه چوراسيءَ جي چڪر کان ڪول بچا آهن نه آهي ماڻهو
 جيڪي انهن جي استان جي آشا رکي اڀياس ڪن ٿا اهي
 ڪهڙي طرح سان امر رهندا ۽ ڪنهن چوراسيءَ جي چڪر
 کان ڇڏندا؟ انهن ڪري جيڪي ماڻهو، هوم ۽ ٻڪر، ٻرڻ
 ۽ ورت، مورت پوڄا ۽ جيئن ڏامن جي پوک ڪري رهيا
 آهن جيڪي ماڻهو، سورج ۽ چندرما، ٽپي ۽ شو، وسو،
 برهما ۽ شڪتي يا اوتار سروب ايترو جي ڀڳتي ڪري رهيا
 آهن، انهن سڀني جي ڪٿي ايترو لوڪ يعني وائڪنٽ کان

۾ يا هنن جي چرڻن ۾ رهي سندن ٻاڻي ۽ وڃن ٻڌي ۽ دانشن
ڪري يا هنن جي بتايل اڀياس ۾ من ۽ سرت کي چوڙي ،
ان ڳالهه جي ڀرڪ ڪري ڏسي . جيڪو به اهڙي ڀرڪ ڪندو
تنهن کي پاڻيهي انهيءَ ڳالهه جي سچائيءَ ۾ ڀروسو ٿي ويدو
۽ هو پاڻ ڏسندو ته ٿورن ڏينهن جي سنگت مان ٿوري وقت
اندر ستن جي بتايل طريقي موجب ڪمائي ڪرڻ سان ڪيترو
قل حاصل ٿئي ٿو

۵۷. وڏي افسوس جي ڳالهه آهي ته اڄ ڪلهه ڪيترا
ماڻهو اهڙن جي وڏي مهما سمجهن ٿا، جي لب ڪن ٿا،
جهڙوڪ پنجن انگين جي وچ ۾ بيهي چلن ٿا، يا پاڻيءَ ۾ کڙا
رهن ٿا، يا شيخن ۽ ڪلين تي وهن ٿا، يا ڏينهن ۽ رات ڪٿي
ميدان ۾ لنگا ٿي وهن ٿا يا بيهي رهن ٿا، يا بيءَ ڪنهن طرح
پنهنجي سر ۽ ڏک ۽ ڪشت ڏيئي ٿا ڏيکارين
يا ان کائڻ ڇڏي فقط کير پين ٿا يا سڄو ڏينهن ۽ رات پاٽ
ڪن ٿا، يا ڪنهن غفا ۾ ويهي سهرن يا ڏيان ڪن ٿا، يا
جهنگلن ۽ پهاڙن تي وڃيو رهن يا مڙن ورت ڌارڻ ڪن ٿا
۽ ڪنهن سان ڳالهائين ٿا يا ٻين انيڪ نمونن جا پاڪنڊ ڏيکارين
ٿا. اهڙن ماڻهن جي ٻاهرين حالت بالڪل حيرت جهڙي لڳي
ٿي . انهن کي ڏسندڙن جي دل ۾ سندن لاءِ عزت پيدا ٿئي
ٿي، پر ساڻن ٿوري بات چيت ڪرڻ سان معلوم ٿيو وڃي
ته ڪهڙو مطالب يا ڪهڙي چاهيا اندر ۾ رکي، يا ڪهڙي
مزي واسطي يا ڪهڙي ڪارڻ، هنن اهو طريقو اختيار ڪيو
آهي . تڏهن هنن جي اصلي حالت جو پتو پوي ٿو ته هو سچا
پرمارٽي آهن ڪين ڪپڙي ۽ پاڪنڊي . هاڻي سمجهڻ گهرجي
ته سچو پرمارٽي ڪير آهي ۽ ڪپڙي سوار ٿي ڪير آهي ؟
سچو پرمارٽي اهو آهي جو سڀ ڪم انهيءَ مراد سان ڪري ٿو
ته سچي مالڪ جو درشن ملي ۽ اهو مالڪ هن ئي اهڙو

سان مليو پير هجي. الھيءَ کي ٿي سميت چڙهي ٿو ۽ جڏھن
 اھڙو ستڪور ملي ٿو تڏھن ھو سواءِ سرب شيد مارڪس جي ٻيو ڪوبہ
 ابتدائيش ٿو ڪري. ھو اندر وڃڻ جو رستو ۽ استالڻ جو پيد
 ٻڌائي ٿو. ھو آتما يا سرب کي، ستڪور جي سروب ۽ شيد
 جي آسري، اندر ۾ مٿي چاڙھڻ جي ٽاڪيد ڪندو آھي.
 ھن جي ستسنگ ۽ پاڻيءَ ۾ پٺا ساڳي پيد جو ذڪر ۽ ستڪور
 سميت ٻارڻ ۽ ھن جي شيد سروب جي مھما، اندر ٿي رستي
 جو حال، الوراڻ، ٻارڻ ۽ ويراڻ، وغيره جو ورلن ھولندو.
 پر جتي بہ ستسنگ ۾ قصا، ڪھاڻيون ۽ گذري ويلن جي لھائڻ
 جو ذڪر ھجي يا نٺڻ ويراڻ ٿي زور ڏنو وڃي ۽ اندر جي
 پيد ۽ من کي اسٽر ڪرڻ ۽ مٿي چاڙھڻ جو ذڪر نہ ھجي
 نہ ستن جي وچن جي الوراڻ، ان جو نالو ستسنگ ناهي.
 ڇاڪاڻ تہ ستسنگ جي معنيٰ اھا آھي تہ جتي سم سم يعني
 سم ٻارڻ جو سنگ ھجي. سم ڪرد سم ٻارڻ جو سروب
 آھن ۽ الھن جو سنگ، ستسنگ آھي. سندن پاڻيءَ ۽ وچن
 ۾ يا نہ سم ٻارڻ واڌا سوامي ۽ ھن جي سم ستڪور سروب
 ھو ورن ھولندو يا ھن جي لڄ سروب ۽ لڄ ڌار جي ٻراڻي
 جي جڳھي ھولدي يا ھن جي چرلن جي ٻارڻ ۽ ٻرڻ يا
 شيد جو ذڪر ھولندو يا نہ اڀاسي کي رستي ۾ جدا جدا
 مدد ۽ پيچڻ وقت جيڪا خوشي ٿئي ٿي، تنھنجو ورلن
 جو شيد، اڇي پاڻيءَ ۽ وچن کي ٻڌڻ ۽ وڇاڻڻ ۽ ان کي
 غير شيد ۽ سم ۽ سرب کي ستڪور جي چرلن يا شيد ۾
 ڪرڻ، ستسنگ آھي. اھا ٻاڏ سمجھڻ ڪھڙي نہ ھو ڪنھن
 سم جي شيد تي ڪو به جڳھ ٿي ستسنگ جي مھما ڪيل
 آھي تہ شيد سنگ ڪرڻ سان ڪروڙن جنم جا باپ
 ڪنھن شيد ۽ شيد جو ڪلياڻ ٿئي ٿو. جيڪڏھن ڪنھن
 شيد تي شيد جي شيد ڪي ٿي شيد نہ ستڪور جي سنگ

اچي سگهي ۽ نه ان جو احوال شاسترن ۽ ڪتابن ۾ لکيل آهي .
 ڪتابن ۾ فقط انهن ڳالهين جا اشارا ڪيل آهن جي ثبوت لاءِ
 ڪافي آهن ، باقي ٻيو سڀ گورو ۽ يا مرشد ئي ڇڏيو ويو
 آهي . ڪتابن پڙهڻ سان وڌيا ملي ٿي پر سڄي مالڪ سان
 ملڻ جو رستو نٿو معلوم ٿئي . انهيءَ ڪري پوڻيون ۽ شاستر
 فقط مددگار آهن ۽ انهن جي پڙهڻ ۽ سمجهڻ سان ڪجهه قدر
 وهنوار ٿيڪ ٿي سگهي ٿو يعني اها خبر پوي ٿي ته هي ڪم
 ٻرو آهي ، ۽ هي ڪم ڇڳو آهي ۽ جيڪو دل جو نرم ۽ پرمارڻي
 هوندو اهو ٻرا ڪم ڇڏيندو ويندو ۽ ڇڱا ڪم ڪرڻ شروع
 ڪندو پر پوري ستگور جي ديا ۽ مهر کانسواءِ من کي وس
 ڪرڻ ۽ سڀني وڪارن جو ناس ٿيڻ ، ناممڪن آهي . جيستائين
 من نه مٽو آهي تيستائين ٻراڻن ۽ وڪارن جو ٻج موجود رهي
 ٿو . جيڪڏهن انهيءَ وڻ جون ٽاريون ۽ پن ڪري به پيا ته
 ڇا ٿيو ، جيسين ڇڙ موجود آهي اڇڏهن مايا جي پوڳن ۽ ان
 جي سواندن جو رس مليو ٿڏهن پن ۽ ٽاريون سڀ ساوا ٿي
 پوندا ۽ وري نيون نيون ٽاريون پيدا ٿي وينديون . انهن
 ڪري سمجهڻ گهرجي ته ويدن شاسترن ۽ پوڻين مان ، مالڪ
 جو ڪجهه پيد ، ستگور جي سڃاڻپ لاءِ ثابتي ۽ ڪجهه قدر
 ٻرائي پلائي ۽ ڀاپ ۽ ٻج جي سمجهه ملي ٿي . انهيءَ کان
 سواءِ ڪتابن مان وڌيڪ فائدو نٿو ٿي سگهي . اصل ۽ سچو
 پرمات مرشد يا پوري ستگور کان سواءِ حاصل نٿو ٿئي .
 سڄي کوجيءَ لاءِ اهڙي گورو ۽ جي ڳولا ڪرڻ ضروري آهي .
 جيڪي گذريل مهاتمان ، اوتارن ۽ پيشمرن جي ٿيڪ وٺي
 مات ڪري ويهي رهيا آهن انهن کي مالڪ جي ملڻ جي سڄي
 خواهش ڪونهي . تنهنڪري هو سندس درشن نه ڪري سگهندا .
 ۵۶ . بالڪل پوري کوج ڪرڻ کان پوءِ ستگور ڌارڻ ڪرڻ
 گهرجي ۽ پورو ستگور اهو آهي جو ست لوڪ ۾ پهچي ست پرش

ٺهين ڪري جيستائين انسان پوري متگوروءَ جي ڏيک ۽ سڃاڻپ
 ڪري، سندس ديا ۽ مٿي حاصل نه ڪندو جيستائين اهو بلڪل
 ناممڪن آهي ته هن کي ڪو لڄ سرور جو ڪيان حاصل ٿئي
 يا هن جا وڪار بلڪل دور ٿي وڃن. اهڙا ڏيک ۽ مڙهڻا
 آهن جو وقت جي متگوروءَ بنا، انسان کي انهن جي خبر
 نه ٿئي ٿئي سگهي. پر هو پنهنجي من ۾ ائين ٿو سمجهي ته
 هاڻ منهنجي من ۾ ڪو به ڏيک يا منجهيل ڏيک نه رهي آهي.
 پر جڏهن هو بيتن جي تحت سنگ ۾ اڀري ٿو ته کيس سڌ
 ٻولي. ته منجهس ڪيتري قدر ڏيک ۽ مڙهڻا رهيل آهن
 ۽ سڄي ٻولي ۽ اوسي جو حاصل ٿيڻ ڪيتري قدر نه مڪمل
 آهي ۽ آخري آستان يا پد کان هو ڪيترو نه پري آهي.
 ٿوري به ڪٽي ڇڏي نه سڄو ٻار ۽ ٻارڙو، پنهنجي وقت
 جي زندهه گروءَ جي ڪرپا ۽ مدد کانسواءِ، ٻي ڪنهن به
 طرح، پراڻي ٿيڻ ناممڪن آهي. اوتار نه جي هن دنيا ۾ آيا
 تن کي نه گورو ڪرڻو پيو. سڌارو ڇڏي ڳالهيءَ جنهن کي
 ماءُ جي پست ۾ ڳيان پراڻي ٿيو، اهو نه گوروءَ جي اڀرڻ
 يا هڪ قدم به اڳتي وڌي نه سگهيو. خود ٿوري مٿي جنهن
 کي وڪڻڪ ٽانڻ اڇڻا وڃن جي طاقت حاصل هئي اهو به
 بنا گورو ڪرڻ جي، اتي رهي ٿي سگهيو. پوءِ هن انسان
 کي ڪهڙي طاقت آهي جو زندهه ۽ پوري گوروءَ جي مٿي
 بنا سڄي ٻارڙو جي رستي ۾ هڪ قدم به اڳيان هلي سگهي
 ۵۵. ڪي ماڻهو ويدن، شاسترن ۽ ڪرمت صاحب کي گورو
 ڪري مڃن ٿا. انهيءَ ۾ ڪو ڏيک يا ڏيک نه انهن جي ٻڙهڻ ۽
 ٻڙهڻ سان گهڻو ڪجهه معلوم ٿئي ٿو. پر جيڪو رڳو انهن جي ٻڙهڻ
 ۽ ٻڙهڻ ۾ ئي لڳو رهي ٿو ۽ متگورو جي کوچ ٿي ڪري سو به
 مورڪ ۽ نادان آهي ڇاڪاڻ ته اڀاس جو پيد ۽ ٻارڙو جيڪو
 وقت جي متگورو کان معلوم ٿي سگهي ٿو، اهو لڪڻ ۾ ٿو

۵۴. اها ڳالهه سمجهڻ گهرجي ته سنت ستگورو ۽ جيڪو انساني روپ ڌاريو آهي اهو انهيءَ لاءِ نه ماڻهو ڏسي سگهن پر سندس اصلي سروب مالڪ جي سروب سان مليل آهي. انهيءَ ڪري هُو هر وقت سڄي مالڪ يعني ست پرش جي آندڙ ۾ مڱن رهي ٿو. سڄي ڪوچيءَ کي جيستائين پنهنجي اندر ۾ نج سروب جو درشن نه مليو آهي تيستائين هُو پنهنجي ستگور جي ئي سروب کي مالڪ جو سروب سمجهي، سندس چرڻ ۾ پريت ۽ پروسو وڌائيندو رهي. جڏهن هن کي اندر ۾ نج سروب جو درشن ٿئي تڏهن سمجهي ته هُو سڄي مالڪ يعني پوري ستگور جي چرڻ ۾ ملي ويو ۽ خود ستگور جو روپ ٿي ويو ۽ سندس ڪم پورو ٿيو. انهيءَ مان سمجهڻ گهرجي ته جنهنجو به ڪم ٿيو آهي يا ٿيندو آهو پنهنجي وقت جي موجوده ستگور جي پريت، شيوا ۽ ست سنگ مان ٿيو آهي. گذريل سنت، گورو، اولار، پيغمبر ۽ ديوتائون ماڻهن کي اڀديش نٿا ڪري سگهن ۽ نه هُو پنهنجو نج سروب کين ڏيکاري ٿا سگهن. انهيءَ ڪري ڪوچيءَ کي انهن سان سڄي پريت ۽ منجهن سچو پروسو نه ٿي سگهندو ۽ جي ڪنهن کي انهن ۾ سڄي پريت ٿي به نه هُو جهڙي جو ٿيڙو ٿي رهندو. البت سندس اندر جي ٿوري صفائي ٿيندي. پر هن جي روح يا آتما جو اسٽان يا هنڌ نه بدلو يعني سندس سرت جي چڙهائي نه ٿيندي. تنهن ڪري ايتري محنت ۽ اڪليف وٺڻ کان پوءِ به جيڪي ڪجهه پراپت ٿيو يعني جيڪا صفائي يا نرميتا حاصل ٿي سا قائم نه رهندي ڇاڪاڻ ته سرت يا آتما، پنهنجي دستور موجب هيٺين اسٽان تي بيٺي هوندي. جيئن ته انهيءَ اسٽان تي مايا جو چڪر هلي رهيو آهي جنهن جو زور جڏهن وڌندو تڏهن اهو شخص پنهنجي پريت ۽ پروسي کان ڪري پوندو ۽ پوڳن جي سواد ۽ مزو ۾ ڦاسي پوندو.

مسجد هس الدرون اوليا

سجده گاه جمل هس آجا خدا

يعني ستن جي اندر ۾ مندر ۽ مسجد آهي ۽ جيڪو مالڪ
يا خدا کي سجدو ڪرڻ چاهي اهو اتي مٿي ٿئي ٿو. وري
به فرماين ٿا:

گشت پيغمبر که حق فرموده است

من له کنجم. ههڻ دربالا هس

درد دل مومن به کنجم اهن عجب

گر مسرا خراعي ازان دلپا طلب

يعني ٿو خدا پيغمبر کي چيو ٿو مان ڪٿي به ٿو رهان، ٿو
آسمان ۾ ۽ ٿو زمين تي، پر مان پنهنجي پريمي ڀڳتن جي
دلن ۾ رهائڻ، ڇهه ڪر مولڪي چاهي، اهو الڳ وڃي اهن کان
گهري. تنهن ڪري هر هڪ سڄي مالڪ جي چاهڻ واري کي
مناسب آهي ٿو پنهنجي وقت جي ستورو جي ڳولا ڪري،
ان کان اڀرڻ ولي، الهيءَ جي چرلن ۾ ٿي من ۽ ٿي سان
شورا، پريم ۽ پروسو ڪري ٿو ٿوريئي وقت ۾ هن جو ڪم
ٻڌجي ويندو. سنسڪرت ۾ چيل آهي:

گورو ترهما گورو وشو گورو ديو ميسوره،

گورو وايو پار برهم نسمي شري گروي نه.

شري ڪرشن مهاراج ٻڌي ڪٿا ۾ چيو آهي: ”جيڪو به
مولڪي مان چاهي ۽ منهنجي شيوا ۽ پريم ڪرڻ چاهي سو
منهنجن پيارن ساڻن ۽ ڀڳتن جي شيوا ڪري. اهائي منهنجي
شيوا آهي ۽ مان هن تي خوش لبندس ۽ اهڙي منهنجي پيارو
آهي هر منهنجن سڄي ڀڳتن سان پريم ڪونٽر. مان ٿو آڪاش
۾ رهان ٿو ٿو پاڻال ۾ ٿو مان سورڳ ۾ رهان ٿو ٿو واکمن
۾. ساڻوچن جيڪي منهنجا پريمي آهن، منهنجو اواس اهن
جي هردي ۾ آهي.“

ملي، الهيء جي سنگت ڪري ۽ سڀني گذريل ديوتائن،
 اوتارن، مھاتمانن، سنتن ۽ ساڌن کي، هن ۾ موجود سمجھي
 ٿن ۽ من سان سندس شيوا ڪري. منجهس پريم ۽ وشواس
 رکي ان کان ئي پنهنجو ڪم راس ڪرائي. جهڙيءَ طرح گذري
 ويل راجائن چاهي ڪيترا به نياءَ ڪازي ۽ وڏي ۽ دل وارا
 هئا پر انهن جي ڳالهين ٻڌڻ يا نالو وٺڻ سان، اسان کي نياءَ،
 عهدو يا دولت نٿي ملي سگهي. جيڪڏهن اسان کي انهن
 ڳالهين جي چاهه آهي ته اسان کي جڳائي نه موجوده وقت
 جي زنده راجا کي ملڻ لڏهن البت اسانجو ڪجهه ڪم ٿيندو
 ته نقصان ۽ مونجهاري کانسواءِ ٻيو ڪجهه به حاصل نه ٿيندو.
 مولوي زور صاحب فرمائين ٿا:

چون ڪردي ذات مرشدرا قبول

هر خدا در ذاتش آمد هم رسول

يعني پوري ستگور ۽ مالڪ ۾ ڪوبه تفاوت ڪونهي.
 مرشد يا ستگور ۾ مالڪ ۽ اوتار سڀ اچيو وڃن. ڇو مالڪ
 سان ملڻ چاهي ٿو تنهن کي گهرجي ته سچن فقيرن يا سنتن ۾
 ستگور جي ڳولا ڪري. رڳيل ڪپڙن پاڻڻ واري کي سنت
 نٿو چئجي. پر سنت اهو آهي جو ست لوڪ ۾ پهچي، سڄي
 مالڪ سان ملي ويو هجي. پوءِ ڪٿي هو گرهستي هجي يا نياڳي،
 برهمڻ هجي يا ٻيءَ ڪنهن به ذات جو. مالڪ جو ديدار،
 دنيا ۾ ٻيو ڪٿي به ملي نه ٿو سگهي، سواءِ پنهنجي اندر جي
 يا پوري سنت يا ساڌ ۾ ڇاڪاڻ ته هو ڪل جڳت جا قدرتي
 گورو آهن. ڳوليندڙن کي فقط انهن ۾ هندن (پنهنجي اندر
 يا سنت ۾) ئي مالڪ جو درشن پراپت ٿي سگهي ٿو. مورتن
 پيرن، ورثن، چئن ڌامن ۽ مندرن وغيره ۾ ڪٿي به هن جو
 پتو يا نشان نه ملندو. مولوي زور صاحب فرمائين ٿا:

نئي ٿي سگهي. ساڻيو حال انهن جو سمجهڻ کپي جيڪي ستنن کي
 اشت بدن ٿا. جيڪي جيڪي ماڻهو ستنن جي وقت م رهن
 آيا ۽ هنن جي چرلن ۾ شيوا ۽ ڀڳتي ڪئي ۽ کائن اُبدش
 (نام) ورتو بيشڪ مڪئي ۽ جا حنڌار ٿيا پر هن ستن
 جي گذري وڃڻ کانپوءِ سندن ٽپڪ ورتي ۽ کمن اشت سمجهو
 پر پنهنجي وقت جو پورو ڪورو يا سميت يا پورو ساڌ نه ڳوليو
 ۽ جيڪو اڀياس جو مارڪس، رستو يا طريقو ستنن مقرر ڪيو
 آهي، ان موجب نه هليا نه آهي نه ٻين متن وانگر مڪئي ۽ جا
 حنڌار ٿيا ٿي سگهن. جيئن ٻيا ماڻهو مورتن، ليرتن، پوتن ۽
 گرلتن جي پوڄا ۾ لڳا پيا آهن تيئن ستنن جا پوئلڳ به هي
 سماڏين، چينڊن، گرلتن وغيره جي پوڄا ۾ لڳي ويا ۽ ستن
 جي لڄ سروب ۽ پند جو پند ۽ مارگ جي حال ۽ اڀياس جو
 طريقو معلوم نه ڪيائون ۽ ٻاهر مڪي اڻڪڻ وانگر ستنن سماڏين، گرلتن
 وغيره جي ٽپڪ ٻڌائون نه پوءِ آهي نه ٻين متن جي ٻاهر مڪي
 پوڄا ڪندڙن وانگر ڪرم ۽ ڀرم ۾ اٽڪي ويٺا. مڪئي انهن
 کي نه پراڻپ نه ٿيندي. سچو سبب پڻهي اهو آهي جو ستن
 جي حڪم موجب اڀياس (ڪرلي) ڪري ۽ رستي جون منزلون
 پار ڪري سبب پيش رازا سرامي ۽ جي استان ٿي پڄي ٻيا
 ستنن جي حڪم انوار الهي ۽ رستي ٿي هلڻ شروع ڪري
 نه هڪ ڏينهن اهو ضرور مڪئي ۽ مڪئي پراڻپ ڪندو.
 ٿوري ۾ مطلب هي آهي نه جيڪو گذريل ميانمان يا اولائن
 يا پيغمبرن يا دوتائن کي ٺٽا پنهنجو اشت ٻڌي ائين سمجهندو
 نه مون انهن جو مع اختيار ڪيو آهي انهيءَ جو ڪڏهن به
 ڀروڪارو نه ٿيندو.

۵۳. جيڪو مالڪ جو سچو کوجي يا ڳولار آهي تنهنکي
 کير جي نه پنهنجي وقت جي (Contemporary) پوري سميت
 يا پوري ساڌ جي ڳولا ڪري يعني کيس چٽي پورو متڳور

ايترو چوڻ ڪائي آهي ته دنيا جي زچنا ٿيڻ بعد، ڪو دواڀر
 ۾ ۽ ڪو ٿرڻا جڳ ۾ پيدا ٿيو. هاڻ چڱيءَ طرح سوچڻ گهرجي
 ته هنن جي پرگهت ٿيڻ کان اڳر ست جڳ ۾ ڪنهن جي پوڄا
 ڪئي ويندي هئي ۽ ڪهڙي طريقي سان ماڻهو ڀرم ڀد پراڻت
 ڪندا هئا. انهيءَ وقت ۾ هنن گرب، جنهن کي پرنڌ يا اولڪار
 به چوندا آهن، ان جي اڀاسنا ڪئي ويندي هئي. اهو احوال
 وڌن ۽ آڀڻڻن ۾ لکيل آهي. پوءِ ڪهڙو ڪارڻ آهي جو
 ماڻهو اها پوڄا ڇڏي هن وقت مورتن ۽ نيرتن ۾ ڦاسي ويا آهن.
 گنگا جي به نه ڀاڳيرت جي وقت کان وٺي جاري ٿي. جڏهن
 گنگا جي نه هئي تڏهن ڪهڙو نيرت هو؟ مطلب ته جيتريون
 به پوڄائون هن وقت جاري آهن سي سڀ دواڀر، ٿرڻا ۽
 ڪلجڳ ۾ نيون شروع ٿيون آهن. سچي ۽ اصلي پوڄا نه ڪل
 مالڪ جي آهي جا ست ست پتاندڙ هرڪو ڪري سگهي
 ٿو. پر اوتارن ۽ پيغمبرن جي پوڄا انهن ئي ديسن يا ملڪن
 ۾ جاري رهي ٿي جتي هو پيدا ٿيا پر ٻين ملڪن ۾ نه ڪير کين
 سڃاڻي ٿو ۽ نه مڃي ٿو.

۵۲. اوتارن ۽ پيغمبرن، پنهنجي وقت ۾، پنهنجي اصلي
 اسٽان يعني جتان هو پرگهت ٿيا هئا، اُتي جي مالڪ کي
 وڏي ۾ وڏو ڪوٺيو ۽ پاڻکي انهيءَ جو موڪليل يا پيارو سڏايو
 ۽ ماڻهن کي سيکاريو ته اهي کين اشت ڪري پوڄين. اها
 ڳالهه غلط نه هئي. پر انهيءَ حالت ۾ فقط انهن ماڻهن جو ڀلو
 ٿيو، جي انهن اوتارن ۽ پيغمبرن جي وقت ۾ موجود هئا ۽
 کين، انهن اوتارن ۽ پيغمبرن پنهنجي پد يا اسٽان جي مڪتي
 بخشي. پر انهن جي گذري وڃڻ کانپوءِ جيڪي ماڻهو هنن
 جي مت ۾ آيا تن صرف انهن اوتارن ۽ پيغمبرن جي نالي جي
 ٿيڪ ڪٿي ورتي پر هنن جي من ۽ وهنوار ڪ نموني ۾ ڪا
 تبديلي نه آئي. اهڙي ٿيڪ ذريعي ڪڏهن به مڪتي پراڻت

انهن کي ڪرڻ گهرجي بلڪه ست پرش راڌا - واميءَ کي پڙهڻو
 اٿس ڪرڻ وارن کي به رستي ۾ ايندڙ هر هڪ ٻڌ جي ڌارڻا
 يا ڌيان ڪرڻو ٻولندو ۽ انهن ڪرڻ کانسواءِ انهن ٻڌن يا استادن
 کي ٻار ڪو نه ڪري سگهيو. پر انهيءَ رستي تي هلڻ کان
 پهرين اهو ضروري آهي ته پڙهڻو اٿس ڌر ۽ له ٻڌ يا استادن
 کي ڪرڻ گهرجي ۽ هر هڪ استادن جو حال ۽ رچنا چڱيءَ طرح
 سمجهي ڇڏڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته دنيا ۾ اهڙا گهڻائي ٻيا آهن
 جي خدا، پر مشورو، پرماتما، برهم، پار برهم، شڌ برهم ۽
 ست نام جا نالا وٺي ماڻهن کي منجيا آهن ۽ پتڪائين ٿا، پر
 حقيقت ۾ ڪنهن آهي ٻڌ ۽ استادن، جي رستي ۾ اچن ٿا، انهن
 جو پرورد ۽ سرپرستو علمي (Theoretical) ڳيان نه ڪوٺي. اهڙا
 شخص هميشه دوکو کائين ٿا ۽ ڪنهن خبر ئي ڪانهي ته هو
 ڪهڙي استادن جي ڌڻيءَ يا مالڪ کي برهم، خدا ۽ ستنام
 چون ٿا. انهيءَ ڪري ست نام ڏها ڪري، پڙهڻن شيوڪن کي
 پهرين هر هڪ استادن جي بلڪل چڱيءَ طرح واقفيت ڪرائي،
 پوءِ ست پرش راڌا سواميءَ جو اٿس، جيڪو سڀ کان اوچو
 ۽ آخري آهي، پڪو ڪرائين ٿا. ان بعد انهن استادن کي ٻار
 ڪرڻ لاءِ اڀياس جو طريقو سکائين ٿا. اهڙيءَ طرح سان اڀياسي
 پڙهڻجي منزل تائين پهچي سگهي ٿو ۽ سڀني استادن جي حالت
 ۽ حقيقت به، ڄاڻي سگهي ٿو. پڙهڻجي پرورد ۽ - جي مالڪ
 جي ليک نيڪ سمجهڻ وٺي ۽ جيتري قدر سندس پهچڻ ٿي
 سگهي ٿي، اها حاصل ڪري، پڙهڻو اڀياس شروع ڪري
 سگهي ٿو. جيڪڏهن هن کي پيدا نه مليو ۽ پهچڻ به سمجهه نه
 آئي ته مالڪ جي چرڻن ۾ سڄي پرمت پيدا ٿيندي ۽ نه روز
 بروز اڀري ٿيندي ۽ نه ڌر تائين پهچڻ جي طاقت رهندي. رستي
 ۾ ڪنهن نه ڪنهن هنڌ دوکو کائي بهي رهندو.

۵. اوتار ۽ ديوتائون سڃا مالڪ نه آهن. انهي نسبت

۴۹. ویدن، شاسترن، پاڳوت ۽ پرائن ۾ شوق، وشدو ۽ برهما ۽ ٻين ديوتائن جي عمر جو بيان ڏنل آهي. اوتار به دنيا مان ڪوچ ڪري ويا. ان مان ثابت آهي ته اوتار ۽ شوق، برهما وغيره به ناسونت ۽ فاني آهن. جڏهن اهي روپ به ناسونت ثابت ٿيا ته پوءِ سندن ناسونت سروپ جي نقل يعني مورتن ۽ بتن کي ابناشي سمجهڻ ۽ انهن ۾ ويساه يا عقيدو ٻڌڻ ڪيتري قدر درست ٿي سگهي ٿو؟ جيڪڏهن هنن جي نه روپ جو پيد حاصل ڪري ان جو ڌيان ڪن ۽ ان ۾ نشچو ٻڌن ته هوند ڪجهه فائدو ٿين ها پر نقلي بتن ۽ مورتن مان ڪجهه به حاصل ٿيڻو ناهي. انهيءَ مان عام ماڻهن جي غلطي صاف ظاهر ٿئي ٿي. پر جڏهن سنت انهيءَ غلطيءَ کي دور ڪرڻ جي ڪوشش ڪن ٿا ته دنيا پنهنجي مورڪتا ۽ اهنگار سبب انهن کي ننڍڪ ٿي ڪوئي. خاص ڪري پڊت ۽ بيڪڌاري، جن ڌرم کي پنهنجي روزگار جو وسيلو بڻايو آهي، اهي سنتن جي پرائي ۽ ننڍا ڪن ٿا.

۵۰. جيڪڏهن ڪي ائين چون ته اسين اوتارن جي انهيءَ روپ ۽ پڊت جي پوڄا ڪريون ٿا جي سندن اصل روپ آهن يعني جتان اوتار پرگهت ٿيا ته اهو سندن چرڻ برابر آهي. پر انهيءَ ڳالهه کي اڃا به وڌيڪ ويچارڻ گهرجي ته انهن جي روپ (Form) يا پڊ (Region) جي پوڄا جي بدران چونه انهيءَ روپ ۽ پڊ يعني ڪل مالڪ جي پوڄا ڪجي جنهن مان خود اوتارن جو اصل پڊ پيدا ٿيو. محنت ۽ طريقو ٻنهي پڊن جي پوڄا جو ساڳيو آهي پر انهن جي ڦل ۽ فائدي ۾ فرق آهي. انهيءَ ڪري سڀ کان وڏي ۽ اڇي جي پوڄا ۽ ان کي پنهنجو اشت ڪرڻ جڳائي ۽ اهوئي اشت سنتن جو آهي ۽ انهيءَ جو ئي سنت اپديش ڪندا آهن. ان اپديش جو اهو مطلب ڪونهي ته ٻين پڊن ۽ استائن جي ڌڻين سان ڪو وير يا

خيال وڪن ٿا ته جيئن سندن شيوڪ لاراض نه ٿين ۽ سندن
 روزگار ۽ آجيو ڪا به خال نه پوي. اتي طرف بست، جي ڪل
 مالڪ جا سڃا ۽ پورا عاشق آهن سي الهِيءَ ڳالهه جا خراڻا ۽ مند
 آهن نه دلدار ست سنگ به نه ڳڙن ۽ پنهنجو پاڇو سندن
 شيرڪن تي نه وجهن. الهِيءَ ڪري ست ملامت ۽ لنڊا ڪي
 پيار و سڄڻ ٿا ڇاڪاڻ ته اهي ڇوڪيدار جو ڪم ٿيون ٿين
 ۽ اهڙن سنڀاري ماڻهن کي سندن درٻار کان پري ٿيڻ وڪن.
 ۴۸. اها ڳالهه معلوم هئڻ گهرجي ته ستن جو اهو دستور
 آهي ته جڏهن ڪير وٺڻ ويندو آهي ته هن کي فقط ست
 وٺڻو يعني ست پرش رڌا سواميءَ جو آبدش يا ذڪر ڪندا آهن
 ۽ باقي ڇهه ڪٿي ڪجهه آهي ٿيڻ کي ٺاهي ۽ هٿين ۽ رڃي جو
 ڪولين ٿا. الهِيءَ ڳالهه کي مورو ۽ لڏان ماڻهو، ديوتائن،
 اولادن ۽ پيغمبرن جي لنڊا سمجهي، ستن کي لنڊڪ ڪوٺين
 ٿا. پر اهو خيال ٺڪا ڪن ته جي ستن برهما، وشو مهيش،
 ديوتائن، اولادن ۽ پيغمبرن کي هٿين ۽ رڃي جو ٺهرايو ته
 ساراهه ڪنهن جي ڪٿي ۽ سڀ کان وڏو ڪنهن کي ٺهرايو؟
 جي هنن ست پرش ۽ ٻن پرش پورن ٽڙي رڌا سواميءَ جي
 تعريف ڪئي، اها ئي ڳالهه ته مڃڻ جهڙي ۽ بلڪل ليڪ آهي
 ڇاڪاڻ ته ڇهه ڪر سڀ کان وڏو ۽ سڀ جو مالڪ آهي، ان
 جي تعريف ڪرڻ ۽ سندس چرڻ به ٿورو ۽ وشواس ڪرائڻ
 ۽ هن جي شهوا ۽ بوجا جو آبدش ڪرڻ، اهو بلڪل مناسب
 ۽ ضروري ڪم آهي. ڇاڪاڻ ته هن بنا، انسان جي مڪتي
 يا آڌار ناممڪن آهي. اهو پڻ سمجهڻ گهرجي ته ڪل مالڪ
 جي تعريف ٻڌي لاراض ٿيڻ ۽ پنهنجي پورائيءَ ڪري،
 ڳالهه جو اصل مطلب نه سمجهي، ستن جي وچن جو قدر
 ڪرڻ بدران انهن جي برخلاف ٿيڻ ۽ ڪنهن پرو سمجهڻ ۽ لنڊڪ
 ٺهرائڻ، اها ڪيتري قدر نه شرم جي ڳالهه آهي.

سنساري ماڻهو دنيوي فائدين لاء پنهنجي ڪرم ۽ ذر ڪي
 ڇڏيو ڏين ۽ ٻرلو ڪ جي نقصان کان به نٿا ڊڄن نه مالڪجي
 چاهڪن جي سڃي چاه ڪهڙيء طرح ثابت ٿئي جي هُو
 ٿوري ڪلا يا بيوقوفن جي طعنن جو خوف ۽ خيال ڪري ستن
 جي درٻار ۾ حاضر نه ٿين. انهيء مان اهو ثابت ٿيندو ته ڪين
 سڃي چاه ناهي ۽ هنن دنيا جي ڪاروبار ۾ ايترو دڪ ۽
 ڪشت نه ڏنو آهي ۽ نه دنيا کي پنهنجو ايتري قدر دشمن سمجهو
 آهي جو هُو ان کي دور ڪرڻ جو ڪو علاج ڪن. هنن کي
 مالڪ جي درشن ڪرڻ جي ايتري قدر پياس نه لڳي آهي
 جو هُو لوڪ اڃا ۽ سنساري ماڻهن جي ٽوڪن ۽ طعنن کي نه
 ليڪين. اهڙا ماڻهو ستن جي ست سنگ جا لائق ناهن ڇاڪاڻ
 ته ڪين اڃا پوري غرض نه آهي جو ستن جي حاضريء ۾
 ٺهناڻي ۽ نمونن سان پيش پون ۽ پنهنجي دڪ جي دوا وٺن.
 ۴۷. ان ڳالهه جي ڄاڻ ضروري آهي ته طعنن ٽوڪون ۽
 ستن جي ڪلا، شيوڪن کي به پڪو ۽ ٺيڪ ٿي ڪري. جي
 ڪلا ۽ بدنامي نه ٿئي ته هُو ڪڇائي رهجي ويندا. ننڍا ۽ بدنامي
 سڃي پريم جون نشانيون آهن. عاشقن يعني سچن ڀڳتن کانسواءِ
 ٻئي ڪنهن کي طاقت ناهي جو دنيوي بدناميءَ کان بي پرواه
 رهي. پارسيءَ ۾ چيل آهي:

ملا مت شهنه بازار عشق است

ملا مت صيقل زنگار عشق است

يعني ننڍا ۽ دنيا جي ڪل، پريم جي بازار جي ڪوٺال
 آهي ۽ اها ميل ۽ مٽيءَ جي صفائي ڪرڻ واري آهي. جيڪي
 گورو دنيا جي چاهڻ وارا آهن سي دنيا ۽ دنيا دارن سان گهڻي
 دوستي رکن ٿا ۽ انهن کي پيار ڪن ٿا ۽ انهن جي هر طرح
 خاطر داري ڪن ٿا ۽ ترقي ۽ عزت چاهين ٿا. ان جو وڏو

جيئن ڊلياڊار ناراض ٿين يا شڪايت ۽ لڪتڇپي ڪن ۽ ان ڪري آهي ۽ بنا اهڙڪاري ماڻهو اها لڪتڇپي ڏي ڊرڊار ۾ نه اچن ۽ سٺ سنگ ۾ خلل نه وجهن. ستن جي ڊرڊار ۾ ڪو بهرو نهو رهي جو پري ۽ پلي کي سڃاڻي روڪ روڪ ڪئي وڃي. ڊلياڊار ۽ اهڙڪاري جهڙو، جهڙڪا ستن جي ڊليا ۽ آلوچا ڪن ٿا سان چوڪيداريءَ جو ڪم ڏئي ٿي يعني اهڙن سنساري ۽ اهڙڪاري جهڙن کي پري رکي ٿي. اهڙا شخص، ڊلياڊارن جي شرم ۽ حياءُ، خوف ۽ طعن کان ڊڄي ستن جي ڊرڊار ۽ سٺ سنگ ۾ اٿن وڃن. صرف اهڙا شخص جي سڃي ۽ پري پريءَ جا ڪو به آهن، ڊلياڊارن جي ڊڄ ۽ لڄ جو ڪوڊ خيال نه ڪري. ستن جي ڊرڊار ۾ ٻڌن ٿا، الهيءَ کانسواءِ اها ڊليا پرمات جي شوقن لاءِ هڪ سر جي پرکنا آهي، يعني ڪڏم معلوم نهو وڃي نه ماڻهو سچو پرمار ٿي آهي يا نه. ڇهه کي سڃا ڪو جي ڊولدا آهن سي ڪڏهن نه ڊليا جي بدنامي ۽ نه ڪنهي ۽ مورڪن جي طعن کان لٽا ڊڄن ۽ پنهنجي اصلي مطلب يعني پرمات کي حاصل ڪرڻ واسطي، ستن جي ڊرڊار ۾ حاضر ٿين ٿا ۽ جههه ڪوڙا آهن سي اتي لٽا ٻڌن.

۴۶. ڊلياڊارن کي ڏسڻ چاڻاڻ نه هو ڊليا کي سڃيءَ دل سان ڄاڻن ٿا نههڪري پنهنجي مطلب حاصل ڪرڻ واسطي ڪهڙي به اسان تي وڃڻ کان لٽا ڪيائين ۽ اهڙي هنڌ ڊليا ڊلياڊار ۾ هنن کي ڪوڊ شرم نهو ٿئي. مثال طور، پراهمن غير ڊرم وارن جي مذمتڪاري يعني شيرا ڪن ٿا يا پنهنجي ڊولدا جي بيماري هٽائڻ جي غرض ڪاڻ پنگيءَ جي گهر وڃڻ کان لٽا هڻڪن. ڪيترا اوچيءَ ذات وارا پنهنجي اشت يا ڊرم جي ڪار پراو نه ڪري شيشن ۽ سبدن جون ڊرون وڃو ريشن ۽ الڪ پورڪن ۽ پوتن کي پوڄن. ڇڏهن

عقل ٻهجي نٿو سگهي . انهيءَ سبب ڪري ، ڪيترا ماڻهو پنهنجي ناداني ، ڪم عقلِي ۽ ڪم فهميءَ کان سنڌن جي چال ۽ هلڪت تي آياو آئي ، مفت پنهنجو نقصان ۽ هرج ڪن ٿا يعني هنن جي سنگت کان پري هليو وڃن .

۴۳. سنت نٿا چاهين ته سنڌن درٻار ۾ دنيا دارن جو وڏو انداز ۽ گهڻي پيڙهجي . هو صرف اهڙن ماڻهن کي چاهين ٿا جن کي پرم پد حاصل ڪرڻ جو سچو شوق آهي . پر هنن کي اهڙن ماڻهن جي صحبت کان نهايت نفرت آهي جن کي دنيا جي چاهه آهي . انهيءَ سبب ڪري هو ، ڪا به شڪتي يا ظاهري ڪرامت اڪثر نه ڏيکاريندا آهن . ڇو ته اهي ڪرامتون ڏسي گهڻيئي سنساري ماڻهو چڪجي ايندا جنهن ڪري سنڌن ۽ سنڌن سچن شيوڪن جي ست سنگ ۽ اڀياس ۾ خلل پوندو . جيڪو سنڌن وچن ۽ گيان کي ٻڌي وشواس ڪريٿو انهيءَ کي البت اندروني ڪرامت يعني سچي مالڪ جي درشن ۽ جمال جو نور ۽ پرڪاش ڏيکارين ٿا ۽ هن جي سچي ڪاروبار ۾ هروميشه اندروني ڌيان ڏيندا رهن ٿا . تڏهن ئي هو سنڌن جي ڪرامت چڱيءَ طرح ڏسي ۽ سمجهي ٿو ۽ پوءِ هن جو پروسو به پڪو ٿيندو ٿو وڃي ۽ سندس سنڌن جي چرڻن ۾ روز بروز پربت وڌندي رهي ٿي .

۴۴. جتي سنت ستگور عام طور ست سنگ جاري رکن ٿا اُتي هنن جي درٻار ۾ اڪثر فقير ۽ محتاج به اچن ۽ وڃن ٿا . انهيءَ ڪري جائز آهي ته پريهه شيوڪ جيڪي ڏن ۽ سامان پيٽ ڪن سو انهن غريبن ۽ محتاجن کي ڏيئي سڦل ڪيو وڃي ڇاڪاڻ ته سنت شيوڪن جي ڏنل سامان ۽ ڏن کي پاڻ وٽ نه رکندا آهن .

۴۵. جتي سنت ستگور پنهنجي مڙج ۾ ست سنگ فرمائين ٿا ، اتي هو ڄاڻي ٻجهي به چار اهڙيون ڳالهيون ڪندا آهن

حڪومت جو فخر (۴) احم حياءُ ۽ دل ٻا جي ليکي ۽ ٻڌي ۽
جڙ ٻڌ (۵) استري، اولاد، ڌن ۽ مال جي محبت (۶)
ڪڙڙن ۽ سڪڻن متن جي پاسطاري (۷) آشا، ٿرشنا ۽ دل ٻا
جي پوڳه ولس جي چاه (۸) خودي يا اهنڪار.

۴۲. جنهن مهاڻا جي ست سنگ ۽ سبوا مان اهي ٻن دن روز ڏيلا ۽ گهٽ ٿيندا وڃن ۽ سڄي مالڪ جي چوڻن ۾ دن ۾ دن برابر ۽ ڀروسو وڌندو رهڻ نه ڀڪ سمجهڻ گهرجي ته اهو سٺو آهستي آهستي سڀي ٻڌڻ کان ڏاڏي، له ٻڌ ۾ پهچائيندو. انهيءَ کانسواءِ ٻي ڪا به ڀروسو ۽ اعتبار ڇوڪري سڃاڻپ، سنڌ ۽ ماڻ جي ڪونهي. ڇوڪڙهن ڪنهن ارادو ڪري ٿو ته ستن جي لڇڙ ۽ ڇال چلڻ جي حال کي ڏسي، انهن کي ڪتان ۾ لڪيل ڳالهين سان پيڻي يا سندن ڪرامتون ڏسڻ چاهي يا سندن ڪنهن ئيءَ طرح ڀرپڪڙا ۽ امتحان وٺي ته اها سندس ٻاڪل وڏي غلطي ۽ ناداني ٿيندي. ڇاڪاڻ ته هن عيبن سان ڀريل ڇڙ ڇوڪري ڪٿڙي طاقت آهي جو پنهنجي گوري ٻڌي ۽ محدود عئل ۽ سمجهڻ سان، ستن جي حال ۽ آلهه ڀاڄ ڪي ڀرڪي سگهي. منهن کي نه پهرين پنهنجي گهرج جي ڳالهه ڏسڻ گهرجي يعني کيس ڏسڻ گهرجي ته سنڌ جي درشن ۽ وڃڻ سان سندس دل ۾ ڪيتري قدر مالڪ جي ملڻ جو شوق پيدا ٿئي ٿو. کيس ڇڳائي نه سڄي لهر ٿا ۽ لهڻائيءَ سان ستن جي اڳيان وڃي. هنن سان ٻيا اهڙڪار ۽ چترائيءَ جي ورهلاءُ ڪري. سندن وهندڙ ۽ هلڪي پنهنجي له عئل سان نه ڀرڪي، نه داخل ٿئي ۽ نه پنهنجي راءِ ڏئي. ڇاڪاڻ ته سنڌ جيڪو ڪم ڪن ٿا سو ٻاهران ڪٿي ٻارڙو ڪل ڏسڻ ۾ اچي پر اهو ڪڏهن به مطلب کان سواءِ نه هوندو ۽ ضرور ان ۾ سڀني جيون جو لاپ هوندو. اسان جو سچو فائدو ۽ نقصان ڇا به آهي، انهيءَ حد تائين انسان جو

ڏجن ٿا. ڪبير صاحب، ٿلي صاحب، جڳڇيون صاحب،
 غريب داس جي، پلٽو صاحب، گورو نانڪ صاحب، دادو جي،
 ٿلي داس جي، لاپا جي، سوامي هرداس جي، سورداس جي ۽
 ورداس جي. مسلمانن ۾ شمس نبر پز، مولوي روم، حافظ، سرمد،
 مجدد الف ثاني. انهن صاحبن جي وچن ۽ پاڻي مان سندن
 پهچ ۽ منزل جو پتو پوي ٿو.

۴۰. سچن سنتن ۽ فقيرن جي سڃاڻپ اها آهي ته هو
 هميشه، سچي مالڪ کي اندر ۾ حاصل ڪرڻ سڃاڻيندا آهن
 ۽ ٻاهرين مورتن، نيرتن، پوئين ۽ ڪتابن ۾ نه پڙهيندا آهن ۽
 نه هو ديوتائن اوتارن ۽ پيغمبرن جي پوڄا ۾ لڳائين ٿا. سنت،
 سهج پورڪ يعني سرت شيد جي اڀياس کانسواءِ ٻيو ڪوبه
 رستو مالڪ جي ملڻ جو نه ٻڌائيندا آهن. هو پنهنجي وقت
 جي (Contemporary) ڪامل مرشد يا پوري ستگور جي شيوا
 ۽ خدمت ۽ پرڻ جو اپدش ڪندا آهن. هو استري، اولاد،
 ڌن، مان ۽ مرتبي جو پيار روز بروز گهٽائي، ڪوچي ۽
 هردي ۾ سچي مالڪ لاءِ پريم ۽ پيار وڌائين ٿا. هو پاڻ به
 هر وقت ڇڻ ڌيان ۾ رهندا آهن ۽ پنهنجن شيون کي به
 انهيءَ ڪم ۾ لڳائين ٿا. هو، گذريل وقت جي ڌرم، ڪرم،
 ڀرم، شڪ شيوه ۽ ٻين اڻڻ کان دور رکي، هڪ ئي
 سچي ۽ ڪل مالڪ کي اڻڻ ڪرڻ جي هدايت ڪن ٿا. آهستي
 آهستي سڀني اندروني ۽ ٻاهروني ٻڌڻن جي چڙ ڪاٽي،
 جيئري ٿي يعني هن ئي سرپر ۾ مالڪ جي چرڻ ۾ پهچائين
 ٿا، پر شرط هي آهي ته ماڻهو هنن جي شيوا ۽ سنت سنگ کان
 هٽي نه وڃي ۽ روز بروز سندن چرڻ ۾ پريم ۽ ارسو وڌائيندو
 رهي ۽ جيئن ته هو فرمائين ٿين ڪندو رهي.

۴۱. رشي وسشت الوسار اٺن قسمن جا ٻڌن آهن،
 (۱) خاندان يا ونش جو فخر (۲) ذات جو فخر (۳) عهدي يا

رنگ، تماشا ۽ عيس جاري ڪري ڇڏيا آهن. ست سنگ جا مکيه ٻالھ هئي، تنهن جو ڪوبه مبالغو ڪيو وڃي. پوءِ ڪندڙن کي عرش ڪرڻ لاءِ لوان لوان وٺڻ جا طريقا اختيار ڪيا ۽ مندڻن کي سينگارڻ چالو ڪيو. اهڙي طرح اڄ ڪلهه ليرڻن ۽ ورتن مان انهن جي اصلي مطلب ۽ مقصد جي ورڏ نتيجه اڪري ٿو. ايسٽائين جو جيڪڏهن ڪو ماڻهو اهڙن ليرڻن تي لٿو وڃي ۽ پنهنجي گهر ۾ ويهي مالڪ جو نام جهي ٿو ته هُو ڪيترن ئي ٻارن ۽ ڪڪرن کان بچڻو رهي ٿو. اهڙو ماڻهو انهن کان بهتر آهي جيڪي ليرت ڪن ٿا ۽ ليرت اسٽالن تي چڱا چڱا طاقتور کاڌا کائي تماشا ڏسن ٿا ۽ اهڙين ئي فائدي ڳالهين ۾ پنهنجو وقت خراب ڪن ٿا ۽ ليرڻن جو اعدگار پنهنجي دل ۾ رکن ٿا. اهڙي حالت، اڄ جي وقت ۽ ماڻهن جي ڏسي، سنن کي ڏاڍي ڏها آئي ۽ جيتوڻيڪ هنن کي سڃاڻڻو ملي ۽ ڪرڻي تمام اورا ڏسڻ ۾ آيا، تڏهن به هنن پنهنجي ڏها مهر ڪري، وڃن ۽ ٻاڻي ۽ وسيلي سيني کي ڀرم ڀڄڻ جو اپديش ڪيو. جن جن انهن جي وقت ۾ سندن وڃڻ کي ڄاتو سان ٻڌو ۽ سمجهيو ۽ ان تي وشواس ڪيو ۽ اڀياس ڪيو، انهن کي سنن ڀرم ڀڄڻ ۾ پڇاڙو. ٻاڻي ٻين ماڻهن واسطي سنن جي ٻاڻي ڪئي ڪري رکي وئي ته جيڪو ان کي پڙهي ۽ سمجهي، اهو به سنن جو قدر ڄاڻي ۽ سڄي مالڪ جي پراپتيءَ لاءِ ڀوري سن ستگر جي ڳولا ڪري. ڪرم ۽ ڀرم يعني مڙهي، ٻاڻي، جائزون، وٽن، ديوتائن ۽ اولادن جي ڀوجا کان پري رهي، هڪ سچو مالڪ، جو سڀ جو ڪرڻا ۽ سڀ کان مٿي آهي، تنهن ۾ ڀڪو ڀرم ۽ ڀروسو رکي، هن جي چرلن جو درشن حاصل ڪندو.

۳۹. گذريل صف سؤ سالن ۾ جيڪي پورا ۽ سڃاڻت، سڃاڻت ۽ فٿر پرکيت ٿيا آهن، انهن مان ڪن جا نالا هيٺ

۳
وڌائي رهيا آهن ۽ سهج يورگه جي اڀياس ۽ ستگرڙ ڀڳتي
کان باڪل پي خبر ۽ اڻ ڄاڻ آهن اهي پوءِ پڌ ڪي ڪيئن
پيچي سگهندا؟ اها به حقيقت آهي ته ڪسائين ۽ پوڄاريءَ کان
وٺي ڀائرين ۽ پوڄن وارن تاءُ ڪو ورتو سڄيءَ دل سان مورت
۾ سڄو ۽ پڪو ڀروسو رکي ٿو ته ته دنيا جي مورت يعني
مايا ۽ ان جي پڌارتن کي ئي سڀ ماڻهو پوڄين ٿا ۽ ٻين کان
پوڄا ڪرائين ٿا.

۳۷. اهوئي حال هاڻ ٿيڻ جو به ٿي ويو آهي. اڳين
مهاڻائن، ست سنگ، دان پڇ ۽ اڻڪانت ۾ ڪجهه ڏينهن
گهر کان دور رهڻ واسطي، اهي ٿيڻ استان مقرر ڪيا پر
اهي اڄ مڃي ۽ نماشي جا استان ٿي ويا آهن. هر ڪو اتي
پنهنجي من جي آئند ولاس، دوستن جي ملاقات، سير ۽
نماشي، سوکڙين ۽ ٻين سامانن خريد ڪرڻ لاءِ ڀڳو بيٺو آهي.
سرو ۽ ٻين جو اتي نشان به ڪونهي. هاڻ اهڙن ئي ماڻهن
کي سمجهائجي ٿو ته پاڻي ذرا غور سان ويچار ڪري ڏسو ته
اهڙي حالت ۾ ٿيڻ ڪيئن مڪتي ڏيئي سگهندا. ورتن جو به
ٿورو گهڻو ڪري اهوئي حال آهي. اهي خوشين ملهائڻ جا ڏينهن
ٿي پيا آهن. اڳين مهاڻائن اندر ۽ من کي ضابطي ۾ آڻڻ
لاءِ، جاڳڻو ڪرڻ لاءِ، پوڄا ۽ ست سنگ لاءِ، اهي ڏينهن
مقرر ڪيا هئا. پر اڄ ڪلهه انهن ڏينهن کي شطرنج ۽ چوڙ
واند ڪرڻ، رات ڏينهن سمورو ۽ ورت ٽوڙڻ مهل ستن ستن
کاڌن ۽ طرح طرح جي ميون ۽ ڪيرٽين کائڻ ۾ گذاريو ٿو وڃي.
۳۸. ورتلي پوڄا اصل ۾ ڌيان کي اسٽر ڪرڻ ۽ چت کي
اندر ۾ اڻڪار ڪرڻ واسطي مقرر ڪئي ويئي هئي. پر اڄ
ڪلهه، اصلي مطلب کي وساري، ماڻهو نالي ماتر مندرن ۾
اچڻ ۽ وڃڻ، هار گل ۽ جل ڇاڙهڻ ۾ ئي پورا آهن ۽ پوڄارين
ن کي پنهنجي روزگار جو وسيلو سمجهي مندرن ۾ کيل، ناچ،

دنيا ۾ هر جي درستي ٻوي نه جوگر هن چور جو ڪم سولائيءَ
سان بطبع شروع ٿي وڃي ان ٻانه ۾ نه اعا مشڪل آهي
نه اهڙي سنگور کي اين خود مطالعي لکن، لوپن ۽ دغا بازن جيڙو
سمجهي، انسان سندس شرن قبول ٿيو ڪري. دل ٻا جي ماڻهن
کي نه خوف ۽ بلبل ڏسي، ڪي ماڻهو، جي حشمت ۾ ٻڙ ٻڙي
۽ عيشي ۽ دنيا جا غلام آهن، پاڻ کي مرشد يا گورو بڻائي،
پنهجو روزگار خوب جاري رکي ويٺا آهن. جيتري قدر ٿي
سگهن انهن غريب ۽ پليل سالن کي ڏن، استري اولاد،
نندوستي ۽ ناموس حاصل ڪرڻ جي لالچ ڏيئي، ڇا چاه سچ
ٻچ انهن جي اندر ۾ لڳل رهي ٿي، ڪن ٻرم ۽ ڏوڪي ۾ وڌو
يعني کائن پٿر، پاڻي، وڻن ۽ جانورن جي ٻوڙا ڪرائي پنهنجو
مطلب سڌ ڪيو ۽ اٻرڻ، ورڻ، هون ۽ نيڪي ۾ ٻرمائو ۽
انهن کي وڏي واڪي ٻڌايو نه هڪائي ورت ۽ ٽيرت ڪرڻ
سان ڪن موڪش ملندو. جي ڪٿي اهو روزگار نه ڪيو اٿن نه
انهن ويچارن پٺيان ڪي گهٽ ۾ گهٽ سڌو رستو نه ٻڌائين ها
جنهن ۾ هنن جو نه ڪجهه فائدو ٿئي ها. پر سڄي مارگ ۽
ڇڪتيءَ جي ڪن ٿي خبر ڪونهي، باقي پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ٻڌائڻ
۾ سڀ استاد ۽ هوشيار آهن. شري ڪرشن مهراج اوڏو کي
ڇيڪر اپڏيش ڪيو اٿي مان صاف ظاهر آهي نه جيتوڻيڪ
اوڏو ڪرشن مهراج جي صحبت ۽ خدمت ۾ هيترا سال گذارايو
نه به هن کان اهو نه ٿي سگهيو جو اوڏو کي پاڻ سان ٻرم پڌ
۾ وٺي وڃي. سو اوڏو کي هدايت ڪيائين نه پهرين ٽون
يوگ اپياس ڪر تڏهن ٻرم پڌ جو لائق ٿيندين. هاڻ اهو
سوچڻ گهرجي نه سڄي ڪرشن مهراج جي شهرت، ٺهل ۽ سنگت
۾ اوڏو جيڙو ٻرمي نه بنا اپياس ٻرم پڌ کي پنهنجو جي لائق
نه ٿيو نه ٻيءَ اهي ماڻهو جي ڪرشن مهراج جي سروپ جو
ٺٺل پٿر يا ڌاتوءَ جو ٺاهي ان جي شهرت ۽ ٺهل ۾ پنهنجو دم

يعني نيرتن، ورنن ۽ مورتي پوڄا ۾ ڦاٿل آهن، سي نه ويچار
ڪنهن ڳڻپ ۾ ئي ناهن. مطلب ته هو بلڪل رانده ۽ غفلت
۾ پيا آهن ۽ جيڪڏهن هو انهن ئي ڳالهين ۾ پيا هوندا ۽ اصلي
مالڪ جي کوج نه ڪندا ته سڄي مالڪ جو پتو ۽ درشن هرگز
نه پائيندا.

۳۵. گديا چڪر کان وٺي سهس دل ڪنول جي هيٺ
تائين ڇهه چڪر آهن. اها افسوس جي ڳالهه آهي، جو مالڪ
۽ اپائيندڙ جو ايڏو مهربان ۽ ديال آهي ۽ جنهن هيءَ سڀ
رچنا پيدا ڪئي آهي ۽ انسان کي اُتر ڏيئي ڏني آهي ۽
قسم قسم جا سامان ۽ صورتون پيدا ڪيون آهن تنهن کي
ماڻهو، پٿر يا ڌاتن مان ٺهيل بتن ۾ يا پاڻيءَ جهڙوڪ گنگا، جمنا
۽ نرندا يا وڻن جهڙوڪ ٽلي ۽ پير ۾ يا جانورن جهڙوڪ گائو،
هنومان يا نازڪ جي صورت ۾ ٿاڀي پوڄين ۽ ڳولين ٿا. انهن
سڀني کان نه پرکڻ سچ، چنڊ ۽ خود انسان وڏو آهي.
مالڪ جي پيدا ڪيل شين کي خدا يا مالڪ سمجهي پوڄڻ ۽
اصل مالڪ جي کوج نه ڪرڻ، بلڪ پنهنجي هٿ جي ٺاهيل
شين کي پاڻ ئي پوڄڻ، اهو ڪيتري قدر نه پنهنجي غفلت،
بيوقوفِي ۽ بيپرواهي ظاهر ڪرڻي آهي. اتر ڏيئي حاصل
ڪري ان کي مفت برباد ڪرڻ ۽ نيچ گتِيءَ کي پاڻ ۾
چوراسيءَ جي نيچ جوڙين کي پاڻي ٽرڪن ۾ وڃڻ، انهيءَ کان
وڏو گناهه ۽ پاپ انسان لاءِ ڪهڙو ٿي سگهي ٿو جيڪڏهن
سڄي مالڪ جي انسان کي خبر هجي ها ته سندس دل ۾ مالڪ
جو ڪجهه پيار ۽ پڻ پيدا ٿئي ها. جيڪي شيون انسان خود
پنهنجي هٿن سان ٺاهيون آهن، انهن سان سندس پيار يا انهن
مان کيس خوف ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟

۳۶. جي ڪنهن کي پورو ستورو، جو سڄي مالڪ سان
مايل آهي، يا سچو ساد يا فقير ملي وڃي ۽ انهيءَ جي هن لي

و ر لڏو ڇهين ڇڪر تائين ۽ ڪو خاص خاص سس دل ڪرڻ
تائين پهچي، ڇوڪري يا ڇوڪيڻو جي گتي حاصل ڪندو هو.
پر هاڻي سنڌ ايباس، شروع ٿي سس دل ڪرڻ کان
ڪرائين ٿا ۽ اشتادگ يوگ يا پراڻاڻام ڇهين ۾ ماءُ روڪڻو
ٻڌندو آهي، ان جي بدران سهج يوگ يعني سرت شبد جو
سرو رستو جاري ڪيو آهي. اهو ايباس ڪهر به ڪري سگهي
ٿو. هن جو فائدو، پراڻاڻام، مدر، هٿ يوگ وغيره کان بلڪل
گهڻو آهي. ٻين سيمي يوگن جا فائدا، سرت شبد مارڻ تي
هلاڻ واري کي رستي ۾ ئي حاصل ٿيندا وڃن ٿا ڇهين جو
وڌيڪ احوال اڳتي ڏاڍو ويندو.

۳۴. هاڻ اهو سوچڻ گهرجي ته جيڪي ماڻهو ناپي يا هرگاهه
ڇڪر ۾ ڏيان لڳائين ٿا اهي اصلي استان کان ڪهڙي قدر
پري آهن؟ جي ڪير انهن هيٺين استانن تي سرت به کڻي ناپي
نه نه جيڪي ڪجهه هن کي حاصل ٿيندو سو اصلي استان جو
پاڇو يا چاها آهي. اڄ ڪلهه ناپي ۽ هرگاهه ڇڪر تي فتح پالڻ
به تمام مشڪل ۽ ڪنن تي ٻيو آهي ڇاڪاڻ ته پراڻاڻام يا مدر
جو ايباس ڪنهن کان به ٿي نٿو سگهي. جڏهن هنن کي علوي
يعني آسماني استانن جي بلڪل ڄاڻ ٿي ڪونهي ۽ سڀئي يعني
هيٺين استانن کي ئي هو آسماني استان يا سڌاڪ سمجهي وٺيا
آهن ۽ پوءِ هو ٿر يعني اصلي استان تي ڪيئن پهچي سگهندا
۽ گل مالڪ جو پد ڪڏهن حاصل ڪري سگهندا؟ انهيءَ
ڪري سنڌ، جي سڀ کان اوچي ۽ مٿا ٽرمل ۽ پوڙر استان
ست نام ۽ راڌا سراميءَ ۾ پهتل آهن، پر مائين ٿا ته سڀ دنيا
جا ماڻهو غلطيءَ ۽ ڏوڪي ۾ آهن. مالڪ سندن ڪٿي آهي ۽
هو ڳوليس ڪٿي پيا! اهو آهي حال انهن جو جيڪي ٿوري
گهڻي انٽر مڪ پوڄا، شيوا ۽ ڏيان ڪن ٿا يا ڇهن ڇڪرن ۾
اندر وڃن جي ڪوشش ڪن ٿا. پر جيڪي ٻاهر مڪي آهن

ڪارڻ آهي جو هو پنهنجي ذريعي ڪتابن، جي ڪيترا به دلچسپ يا پوائنٽا آهن، انهن جي وچن تي جهڙو اعتقاد هجڻ ڪري اهڙو لڳا ڪن ۽ نڪو اهڙا ماڻهو ذريعي يا مذهب جي اهڙي پوري حقيقت ڪن ٿا جهڙي سڄي عمر دنيا جي ٻين ڪمن جي. هر ڪو پنهنجي من انوسار يا ٻين کي ڏسي ڪنهن نه ڪنهن اشت ۾ اُروسو ٻڌي ٿو پر پنهنجي عقل سان حقيقت نٿو ڪري. اهڙي اشت جو پروسو فقط نالي ۾ آهي. ان ڪارڻ ئي دنيا ۾ روز بروز ٻرن ۽ ٻڙن ڪمن جي ترقي ٿيندي پئي وڃي. ڇاڪاڻ جو اڻڙ رهيو ڪونهي ۽ نه ڪنهن کي ٻئي ڪنهن جي حال جي پڙواهه آهي. انهيءَ ڪري ماڻهو روز بروز نيچتا ڏانهن گهلبا پيا وڃن.

۳۲. پنڊت، سياسي، سادو ۽ مولوي، جن ويد مت ۽ ڦران مت جي شروعات ۽ اڳواڻي ڪئي سي پاڻ هن روحاني دولت کان خالي آهن ۽ هو پاڻ ٻين کان وڌيڪ دنيا جي پوک وٺڻ، لوپ ۽ مان وڌائيءَ جي چاهه ۾ ڦاٿل آهن. هاڻي ڪير هنن سڀني پنڊتن، پيڪين ۽ گرهستين کي سندن غلطيون ٻڌائي، کين سڌي رستي تي لڳائي؟ اهو ڪم فقط سنتن جو ئي آهي. جيڪو به هن وقت سنتن جي وچن کي چڱيءَ طرح سمجهي ان جو اڀياس يعني ساڌنا ڪندو اهو بيشڪ من جي قريب ۽ مايا جي چار کان بچندو. نه ته هر ڪنهن کي اختيار آهي ته جيئن وٽيس تيئن وڃي ڪري، هن ڳالهه ۾ زور زبردستي نٿي ٿي سگهي.

۳۳. سنتن جي دنيا ۽ مهر ۾ ذرو به شڪ ناهي جو هنن اڄ ڪلهه جي ماڻهن واسطي ٿوري به سڄي مت ۽ مارگ جو مت ۽ مالڪ جي ملڻ جو سولو رستو ظاهر ڪيو آهي. اڳئين وقت ۾ اڀياس پنهنجو اڀياس مول چڪر يعني گڏيا چڪر کان شروع ڪندا هئا ۽ تمام گهڻي مشڪلات ۽ عرصي کانپوءِ ڪو

جو عقل هن مت کي سمجهي ٿو مگهي ڇاڪاڻ ته بدعت ۽
 بيڪي اهڙن ماڻهن کي نه ڀڃارين ۽ پر ماڻهن ٿا ٽپهن ڪري هو
 ستن جي مت ۾ ڀڪو لڏپو ٿا ٻڌي سگهن ۽ پنهنجي پراڻي
 اُشت کي ڇڏي ستن کي پنهنجي اُشت ڪوڙ ۾ هنن کي
 نه ڏيکاري ٿي ٿئي. ستن جي اها مرضي نه آهي ته بنا لڏپي
 ۽ بنا ٻوريءَ وٽ سمع مت کي سمجهڻ جي، ڪو عام ماڻهو
 هيءَ مت اختيار ڪن. ڇاڪاڻ ته اهڙو اندر وشواس وري
 اهاڻي ڪرڻ حالت ٻڌا ڪندو، ڇوڙي اڄ ڪالھ ڊاڍالان
 ۽ اولارن جي ٻوڄا ۾ آهي. طاهري طرح نه ماڻهو رام، ڪرشن،
 مهادي، وشنو، شڪتي ۽ ٻوهر کي اُشت رکن ٿا پر اندر ۾
 هو ڏن، استري، اولاد ۽ ناموس جا عاشق آهن ۽ انهن جي
 آڏن آهن. ڪن پنهنجي اُشت جي حڪم جي ڪار ٻرواءِ
 ڪراهي، نه وري انهن جو ڪو ڊپ اٿن. سندن دلن ۾ هنن
 لاءِ ڪابه محبت يا پرڻر جي جڳهه نه آهي. اهڙيءَ ڀڳتيءَ مان
 ڪوبه آدمڪ لاپ ٿو ٿي مگهي ٻوڙ ڪڍي اها ڀڳتي، ڪنهن
 اوتار، ديوتا، سم، سم پش يا ٻوڙ پش پورن ٿئي
 رازا سواميءَ جي هجي.

۳. جيڪو وشواس، ڪرامتن ۽ شڪنن کي ڏسي ٿي
 اهو سو ڄڻاءُ ٿو ڪري ڇاڪاڻ ته جيستائين ڪنهن مت يا
 عقيدن کي عقلي ۽ مذهبي دليلن سان ٻوريءَ وٽ نه سمجهندو
 ويو آهي تيستائين ان تي ڀڪو ڀروسو ۽ ٽپن ٿو ٿئي. اها
 ڳالهه اڄ ڪالھ صاف نظر پئي اچي ته ڪيترا ماڻهو، جي
 ظاهريءَ طرح هندو يا مسلمان وغيره آهن پر اندروني طرح
 هنن جو مذهب ۾ ڪوبه وشواس ڪونهي. انهيءَ جو ڪارڻ
 هي آهي ته هنن پنهنجي مت يا مذهب جي ڪتابن کي غور
 ۽ خيال سان نڪي پڙهيو آهي، نه سمجهندو آهي ۽ نه وري
 ڪنهن عامل کان انهيءَ بابت ڏاڍا حقيقت ڪٿي آهي. اهڙي

سڌي رستي کان گهڻو پري نڪري ۽ نهايت پلي ويا آهن،
 سڀت پرش راڌا سواميءَ کي ڏيا آئي ۽ هڙ ڪرڻا ڪري سنت
 سنگور جو روپ ڌاري سنسار ۾ پرگهت ٿيا ۽ سڄي مت ۽
 مارگ جو پيد صاف صاف ٻاڻي ۽ وچن ۾ کولي ظاهر ڪيو.
 جڏهن هنن ڏٺو ته براهمن پنهنجي آجيوڪا يا روزگار واسطي،
 پرمات ۾ گهڻيون چالاڪيون ڪيون آهن ۽ اصلي ڪتابن کي
 سڀني جي نظر کان اڪاڍو ويو آهي تڏهن هنن ڏيا ۽ مهر ڪري
 سمورو پيد، تمام سولي ٻوليءَ ۽ تمام سولي نموني ۾ ظاهر
 ڪيو ۽ جيون کي اپديش ڏنا ڪيو. جيتوڻيڪ براهمن جي چار
 اهڙي ڀلي نه هئي جو سندن جو اپديش سولر چاري ٿئي پر
 وري به آهستي آهستي ڪيترائي جيرو، جن ويچار ڪري،
 اصل ڳالهه کي سمجهو ۽ حقيقت پرڙهي، تن اهو اپديش مڃي
 سنت مت اختيار ڪيو. اهڙا سنت هئا، ڪبير صاحب، گورو
 نانڪ صاحب، جگجيوڻ صاحب، پلٽو صاحب ۽ غريب داس
 جي، جن پوئين ستن صدين ۾ جدا جدا هنڌن ۽ وقتن تي،
 پرگهت ٿي سنت مت جو پرچار ڪيو.

۲۹. پندت ۽ بيڪي هر ڪنهن سنت جي وقت ۾ زور ۽ شور
 سان سندن جي مخالفت ڪندا رهيا آهن ۽ وس پڇندي
 ڪوشش ڪندا آيا آهن ته سندن جو اصلي مت، جو پڙڻو يعني
 برهم ٽائين ويد مت موجب ساڳيو آهي سر نه ٿهائجي ڇاڪاڻ
 ته انهن کي پنهنجي روزگار وچڻ جو خوف هو. انهن پندتن
 ۽ بيڪين، پير وڌو ۽ سنساري ماڻهن کي گهڻن ئي نمونن سان
 پرمات ۽ پڙڪاڻو. انهيءَ ڪارڻ سنت مت جو، جهڙو ڇڙجي
 اهڙو واڌارو ۽ ترقي نه ٿي.

۳۰. اها به حقيقت آهي ته سڀ ماڻهو سنت مت جي لائق
 نه آهن. جيڪي وشئي ۽ پرڳي آهن ۽ جن کي مالڪ سان
 ملائجي ۽ پنهنجي اڌار جي سڄي چاه ڪونهي، اهڙن ماڻهن

جي ٿورڪن، وقت جي حالت اوسار ڏليا جي جهون ڪي
 ۾ درڪ ۽ اڻڄاڻ سمجهي ڪن اولارن ۽ ديوتائن وغيره جي
 پهرين پوڄا پر لڳاڙو. انهيءَ مڃاڻ کان نه اهي لالا ۽ روپ جي
 اصل الدارين استائن ۽ انهن جي مالڪن جا عطا، ان ڪي ماڻهو
 پاڻ ڪن جيئن سندن ڏاڍا پهرين پاهر مڪي ٿي، پوءِ اندر ۾
 لڳي. پر عام ماڻهن کان اهو ڪم نه ليڪو ۽ پورو نه ٿيو. پوءِ
 ڪن پهرين اڀياس ڪي سولي ڪرڻ لاءِ ۽ مڃاڻ ۽ درشتيءَ ڪي
 هڪ هنڌ جمائڻ لاءِ اعليٰ دوجي جي اولارن ۽ ديوتائن جي
 مورتن جو ڏيان ڪرائڻ شروع ڪيو. پر ڏرم جي واپار ڪندڙ
 روز ٿاري پنڊتن اهو موقعو پهچي مطلب سڌ ڪرڻ لاءِ سڄو
 سمجهي، شاعريڪارن ڪي اڻڄاڻي ڪانئن وڌن وڌن اولارن ۽
 ديوتائن جا مندر لڳرائڻ چالو ڪيا. اهڙيءَ طرح پهچي روزگار
 واسطي انهن جي پوڄا تمام دور شور سان چالو ڪرائي ۽ پراڻا
 ڪتاب جن ۾ اڀياس ۽ آڀاشا جا پيد لکيل هئا تن ڪي لڪاڻ
 شروع ڪيو. اهڙيءَ طرح آهستي آهستي اولارن ۽ ديوتائن
 جي پوڄا عام جاري ٿي وئي. حقيقت اها آهي ته اهڙي
 پوڄا ڪرڻ ۾ ڪنهن ڪي به ڪجهه اڪيلف نٿي ٿئي ۽ هرڪو
 اها سولائيءَ سان ڪري سگهي ٿو. ان ڪارڻ سڀ ان پوڄا
 ۾ لڳي ويا ۽ اندروني اڀياس جو پيد روز بروز ڪم ليدو ويو
 ۽ سڀ نٿي ڀرمار ٿي پيدا ويا. آهستي آهستي سڄي دنيا
 ۾ اها چال جاري ٿي وئي. سڀاري ۽ يورپي ماڻهن ڪي اها
 پوڄا ڏاڍي پسند آئي ڇاڪاڻ ته اها سندن من جي موافق
 هئي ۽ انهيءَ ۾ به هو ماڻا جي ڀڙڪ ۽ دلاس جو وس وٺڻ لڳا.
 ۲۸. هن وقت ڪلچر جو گهڻو زور ۽ شور ڏسي، جهون
 اليڪٽرونڪس جي ڏڪن، جهڙوڪ غريبي، بيماري، پليڪ
 ڙن، بڪڙن ۽ ٻين وري پاڻ ۾ حسد ۽ وروڻ سبب پيدا
 آهن پر گرفتار ڏسي ۽ اهو پاڻ ڏسي نه سڀ جهو،

ٽائين. پرڻو اسٿان کان مٿي واري اسٿان کي پار برهم چون ٿا. سنت مت موجب، سفلي (هينيان) اسٿان، اسٿول سرگڻ ۾ اچي وڃن ٿا ۽ سهس دل ڪنول ۽ ٽرڪٽي، رهي ٻئي نرمل سرگڻ ۾ اچن ٿا. انهن ٻنهي اسٿانن کان مٿي سن اسٿان آهي جو خالص نرگڻ ڪونجي ٿو. ان کان به پريان سنتن جو ديش شروع ٿئي ٿو. انهيءَ ڪري ئي چيو ويندو آهي ته سنتن جو اسٿان سرگڻ ۽ نرگڻ جي پار آهي. اهوئي سبب آهي جو ڪرشن مهراج ارڄن کي اُپديش ڪيو هو ته ”ويدن جي حد کان (جي نرگڻ آلهه ڪي يعني سرگڻ آهن) جڏهن پار ٿيندين تڏهن اصلي مقام تي پهچيندين.“ رچنا جو راز ۽ نمونو وغيره ۽ جا جا شڪتي ۽ قدرت، انهن اسٿانن ۾ رکي ويئي آهي سا بي انت آهي. اهو سڀ حال سچي اڀياسءَ کي پوري سنگروءَ کان معلوم ٿئي ٿو ۽ اڀياس ڪندي اهو سڀ ڪجهه هو پاڻ ڏسندو ويندو.

۲۷. هاڻ اها ڳالهه ظاهر ڪرڻ ضروري آهي ته جڏهن پراچين سائنس، جوگيشورن ۽ ٻين مهاتمانن ڏٺو ته علوي يعني آسماني اسٿانن جو پيد ٿام باريڪ ۽ مشڪل آهي ۽ هرڪنهن کي ان جي سمجهڻ جي طاقت نه آهي ۽ انهن جو اڀياس پراڻاڀام وسيلي تمام ڪنن آهي، خاص ڪري پراڻي وقت ۾ جڏهن براهمڻن کان سواءِ ٻئي ڪنهن به ورڻ کي ذريعي ڪتابن پڙهڻ جو حڪم نه هو، تڏهن انهن مهاتمانن پهرئين فطرتي يعني هينين اسٿانن جو پيد ظاهر ڪيو ۽ مٿين آسماني اسٿانن جو پيد ڳڻيو رکيو. مطلب ان جو اهو نه آهستي آهستي جيئن اڀياسي ٿئي منزلون چڙهندو ويندو ٿيئن هن کي اڳتي وڃڻ جو پيد ٻڌايو ويندو. پر اهو رستو ۽ ان جو اڀياس ايترو ته ڏکيو ۽ تڪليفندڙ هو جو انهن هينين اسٿانن جا اڀياسي به ڪي بلڪل ٿورا وڃي بچيا. پوءِ آهستي آهستي، انهيءَ وقت

هن ئي جڳهه تان سڄي شرار يا بند جو انتظار ئي رهيو آهي. پر اها ڳالهه سمجهڻ ڪري ته هت بند يعني شرار جو مطلب سرڪير شرار آهي ۽ سڀ منڪل ۽ وڪل انهيءَ استان تان پيدا ٿين ٿا. راجه ۽ موش، مروف ۽ اميد، دڪ ۽ سڪ جو اڙ نه هن ئي هنڌ ٿئي ٿو.

۲۲. ڇو ٿون چڪر لائي ڪمڊل آهي جو دن وٽ آهي. هن هنڌ وشنو ۽ لڪشميءَ جو واسو آهي. شرار جي پرورش (Nourishment) هن جڳهه تان ئي رهي آهي. استول برائن جو پندار هن جاءِ تي آهي.

۲۳. پنڊون چڪر، اندري ڪمڊل آهي. انهيءَ جاءِ تي برهما ۽ ساوٽريءَ جو واسو آهي. استول شرار جي پيدائش، ان جي طاقت ۽ ڪام وغيره جي طاهر لٽ جو استان هي آهي. ۲۴. ڇهون گدبا چڪر، گدبا وٽ آهي. هن جاءِ تي ڪڻڪ جو واسو آهي. پراجين زمالي ۾ پراڻا نام يعني اشتاڪ ٻوڪ جو اڀياس انهيءَ هنڌ تان شروع ڪيو ويندو هو. انهيءَ ڪارڻ هر ڪنهن ڪم جي شروع ڪرڻ وقت ڪڻڪ جي ٻوڪا مٿس ڪٽي وٺي هڻي.

۲۵. ڇاڻ اها ڳالهه ڏيان ۾ رکڻ ڪجي ته رهي سڀ علوي ۽ مثلي استان، اسان جي اندر ۾ آهن. ٻاهر سان الڳ جو ڪو به واسطو ناهي. هيٺيان مثلي استان، گدبا چڪر کائولي اکين جي هيٺان ختم ٿيا. ان ڪري شرار يعني بند جي حد اکين تائين آهي. انهيءَ کي شرار جي ٽون دروازن جو پٿارو به چولدا آهن. اهي ٽو دروازا آهن — ۱. اکيون، ۲. ڪن، ۳. ناسون، وٽ اندري ۽ گدبا.

۲۶. سڀس دل ڪمڊل جو ميدان، اکين جي مٿان شروع ٿئي ٿو ۽ اتان ئي برهمانڊ جي حد جي شروعات ٿئي ٿي، جا ٻي دسرين دروار جي هيٺان ختم ٿئي ٿي يعني پراڻو استان

استان آهي.

۱۸. جهڙي طرح ست لوڪ کان وٺي سھن دل ڪنول تائين ڇھ مقام علوي يعني آسماني استان آھن، اھڙيءَ طرح ان جي ھيٺان پند ۾ بہ ڇھ سفلي استان آھن، جي سڄي ۽ ٻيھ مٿين علوي استان جو عڪس يا پاڇو آھن. انھن جا نالا ۽ استان جدا جدا آھن. حضور راءِا سوامي ديال سالن تي بيحد ديا آڻي جيڪو سولو طريقو اڀياسين لاءِ ظاهر ڪيو آھي تنھن موجب انھن ھيٺين استانن کي پار ڪرڻ جي ضرورت ڪونھي، تڏھن ھو ندي بہ اھو واجب آھي تہ انھن استانن جو مختصر احوال، شڪ شبوہ دور ڪرڻ لاءِ ڏنو وڃي. انھن ڇڪرن کي ڪت ڇڪر چئجي ٿو. اھي سڀ استان پند يعني شرير سان واسطو رکن ٿا. جيڪي علوي يعني آسماني استان آھن انھن جو واسطو پرھمند ۽ ان کان پري وارن استانن سان آھي.

۱۹. پھريون ڇڪر ٻنھي اکين جي پٺيان آھي. ھت سرت يعني روح يعني جيو آتما جي پينڪ آھي. الھيءَ استان کان آتما سرير ۾ آھستي آھستي ھيٺين پنجن ڇڪرن ۾ پکڙجي ٿي. ھن جو نالو پرماتما آھي ۽ گھڻن متن ۽ مذھبن جو خدا يا برھم يا ڀڳوان اھو ئي آھي. ڇاڪاڻ تہ اوستا ۾ آتما چئي بہ آئيئي پينڪ آھي. ڪي پيغمبر، اوتار، ولي، جوڳي ۽ سڌ، ھتان پرگھت ٿيا آھن.

۲۰. ٻئي ڇڪر جو استان ڪنڪ يعني گلي ۾ آھي. سرت جو پاڇو يا عڪس جڏھن ڪنڪ ڇڪر تي پوي ٿو تڏھن سڀن جي رڇنا ڏيکاري ڏئي ٿي. ڪيترن ئي متن ۽ مذھبن جو وئراٽ سروپ ڀڳوان ۽ آتم پد اھو ئي آھي ۽ شرير جي پٺيان جو استان بہ اھو ئي آھي.

۲۱. ٽيون ڇڪر ھردي ۾ آھي ۽ اھو دل يعني پنڊي من جو استان آھي. شو شڪتي جي باھي جو واسو بہ ھت آھي.

چيئن آڪاش جو ڏيڍو آهي يعني سڄي ڏهنن ۽ ڇهه کي اهو
 چيئن آڪاش سڃاڻي ٿو ۽ اهو آهي. ايتائين، درجاب
 علوي يعني مٿن استائن (Higher Regions) جو احوال ڏرو
 ٿيو. هن استان جي ڏهنن پوءِ وڌو ۽ ميان ۾ اهو استان
 آهن. جتي ائين ڏيکاري ٿو جو اصل روپ ڏسڻ ۾ اچي ٿو.
 سٺ ۽ ٺڪر، سرمي کي اڪن جي استان ٿا ڪڍي پهرن هن
 استان طرف مٿي ڇڏيندا آهن. هن زميني کان سواءِ ٻيو ڪو به
 رستو مٿي ڇڏڻ جو نه آهي.

۶. ايتائين شيد يا لاد جا درجا مٿس آهن يعني جيترا
 استان آهن اولهائي شيد آهن. سٺ لوڪ ٿا وڏي ڏهنن سڃاڻن
 دل ڪم ٿو پنجن استان آهن ۽ پنج شيد آهن. اهي پنج
 شيد ڪامل مرشد يا پوري سٺ سڃاڻن ٿا معلوم ٿي سگهن
 ٿا. هر هڪ استان تي جدا جدا شيد آهن ۽ ائين ۽ جو پيد ۽
 جدا جدا آهن. پنجن شيد سٺ لوڪ ۾ آهن ۽ ائين ۽ جي
 پهرن جيڪا شيد جي ڌارا آهي ائين ۽ جو بيان ٻڌائڻ يا لکڻ
 ۾ ٿو اچي سگهي ۽ اڪو ان جي پٺو ٿو ٿي ويا ۾ آهي،
 جنهن سان ان جي پٺت ڪئي وڃي. اهو شيد ائين ۽ مڙل
 يا استان تي پوئتي وٺي ايتائين ۽ جي معلوم ٿيندو آهي. اهي
 پنج شيد ائين پنجن استان جا ٿا آهن. ائين جي ٿن کي
 ٻڪڙي سرمي هڪ استان کان ٻئي استان ٿا وڃي ائين ۽
 مٿي يعني ٿر استان ٿا پوئتي سڃاڻي ٿي. ائين ڪڍڻ ۾
 طريقي سان عام ڪري هن ڪلڪ ۾ سرمي ۽ مٿي ڇڏڻ
 بلڪل ناممڪن آهي.

۷. اهو سمجهڻ ٿو ائين استان وڌا سواي ٻڌ
 آهي. ائين ۽ جو ۽ روپ آهي، ۽ وڌيڪ آهي ۽ رڳو. اهو
 ائين شيد ۽ ڪم آهي. ائين جو حال ڏوڳ ۽ لکڻ ۾ ٿو اچي
 سگهي. هي ڪامل ٿيڻ ۽ پور سٺن جي آرام ڪرڻ جو

استان آهي.

۱۸. جهڙي طرح ست لوڪ کان وٺي سھنر دل ڪنول تائين ڇھ مٿار علوي يعني آسماني استان آھن، اھڙيءَ طرح ان جي ھيٺان پٺي ۾ به ڇھ سفلي استان آھن، جي سڄي ۾ ڇھ مٿين علوي استان جو عڪس يا پاڇو آھن. انھن جا نالا ۽ استان جدا جدا آھن. حضور رازا سوامي ديال انسان تي بيحد ديا آڻي جيڪو سولو طريقو اڀياسين لاءِ ظاهر ڪيو آھي تنھن موجب انھن ھيٺين استان کي پار ڪرڻ جي ضرورت ڪونھي، تڏھن ھوندي به اھو واجب آھي تہ انھن استان جو مختصر احوال، شڪ شوبھ دور ڪرڻ لاءِ ڏنو وڃي. انھن چڪرن کي ڪٽ چڪر چئجي ٿو. اھي سڀ استان پٺي يعني شرير سان واسطو رکن ٿا. جيڪي علوي يعني آسماني استان آھن انھن جو واسطو برھمڊ ۽ ان کان پري وارن استان سان آھي.

۱۹. پھريون چڪر ٻنھي اکين جي پٺيان آھي. ھت سرت يعني روح يعني جيو آتما جي ڀيٽڪ آھي. انھيءَ استان کان آتما سرير ۾ آھستي آھستي ھيٺين پنجن چڪرن ۾ پکڙجي ٿي. ھن جو نالو پرماتما آھي ۽ گھڻن متن ۽ مذھبن جو خدا يا برھم يا پڳوان اھوئي آھي. ڄاڻوٽ اوستا ۾ آتما جي ٻہ آئيئي ڀيٽڪ آھي. ڪي پيغمبر، اولاد، ولي، جوڳي ۽ سڌ، ھتان پرگھت ٿيا آھن.

۲۰. ٻئي چڪر جو استان ڪنھ يعني گلي ۾ آھي. سرت جو پاڇو يا عڪس جڏھن ڪمٽ چڪر تي پوي ٿو تڏھن سڀن جي رڇنا ڏيکاري ڏئي ٿي. ڪيترن ئي متن ۽ مذھبن جو وئرات سروپ پڳوان ۽ آتم بد اھوئي آھي ۽ شرير جي پرائن جو استان به اھوئي آھي.

۲۱. ٽيون چڪر ھردي ۾ آھي ۽ اھو دل يعني پٺي من جو استان آھي. شو شڪتي جي پاڇي جو واسو به ھت آھي.

ڇيئن آڪاش جو ظهور آهي يعني سڄي هيٺين ۽ وچ ۾ ٿي اهو
ڇيئن آڪاش شڪستي ٿئي رهيو آهي. ايتائين، درجاب
علوي يعني مٿين استائن (Higher Regions) جو احوال ڏورو
ٿيو. هن استان جي هيٺان برهما، وشنو ۽ ميدادو جا استان
آهن. جتي ائين ڏاڍا ٿاڻن جو اصل روپ ڏسڻ ۾ اچي ٿو.
سند ۽ ڦٽر، سرف کي اکين جي استان ٿان ڪڍي پهرين هن
استان طرف مٿي ڇاڙهي ڏندا آهن. هن رستي کان سواءِ ٻيو ڪو به
روستو مٿي ڇڙهڻ جو نه آهي.

۱۶. ايتائين شيد يا لاد جا درجا مٿرو آهن يعني ڇيٽرا
استان آهن اولهائي شيد آهن. ست لوڪ کان وٺي هيڪ سس
دل ڪڍول ٿا پنج استان آهن ۽ پنج شيد آهن—آهي پنج
شيد ڪامل مرشد يا ڏوري سند مٿورو کان معلوم ٿي سگهن
ٿا. هر هڪ استان ٿي جدا جدا شيد آهي ۽ انهيءَ جو پيد به
جدا جدا آهي. پنجون شيد ست لوڪ ۾ آهي ۽ انهيءَ جي
اربان جوڪا شيد جي ڌارا آهي انهيءَ جو بيان ٻڌائڻ يا لکڻ
۾ لڳو اچي سگهي ۽ اڪر ان ڇوڙو ٺهرو هن دنيا ۾ آهي،
جنهن سان ان جي پيٽ ڪٿي وڃي. اهو شيد انهيءَ منزل
يا استان ٿي پيچڻ وقت اڀاسيءَ کي معلوم ٿيندو آهي. آهي
پنڇه شيد ائين پنجن استانن جا نشان آهن. انهن جي ٿن کي
پڪڙي سرف هڪ استان کان ٻئي استان ٿاڻ ڏوچي بندرجي
مٿي يعني ٿر استان ٿاڻ پهچي سگهي ٿي. ٻئي ڪنهن به
طريقي سان خاص ڪري هن ڪلچڪ ۾ سرف جو مٿي ڇڙهڻ
ٻاڪل ٺاهه ڪن آهي.

۱۷. اهو مڇوڻ گهرجي ته آخرين استان راڌا سوامي پڻ
آهي. انهيءَ جو نه روپ آهي، نه رنگ آهي نه رنگ. بلڪه
آلي شيد به ڪيٺ آهي. اتي جو حال چوڻ ۽ لکڻ ۾ لڳو اچي
سگهي. هي ڪامل ڦٽرون ۽ ٻرم ستن جي آرام ڪرڻ جو

شڪتي، اهي اٿان پرگهت ٿيا. اعليٰ درجي جا اوتار جهڙوڪ
وام ۽ ڪرشن، جوگيشور جهڙوڪ وياس ۽ وسنت ۽ سڙاڳين
جو رکب ديوي، اهي سڀ هن استان ٿان پرگهت ٿيا آهن.
مهاآڪاش به هن استان جو نالو آهي. چيٽن پُٺان (Conscious
Life Force) به هتان پرگهت ٿيو. هن استان جي مالڪ کي
پُٺان پُرش ۽ خدائي عظيم به چئجي ٿو. سنت هن کي برهمڻدي
من چون ٿا.

۱۵. هن کان هيٺ سڀس دل ڪنول جو استان آهي.
نرلجن جوت، شو شڪتي، لڪشمي نارائڻ، نارائڻ جوئي
سروپ، شيام سندور، عرش ۽ خدا، اهي سڀ نالا هن استان
جا آهن. سنت مت ۾ اڀياسين کي پهرين هن استان جي ساڌنا
ڪرائي ويندي آهي. ٻئي درجي جا سڀ اوتار، اعليٰ درجي
جا پيغمبر، اولياءَ، جوڳي وغيره هن استان مان پرگهت ٿيندا
آهن ۽ وري انهيءَ استان ۾ ئي سمائجي ويندا آهن. سنت ۽
فقير هن استان کي نچ من ڪري چون ٿا. هن ئي استان مان،
تون جي ٽن ماٿرا پيدا ٿي. انهيءَ بعد استول ٿتو، اندرون
پُٺان ۽ پرڪرليون پرگهت ٿيون. هن استان جو ٻاڇو يا عڪس،
پهرين نقطا سويڊا يا ٿل (ڪارو ٿر) جو اکين جي پٺيان آهي،
ٽنهن ۾ پوي ٿو ۽ وري ٻنهي اکين ۾ پوي ٿو. ڇاڳرت اوستا
۾، جيو آتما جو استان انهيءَ ٿل ۾ آهي. سڀس دل ڪنول
مان، چڊاڪاش يا چيٽن آڪاش، جنهن کي بعضي گياني برهم
چوندا آهن، سو پرگهت ٿي، سڄي شرير يا پند ۾ ۽ ٻي سڄي
رچنا، جا هن استان کان هيٺ آهي، تنهن ۾ ڦهلاجي ويو. سڀس
دل ڪنول جي هيٺان جيڪا سڄي رچنا آهي تنهن ۾ انهيءَ

* اهو سوکير مادو جنهن مان پنج ٿتو، هوال، باه، پاڻي، ٽرڙي
۽ آڪاش پيدا ٿيا.

ٻيڇي لڙ اڇولي راڌا سوامي استان ۾ پوڇي سگهندو، پويءَ
طرح سان پوڇي نه سگهندو. الهيءَ ڪري ستن جي اڀاسا يا
پگتي ئي ست پرش راڌا سواميءَ جي پگتي آهي ڇاڪاڻ ته
انين چواشت ۽ مالڪ ست پرش راڌا سوامي آهي. هن استان
لي پوڇڻ واريءَ جو نالو ست ۽ سگور آهي. پر ڪو به ست
۽ سگور بدويءَ جو لائق يا اڌ ڪاري ناهي.

۱۳. ست لوڪ جي عيبنان نه استان ڇڏي، سن استان يعني
دسويون دوار آهي جتي سرم يا آتما ست لوڪ مان لهي
اچي ترسي ۽ وري اتان روحمند ۾ آئي ۽ پوءِ بند ۾ آئي.
ستن جو آخر پد ۽ فڪرن جو مٿام هٽائون اڇولي آهي.
جڏهن سرم، پنجن تن، ٽن ڪٺن، ڪارڻ، سوڪم ۽ اسقول ديهه
کان جدا يعني نرمل ٿئي، هن استان لي پوڇي ٿي تڏهن ئي
پنهنجي مالڪ جي پگتيءَ جي لائق ٿئي ٿي. پوءِ هتان سڄي
پرلم جي بل ذريعي اڳتي وڌي، ست لوڪ ۽ راڌا سوامي
استان ۾ پوڇي ٿي. راڌا سوامي يا ست مٿ ۾ الهيءَ استان
۾ پوڇڻ واري کي پررو ساڌ چئجي ٿو. هن استان لي پڻ
هس يعني ٻريمي سرگن جون منڊليون رهن ٿيون ۽ اهرم
آهار ۽ طرح طرح جي آئند ولس ۾ مڱهن رهن ٿيون. پرش ۽
پرڪڙي هن ئي استان کان ظاهر ٿيا. هن استان کي پار برهم
چئجي ٿو.

۱۴. سن استان يا دسويون دوار کان هڪ لڙڪڻي آهي
جهن کي گگن پڻ چئجي ٿو. هن کي برهم ۽ پرنو يعني
اولڪار پد به چئجي ٿو. سچن فڪرن الهيءَ مٿام کي عرش
عظيم ۽ عالم لاهرم ڪري ڪوليرو آهي. پوکي پور ۽ سچا پورن
گياني هستائن پڻ آهن. هتان مٿا سوڪم ٿي ڪن، پنهنجي ست،
وڍ ۽ قرآن ۽ سڙوگن جو آڌ پراڻ ۽ پاڌ رهي بستڪ ۽
سچي رجنا يا پبدائش جو سوڪم مادو يا ايشوري ماڻا يا

۽ شڪتي انهن روپ ۾ ڪم ڏيئي رهي آهي. شروع ۾
۾ انهيءَ ڌر اسٽان ٽان موج اُٿي ۽ شبد روپ بطبي هي
ٿئي. هي اسٽان پرم سنڌن جو آهي. ڪنهن وري سنڌ
سواء هت پيو ڪير به نه پهتو آهي ۽ جيڪو هت پهتو انهن
جو نالو پرم سنڌ آهي.

۱۲. راڌا سوامي اسٽان ٽان هيٺ ۾ اسٽان وچ ۾ ڇڏي ۾
سنڌ نام جو اسٽان يعني سنڌ لوڪ آهي. اهو مها پرڪاش وار
پاڪ پور ۽ نرمل آهي، جو چيئن ئي چيئن آهي ۽ انهيءَ کا
هيٺ جيڪا به رچنا آهي تنهن جو آءُ ۽ انت اهو ئي آهي
هن اسٽان ٽان وري ۾ ڌارائون نڪتيون ۽ سڀني هيٺين اسٽان
۾ ويا ۾ ٿي ويئون. سنڌ مت ۾ هن اسٽان جي مالڪ کي
سڄو مالڪ ۽ ڪرنا (پيدا ڪندڙ) چوندا آهن. سنڌ شبد
هن ئي اسٽان مان پرگهت ٿيو جنهن کي مهاناد ۽ سار شبد به
ڪوٺجي ٿو. سنڌ پُرش ۽ آءُ پُرش به هن جو نالو آهي. هو
آجر، آمر، آبڻاسي ۽ سدائين هڪ جهڙو آهي. سنڌ انهيءَ
پُرش جا روپ (اوتار) آهن. هي اسٽان ديال پُرش جو آهي.
هت هميشه ديا ۽ مهر ٿي مهر ۽ آندڻي آندڻ آهي. هن
اسٽان ۾ بيشمار هنس يعني پريمي آتمائون يا پڳت، جدا جدا
ديڻن ۾ رهن ٿا ۽ سنڌ پُرش جي درشن جو آندڻ مائين ٿا ۽
امرت جو آهار ڪن ٿا. هت ڪال يا موت، ڪرم، ڪروڌ،
سزا، پاپ ۽ پڇ ۽ ڊڪ سڪ جو نالو نيشان به ڪونهي. انهيءَ
ڪري هن اسٽان جي مالڪ کي ديال ۽ رحمان چئجي ٿو ۽
سچن ۽ ڪامل فقيرن هن اسٽان کي هُوت ڪري سڏيو آهي.
راڌا سوامي ڀد ٽان نرت هيٺ ٿئي- پهرين انهيءَ اسٽان ٿي
اچي ٿرسي، جتان ٻوڙ وري هيٺ ٿئي. جيڪو شخص راڌا سواميءَ
کي پنهنجو ارشت ڪري ۽ سندس چرڻن ۾ ٻورو ڀروسو رکي،
سڀني اسٽانن کي پار ڪري هن اسٽان يعني سنڌ لوڪ نائين

۽ و شيء ٻڌڻ جي واڻيا، چاهي اما سناري هجي يا برماري،
 ليڪن ان جو نالو نشان به نه هجي پر فقط ٻن پرش پورن ٽپي
 رڌا سرامي ڏيال ڪل مالڪ جي روشن چوٽي آند آهي .
 گڏهن ئي اعڙو شخص بچي ويندو ۽ وري آشا ۽ ترشنا طرف
 هيٺ نه جهڪندو ڇاڪاڻ ته هو مايا جي گهيري مان ٻار ٿي وڃي
 اعڙي اڀاسيءَ سٺ پدوي پراپت ڪئي آهي. اهوئي سبب
 آهي جو وڏا وڏا اوتار، رڪشور، ميسور، اولياءَ ۽ پيغمبر
 ڪنهن نه ڪنهن وقت مايا جي چڪر ۾ اچي ويا، پنهنجي
 بد کان ان وقت دوکو کائي ويا. جهڙوڪ نارد، وياس، شرنگي
 رشي، پاراسرشي، برهما، مهادي ۽ اوتار وغيره. هن جو حال
 جدا جدا هنڌن تي لکيل آهي ۽ ٿورو گهڻو سڀ کي معلوم
 آهي. تنهن ڪري ههه بيان ڪرڻ جي ضرورت ناهي .

۱۰. مٿي جيڪو اشارو ڪيو ويو آهي ان جو مطلب اهو
 ناهي ته اهي سڀ مهاتما تون پوريءَ طرح مايا جا قيدي ٿي
 ويا هئا يا هنن جو وڏو روحاني نقصان ٿيو هو. پر مطلب اهو
 آهي ته کين مايا پنهنجو زور ڏيکاري دوکو ڏيئي ڇڏيو. ان
 جو سبب ظاهر آهي ته هر ڌار ڌار معنيٰ اسان تي پهتا هئا،
 پر ان اسان تي نه پهتا هئا جو مايا جي گهيري کان ٻاهر آهي.
 اهو اسان سڄا ۽ رڌا سرامي اسان آهي. هاڻي سرف جي
 هيٺ لهڻ جو بيان ڪيو وڃي ٿو جنهن مان صاف ظاهر ٿيندو
 ته سرف جو اصلي اسان ڪيتري قدر پري ۽ مٿي آهي ۽
 اوتار، پيغمبر، اولياءَ، ديوتائون وغيره ڪٿڙي ڪٿڙي اسان
 مان پرگهت ٿيا ۽ سندن حد ڪيئن آهن.

۱۱. پهرين معنيٰ ته اسان سڀ کان مٿي ۽ اڏو وڏو
 آهي جو انکي اسان به چئي نٿو سگهجي، اهيءَ کي رڌا سرامي،
 انامي ۽ اڪه چون ٿا. اهوئي سڀني جو آڏو ۽ اٽل آهي ۽
 سڀ انسان ان جي گهيري ۾ آهن. هر هنڌ هن اسان جي دها

سو به پنهنجي مرضيءَ موجب يعني جذهن مرضي بولس لڏهن
 ٿوڙي ڇڏي. مختصر ۾ مطلب هي آهي ته جيستاءَ سرت انهن
 استول، سوکيم، ڪارڻ، ديهه، من ۽ لاندريين جي ٻنڌن کي
 ٿوڙي يا گهٽائي ۽ اهي ملين استان جن جو واسطو ٻنڊ ۽ برهمند
 سان آهي انهن کي ڇڏي، پنهنجي اصلي استان ڏانهن رخ
 نه ڪندي ۽ برهمندي من جي پار نه پهچندي، تيستائين هنجي
 ڇڙ ۽ چيٽن جي ڳنڍ نه ڪلندي. من، لاندريون، سرير، سڀ
 سنساري وهنوار، پوڳ وغيره اهي سڀ ڇڙ پڌارت آهن.
 سرت چيٽن ۽ لطيف (Subtle & Conscious) آهي. انهن ڇڙ
 ۽ چيٽن جي ميلاپ کي ڇڙ چيٽن جي ڳنڍ ڪوٺجي ٿو. سو
 جيستاءَ اها ڳنڍ نه ڪلندي يعني جيستاءِ آتما جو مایا سان ناتو
 نه ٽٽندو تيستائين موڪش نه ملندو ۽ نه آشا ۽ ترشنا جو لاس
 ٿيندو.

۹. ڪجهه اڀياس ڪرڻ سان ۽ ڪجهه رستو طبع ڪرڻ
 سان آشا ۽ ترشنا جو زور ڪجهه قدر گهٽجي وڃي ٿو يا
 ڪجهه وقت لاءِ دٻجي به وڃي ٿو ۽ ظاهري طرح ائين به
 سمجهه ۾ اچي ٿو ڇڻ ته ناس ٿي ويو پر جيستائين سرت
 ست لوڪ ٻائين نه پهچندي تيستائين آشا ۽ ترشنا ناس نه ٿيون
 ٿين. تنهنڪري اهو ساڌو، جو پهرئين ۽ ٻئي استان يعني
 سهس دل ڪنڊل ۽ ٽرڪٽيءَ ۾ پهتو آهي پر نه ست لوڪ ۾،
 اهو پوڳ، ولاس جي زبردست چپاٽ کان پاڻ نه سنڀالي سگهندو
 ۽ عجب ناهي ته ڪري پوي. پوءِ ڇاهي ڇلڻي هوش ۾ اچي،
 دنيا جي پوڳن کان نفرت ڪري، اڀياس جي مدد ۽ پنهنجي
 گورو جي دٻا سان وري واپس انهيءَ استان تي پهچي وڃي
 پر سندس داغي ٿيڻ ۾ ڪوبه شڪ نه رهيو. انهيءَ ڪري
 اهو مناسب آهي ته پريمي اڀياسي پنهنجي سرت کي اهڙي
 اوچي استان تي پهچائي جتي ڪنهن به قسم جي آشا ۽ ترشنا

ڏئي راءِ سوامي ڏنال، جيون ئي ڏنا آئي ائين اسان ۾
 صاف ورل ڪيو آهي ۽ ائين جو پيد ۽ ڪيٽ ۾ طاهر
 ڪئي آهي. هن ڏنا ڪري سيني کان مٿي ۽ اوچر راءِ سوامي
 (با اائي) پد، جو سيني جي آڏ ۽ پندار (Source & Origin)
 آهي ۽ جو پور سنڌ جو لڄ مٿل آهي، ان جو پيد طاهر ڪيو
 آهي. انهيءَ اسان کان سرت شروع ۾ هيٺ آئي. انهيءَ هي
 هيٺان جيڪي اسان آهن سي سرت يا روح جي هيٺ لپڻ
 چون منڙ در (Stages) آهن. هيٺر چيو آيا معنيٰ سرت يا
 روح، شريز ۾ سبس دل ڪنول جي هيٺان آهي ۽ اتان هن
 جي روشني ۽ شڪتي سڄي شريز ۾ لپي ۽ پکڙجي، من ۽
 اندرون جي ذريعي اسٽول ۽ سوکڙ ڪم ڏيئي رهي آهي.
 ۸. من ۽ آهن هڪ ٻهمندي من (Universal) ۽ ٻيو پنڊي
 من (Individual). ٻهمندي من جو اسان ٽوڪي ۽ سبس دل
 ڪنول ۾ آهي جنهن کي پور، پرميشور، پرمالما يا مڊا ڪري
 ڪولم وڃي ٿو. پنڊي من جو اسان اکين جي پٺيان ۽
 هردي ۾ آهي. لغوئي من، سرت جي مدد سان دنيا جو سڀ
 ڪاروبار ڪري رهيو آهي. سرت يا روح جي اهڙي قدر
 من سان پرمٽ ٿي وئي آهي ڇو ان جي سنگ ۾ هيٺن
 جسماني اسان ڏانهن لپندي پئي وڃي. من ۽ اندرون وغيره
 کي ڪم ڪرڻ جي طاقت سرت يا چيو آيا مان ملي رهي
 آهي. جيڪڏهن چيو آيا پيئڇر مٿين پيئڇي اصلي ٿي
 ڏانهن ڦيرائي نه پوءِ دنيا جي سامان مان هن جو ڏهان ڪهڻو
 وڻندو، سندس موڪش ڏانهن رستو کلي پوندو. جڏهن سرت
 پرمندي من جي اسان کان پري پيئڇي اصلوڪي اسان
 يعني ست لڪ ۾ پيئڇندي ٿڌن هن جا سڀ اسٽول، سوکڙ
 ۽ ڪارڻ، ديه، اندرون ۽ من جا پٺن (Bonds) ٽٽي پوندا.
 پوءِ اهڙيءَ آيا جو دنيا سان وهندڙ لائي مائر وڃي رهندو.

اهڙي حالت پيدا ٿئي ٿي، جنهن جو بيان ڪرڻ مشڪل آهي.
 ۶. سرت يا روح جي حالت ۽ كيفيت هر استان تي
 پهچڻ سان بدلاجندي رهي ٿي ۽ ائين محسوس ٿي ڪري
 ڄڻ سڀ هيٺيان استان سندس ضابطي هيٺ آهن ۽ پاڻ انهن
 ۾ واپاڪ آهي. مثال طور پهرئين يا ٻئي استان تي پهچڻ سان
 ائين ڏسڻ ۾ اچي ٿو ڄڻ ته سرت يا الهيءَ استان جو مالڪ،
 انهيءَ کان سڀني هيٺين استانن ۾ واپاڪ ۽ انهن جو ڪرڻا آهي.
 منجهانئس ئي سڄي هيٺين وچنا ظاهر ٿي آهي ۽ سندس
 آسري تي ئي قائم آهي. جيئن ته سرت کي پوري ڳورو ۽
 نه ملڻ جي ڪري وڌيڪ مٿين استان جي خبر نه هئي، هن
 ان استان جي مالڪ کي ڪل مالڪ سمجهيو ۽ پنهنجي شيون
 ۽ ستسنگين کي انهيءَ جي پوڄا ۽ پڳڻيءَ ڪرڻ جو اُپديش
 ڪيو. ڇاڪاڻ ته مٿين استان جي پيد جو پورو واقف سنت
 ستڳورو ئي آهي ۽ اهو جي هنن کي ملي ها ته کيس مٿين
 ديشن جو پيد بڻائي اڳتي وٺي وڃي ها. اهڙيءَ طرح جنهن
 جنهن پنهنجي اندر ۾ هڪ، يا ٻه يا ٽي استان پار ڪيا آهن
 انهيءَ شخص کي ٻورن ۽ پھتل چيو ۽ سمجهيو وڃي ٿو. جيئن ته
 پهرئين استان تي پهچڻ سان سرت کي سڀ شڪتيون حاصل ٿين
 ٿيون ۽ انهن شڪتين ڪري ئي دنيا انهن کي ”مهاٿما“ ۽
 ”ڪامل“ وغيره سمجهي ٿي. الهيءَ ۾ ڪو شڪ ڪونهي
 نه عيبن. (سفلي) درجن جي پيمت ۾ هي استان بلڪل اوچ ۽
 الم آهي ۽ اُتي پھتل ۾ شربرڪ ۽ سنساري ملينتا يا غلاظت
 نه ٿي رهي.

۷. مٿي چيل آهي ته ستنام استان جنهن کي ست لڙڪ
 يا سڄ ڪند به چئجي ٿو اهو نهايت مٿي آهي ۽ اهو ئي سنتن
 جي درٻار آهي. انهيءَ کان مٿي ٻيا به ٽي استان آهن. اهو
 راز اڳي ڪنهن به سنت ظاهر نه ڪيو. هيٺ ڀرم ڀرڻ، ٻورڻ

سندن ڪيترائي اندر آهن. وڏا سوامي پڌري آڪيه ۽ آلاهي
به ڪرڻن ٿا ڇاڪاڻ ته هي اسٽان اٻار، النٽ ۽ الادي آهي
۽ ٻيا سڀ اسٽان الهيءَ مان پرگيٽ يا پيدا ٿيا آهن. سڄو
لاهڪان ۽ لامقام الهيءَ کي ئي چيو وڃي ٿو.

۵. هاڻ اهو معلوم ٿيڻ گهرجي ته ساڌ، گيالي پڪٽ، اولار،
بيغمبر ۽ سڀ مهاڻائون، جيڪي ٽن اسٽان ٽائين نه پيٽا آهن،
انهن جو درجو ستن کان گهڻو گهٽ ۽ هيٺ آهي. ڇاڪاڻ
ته اهي مٿي چڙهندي جدا جدا اسٽان ٿي پوئتي پيهي ويا
آهن. تنهنڪري ئي دنيا ۾ جدا جدا مٽ ۽ ذرڙا اسٽان ٿيا
آهن، يعني جو جو چڙهي اسٽان يا منزل ٿي پيو آهي هن
انهيءَ منزل کي آخرين منزل ۽ ان جي مالڪ کي بي النٽ ۽
اٻار سهڻي، ان جي پوڄا جو اُپدش ڪيو آهي.

اهو الهيءَ ڪري آهي جو مالڪ پنهنجيءَ قدرت سان
هرهڪ هيلٽن ديش يا اسٽان کي ٽن ديش جي باجي والگر
لاهيو آهي جنهن ڪري هيلٽن ديش ۾ ٿوري گهڻي يا ڪجهه
قدر مٿان ديش چڙهي حالت ۽ ڪيٽيٽ نظر ايندي آهي.
پر هرهڪ اسٽان جي ديش جي حالت ۽ ڪيٽيٽ ۾ ان
جي مدي (ليام) Permanence ۾ وڏو فرق آهي ۽ جيڪا
وڃنا هرهڪ ديش ۾ ٿيڻ ۾ اچي ٿي سان نه ٿي ۽ اهيءَ طرح
جي آهي ۽ درجي بدرجي اها رڃنا، سوڪر، وڌيڪ سوڪر،
اٽي سوڪر، نرمل، وڌيڪ نرمل ۽ مٿا نرمل ٿيندي وڃي ٿي.
پر اها حالت الهيءَ کي ئي معلوم ٿي سگهي ٿي ۽ انهن سڀني
اسٽان جو سير ڪيو هوندو. ته ته ڇوڪرو جنهن اسٽان ٿي
پيو، انهيءَ اسٽان جي مالڪ جو سروب ۽ پرڪاش ڏسي،
الهيءَ کي بي النٽ ۽ بي حد، خدا ۽ پرميٽور سمجهيو ۽ اٻار.
ايتري قدر ان کي آند ۽ خوشي حاصل ٿي ٿي ڇو سندس
هوش حواس ٿي ٿي ٿيو وڃن ۽ مڃوس مستي ۽ شوق ٿي

اندر ۾ اصلي منزل طرف وڃڻ شروع ڪيو پر سڀيئي ڌر استان
ٿاڻين ڪرڻ پھتا. انهن مان گھڻا تہ پھرين منزل تي مس پھتا،
ڪي ٿورا ٻيءَ منزل تي پھتا، ڪو وري ساڌ ۽ پريمي ٿيڻ ۽
منزل جي ويجهو پھتو. فقط سنت پنجن ۽ منزل يعني ست نام
ٿاڻين ۽ ڪو وري ائين منزل يعني اناهي يا راڌا سوامي منزل
ٿاڻين پھتو.

شروع شروع ۾ انهيءَ راڌا سوامي استان ٿان سرت هيٺ
لٿي آهي. جڏهن سرت هيٺ لهي رهي هئي تڏهن هيٺين
مقامن وارن کي ائين سمجهڻ ۾ پئي آيو تہ هوءَ ست لوڪ وغيره
(جي حقيقت ۾ ان جو اصلي ديس نہ آھن) مان لٿي آهي.
وري جيڪي اڃا بہ هيٺ پھتل هئا انهن کي ائين پئي لڳو
چڻ تہ سرت اُتان ئي نڪتي هئي جتي هو پھتا هئا. جيئن تہ
انهن کي پورو ڳورو نہ مليو هو، هو انهيءَ ئي استان يا منزل
کي سرت يا روح جو پندار (Source) ۽ اتي جي مالڪ کي،
باقي هيٺين ديسن جي رچنا جو مالڪ ۽ اُپائيندڙ ڄاڻي،
پنهنجن شين کي انهيءَ ديس جي مالڪ کي ڪل رچنا جو
ڪرڻا ۽ اشت ڪري مڃڻ جو اعتقاد ڏياريو ۽ هن جي اُپاسنا
۽ پوڄا ڪرڻ جو اُپديش ڪيو.

۴. هاڻ سمجه ۾ اچڻ گھر جي تہ راڌا سوامي پد سڀ کان
مٿي استان آهي. اهو ئي، ڪل مالڪ، سڄي صاحب ۽ خدا
جو نالو آهي. انهيءَ استان کان بہ استان هيٺ ست نام استان
آهي جنهن کي سنت جدا جدا نالن، جهڙوڪ، ست لوڪ،
سچ ڪند، سار شبد، ست شبد، ست نام ۽ ست پرش سان
ڪوٺيو آهي. انهيءَ مان معلوم ٿئي ٿو تہ اهي استان سنتن
۽ پرم سنتن جا آرام گاه آهن. انهيءَ ڪري سنتن جو درجو
سڀني کان مٿي آهي. انهن استانن تي من ۽ مايا پئي ڪونهن.
هيٺيان سڀ استان ۽ سڄي رچنا، انهن استانن کان هيٺ ۽

وٽي آهي جو سندس چڻڻ مال ٿي ٻيو آهي. انهن سڀني
ٻڌن جي چوڻڪاري کي مڪڻي چئجي ٿو.

اندروڻ، نٽو ۽ من، انهن کي آندروڻان ٻڌن چئجي ٿو ۽
سراڻ ۽ ان سان واسطو رکندڙ شيون ۽ ڪٽنب، اهي آهن
ٻاهريان ٻڌن. انهن ٻنهي ٻڌن ۾ ڇو آيا يا سرت اهڙو ڪو
قاسجي وٽي آهي جو هن کي پنهنجي اصلي ديش جي
بادگيري وسري وٽي آهي ۽ انهيءَ پنهنجي اصلي ديش کان
ايترو دُور اڪري وٽي آهي جو بنا ٻري متگور يا ڪامل
مرشد جي، سندس اُٿي واپس پهچڻ ناممڪن آهي.

ڪم نٿا ايترو آهي جو انسان پنهنجي سرت يا روح کي
واپس سندس آڏي پسڻار (Source) يعني مٿس ۽
اڏا سواميءَ ۾ پهچائي. جيستائين ائين نه ٿيندو تيستائين دلها
جي دڪن ۽ سڪن کان چوڻڪارو ناممڪن آهي.

۲. سڀني متن ۽ پراچين مهالمان ۾ مٿس ۽ طرفڻو اهڙي
آهي نه ڪٿڙيءَ ريت سرت کي پنهنجي پسڻار (Source)
۾ واپس پهچائڻ وڃي. ٻهٽل انهيءَ کي چئجي ٿو جنهن اڀاس
يا ڪرڻي ڪري، پنهنجي روح کي اصلي ديش ۾ پهچائڻ
هجي ۽ سڀني ٻاهرين ۽ اندروني ٻڌن ۽ اسٽول، سوکڙ ۽
ڪارڻ کي ٿوڙي، پنهنجي من کي ساري پريچ کان ليارو
ڪيو هجي. ڪامل، حامل، سچو عاشق، پريمي، ٻڙون پگس،
سچو گيالي ۽ ٻورو ساڌو اهڙي آهي ڪو آمريڪن منزل تي
پهچي وڃي هجي. جيڪي بيتن ۾ ذڪر ڪن ٿا يا انهنجي
وچن کي نٿا پڙهن ٿا يا ٻڌائين ٿا پر پاڻ منزل تي ڪول
پهتا آهن يا منزل تي پهچڻ جو اڀاس نه ڪن، انهن کي
عالم يعني ودوان ۽ واچڪ ڪولجي ٿو.

۳. جيترا به آچار، مهالمان، اوتار ۽ ٻيئي هر ڪو
مذهب ۾ ٿيا آهن انهن سڀني پنهنجي اڀاس جي زور تي

سار وچن

واڌا سوامي ديال ڪي ديا راڌا سوامي سهاء

حضور راڌا سوامي صاحب جي اُپديش مان ڪي ورق

هيءُ جڳت ناسونٽ آهي ۽ هن جا سڀ سامان به ناسونٽ آهن. عقلمند اهو انسان آهي جنهن هن دنيا جي ڪاروبار کي چڱيءَ طرح ڄاڻي، ان کي ناسونٽ ۽ فاني سمجهي، هن منش ديهيءَ کي مالڪ جي سرور ۽ اُچن به لڳائي سڦل ڪيو آهي ۽ جيڪي وستو انهيءَ مالڪ پنهنجي ديا سان هن منش ديهيءَ به ڏنيون آهن، انهن مان لاپ وٺي، پنهنجي سرت يا جيو آتما، جا بي بها جواهر يا ست وستو آهي، انهيءَ کي پنهنجي اصلي اسٿان يا سڃي ديش به پهچائي.

۱. جيو آتما يا سرت جنهن کي روح به چئجي ٿو، اها سڀ کان اوچي اسٿان يعني سماءُ ۽ راڌا سوامي پد مان هيٺ لهي هن سرور به آئي آهي ۽ ٽن گُڻن (ستر، رجو ۽ لمر)، پنجن گُڻن (مئي، پاڻي، باه، هوا ۽ آڪاش) ۽ ڏهن اندرين (ڪن، اکيون، زبان، نڪ، چهڙي، هٿ، پير، گديا، جن اندري ۽ وات) ۽ من جي قيد به قابو ٿي ويئي آهي. تنهن کانسواءِ سرور ۽ ان سان واسطو رکندڙ شين جي پنڌن به اهڙو ٻڌجي

، انهيءَ کان نام جي بخشيش وٺي پنهنجو اُڌار ڪندا

ن ڪتاب ”سار وچن“ ۾ انهيءَ سنت مت جي وامت بيان
آهي ڇا بلڪل گرنٽ صاحب ۽ ٻين سنتن جي ڇيل پاڻيءَ
ار آهي ۽ ڪنهن بد حالت ۾ انهن کان نرالي ڪونهي.
هي دنيا جي دکن سڪن ۽ پنجن دشمنن جي ظلم کان چٽ
ن ٿا ۽ جن کي مالڪ سان ملڻ جي سڃي سڪ ۽ پياس
، انهن لاءِ هي سوامي جي مهاراج جن جا وچن پرنڀ ۽ ڀرمارت
المول خزانو آهن. باقي جيڪي اڃا دنيا جي پدارثن، اولاد،
، استري ۽ مان وڏائي ۽ وديسا ۾ ڦاٿل رهڻ چاهين ٿا،
ن کي هي نچ روحانيت جرن ڳالهينون ٿيڪ اهڙيءَ طرح
ڙڙيون لڳنديون جيئن بخار واري ماڻهوءَ کي مصري.
ن نسبت گورو نانڪ جن فرمايو آهي:
ورڪ سچ نه ڄاڻي من مڪي جنم گدرايا، وچ دنيا ڪاهي آيا“

ڪرشن باباڻي

آنوادڪ جو نون

واپل آهن. راڌا معنيٰ سرت، روح يا آتما، سوامي معنيٰ مالڪ
 يا ڌڻي. راڌا سوامي معنيٰ روح جو مالڪ. مالڪ جي پڳڻن
 پٿر ۾ اچي مالڪ کي ڪڍڻ تي جدا جدا نالن سان ڪوٺيو
 آهي، اهڙيءَ طرح راڌا سوامي ۾ مالڪ جو هڪ نالو آهي.
 هي من ڪو نئون من ڪونهي. آخري من من يا گورو من
 آهي جوڪو سري گورو نالڪ صاحب، ڪير صاحب ۽ ٻين
 سنتن جو هو. انهيءَ جي سهوليت کان هن کي من ڪولجي
 نون پر حيثيت ۾ هي مالڪ سان ملڻ ۽ جنم مرڻ جي ٽيري
 کان هميشه لاءِ بچڻ جو انسان لاءِ هڪ ئي رستو آهي جو مالڪ
 پاڻ ظاهر آهي، ساڳي طرح جيئن دنيا ۾ انسان هي جنم ۾
 رستو ۾ پاڻ ئي ناهي ڏس، جنهن ۾ ڪوبه ٽيرو يا لوق نون
 اچي سگهي. آخري رستو مالڪ جي مان جو هو، آهي ۽ رهندو.
 هن سچيءَ رچنا جو هڪ ئي مڃو پائشاه آهي. من
 سندس سرڪار آهن جي جڳ ۾ جڳ ۾ سندس آمر يا حڪم
 يا شهد يا لام جو پرچار ڪن ٿا. جيئن گولٽ صاحب ۾ برمايل
 آهي، ”اڪر آمر ايڪا پائشاهي جڳ ۾ جڳ سرڪار ڇڏائي هيءَ“
 من هر وقت دنيا ۾ موجود هوندا آهن پر اڪثر دنيا، سنتن
 کي سندن جيئري نه سڃاڻندي آهي ۽ نه سندن قدر ڪندي
 آهي. سري گورو نالڪ صاحب، ڪير صاحب ۽ ٻين سنتن
 جي وقت ۾ دنيا سندن قدر ۽ ڪير پر هان سندن مهما چون
 ٿا ٻيون پڙهي ۽ ٻڌي انهن جو قدر ڪري ٿي. لکن سچي
 لام جي بخشش ۽ مڪتيءَ جي وامت وقت جي ديه ڌاري
 من منگرو کان ئي ملندي آهي. دنيا گمراه آهي جو گذريل
 مهالان جي ٽيڪ وٺي ۽ موجوده سنتن کي اڪرائي ٿي. پر هڪ

ڪري، انهيءَ کان لاءِ جي بخشش وٺي پنهنجو اُڌار ڪندا آهن.

هن ڪتاب ”سار وچن“ ۾ انهيءَ سنت مت جي وامت بيان ٿيل آهي جا بلڪل گرنٽ صاحب ۽ ٻين سنتن جي چيل باڻي ۽ انوسار آهي ۽ ڪنهن به حالت ۾ انهن کان نرالي ڪونهي. جيڪي دنيا جي دکن سڪن ۽ پنجن دشمنن جي ظلم کان چٽ چاهين ٿا ۽ جن کي مالڪ سان ملڻ جي سڃي سڪ ۽ پياس آهي، انهن لاءِ هي سوامي جي مهاراج جن جا وچن ٻريم ۽ ٻرمارٽ جو انمول خزانو آهن. باقي جيڪي اڃا دنيا جي پدارتن، اولاد، ڌن، استري ۽ مان وڏائي ۽ وديا ۾ ڦاٿل رهڻ چاهين ٿا، انهن کي هي نچ روحانيت جون ڳالهيون نيڪ اهڙيءَ طرح ڪوڙيون لڳنديون جيئن بخار واري ماڻهوءَ کي مصري. اهڙن نسبت گورو نانڪ جن فرمايو آهي:

”مورڪ سچ نه ڄاڻي من مڪي جنم گنوايا، وچ دنيا ڪاهي آيا“

ڪرشن باباڻي

ڪري، انهيءَ کان نام جي بخشش وٺي پنهنجو اُڌار ڪندا آهن.

هن ڪتاب ”سار وچن“ ۾ انهيءَ سنت مت جي وامت بيان ٿيل آهي جا بلڪل گرنٽ صاحب ۽ ٻين سنتن جي ڇيل ٻاڻيءَ انوسار آهي ۽ ڪنهن به حالت ۾ انهن کان نرالي ڪونهي. جيڪي دنيا جي دڪن سڪن ۽ پنجن دشمنن جي ظلم کان چٽڻ چاهين ٿا ۽ جن کي مالڪ سان ملڻ جي سڃي سڪ ۽ پياس آهي، انهن لاءِ هي سوامي جي مهاراج جن جا وچن پريم ۽ پرمات جو انمول خزانو آهن. باقي جيڪي اڃا دنيا جي پدارثن، اولاد، ڌن، استري ۽ مان وڏائي ۽ وديا ۾ ڦاٿل رهڻ چاهين ٿا، انهن کي هي نچ روحانيت جون ڳالهيون ٺيڪ اهڙيءَ طرح ڪوڙيون لڳنديون چيئن بڪار واري ماڻهوءَ کي مصري. اهڙن نسبت گورو ناک جن فرمايو آهي:

”مورڪ سچ نه ڄاڻي من مڪي جنم گنوايا، وچ دنيا ڪاهي آيا“

ڪرشن باباڻي

آنوادڪ جو نوٽ

راڌا سوامي مت ٻاري ۾ عام ڪي ڏاڏا عجيب غريب خيال
 وٺيل آهن. راڌا معنيٰ سرت، روح يا آتما، سوامي معنيٰ مالڪ
 يا ڏٺي. راڌا سوامي معنيٰ روح جو مالڪ. مالڪ جي پڳڻ
 پٿر ۾ اچي مالڪ کي ڪوٽڻ تي جدا جدا نالن سان ڪوٺيو
 آهي، اهڙيءَ طرح راڌا سوامي ۾ مالڪ جو ڌڪ نالو آهي.
 هي مت ڪو نئون مت ڪونهي. اُهوئي سنت مت يا گورو مت
 آهي جو ڪو سري گورو نالڪ صاحب، ڪير صاحب ۽ ٻين
 سنتن جو هو. ٻوليءَ جي سهوليت کان هن کي مت ڪولجي
 اُڻ ۾ حيثيت ۾ ڏي مالڪ سان ملڻ ۽ حشر مرڻ جي ٿوري
 کان هميشه لاءِ ٻچڻ جو اسان لاءِ هڪ ئي دستور آهي جو مالڪ
 پاڻ ظاهر آهي، ساڳي طرح جيئن دل ۾ اسان جي حشر جو
 دستور ۾ پاڻ ئي ظاهر اٿس، جنهن ۾ ڪو نه گورو يا فرق نٿو
 اچي سگهي. اهڙي دستور مالڪ جي ملڻ جو هو، آهي ۽ رهندو.
 هن سڄيءَ ريت جو ڌڪ ئي سچو پالناڻو آهي. سنت
 سندس سرڪار آهن جي جڳ، جڳ ۾ سندس آمر يا حڪم
 يا شهد يا نام جو پرچار ڪن ٿا. جيئن گولت صاحب ۾ فرمايل
 آهي، ”ايڪو آمر ايڪا پالناڻي جڳ جڳ سرڪار ڄاڻائي ٿي“
 سنت هر وقت دل ۾ موجود هوندا آهن پر اڪثر دل ۾ سنتن
 کي سندن چيٽري نه سڃاڻندي آهي ۽ نه سندن قدر ڪندي
 آهي. سري گورو نالڪ صاحب، ڪير صاحب ۽ ٻين سنتن
 جي وقت ۾ دل ۾ سندن قدر نه ڪيو پر حال سندن مهيا چون
 ڳالهندون پڙهي ۽ ٻڌي انهن جو قدر ڪري ٿي. ليڪن سچي
 نام جي بخشش ۽ مڪتيءَ جي وامت وقت جي ديه ڌاري
 سنت متگورو کان ئي ملندي آهي. دل ۾ گمراهه آهي جو گذريل
 مهالمان جي ٺيڪ وٺي ۽ موجوده سنتن کي اڪرائي ٿي. پر جيڪي
 پاڻ وارا هوندا آهن آهي وقت جي سنت متگورو جي روح

سڀني فيلسوفن، سڀني مذهبن ۽ سائنسن جو آخري مقصد آهي.

هيءَ انصاف ڪندڙ ڪٿائي جيتوڻيڪ اڄ پوري نموني
ٻڌائي ويئي آهي، ليڪن ٻڌائي ضرور ويئي آهي. وڌيڪ
پڙهندڙ ئي ڇڏيل آهي ته هو هن سنڌ جي راءِ تي اچي
يا نه. پر جيڪڏهن هي انهيءَ ايشوري راءِ تي قدم رکڻ
جو فيصلو ڪري ٿو ته کيس ياد رکڻ گهرجي ته سندس پيڙهون
ڪر آهي وقت جي ديهه ڌاري ستڙ جي ڪوچ ڪري، هن
کان نام جي بخشش وٺڻ، پوءِ باقي سڀڪجهه هن کي صاف
۽ چٽو سمجهڻ پري آهي ويندو ۽ هو ضرور پنهنجي منزل مقصود
تي پهچي ويندو.

نوحانجو، ستڙ جي چرن ۾
جولين. پي. جانسن

(هيءَ ”سار وچن“ جي انگريزي ترجمي وارو مهاڳ،
جو ڊاڪٽر جانسن جو لکيل هو، تنهن جو ترجمو آهي.)

من . انهيءَ شبد ذريعي ئي انسان دنيا جي دڪن
 کان بچي سگهي ٿو . انهيءَ جي ذريعي ئي
 گي رهي آهي ۽ انهيءَ جي ذريعي ئي انسان
 جي اصلي گهر (سچ ڪند) پهچي سگهندو .

وقت ستگور نام جي بخشيش ڪن ٿا، تنهن وقت
 ش ڪي ڪي مکيه راز سمجهايا ويندا آهن، جي
 اندروني ڪاميابيءَ واسطي ڪارائتا آهن . تنهن ڪانسواءِ
 رن، پڄن ۽ ڌيان جي ترتيب سيکاري ويندي آهي،
 ريعي هن ڪي پنهنجي اندر ۾ ڏسڻ ۽ ٻڌڻ جي شڪتي
 ڪري، مٿين منزلن ڏانهن پنهنجو اندروني سفر چالو
 آهي . آخر ۾ موت وقت جڏهن هي پنهنجو سر بر
 ٿو ٿڏهن هو پنهنجي ستگور سان مٿين روحاني ديشن ۾
 ٿو . نام بخشيش ڪرڻ وقت، ستگور پنهنجي شش ڪي
 سان جوڙين ٿا ۽ جيستائين شش سچڪند ۾ پهچي
 بن اندروني منزلن تي هر وقت ساڻس هوندا آهن .
 جد ڇا آهي، اهو پوريءَ طرح بيان ڪرڻ شايد ڏکيو
 . شبد خود پاڻ ماڻڪ آهي جو چيستن جي دائمي ڌارا
 روپ ۾ هت من ۽ مايا جي ديش ۾ پهچي ٿو . بائيبل ۾
 ڪي Holy Ghost (پوٽر ديوتا) ستگور ڪي Son (پٽر)
 ما ڪي Father (پٽا) ۽ ٽنهي ڪي Holy Trinity (پوٽر ٽرموٽري)
 ٿا . انهيءَ شبد جو ذڪر، پراچين ڌرمي ۽ فيلسوفيءَ
 انھاس ۾ ڪيترن هنڌ، جدا جدا نالن ۾ ٿيل آهي . بائيبل
 ٺهيءَ ڪي Logos يا Word چيو ويو آهي، هندو انهيءَ ڪي
 ڪوئين ٿا، اسلام وارا انهيءَ ڪي ڪلمو يا اسم اعظم ڪري
 ن ٿا ۽ سنت انهيءَ ڪي شبد ڪوئين ٿا . جنهن ڪي پوري
 و يا ڪامل مرشد کان نام مليل آهي ۽ جو پنهنجي ستگور

۱. مڪتي حاصل ڪرڻ لاءِ، جنم مرڻ جي ڳالهه کان بچڻ
 لاءِ ۽ پنجن وڪارن (ڪارم، ڪروڙ، لوب، موه ۽ اهنڪار)
 جي طام کان چٽڻ لاءِ ۽ من کي وس ڪرڻ لاءِ، شرعڪ انسان
 کي سنگور يا ڪامل مرشد جي ڪرڻ چڱائي. انهيءَ
 انشوري ۽ قدرتي رستو مڪتي حاصل ڪرڻ جو. اهي ڪئين
 به طريقي سان اهو مشق حاصل نه ٿي سگهندو. عيسا پوري
 جان يا علم هئڻ جو سوال ڪرڻي. چڱيسره لاءِ پوري جان يا
 علم ضروري آهي پر انهيءَ کان به وڌيڪ ضروري آهي
 سنگور جي شش کي شخصي مدد. من ۽ مانا جو عيسا ٽپندڙ
 وهڪرو ۽ پنجن گناهه دشمنن جي حملي جو اڪيلي
 سر مٽائڻ ڪرڻ ناممڪن آهي. انسان جي پاڻي ڇالو جي
 ڪوششن جي باوجود نه هجي آيا اڪرو اڪرو جنم مرڻ
 جي اوڙاهه ڏانهن ٽپي پئي وڃي. انهيءَ لاءِ ڪو رستو نهال
 سنگور پنهنجو ڪرو مدد جهڙو نه ٿيڻي ٿو چئن هي آڏو
 ڪاهه ڪري ٿي اهي سڳي. هو موه ۽ زندگيءَ جو صاحب
 آهي ۽ اسانجي هن اسان (پند ديش چئن پر اسانجي ڪرڻي
 نه اڏي وڃي ٿي) جي ڏٺيءَ جو ڏٺي آهي. ڏوڏي پٺاڻي
 سڳي ٿو ۽ هن کانسواءِ ڇوڪرو ٿو ملي سگهي. من ڪتاب
 الدار انهيءَ بنيادي سچ ۽ حقيقت جو ترسترو وسار ڪڍي
 آهي.

۲. منهن جي سکيا جو پورو بنيادي ٻارو آهي شبد يا نام.
 وڌيڪ جي هن نهايت ضروري حقيقت جي نه ليا کي نام
 ٿوري خبر آهي. مغربي فيلسوفيءَ جي ساعت به هن نسبت
 ڪوبه ذڪر ڪونهي، جيتوڻيڪ هيءَ سڄي سرشتيءَ جي مکيه
 پر مکيه ۽ بنيادي ٻالھ آهي ۽ آيا جي مرڪز ۽ مڪتيءَ لاءِ
 نهايت ضروري آهي. انهيءَ بنا سڀ مذهب ۽ فيلسوفون

اهائي خاص ڳالهه آهي جنهن ۾ سنت مت سڀني
متن متانترون کان فرارو آهي .

سنت، جن پاڻ انهيءَ رستي تي سفر ڪيو آهي، سي ان
جي مفيد ۽ ڪارگر هجڻ جي باري ۾ ڪا غلطي نٿا ڪري
سگهن . هو پنهنجن شهن کي ساڳيو پاڻ وارو طريقو سڀاڻين
ٿا، جيئن اهي به ساڳيو ئي ڦل حاصل ڪري سگهن ۽ ساڳيءَ
طرح ۾ ماڻڪ ڏيکاءُ (Demonstration) ڪري سگهن . تنهن
ڪري سنت مت هڪ پورو سائنس آهي . هڪ وڏي سنت،
انهيءَ کي ”آلما کي سندس اُپائيندڙ سان ڳنڍڻ (ملائڻ) جي
سائنس“ ڪري ڪوٺيو آهي . هن سائنس جو نالو ”ساروچن“
جو تالچرچ هيٺ ڏجي ٿو .

۱. انسان ذات تمام پريءَ طرح من ۽ مايا جي چار ۾ ڦاٿل
آهي جنهن مان هو پاڻ کي ڇڏائي ۽ ڀڄي نٿو سگهي . هو پاڻ
کي ڇڏائڻ لاءِ فقط ڪشمڪش ڪري سگهي ٿو، پر اها
ڪشمڪش اڪثر سندس حالت پهرينءَ کان به بدتر ڪيو
ڇڏي . ڌرمي ڪريائون، گرنٽ ۽ پستڪ، ٽيرٿ يائراٿون ۽
عبادتون کيس انهيءَ چار مان ڇڏائي نٿيون سگهن، ويندي
دان پڇ جا ليڪ ڪم به کيس بچائي نٿا سگهن . هيءُ پنهنجي
سر ڪا به اهڙي ڳالهه نٿو ڪري سگهي جنهن مان سندس
ڇوڪار وٺي . تنهن کان سواءِ هن کي اها ڳالهه ڏيان ۾ رکڻ
گهرجي ته خود مالڪ به سڌيءَ طرح سان کيس بچائي نه ٿو
سگهي . مالڪ انهيءَ مقصد (مڪتي) لاءِ هڪ ئي طريقو مقرر
ڪيو آهي . انهيءَ ايشوري ۽ قدرتي طريقي جي عيوض ٻيو
ڪوبه طريقو ڪونهي . اها ڳالهه چڱيءَ طرح محسوس ڪرڻ
گهرجي ته انساني آلما انهيءَ باري ۾ لاچار ۽ بيوس آهي .
اهو سڀ ڪجهه اسان کي سنت مت جي پيءُ مکيه ڳالهه ئي
آهي ٿو، جا آهي، وقت جي ديهه ڌاري ستڱور جي
ضرورت .

پنهنجي هاء ياڻ پکاري. هڪ قوم زوال کي ڏوچي ۽ وڃي
 پر انهيءَ قوم جا واسڪي (Individuals) انهيءَ ۾ ڪجهه وقت
 لاءِ پرکيت ٿي ۽ وري غالب ٿي پرورڻا کي ڀڄڻ لاءِ وري
 ٻين دنياڻن ۾ پرکيت ٿي سگهن ٿا. ڪنهن قوم جا
 واسڪي (Individuals) پرورڻا کي حاصل ڪرڻ لاءِ ذهن
 ڏيڻن درجي جي جهود مان مٿي اچن ٿا ۽ انهن لاءِ
 ضروري ناهي ته سڀئي ديش يا قوم ۾ واپس پيدا ٿين.
 انهن کي انهيءَ وچ ۾ ڏي وڃي سندن ڪرمن اڻسار
 سندن وچ ۾ ضروري آهي. چوڙيءَ طرح ڪنهن به قوم يا
 سڄيءَ دنيا کي پنهنجو ڀالڻ، چرالي ۽ زوال به ٿئي ٿو ۽
 طرح انسان ۾ اڻ آهي. اهو وڪاس جي قانون خلاف ڪونهي.
 سڄي اڄ نه اهي عرصا آهن ۽ دنياڻن لاءِ اهڙائي ضروري
 آهن جهڙا واسڪي (Individuals) لاءِ. هڪ دنيا جي انهيءَ
 ڪري ناهي يا پرک ٿئي ٿي، جيئن ئي ۽ جو ڄم ٿئي. انهن
 ٿين سان، اتي جي رهواسين کي پرورڻا حاصل ڪرڻ لاءِ
 ٿيون ۽ بهتر حالتون ملن ٿيون. ٿين ڪري اهو طريقو
 (پرک ۽ اڀريءَ جو) ئي اهو وقت لاءِ هلندو ايندو، جيستائين
 هر هڪ انسان پنهنجي لڄ ڳوهر نه ڀڃي. انهن ٿين سان
 ئي هن وڪاس جي وڏي رٿا جو اعليٰ مقصد ۽ مراد پوري
 ٿيندي.

هاڻ باقي اها ڳالهه رهي ته سنڌ ۾ ڪهڙو مڪمل
 ڪهڙو آهي ۽ سنڌ انسان جي ڪٿيءَ لاءِ ڪهڙو طريقو
 سڃاڻين ٿا. اها ڳالهه خاص طرح سان ڌيان ۾ رکڻ
 گهرجي ته سنڌن جي سڀني شخصي تجربي ۽
 ڊيماٽڪ ڏيکار (Demonstration) تي ڀڄل آهي. ڏکي
 بازي ۽ عقيدن کي سنڌ ۾ ڪا به جاءِ ڪانهي.

عام طرح قبول ڪيل ”وڪاس واد“ يعني (Theory of Evolution) جي ورڌ سمجهي منجهي پون نه هئڻڪي هي به ڳالهون خيال ۾ رکڻ کپن.

۱. هي مت، انهيءَ وڪاس واد جي خلاف ڪونهي پر سنت مت انهيءَ قانون کي اُٺاڪينءَ ۽ ڪشاديءَ درستيءَ کان ڏسي ٿو. مثال طور هي مت انساني تواريخ کي ڪروڙن سالن کان پهاري ٿو پر سائنسدان هن کي فقط ڪي هزار سال قديم سمجهن ٿا. هو انسان ذات جي انهن ئي حصن جي سمجهائي ڏين ٿا جن جا ڪي قديم نمونا ۽ نشان رهجي ويا آهن. جڏهين قديم قومون نابود ٿين ٿيون تڏهن نين حالتن سبب نيون قومون پيدا ٿين ٿيون، جي انهيءَ ساڳئي وڪاس جي قانون (Law of Evolution) انوسار ڪنهن وقت لاءِ سڀيتا جي اوچ اوستا ئي پهچن ٿيون. جنهن کان پوءِ وري ٻيون سڀيتائون پيدا ٿين ٿيون ۽ ائين ٿيندو ئي رهيو. اهو چڪر ست جڳ کان وٺي ڪروڙين سال هلندو آيو آهي. هيءَ سڀيتائن جي اوت ۽ موت ۽ قومن جو ڪمال ۽ زوال، ۽ انسان ذات جي ڪيترن حصن جي ترقي ۽ گراوت، اها ليلا سائنس دانن جي محدود نظر ۾ نه اچي سگهي آهي. پر انهيءَ ۾ هنن جو ڏوهه به ڪونهي.

۲. اهو خيال به رڪڻ گهرجي ته وڪاس (Evolution) قدرت جي طريقي ڏانهن اشارو ڪريو. اهو قدرت جو طريقو، انسان ۽ ٻين جاندارن کي سڌارڻ جي ڪوشش ڪرڻ جو طريقو آهي. جيتوڻيڪ اها وڪاس جي سکيا قومن ۽ دنيا جي جهڳاڙو (Decline) ڏانهن اشارو ڪري ٿي پر اها ڳالهه ويڙهڪين (Individuals) سان لاڳو ڪونهي. انهيءَ وڪاس جي طريقي جو مقصد ويڙهڪيءَ (Individual) جي پور ٿيڻ (Perfection) آهي. ويڙهڪي (Individual) نٿو ڪري، جيستائين ڪ

به اچي وڃي ٿي اهي سڀ هن پنڊ ديش ۾ آهن. اسانجي دنيا جي آڪاش وديا جي ڄاڻن (Astronomers) کي، جن بي انداز ڏوهن ۽ دنيا جي ڄاڻ آهي، اهي سڀ هن پنڊ ديش جو هڪ تمام ننڍو حصو آهن. سڄو پنڊ ديش وري برهمانڊ ديش جي آسمان ۾ هڪ ننڍڙو بادل آهي. اهي سڀ مادي واريون سرشتيون (Physical Universes) برهمانڊ جي چوگرد هڪ ئي انت سرگس والگر ڦري رهيون آهن ۽ برهمانڊ جي سنهاري ٿي لڳي رهيون آهن. برهمانڊ وري ست ديش جي آڌار تي هلي رهيو آهي.

پڙهندڙ کي سنت مت يا واڏا سوامي مت جون سکياڻون سولائيءَ سان سمجهڻ ۾ اينديون، جيڪڏهن هو اها ڳالهه ڏيان ۾ رکندو ته سڄي رچنا جي اُپٽي، انتظام ۽ پرورش آلهه شڪتين جي سنڀال هيٺ آهن جن جا جدا جدا درجا آهن ۽ جن کي جدا جدا اختيارون آهن. اهوئي سبب آهي جو ستن جي سکياڻن ۾ ڪيترن هنڌ جدا جدا استادن جي مالڪن يا ڌڻين جا نالا ۽ بيان اچن ٿا. انهن مان هرڪو پنهنجي پنهنجي استادن جو شڪتي ڪيندر يا طاقت جو مرڪز (Power-house) آهي ۽ انهيءَ سڄي استادن کي چيئن شڪتي پهچائي ٿو. اهي سڀ ست پرش جي مرضيءَ ۽ حڪم انوسار ڪاروبار هلائي رهيا آهن. اها شڪتي جنهن کي عام طرح ڪال (Negative Power) يا برهمندي من يا (Universal Mind) چئجي ٿو سا محدود اختيارين سان، دسوين دوار کان هيٺ جيڪا رچنا آهي، انهيءَ کي هلائي رهي آهي. هيءَ شڪتي پڻ ست پرش مان اچي ٿي آهي ۽ پنهنجي استادن ۾ انهيءَ ست پرش جي اڇا انوسار ڪاروبار هلائي ٿي. ست پرش يا ست نام ٿي ديال شڪتي (Positive Power) آهي، جنهنجو استادن سچ ڪندو آهي.

برم ڄلس ۽ وقت الٽو سک ۽ آئندو رهڻ لڳا. هڪ موت ۽
لدل (Death & Change) جو نشان ۽ ڪوئي به هن ديش
منجيان ئي باقي ميني ڇڏين ديشن جي آهتي يا بددش آي
آهي ۽ آهي سڀ هنجي مڃاري ٿي رهيا آهن.

۲. برهماند

سڀ ديش تالپوءِ هي ٿيو وڏو ديش آهي. هن کسي
ڪال ديش ۽ چون ٿا. ڇڏو ٿا ڪي ڪي ڳڻي ڳڻي ڇڏين ۽ ديش
آهي پر هن ۾ لامل مادو (Refined Matter) ملاوٽ ٿيل آهي.
هتي جا رهواسي ايتري سک ۾ رهن ٿا ۽و اسانجي سمجهه
کان ٻاهر آهي پر آهي موت جي دائري کان ٻاهر ناهن، جنهن
ڪيترا ماڻهو سمجهندا آهن. هن تي عمر تمام وڏي ٿيندي
آهي ۽ جڏهن ٺاهڻ ڪوئي عرصي کانپوءِ مهيا ٿي ٿيندي
آهي ۽ برهماند پنهنجي آهتي ۽ ڪان اڳ واري اوستا
(Precreation Status) کي ڀڃيندو آهي تڏهن هن جي حوالي
ختم ٿيندي آهي ڇڏيندو ٿو ڪجهه ڪجهه هن دنيا جي
موت مثل آهي. هي سرڻ ۽و ديش آهي ۽ موجوده مدھن
جا ڪوئي ڳڻي سرڻ ۽ بيمت هن ۾ آهن. هي ايترو وڏو ۽
وسيع آهي جنهن جي اسان ڪلهي ۽ ٿا ڪري سگهون پر
ست ديش جي ڀيٽ ۾ بلڪل ننڍو آهي.

اڻڻ: هن کي ڪي اسان يا ديش چولدا آهن پر حتميت
۾ هي برهماند يعني ٻين ديش جو هڪ حصو آهي.

۳. ڀڳ

هي ٿون ديش آهي. هن ۾ مادو (Matter) تمام ڪيڏو
آهي ۽ منجهس چٽتا ايتري ٿوري آهي جو هن جي هلاڪ
يا قائم رکڻ لاءِ اهو بلڪل ضروري آهي ڇاڪاڻ ته سڀ جهڙو
جو آڌار چٽتا (Spirit) ئي آهي. هڪ مادي جو زور ڪيڏو
آهي. هن دنيا جا سڀ سروح ۽ گره جنهن ۾ اسانجي ٿوري

ڪتاب پڙهي وڃڻ کان پوءِ به اهو نه سمجهي سگهن ٿا هي سڀ
 ڪجهه ڇا بابت هو! تنهن ڪري هن مٿاڻ ۾ هن سڄي ڪتاب
 جو سار ڏيڻ جي ڪوشش ڪئي ويئي آهي، جيئن پڙهندڙ
 جو من سمجهڻ لاءِ تيار ٿئي. پر انديشو آهي ٿا اها سمجهڻاڻي
 به ان پوري هجي ۽ اهڙي ڇڻي نه هجي جهڙي هئڻ گهرجي.
 اميد نه آهي ڳالهه محسوس ڪئي ويندي ته ايڏي وڏي
 سنت مت جي سائنس جنهن ۾ سڀ ڪجهه اچي وڃي ٿو،
 تنهن جو ٻه هنن ٿورڙن جملن ۾ قلمبند ڪرڻ ڪيترو نه
 مشڪل آهي. تنهن هوندي به ڪوشش ڪئي ويئي آهي ۽
 آشا آهي ته هن آءٌ سچ جي ڪجهه قدر ڇهاڪ پڙهندڙ کي
 نظر ايندي.

جيتوڻيڪ سنت مت جي سکيا هن زماني جي سڀني
 مذهبن کان اڳرو وڃي پٺڀري جي بنيادي سکيائن ۾
 ڪوبه اختلاف ڪونهي. پڙهندڙ کي ڄاڻائي ته ساوڌان رهي
 جيئن ڪو پراڻو عقيدو يا سنسڪار سندس هن کوج ۾ رندڙ
 نه ٿئي. سنت مت ڪجهه به ڇڏائي نٿو پر جيڪي اڳيئي
 آهي ان کان وڌيڪ سڀڪاري ٿو. پوءِ چاهي ڄاڻاڻ ڪير به
 هجي ۽ ڪهڙي به مت يا ڌرم جو هجي. ان ڳالهه جو ڪوبه
 فڪر ڪونهي.

سنت مت موجب سرشتيءَ جي سڄي رچنا هيٺين ٽن
 حصن ۾ وراهيل آهي.

۱. ست ديش

هن ديش کي ڊيال ديش به چئجي ٿو. هي ديش اوچي ۾
 اوچو، وڏي ۾ وڏو ۽ پورو ۾ پورو ديش آهي. هيءُ نج
 چيستن (Pure Spirit) جو ديش آهي جنهن ۾ ذري به مادي
 (Matter) جي ملاوت ڪونهي. هتي پرڪاش ٿي پرڪاش
 آهي. هي ست پرش ۽ اُپائڻهار جو اسٽان آهي. هتي ئي انداز

اسکان مان، ڏهرو وڏي هڪ لندڙو شهر ٿي ۽ هو آهي جتي سڀ
غريب ۽ پاهي لاهو، ٽوٽيل توڙي اڻ ٽوٽيل بنا ڪنهن ڏانءِ
پام ۽ رنگ پهندڙي ”سندھ صفا“ جو سندس ٻڌڻ ۽ نام
جي بخشش لاءِ اچن ٿا.

میٹاگم (پائگو پیو)

مذانت و سمعياتي

هيءَ سار وڃن، سولي جي مياراج جن جي سس سگهن
کان ورلڊ لوڻن تي ٻڌل آهي. اهي سس سگ نه هڪ ئي
وقت ڪيل آهن ۽ نه ساڳين ٻڌندڙن اڳيان ڪيل آهن. نئين
ڪري ڪي ٻاڏيون وري وري دهرابل نظر اينديون. اهو
چيتوئيڪ ساعتڪ لڻي نظر کان غير ضروري آهي پر پڙهندڙ
لاءِ مطلب کانسواءِ ڪونهي. ڪا به اهم حقيقت يا سڌالڪ، خاص
ڪري جو پڙهندڙ لاءِ نئون آهي اهو وري وري الهي
واسطي دهرابر ويندو آهي جيئن پڙهندڙ کي چڱي طرح
ذهن نشين ٿئي. نئين ڪري آڻا ڪجي ٿي نه هيءَ ڪتاب
ساعتڪ ولد جي خيال کان نه، پر برهم ستمه کي ڳولهي لوڻ
جي مراد سان پڙهيو ويندو.

هيءُ الھن ڪتابن مان لاءِ آھي جي ڪنھن ميال ، ڪلھيا
 يا عثمدي ئي ٻڌل آھن، پر ھڪ ڀر ۾ سسٽ سگور جا وڃن
 آھن جن ۾ ٻياد لڄ ڇڻسٽ ۽ اٽو کي ٻڌل آھي . سسٽ
 اھڙي ڇولدا آھن ۾ پاڻ ڏلو الھ ، ٻڌو الھ ۽ ڄاڻن لا لھ
 سڄ آھي .

هن ڪتاب ۾ ڪي ٻاڙيون عام ماڻهو ۽ لاء ايتراون نه
نهون ۽ عجب ۾ وجهندڙ آهن ڇو شايد پڙهندڙ لاء ائين ڇو
اولهو مطلب اڪدم سمجهڻ البت ڏکيو ٿئي. ڇوڪڙهن
ائين جي سمجهائي کولي نه لکي ويندي نه شايد ڪي سڃي

سنت مت ۾ هو ڪهڙيءَ طرح آيا، اهو واقعو هت ڏيڻ مناسب آهي. هو گهڻي وقت کان وٺي پوري ستگور جي کوچ ۾ هئا. هنن گرنت صاحب وغيره جو تمام گهڻي چاه سان اڀياس ڪيو هو ۽ اندرين روشني حاصل ڪرڻ لاءِ گهڻن ئي ساڌن ۽ مهالمان وقت ويا هئا. آخر جڏهن هو مري پهاڙ تي پنهنجي ڏيوڻيءَ تي هئا تڏهن بابا جئمل سنگهه جن، جي انهيءَ وقت پنهنجي روحانيت جي ڪري پُرست هئا، سي مري پهاڙ تي آيا. هڪ دفعي بابا جئمل سنگهه جن رستي تي ويندي پنهنجي هڪ شيوڪ کي چيو، ”هي جيڪو آئيسر وڃي رهيو آهي، اسين انهيءَ کي نام ڏيڻ واسطي هتي آيا آهيون.“ اهو اشارو سردار ساوڻ سنگهه جن ڏانهن هو، جي انوقت اتان لنگهي رهيا هئا. تنهن تي انهيءَ شيوڪ بابا جئمل سنگهه جن کي چيو، ”ائين ڪيئن ٿيندو، جڏهن اهو ماڻهو توهان ڏانهن ٺهاري به ڪونه ٿو؟“ پر بابا جئمل سنگهه جن وراڻيو، ”هو اڄ کان چوٿين ڏينهن اسان وٽ ايندو.“ ائين ئي ٿيو. انهيءَ کان بزار چوٿين ڏينهن ساوڻ سنگهه صاحب جن، اهو ٻڌي، هڪ مهالما ست سنگ ڪرڻ آيو آهي، سندن درشن ڪرڻ ۽ ست سنگ ٻڌڻ لاءِ اُتي آيا. انهيءَ وقت کان وٺي هو بابا جي مهاراج جن ڏانهن ڪينچجي ويا. ڪيترين روح رهاڻين بعد بابا جي مهاراج جن ۱۵ آڪٽوبر سنه ۱۸۹۴ع ۾ کين نام جي بخشيش ڪئي. جنهن کانپوءِ هو دل وڃان سان پنهنجي ستگور جي ڪاري ۾ لڳي ويا ۽ کين ئي بابا جئمل سنگهه جن، جون ۱۹۰۳ع ۾ پياس جو سچو ڪاري سڏيو ۽ ايندڙ ڏسمبر ۾ جڏهن پاڻ جوت جي سمائا تڏهن بابا ساوڻ سنگهه جن هي وڏو ڪاري پنجاب ۾ هلائيندا رهيا.

سندن نگهبانيءَ ۽ انتظام هيٺ، هڪ ننڍڙي ويران

حضور مهاراج بابا سانون سنگھ جي

۾ رهي ۱۸۹۱ ۾ بياس ۾ آيا ۽ سٺ سنگ شروع ڪيائون. الهيءَ وقت ڏيڻو هڪ ٻڪل ٿيڻو اسان ۾ جنهن کي اوليائي جي سورج جي تابش ۽ ساري جي سرد هوائن کان ڪو به بچاءُ نه هو. بابا جئمل سنگهه هن آئينده ڏيڻي ۾ اسان، امرتسر ضلعي ۾ بياس ٿڌيءَ جي ڪناري تي، بياس ڏيڻي آستان کان ٽي ميل پري ڇڏيڻو. اهو اسان اڄ لکهن سٺ سنگهن لاءِ پوئو اسان آهي. اهڙيءَ طرح بابا جئمل سنگهه جن پنجاب ۾ هن ڪارڻ کي اسان ڪو ۽ ۱۱ ورهيه اهو ڪارڻ هلائيندا رهيا، جنهن بعد هن سردار ساوڻ سنگهه جن کي، اٽڪ مهينا پنهنجي ڇڏي ڇڏڻ کان اڳ، پنهنجي چالشن مٿس ڪيو ۽ ۲۹ ڊسمبر ۱۹۰۳ع تي پنهنجو ڇڏو ڇڏو.

سردار ساوڻ سنگهه مهاراج صاحب

سندن جنم ۲۷ جولاءِ ۱۸۵۸ع ۾ ميهما سنگهه والا ڳوٺ، ضلع لڏياله پنجاب ۾ ٿيو. پنهنجي پاري ۾ ڪو به سرتو بيان ڏيڻ لاءِ هن جي مع ليل آهي. تنهن ڪري ٿورو ڪجهه جيڪي هٿ ڇوڻو هو تنهن کي ڇڏو پوئو. ٿامسن سول انجنيئرنگ ڪاليج، روڙ ڪي، اؤ-پيءَ ۾ تعليم وٺي. بعد ۾ سرڪاري لوڪري (ملٽري انجنيئرنگ ڊپارٽمينٽ) ۾ ٿيڻا. سندن پتا ڇوڏهن سک ريجيمنيٽ ۾ ڪميشنڊ آفيسر هئا. پنهنجي پتا جي ڇاڻاڻي بعد هو به الهيءَ ريجيمنيٽ ۾ شامل ٿيا ۽ ٽن سالن اندر ڪميشن جو عهدو مليو. پنهنجي ڪاليج جي تعليم حاصل ڪرڻ کانپوءِ الهيءَ ريجيمنيٽ ۾ واپس آيا ۽ ملٽريءَ جي انجنيئرنگ ڪامي ۾ موڪليا ويا، جتي هن ۲۸ ورهيه ڪم ڪيو ۽ ۱۹۱۱ع ۾ پيشن ورائون. الهيءَ وقت کان وٺي هن پنهنجي مڃي ڏنل سٺ سٺ ڪم ڪار ۾ آڏو ڪئي.

وراڻيو، ”جي توکي انهيءَ ڳالهه جي ڏاڻي ڪپي نه ڀڄن ۾
 ويهه ۽ اڪيون پُور.“ ائين چئي سرامي جن هنن جي سرت کي
 کينجي دسوين دوار ٽائين وٺي ويا ۽ اهو سڄو وقت ستڙو
 جو سروب بابا جمل سنگهه جن سان گڏ هو. پوءِ وري سندن
 سرت کي واپس سرير ۾ آندائون. ان بعد باباجي مهاراج جن
 چيو، ”توهان پنهنجي ڏيا سان مولڪي مايا جي اسٿان مان
 ڪڍي آيا آهيو، هاڻ مٿين اسٿان تي وڃڻ سولو آهي. هاڻي
 مونکي ڪرپا ڪري ٻڌايو ته ڪهڙي پوٽر اسٿان تي وڃي
 اڀياس ڪريان؟“ تنهن ئي سرامي جن مشڪيو ۽ وراڻيو،
 ”جيڪڏهن تون ٿياڳيءَ جي جيون ڪاٽيندين ته پنهنجي
 گذران لاءِ ٻين تي پاڙو پوندءِ، ائين ڪرڻ سان تنهنجي ڀڄڻ
 تي اثر پوندو. تنهن ڪري بهتر ٿيندو ته تون پاڻ ڪمائي،
 ڪاءُ.“ باباجي جن چيو، ”مان ڪڙمي گهراڻي مان آهيان ۽
 جي ڪيتي ڪري گذران ڪندس ته مونکي شادي ڪرڻي
 پوندي ۽ شادي ڪرڻ تي منهنجي مرضي ناهي.“ تنهن ئي
 سرامي جن وراڻيو، ”فوج ۾ ڀرتي ٿيءُ.“ سو هو ۱۴ جولاءِ
 ۱۸۵۷ ۾ ۲۴ پنجابي ريجيمينٽ ۾ ڀرتي ٿيا. هنن لاءِ ائين چيو
 ويندو آهي ته ڏينهن جو سرگرم ڏيوليءَ هوندي به ڪيترن
 ئي موقعن تي کين سڄي رات ڀڄڻ اڀياس ۾ ويٺل ڏٺو ويندو
 هو ۽ جڏهن ڀياس ۾ موٽي آيا تڏهن ڏينهن ۽ رات جو ڳچ
 وقت ڀڄڻ اڀياس ۾ گذاريندا هئا. جڏهن هو وڏيءَ موڪل
 (Furlough) تي ڀياس ايندا هئا ته سڄل مائي هاڻيءَ ۾ ڀڄائي
 اها ڪائي، وري پنهنجي ڀڄڻ ۾ لڳي ويندا هئا. ۳۳ ورهين
 جي نوڪريءَ کان پوءِ (سندن ۶ ورهيه ليکي ۾ نه آندا ويا
 ڇاڪاڻ ته فوج ۾ ڀرتي ٿيڻ وقت پوريءَ عمر کان سندن عمر
 ۶ ورهيه گهٽ هئي) هنن رٽائر ڪيو ۽ ۱۸ آگسٽ ۱۸۸۹ تي
 ڪن پينشن ملي. ان بعد ڪجهه وقت پنهنجي گهر ۽ ڌارڀال

جو سسنگ ٻڌندا رهيا. پر ڪنهن مان نه ڪنهن پنجن سندن
 جي پند جو پتو نه پيو. آخر ڪن هڪ ساڌو ۽ جو ڏس مليو،
 جهڪو ناكل ڏورانهين جهنگل ۾ رهندو هو. هو انهيءَ وقت
 نه ويا. انهيءَ ساڌو ڪن جو نه هن جهنگل ۾ رهڻ ڏاڍو خطرناڪ
 آهي ڇاڪاڻ ته هڪ ريتا ۽ رڃ رهن ٿا. تنهن تي هن جواب
 ڏنو، ”اهي جهنگلي جانور جوڪڏهن نروان کي ڪو نقصان
 نٿا رسائين نه موڪلي جو رسائيندا؟“ تنهن تي ساڌو ڏاڍو عروش
 ٿيو ۽ ڪن آخر ٻڌائون، ”هن وقت آڙي ۾ هڪ ٻرون مياڻا
 رهيو، تون انهيءَ وقت وڃ ۽ هو توکي پنجن سندن جو پند
 ٻڌائي سگهندو.“ اهو ٻڌي بابا جهنگل سگهه جن ٺاهيس عروش
 ٿيا ۽ پنهنجي مسئلي حل ڪرڻ جي اميد ۾ آڙي روانا ٿيا.
 انهيءَ مياڻا کي ٻولڻ ۾ اڄب ڪن لکيڻ ٿي، پر آخر هڪ
 ڏينهن هو جهنگل جي ڪناري تي پيا هئا ته ٻن ماڻهن جهڙا
 اڻڻا ڪنڊي انهيءَ وڏي مياڻا جي سسنگ جي ڳالهه ٻڌل
 پئي ڪئي ۽ اها ڪڏهن سندن ڪن تي پئي. کائن انهيءَ مياڻا
 جو ڏس ٻڌي اتي وڃي پيا. اهڙي طرح سندن لسي ڪڙج
 ٻري ٿي.

ڪجهه وقت اتي سسنگ ۾ رهڻ کان پوءِ، سوامي جن
 ڪن نام جي بخشيش ڪئي. انهيءَ مهل کان وٺي هو پنهنجو
 سڄو وقت پنهنجن اڀاس ۾ گذارڻ لڳا. جنهن ڪري هنن ڇڪي
 ٿوري ڪئي. هڪ ڏينهن سوامي جن، بابا جهنگل سگهه جن کان
 پڇيو، ”هي رستو ليڪ ٿورو لڪ صاحب جن ڇڏيو آهي يا نه؟“
 هنن ورائيو، ”رستو ليڪ آهي پر مٿي وڃڻ جي خواهش
 هوندي به پنهنجي آڻا کي رڪاوٽ ٿئي ٿي.“ تنهن تي
 سوامي جن فرمايو، ”اڀاس پنهنجو اڳي ڪيل آهي، اها
 رڪاوٽ رڳو مٿاڇري آهي.“ بابا جهنگل سگهه جن پڇيو،
 ”ڪيئن چئجي ته پنهنجو اڀاس اڳي ٿيل آهي؟“ - سوامي جن

حضور بابا جڙمل سنگھ جي مهاراج

حضور بابا جڙمل سنگھ جن، سوامي جن جي پريمي شيوڪن مان هڪ هئا. سندن جنم جولاءِ ۱۸۳۹ع ۾ ٿيو. سندن پتا جو نالو سردار جوت سنگھ ۽ سندن ماما جو نالو شري مٿي ديا ڪور هو. هو جڏهن اڃا ستن ورهين جا بالڪ هئا تڏهن بابا ڪيمداس، جي ويدالتي ۽ چڱا مهاڻا هئا، تن وقت گورمڪي پڙهيا. هن نيڪ مهاڻا جي سنگت جي اثر هيٺ اچي ۽ ستگورن جي پاڻي پڙهي، بابا جڙمل سنگھ جن کي آتمڪ اڀياس لاءِ گهڻي چاهنا ڄاڻي. ايتري قدر، جو انهيءَ وقت هنن اندر ۾ ڪجهه آتمڪ روشني به ڏٺي. گرنت صاحب جو اڀياس ڪندي هنن پنجن شبدن جو ذڪر ٿيل ڏٺو، جي پنج شبد هرڪنهن انسان اندر هر وقت وڃي رهيا آهن ۽ پوري اڀياس سان ٻڌي سگهجن ٿا. هنن انهيءَ بنسبت پنهنجي مٿر بابا ڪيمداس جن سان ڳالهه ڪئي، پر هو انهيءَ ئي ڪار روشني وجهي نه سگهيا. اڃا ننڍا ئي هئا ته پنجن شبدن جي پيد ڪي ڄاڻڻ لاءِ ديس جي ڪيترن ئي مهاڻائن وقت ڪهي ويا، پر ڪير به کين اهو پيد ٻڌائي نه سگهيو. آخر هڪ مهاڻا، جو گرنت صاحب جو اڀياسي هو، سو هنن سان شامل راءِ ٿيو، ته انسان جي اندر پنج شبد وڃي رهيا آهن. پر هن کي فقط ٻن شبدن جو پيد معلوم هو، باقي ٻين جي باري ۾ هو سندن مدد ڪري نه سگهيو. اهڙيءَ طرح هنن ٻين به ڪيترن ساڌو مهاڻائن کان پڇا ڳاڇا ڪئي پر وريو ڪجهه به نه. آخر هو گهر واپس موٽي آيا. انهيءَ وقت سندن عمر سورهن سال هئي. جڏهن هو پنجاب مان بياس پهتا تڏهن هنن کي هڪ ساڌن جي ٽولي گڏي، ڇا رشي ڪيش وڃي رهي هئي. هي پٽ انهيءَ ٽوليءَ سان رشي ڪيش روانا ٿيا. اتي به هو، سڄو وقت پنجن شبدن جي پيد جي ڳولا ۾ لڳاتار هرڪنهن مهاڻا

ايسر اعظم ڪري ڪوليو آهي، بالڪل ۾ الهيءَ کي ورد
 (Word) چيو وار آهي ۽ عندستان هي هائوڪن ستن الهيءَ
 کي شهد ڪري ڪوليو آهي. پر ماضي ٽاليد، ها سوامي هن
 انسان ذات جي ڀلي لاءِ ڪئي، سا اڃا هتي جو هن باڪل
 سڙي ۽ ڌرتي لودلي ۾ شهد ڀرڪ جو اڀاس سڪارو ۽ اهڙيءَ
 طرح هن ڀرڪ جو اڀاس لاءِ هرڪنهن جي ڀڄڻ اندر آندو.
 انهن ڪرڻ سان سوامي جن پراچين ڀرڪ اڀاس کي غير وڌ
 ۽ غير ضروري ڪري ڇڏيو. سوامي جن جي تامل لودلي
 شهد ڀرڪ جو اڀاس ڪرڻ سان، نه نٿا پراچين ڀرڪ اڀاس
 جا سڀئي لاءِ شومڪ کي پراچين ڀرڪ ٿا، پر سڌاڻيءَ، سلامتيءَ
 ۽ جلدائيءَ سان اهو اڀاس شومڪ کي انهن منزلن تي وڌو
 وڃي جيڪي پراچين ڀرڪن جي مڙس ۾ نه آهن هونديون.
 الهيءَ ڀرڪ جو اڀاس ٽوڙي ٿا يا ٿين اڪ، جا هنن انهن
 جي پٺيان آهي (The Pineal Gland) ان ٿا شروع ٿي ٿو ۽ مٿي
 هلي ٿو. اهڙيءَ طرح شهد ڀرڪ جو اڀاس ان شروع ٿي ٿو
 جتي ڪيترا پراچين ڀرڪ اڀاس اچي مٿس ٿا، پهرئين اسٽان
 يا منزل تي پهچڻ سان شومڪ کي اڀاس ڪندي اها اندولي
 ڀرم سڃاڻي ۽ اهي وڌيون ۽ سڌيون حاصل ٿين ٿيون جهڙيون
 انهن پراچين ڀرڪن ۽ مبالغائي کي حاصل ٿيون هنن کي ستن
 جي مارگ جو پتو نه هو. جڏهن واڌا سوامي شومڪ جي آخرن
 منزل اچي ٿي تڏهن هو بلڪل لڄ ۽ ڀرڻ ڏس ۾ پهچي ٿو
 جو سرشتيءَ جو وڏي ۾ وڏو ۽ اتر ۾ اتر مٿس آهي ۽ هن
 سرڻ جي پراچين رستن کي مٿس هٿي ٿين کان ڪٽڻ ڪٽڻ ڀري ۽
 مٿي آهي. الهيءَ اڄ ڪوئيءَ کي پهچڻ جو رستو ڏيکارڻ،
 سوامي هن جي مشيد (Mission) جو حصو هو. چيو وڃي ٿو ته
 هنن پنهنجي حياتيءَ ۾ چئن هزارن کان مٿي جيون کي نام جو پند
 پنهنجي ڪيو. ۱۵ جون ۱۸۷۸ع ۾ هنن پنهنجو چارو ڇڏيو.

مها ڳم

اهو مناسب آهي ته راڌا سوامي مستنگ، ياس، جنهن جي سھاري هيٺ هي ڪتاب پيش ڪجي ٿو، تنهن جي آئيني ۽ وڪاس سان، جن سنت ستگورن جو سنڀند رهيو آهي، تن جو مختصر جيون چرتر هٿ ڏنو وڃي.

پرم سنت حضور سوامي جي مهاراج

راڌا سوامي مت جو بنياد پرم سنت حضور سوامي جي مهاراج جن وڌو. سندن اصل نالو سيٺ شو ديال سنگھ هو. سندن جنم ۲۵ آگسٽ سنه ۱۸۱۸ع ۾ صبح جو ۴ بجي، آگري ۾ ٿيو. هو بئڪل سيٺ ڪٿري خاندان مان هئا. سندن پٽا جو نالو سيٺ دلواي سنگھ ۽ سندن ماما جو نالو مها مايا هو. هو بالڪ اوستا ۾ ٿي ڳوڙهيون اڌ يالمڪ ڳالهيون کولي سمجھائيندا هئا. سندن اولها ويچار ڪيترائي اچي ٻڌندا هئا. آخر هنن پنهنجي سکيائن جا مکيه اصول لکيت ۾ آندا، جي به ڪتاب هئا ”سار وچن“ نثر ۽ ”سار وچن“ نظم. سترهن ورهيه هڪ اولدا هي ڪوٺي ۾ ٻچن ۾ گذارڻ کان پوءِ سوامي جن، جنوري ۱۸۶۱ ۾ مستنگ ڪرڻ شروع ڪيو.

سندن سکيائون ڪي بلڪل نئون ڪول هيون، ڇاڪاڻ ته اڳين سنتن، جهڙوڪ ڪبير صاحب، گورو نانڪ صاحب، نلسي صاحب ۽ ٻين سنتن به اهي ئي سکيائون ڏنيون هيون. گهڻو ڪري سڀني پراچين ڌرمي پستڪن ۾ شبدن جو ذڪر آيل آهي، جيتوڻيڪ اهو ذڪر جدا نالن ۾ ٿيل آهي. ويد انهيءَ کي ناد ڪوٺين ٿا، مسلمان فقيرن انهيءَ کي ڪلام يا

حضور سوامي جي مهاراج

پرومڪا

”سار وچين“ حضور سوامي جي مهاراج جن جو راڌا سوامي
مت تي هڪ بنيادي ڪتاب آهي جو هندستان جي سڀني
مڪيهن ٻولين ۾ ترجمو ٿيل آهي.

شري ڪرشن باباڻي سردار سيواسنگھ جي انگريزي ڇاپي
جو ترجمو ڪري سنڌي سٿسنگين ۽ پرماتمي پريمين جي لاپ
لاءِ انهيءَ ڪي پهرين ڀڃڻيءَ ۾ ڇپايو. اهو ڇاپو جلدي
وڪامي ويو. تڏهن ڪري شري منگهارام ديال اجهر نواسيءَ هي
ٻيو ڇاپو اڄمير ۾ ڇپايو آهي جنهن لاءِ اسين سندس شڪرگذار
آهيون.

آشا آهي ته ست سنگي ۽ ٻيا پرمات جا چاهڪ پڙهي
لاپ وٺندا.

ڪي - ايل - ڪنا

سيڪريٽري

راڌا سوامي سٿسنگ بياس

سار وچن

(نثر)

انوادڪ :

گرشن باباڙي

راڌا سواهي ست سنگم، بياس (پنجاب)

